

10

2av

697

حجة الاثر فی [illegible]
لمحمد عارف [illegible]

منهاج العارفين

ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب
محامد زاکیات اول مبدا کائنات وموجد مصنوعات جنابنك
اتحاف کردهٔ معلا ساحهٔ تقدیسی اولمغه شایاندر وحقیقتده دستیاری
عنایت وتوفیق ایله پای بی تمکین استدلالیانی تسدید وتوثیق ایدوب
رهنمای سر منزل تحقیق اولمشدر **شعر** من بد دل وراه بیمنا گشت
چون راهنما نوبی چه باکست اول آفریننده متعذر النعت والوصف
ومتکلم بی صوت وحرف که لوامع طوالع آیات کلام مجیدی انارهٔ محجهٔ
تمجید وتوحید ایدوب باصرهٔ ظلمهٔ انظاره توتیاسای تنویر وتحدید
اولمشدر **شعر** عقل از در تو بصر فروزد گر پای بردن نهد بسوزد توفیق اگر
نه ره نماید آن عقده بعقل کی گشاید ارادهٔ قدیمه‌سی موجب مراد وکشیدهٔ
بسملهٔ ایجادی برهان تناهی ابعاد ایدیکین اثباته منطوق دفتر آفرینش
قطعی المفاد اولوب صحایف مکونات نگاشتهٔ قلم ابداعی ودوائر اجرام
نیرات رقم زدهٔ پرکار اختراعیدر وصلوات نامیات وتحیات فایحات
اول خلاصهٔ موجودات ونقادهٔ ممکنات جنابنك حوض مورود لب تشنگان
عصات امت ومنبع زلال فیضافیض شفاعت اولان خاك پاك

پاك مشکسایانه شایاندر که باعث ترتیب مقدمات مصنوعات
انتاج ذات قدسی السماتی وسبب ترکیب کاف نون بسائط ومرکبات
بسطوع نیر وجود قدسی الصفاتیدر ودخی حمات دین مبین وهدات راه
یقین اولان آل واصحاب واتباع اطرافی ارواحنه که هر بری متحیر ماندگان
دیجور حیرته نجم هدایت ومنار سمت جهاد بیشه‌لری نوتیای بصر بصیرتدر
شعر فهم النجوم الزاهرات من اقتدی بهم اهتدی **پس از حمد خدای متعال**
ونعت پیغامبر شود واجب دعای پادشاه معدلت گستر
بحمد الله سبحانه بو مجلهٔ گسته شیرازه‌نك جمع وترتیبی وتفصیل وتبویبی
بر پادشاه اهالی پرور معدلت کیش وبر شهنشاه قدردان مکرمت اندیشنك
عهد سعادتنده قرین اتمام اولدی که شیمهٔ کریمه‌سی تقویت شریعت حضرت
سید المرسلین وسجیت پسندیده‌سی تأیید احکام دین مبین نیر رأی ثاقبی
مرتفع ساز دیجور فتن وجویبار عدل ورأفتی سیرابی بخش گردون کهن
اول پادشاه نشان که نیل سعادت بساطبوس پیشگاه والاجاه
صنادیدا لطاسره غایة الغایات مأمول واحراز شرف ناصیه‌سائی خاك
آستانی اساطین شاهیه وقاصره افصی النهایات مطلوب ومسئولدر
اول آفتاب مطلع سلطنت عظمی وقطب مدار خلافت کبری جنابی که
علو شان سعادت نشانی محبوسان حیطهٔ حدس وحواس وکوته نظران
خطهٔ عقل وقیاس ایچون سلمایهٔ برهان سلمی ایله ادنی مدارجنه وصول مستحیل
الحصولدر اول شهریار خجسته کردار ستوده اطوار که نشانهٔ خدنگ دلدوزی
صفحهٔ سینهٔ هر ظالم غاشم وگشمکش دعاوی سرکشان اعادی به شمشیری
حاکم حاسمدر بر پادشاه سلیمان دستگاهدر که هر دیدهٔ شعاب سنگلاخ
خذلان اولان دیو سیرتان شرك وضلال هنگام قصد گوشمالن قلاب طناب
خیمهٔ معلا قبابی ایله خواه وناخواه خاك آستانه‌سنه جبهه‌سای وبر شهنشاه

عدل افزای ظلم اکاه درکه اعدای دین وشرذمهٔ متمردینه تصمیم جهاد ایله تعبیه ساز
عساکر نصرت مآثر اولدقجه کوی سربی دولتلره صولجان شمشیر اسبی ایکساحهٔ
حالکاه فسیح المساحه سنده ناصیه فرسای قبلنمشدر وهو معز الدنیا والدین
غیاث الاسلام والمسلمین قاهر المتمردین قامع الکفرة والمشرکین حامی البلاد
راعی العباد المؤید من جانب السماء المنصور علی الاعداء السلطان ابن السلطان
السلطان الغازی محمد خان لازال اسمه الشریف حلیة فخار للمنابر وخیله واطئا
جثمان الاعادی بالسنابك والحوافر وانوار سلطنته من افق العز شارقه
وعذبات رایاته برباح النصر خافقه ومابرحت البشایر تلثم مواطئ قدمه
والفتوح تتبع مواکب خدمه ماتعاقب الضیاء والظلام وتتابعت الشهور
والاعوام بالنبی وآله واصحابه العز الکرام دعای عمر ودولت عالی حضرت
ولی النعمی وبو رسالهنك جمع وتألیفی فرمان واجب الاذعانلری ایله
وقوع بولدیغن بیاننده درجمیع ارباب افهام ومجموع اشخاص برایا وافراد انام
ایچون سعادت دارینه فائز وکمال نشأتینی حائز اولمق تحصیل کمالات
علمیه وتزکیهٔ نفس وتهذیب سجیه دن عبارت ایدیکی مقدمات یقینیه
ومسلمات ضروریهٔ جلیه دندر لاسیما آیات باهرهٔ قرآنیه دن وجوامع الکلم
احادیث شریفهٔ نبویه دن مستنبط اولوب مشکات ساطع الانوار
شریعت غرادن مقتبس اولان علوم سبعهٔ دینیه واکا وسیلهٔ اکتساب
اولان فنون آلیه مع تکثر شجونها وتوفر فنونها ذمت اصحاب همته اقتنا
وتحصیلی واجب وضبط واتقانی متحتم لازب ایدیکی اجلای بدیهیاتدندر
فلهذا ارباب وتألیف تحریرندن جم غفیر شکر الله مساعیهم وسهل لهم
ان یصلوا مباغیهم تشمیر ساق همت وشد نطاق عزیمت ایدوب هر فنده
نیجه کتب نافعه ونیجه رسائل بارعهٔ رایجه تألیفنه مبادرت ایتمشلردر واکثر
مؤلفات متداوله لغت تازی اوزره وضع وتصنیف اولندیغی جهتدن فنون

قرآن خصوصیله شمشیر منضبط اولان علوم نافعهٔ
حقنکاه بعض علمای اسلام مشغول تنده ذکر اولنه بیغی
اوزره بو وجهله تعداد اولنمشدر که علم طریق الاجمال
اول علم کلامدر که اکا علم النظر
ایرا اولنور اوله اول علم کلام که اکا علم النظر ثانی علم
واصول دین دخی اطلاق اولنور ثانی علم الشریعه
اصول فقه ثالث علم فقهدر که علم الشریعه
وعلم المذهب اسمی ایله دخی تسمیه اولنمشدر
رابع علم تصوفدر که علم مکارم الاخلاق وعلم
الریاضه وعلم التزکیه وعلم التحلیه اسملریله
مسمادر خامس علم المکاشفه در که اکا علم
الحقایق وعلم المشاهده دخی دینمشدر سادس
علم اخبار وقصص سابع علم التذکیر
پس بو مجلهده ذکر اولنان علوم سبعهٔ
دینیه دن مراد بونلردر فلیحفظ فانه نافع
منه

جهتدن فنون مشهوره دن هر فنده معتد به بو قدر کتب تعمیما للفوائد وتقییدا
للاوابده لسان ترکی اوزره اثر وضع آثار ومؤلفات اولنمش اولمیه وبو
جمله بیننده علم کلام اسمی ایله موسوم اولان فن جلیل المقدار بآنکه اساس
علوم شرعیه اولدیغی جهت ایله مجموعندن اهم وجملهسندن عموم نفع سببی
ایله آکد والزم اولوب وخواص عوامدن هر کس ایچون محتاج الیه اولدوغنه بناء
احاطهٔ دائرهٔ تأکدی اوسع ایدیکی بی اشتباه ایکن سائر فنوندن معهود اولان
نسق اوزره اصحاب آثاردن هیچ کس اول فنده اعتنایه صالح بر تألیف
ترکی تسویدینه تصدی ایتدیکی مسموع دکلدر بناء علی ذلك بو فقیر قلیل البضاعه
وحقیر عدیم الاستطاعه المستمد من الآء ربه ذی العوارف المستمنح من جزیل
نعمه الذوارف عبد الباقی بن محمد المدعو بعارف نجره الله بعیوب نفسه وجعل
یومه خیرا من امسه عنفوان شباب واوان تحصیل اکتسابده موائد عمیم الفوائد
آثار افاضل اسلافدن ریزه چین ویاپین صفوف دار الافاده اساتذه فنده
کوشه کزین اولوب نادی خطیره لری بساطنده روبماله مبادرت وساحهٔ
مجالس مدارسه لری غباری ایله اکتحاله مواظبت ایدرك فی الجمله تمییز سواد وبیاض
وفرق جواهر واعراضه مرتبه سنه اکتساب قدرت واحراز مکنت ایدوب سبب بقاء
ذکر جمیل اولمق داعیه سی ایله اقوال اهل سنتی مشتمل بر رسالهٔ ترکیه تألیف
وتلفیقنه بذل همت وصرف قدرت مصمم اولوب مهمات دینیه دن بعض مسائل
کلامیه جسته جسته فراهم کرده قلم پریشان رقم قلنمشیدی لکن تتابع موانع وتعاقب
صوارف وقوارع تعویقندن قطع نظر قصر باع وقلت اطلاع اول مقوله کار
خطیره یعنی امر تألیف وتسطیره جسارتده باعث تردد اولمدن ناشی اثنای
جزومه اقدام واحجامده کاهی داعیهٔ جمع وترتیب ایله تحریك خامهٔ بدیع البیان
وکاهی فراغه جزم ایله تسوید اولنان اوراق پریشان نهادهٔ طاق نسیان قلنمش
ایکن بعد برهة من الزمان سازکاری توفیق فیاض کارساز وسوق عنایت

حضرت نادئ بی انباز ایله برخجسته وقت فرخنده هنکام شادمانینه آب
دادنه لطف وانعامی ایله همت آموز اولوب افروخته چراغ احسان والتفاتی
ولد وعم ولی النعم مکرمت اندوز حضرتلرینک که مظان اجابت اولان اوقات
مبارکده خدمت دعای عمرو دولتی لازمهٔ ذمت همت فقیر بلکه بی تساهل وتقصیر
مواظبت کرده صغیر وکبیر وضمیمهٔ اوراد برنا وپیر اولوب اول مأمول قرین حصول
اولمق استدعاسی ایله مقیمان حضائر لاهوت وساکنان خطهٔ ملکوت همت
رجالری صوب عرشه کشاده وناصیهٔ ابتهاللری محراب نیازه نهاده اولمشدر
اول جبهة الامال عفات ومقصد ارباب حاجات که نسیم لطفی غنچه پیرای گلزار
امانی واتام دولتی جهانبانه مواسم تهانی اولوب نیر رأی اوضح من ذکاء ومحاسن
مناقبی اوفر من نجوم السماء دیلنسه شایان ثنادر اول ممهد دعایم دین ودولت
ومؤسس قواعد ملک وملت اول صدر صاحب مغازی دیکه تازناور دکاه
حماست وسرافرازی که معالم شریعت احیا واعلام اسلامی اعلا غایة الغایات
مقاصد ومسئولیدر وبیوت الاصنام کفره ومشرکینی جوامع ومعابد معاندینی شرک
آیینی مساجد وصوامع قلمق اقصای مباغی ومأمولیدر اول جناب جلالت مآب
دستوری مالک ازمهٔ دولت معنوی وصوری که غبار زرمگاهی اکسیر فتح ونصرت
وسنگ استان دولت پناهی کیمیای سعادت اولوب نیر رأی صائبی
ضیابخش چارجهت ساحهٔ غزا ونجم ذهن ثاقبی کلیچه معلا رواق صدارت عظمادر
وهو البدر الزاهر والعلم الزاخر ذو الرأی الرزین صاحب الرصین سفینهٔ نوح
الاقبال سماء بروج العز والاجلال منبع الکرم والسداد مطلع تباشیر الفیض
والرشاد مقرر قوانین الوزارة مدبر ممالک الصدارة ذو الخرم الغالب علی الاداء
الصائبة منکس رایات العساکر الخائبة غیث الندی غیاث الوری الآصف
المفخم الصدر الاکرم الاعظم اوفر الصدور واوفرهم جاناشا الدستور المکرم مصطفی
پاشا لازال النصر طراز رایاته وبنوده وصدر السعادة متزینا بوجوده پس

الخرم

پس اول کامبخش ارباب استحقاق ولی النعم ستوده اخلاق حضرتلری که
بو داعئ ثناگزار اخلاص شعار گبی نیجه دلشکستهٔ پریشان روزگاری حضیض
خاکساریدن اوج اهتزاز وافتخاره ترفیعله سازکار اولمشدر ذکری سبق ایدن صحایف
پریشان تعبیر نهادهٔ طبیعتی عرض واتحاف قلنوب رسیدهٔ نظر نقادلری اولدقده
بو اندک سرمایهٔ دیده ودانشه مقتضای سجیت سنیه لری اوزره حسن ظنلرینه
بناء اول اوراق گسسته تاری اعتبار ایله شیرازه بندجمع وترتیب اولمغله فراهم
کرده قلنمغه اشارت علیه لری صدورندن ناشی مهمات دینیه دن بعض مسائل
اعتقادیه یی مشتمله بر مجلهٔ مجمله تسوید وتحریرینه مباشرت اولنوب فرمان عالیشان
واجب الاذعانلری مصداقنجه مستمدا من الطاف الفیاض الخبیر عزیمت صادقه ایله
اول امر خطیره اعتنام تبییض وتسطیره شروعله ساعد اهتمام تشمیر قلندی
پس بو رسالهٔ نافعه وقبالهٔ رایعه محضا اول صاحب سعادتک فیض نظر
نقاد لطف عنایتلری ایله جلوه غای معرض بروز وظهور اولمش اولوب فی الحقیقه
همای اثر فیض همتلری اولمشدر جناب فیاض جان ساز اول ولی النعم عمیم الکرم
حضرتلرین همواره خیرات ومبراته موفق ایدوب صدر والاقدر سعادتلرین بر
دوام ومسند دولت رفعتلرین مستدام ایلیه بلطفه العمیم وکرمه الجزیل الجسیم
مقدمة الکتاب علم کلامک تعریفی وموضوعی وفائده سی وشرفی ووجه تسمیه
بیانندهدر **وفیها التمهید** اصناف السالکین الی معرفة المبداء والمعاد **اثارة**
الشک والجواب عنها تنبیه فی تفصیل احد طریق التصفیة والنظر علی الآخر
الجرح والتعدیل علم کلامی تقبیح وارباینی تفسیق وتجهیل ایدنلری رد واول بابده
ایراد اتدکلری کلام اسلافی توجیهده در **تحقیق** مذهب اهل السنتک حقیتی
بیانندهدر **دفع شک والجواب عنه المسلک الاول** فی ذات الواجب
تعالی وفیه مناهج ثلثة **المنهج الاول** اثبات ذات واجب بیانندهدر **المنهج الثانی**
ذات واجب الوجودک سائر ذواته مماثل دکل ایدیکنی بیانندهدر **المنهج الثالث**

فهرست ما فی الکتاب

وجود حضرت باری ذات مقدسنك عینی مبدأ اول بابده ورود ایدن
اقوالی ذکر ایدر در المسلك الثانی فی التنزیهات وفیه مناهج ثلثة ایضا
یعنی جناب حقك صفات سلبیه سی بیاننده در المنهج الاول وحدانیت
باری تعالی بیاننده در المنهج الثانی جناب حقك زمان ومکاندن وجسمیتدن
وجوهر وعرضیتدن واتحاد وحلولدن تنزهی بیاننده در المنهج الثالث حضرت
واجب الوجودك وصف حادث ایله اتصافدن منزه ایدیکی بیاننده در المسلك
الثالث جناب حقك صفات ثبوتیه سی ذکر ایدر وفیه مقدمة ومناهج
ستة المنهج الاول صفت علم الهی بیاننده در المنهج الثانی قدرت الهیه
بیاننده در المنهج الثالث جناب حقك صفت حیات اتصافی تحقیقنده
در المنهج الرابع حضرت واجب الوجودك سمیع وبصیر ایدیکی بیان وتحقیقنده در
المنهج الخامس صفت ارادت الهیه بیاننده در المنهج السادس جناب
حقك متکلم ایدیکی وکلام ازلیسی اثباتنده در المسلك الرابع فی السمعیات
وفیه سبعة مناهج المنهج الاول مباحث نبوت بیاننده در المنهج الثانی
انبیاء عظام علیهم صنوف التحیات والسلام حضراتنك عصمتلری بیاننده در
المنهج الثالث حضرت سلطان انبیا علیه وعلی آله واصحابه ازکی التسلیمات
والتحایا جنابنك نبوت ورسالتی بیاننده در المنهج الرابع ملائکه کرامك
حقیقتلری واحوالی بیاننده در المنهج الخامس اجنه وشیاطین حقیقتلری
وماهیتلری بیاننده در المنهج السادس کرامات اولیا بیاننده در المنهج
السابع سحر وتأثیرات نفوس بیاننده در المسلك الخامس وفیه تسعة
مناهج احوال اخروی بیان واثباتنده در مقدمه السنة انبیاء کرامدن استماع
اولنان احوالی قبول ایله تلقی ایدوب تصدیقنك وجوبی بیاننده در المنهج
الاول حشر ونشر بیاننده ومعاد جسمانی اثباتنده در المنهج الثانی ارواحك
بدنده مفارقت ایتدکدن صکره احوالنی شرح وبیاننده در المنهج الثالث قبره

قبره سؤال ملکین وقبرك عذابی ونعیمی بیاننده در المنهج الرابع صحایف
اعمال ذکر ایدر در المنهج الخامس میزان ووزن اعمال بیاننده در المنهج
السادس صراط بیاننده المنهج السابع جناب رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم حضرتلرینك حوض موردی وعصات مؤمنینه شفاعتی
بیاننده در اللهم ارزقنا الفوز بنصیب منها المنهج الثامن جنت
وجهنم وحور وقصور وغلمان وجنت ونارك الآن مخلوق وموجود ایدیکی
بیاننده در المنهج التاسع امامت وخلافت وخلفای اربعه نك رضوان
الله تعالی علیهم اجمعین فضیلتلری بیاننده در مقدمة الکتاب

فی تعریف الكلام

علم کلامك تعریفی وموضوعی وفائده سی وشرفی وعلم کلام اسمی ایله تسمیه سی بیاننده در
تعریف الکلام کلام بر علمدر که انك ایله عقاید دینیه اثباتنه قدرت تامه حاصل
اولور ایراد حجج ودفع شبه استعمالی ایله وبعض فحول تعریف آخر اختیار ایدوب
کلام عقاید دینیه یه ادلهٔ یقینیه ایله علمدر دیمشدر بو تقدیر تعریفلری مذکورین
شرط تعریف وتحدیدر که افراد معرفی جامع واغیارنی مانع اولمغله اطراد وانعکاسدر
جامع اولوب عقاید دینیه ایله توصیف ایدوب مخصوص دین محمدی مراد
اولنمق قرار داده اولیجق اول عقائده تعلق قیدی ایله اعمال شرعیه اثباتنه تعلق
ایدن علم تعریفدن خارج اولوب وثانیا توصیف مذکور سببی ایله صناعت
منطقیه وعلم جدلك دخی عقاید دینیه یه عدم اختصاصلری جهتندن
خروجلری متحقق اولمشدر ادیان سالفه اربابنك علوملری دخی خارج اولدیغی

موضوع الكلام

معلوم ومبین اولمشدر موضوع الکلام هر علمك مقاصدینه تقدیمی واجب
اولان اموردن بری دخی موضوع علمدر وهر علمك موضوعی اشول شیدر که
اول علمده انك اعراض ذاتیه سندن بحث اولنه وسبب وجوب تقدیم اولدر که
هر علمك طالبی قتنده علم آخردن مزید امتیاز ایله تعلقی امتیازی موضوعنه
علمه یعنی موضوع علمه موضوعیتی تصدیق واذعان ایله در وکذلك علمك

علم اخره نسبتله شرفی دخی موضوعی اعتباریله در زیرا معلومات متکثره‌یی
متمیزه و مضبوط اولمدقجه معرفت متعسره اولوب علوم متداوله‌دن هر علم مسائل
متکثره‌دن عبارت اولمدن ناشی تحصیلی سهل اولمق ضبط و تمییزه متوقف
اولوب هر علم ایچون بحسب الذات تمیّز و انکشاف موضوعله حاصل اولمغله ابتدا
موضوعه تصدی ایدوب مقاصداوزرینه تقدیم ایتمشلردر مثلا مسائل عدیده‌یه
مصادفه حالنده ملاحظه اولنوب اول مسائلدن بر صنفنی بدن انساندن
من حیث الصحة والمرض باحثه بولوب بر مقدارینی دخی من حیث الاعراب والبناء
کلمه و کلامدن بحث ایدر بولسق و مقدما بدن انسان موضوع طب اولوب
کلمه و کلام موضوع فن نحو ایدیکی معلوممز اولدوغی تقدیرجه بر صنفک مسائل
طبیه‌دن اولوب صنف آخرک مسائل نحویه‌دن اولدوغنه جزم حاصل اولور
و بو دخی معلوم اولا که علم واحدک گاه اولورکه موضوعی حقیقةً امر واحد اولور
مثلا عدد گبی که موضوع علم حسابدر و گاه اولورکه اشیاء کثیره متناسبه اولور
کتاب و سنت و اجماع و قیاس گبی که موضوع اصول فقهدر و اول وقتده موضوع
حقیقی فی امر واحد اولمیوب امور متعدده اوله انلرن بحث ما به التناسبک اشتراکی
جهتندن اولمق شرطدر غیری جهتدن اولیه علم واحد اولمیوب علوم متعدده اولمق
لازم اولور و بو دخی قرارداده درکه هر فنک علم آخره نسبت ایله شرفی و رتبه‌سی
موضوعنک شرفی و رتبه‌سی جهتی ایله اولور **تعیین الموضوع** کتب مؤلفه‌ده بیان
و تحقیق اولندیغی اوزره ائمه‌دن تعیین موضوع کلامده اقوال متخالفه وارده
اولوب قاضی ارموی رحمه الله اختیاری اوزره موضوع علم کلام ذات الله در
و حجة الاسلام الامام ابو حامد الغزالی و متکلمیندن بر طائفه قوللری اوزره مطلقا
موجوددر موجود اولدیغی حیثیتله و بو ایکی قولدن هر برین بر طائفه اختیار ایدوب
ایراد ادله و دفع شبهه‌ایله تأیید و توثیق ایتمشلردر لکن جمهور متأخرین قول آخر
اختیارنده اتفاق ایدوب موضوع کلام معلومدر اول حیثیت ایله که اکا اثبات

اگر سؤال اولنوب علوم متداوله‌دن علم که تعریف
اولنه هر حال اول علم ایچون سائر علومدن
تمیز و انکشاف حاصل اولمق متحقق اولور
و حصول امتیاز معرفت موضوعله اولمغله
بخصوص اولمغله اولور دینیلورسه تعریف ایله
حاصل اولان امتیاز بحسب المفهوم اولوب
بحسب الذات اولان حاصل اولان تمیز
و انکشاف الحق معرفت موضوعله قرین
حصول اولور جواب ویریلور و بو
تحقیق رساله‌نک عبارتنده اشارت
واردر کما لا یخفی علی المتأمل منه

جواز تعدد الموضوع

تعیین موضوع الکلام

اثبات عقائد دینیه تعلق ایلیه یا تعلق قریب و یا خود تعلق بعید ایله دیمشلردر
و جمهور متأخرین بو قولی اختیار ایدوب و اشاره ادله واضحه ایله مذاهب اثبات و اقوال
قدیمه‌یی رد و تزییف ایتمشلردر تفصیلی کتب فن مفصلاتندن طلب اولنه
علم کلامک فوائدی بیاننده در بو علمک فوائدی کثیره و عوائدی عدیده اولوب
از جمله **فائده اولی** حضیض تقلیددن ذروه تحقیق و یقینه ترقیدر **فائده ثانیه**
مسترشدینی ارشاده قدرت و اقامت حجج ایله الزام اهل عناده تمکندر
فائده ثالثه قواعد دینی مبطلینک شبهه ملحدینی ایله تزلزلدن حفظ و صیانتدر
فائده رابعه سائر علوم شرعیه بو فنک اوزرینه مبنی اولدوغیدر که نفس الامرده
علوم شرعیه‌نک مجموعی بو فنه توقف ایتمشدر زیرا اولا اثبات صانع و علم و قدرت
و ارادت ثبوتی ایله مرسل رسل و منزل کتب اولدوغنه جزم و یقین حاصل
اولمدقجه تعاطی علم تفسیر و حدیث و تداول علم اصول و فروع متصور اولماز
فائده خامسه صحت نیت و اعتقاددر که رجای قبول اعمال و ترتب ثواب اکا
منوط و مربوطدر و خفی اولمیه که بو ذکر اولنان فوائد خمسه‌نک ثمره و غایتی سعادت
دارینه فائز و نجات نشأتینه حائز اولمقدر **اما** شرفی و مرتبه‌سی بو وجهله
معلوم اولورکه بو علمک موضوعی آنفا ذکر اولندیغی اوزره جمیع موجوداتک
اعمّ و اعلاسی اولمغله اشرف معلومات اولان ذات الله و صفات الله
و افعال الله مباحثنه متناول اولور پس هر علمک که معلومی اشرف معلومات
اوله اکا تعلق ایدن علم دخی اشرف علوم اولمق متعین اولور **اما بو علمک**
غایتی بو منوال اوزره بیان اولنمشدر که فوائد خمس سابقه‌یه مترتب اولان
سعادت دارین که اشرف غایات و انفع ثمراتدر بو علمک ثمره و غایتی
اولدوغی مقرر اولیجق شرافت غایتی بیانندن مستغنی اولور و کذلک ادله‌سی
یقینیه اولوب مقدماتنک صحتنه صریح عقل حاکم اولدوغندن قطع نظر نقول
قاطعه ایله متأید و متأکد اولمشدر پس ظاهر اولورکه بو فنک ادله‌سندن عقل

فوائد علم الکلام

شرف علم الکلام و مرتبته

غایة علم الکلام

ونقل تطابق ایدوب عرق شبهه منقطع ومنحسم اولمش اولور وفنون حکمیه
نك اشرفی اولان علم الهی نك اداه سی انجق عقله مبتنی اولوب نقول صریحه یه
مخالف اولدغندن معلوم اولور که ارباب حکمتك اول بابده اقامت اتدکلری
براهین عقلیه اوهامه مبنیه اولمغله موثوقه اولمیه پس بو وجهله دخی فن کلام
جهات شرفی حائز اولوب اشرف علوم اولدوغی معلوم ومتبین اولور وکلام
ایله تسمیه سی وجوه عدیده ایله بیان اولنوب اولا مباحثی اسلاف متکلمین
مؤلفاتنده الکلام فی کذا وکذا عنوانی ایله مصدر اولدغیدر وثانیا اشهر اختلافات
مسأله کلام الهیده وقوع بولدغیدر وثالثا تحقیق شرعیاتده تکلمه قدرت
ایراث ایتدیکیدر وغیر ذلك والله تعالی اعلم **التمهید** عند الافاضل الساده ثابت
وقرارداده در که هر عاقل متکلف ایچون معرفت مبدا ومعاده وصولك طریقی
ایکی مسلکه انحصار اوزره اولوب بری طریقه ارباب نظر واستدلال وبری
دخی محجه اهل ریاضت ومجاهده در وطریقه اولایه سالك اولنلر التزام دین
وملت ایتمشلر ایسه متکلم اسمی ایله موسوم اولان طائفه در دکلر ایسه حکیم
مشائی نامی ایله معروف اولان فرقه در وطریقه ثانیه سالك اولنلر دخی ایکی
صنف اولوب اگر ریاضتلرنده احکام شریعت شریفه یه موافقلر ایسه صوفیه
متشرعون دکلر ایسه حکماء اشراقیون اطلاق اولنمغله متعارف اولان طائفه
در **اثارة الشك واغلاق الفلك** اجله افاضلدن بعض متأخرین بو تقسیمدن

ملا جلال دوانی

سؤال ایراد ایدوب اجبار یهود ورهابین نصاری التزام ملت ایتمشلر لکن
انلرك نه اختیار طریقه نظر واستدلال ایدنلرینه متکلم اطلاق اولنور ونه مسلك
ریاضته ذاهب اولنلرینه صوفی اطلاق اولنور پس تقسیم مذکور اقسامنی جامع
اولمق لازم کلور ایچون دخل وترتیبه متصدی اولمشدر وبعد ذلك جوابه تصدی ایدوب
متکلم وصوفیدن مکر متکلم واتباع متکلم وصوفی واتباع صوفی مراد اوله واکتفا
تصریح اولنمش اوله ویاخود مسلمون اولان اصح کلامدن غیریه عدم اعتبار

اعتبارا اعتداددن ناشی تعرض اولنمش اوله دیمشدر **الجواب الحاسم** ارباب
الالبابه مخفی دکلدر که تعریف علم کلامده واقع اولان عقائد دینیه قیدندن عقائد
دین محمدی مراد ایدیکنی تصریح ایتدکلری اوزره مناسب اولان بو تقسیمده واقع
واقع اولان ملتدن دخی انجق ملت محمدیه علیه افضل الصلوات والتحیه مراد
اولنمقدر پس بو تقدیر اوزره شبهه سابقه بر طرف اولور وتعریف کلامده
بو وجهله تعرفدن یعنی عقائد دینیه یی دین محمدیه حصر وتخصیصدن مستفاد که
اولدوغی اوزره ادیان سالفه رجالنده طریقه نظر واستدلاله سالك اولنلرك
علومنه کلام اطلاق اولنمیجق کندولره دخی متکلم اطلاق اولنمق متعین اولور پس
تقسیم مذکورده حق تعبیر بودر که طریقه نظر واستدلاله سالك اولنلر ملت محمدیه لی
علیه افضل الصلوات والتحیه ملتزملر ایسه متکلمون اگر دکلر ایسه مشائیون وطریقه
تصفیه یه سالك اولنلر کذلك ریاضتلرنده احکام شریعت محمدیه یه علیه التسلیمات
الفائحه الزکیه موافقلر ایسه صوفیه واگر دکلر ایسه اشراقیون دیدکلری فرقه در
وجه مذکور اوزره بو تحقیق وتقریر نتایج طبع کسیر وآثار خاطر فاتر فقیر دندر لکن بعد
اللتیا والتی تقسیم مذکور بحسب جلیل النظر غبار شبهه دن خالی اولمیوب احبار
ورهابین یا مشائی ویاخود اشراقی زمره سندن معدود اولمق لازم اولور اما
تدقیق نظر اولنسه تصرف یسیر ایله عقال اشکالك انحلالی حیز امکانده در فلیتأمل
تنبیه بعض محققین طریقه تصفیه لی طریقه نظر واستدلاله ترجیح صددنده
بو وجهله تحقیق مراد ایتمشلر که طریقه اولانك حاصلی قوت نظریه ایله استکمال
ودرجاتنده ترقیدر وبو ترقی وتدرجدن غایت قصوی ونهایت مقصود مبتغی
مرتبه عقل مستفاده وصول وارتقادر وطریقه ثانیه نك محصولی قوت عملیه
ایله استکمال ومراتبنده ترقیدر وبو قوتك درجه ثالثه سنده نفس ایچون
حاصل اولان صور معلومات اگرچه مرتبه عقل مستفاده دخی حاصل اولدیغی
مقرردر لکن بو مرتبه نك درجه مستفاددن ایکی وجهله اکمل واقوی اولمغله

نفس ناطقه انسانیه ایچون ایکی قوت متحققه اولوب بری قوت نظریه وبری قوه عملیه در وبو ایکی قوتدن هر بری ایچون دورت مرتبه حاصل در اما مراتب
قوت نظریه یعنی نفس ناطقه ایچون ادراکاتلر کندی جوهرینی تکمیل جهتندن اولان مراتب اربعه دن مرتبه اولی نفسك مبداء فطرتنده صور علمیه دن خالیه
خالیه اولوب لکن اول صوری قبوله مستعده اولدیغیدرکه اول مرتبه ده اکا عقل هیولانی تسمیه اولنور وجه تسمیه صور علمیه دن خالی اولدیغی جهت ایله
هیولایه مشابه ومماثل اولدیغیدر مرتبه ثانیه نفس ناطقه کندینك آلاتی اولان حواس ظاهره وباطنه یی استعمال ایدوب علوم اولیه تحصیل ایله
اکتساب نظریاته مستعده اولدیغیدرکه بو مرتبه ده اکا
عقل بالملکه تسمیه اولنور وجه تسمیه اولورکه نفس ناطقه
بو مرتبه ده کندی معلوماتی اولان اولیات سبیله
نظریاته انتقال ملکه سی حاصل اولور ومرتبه ثالثه
اولدر که معلوماتی اولان علوم اولیه یی ترتیب ایدوب
انکله مجهولات نظریه یی بالفعل ادراك ومشاهده
ایلیه بو مرتبه ده اکا عقل بالفعل اطلاق اولنور وجه
تسمیه ظاهردر مرتبه رابعه نفس ترتیب مقدمات
ایله استحصال ایتدیکی علوم نظریه یی کندوده مخزون
اولمغله هر نه وقتده مراد ایدرسه استحضاره قادر
اولوب تجشم کسب جدیده محتاج اولمیه بو مرتبه ده
اکا عقل بالفعل اطلاق اولنور وبو مرتبه ده دخی وجه
تسمیه ظاهر اولوب محتاج بیان دکلدر اما مراتب قوه
عملیه دن مرتبه اولی نوامیس الهیه وشرایع نبویه یی
استعمالیله تهذیب ظاهر ایتمکدن عبارتدر ایکنجی
مرتبه ملکات ردیه دن تطهیر باطن ایدوب عالم
غیبه اتصالدن تعویق واشغال ایدن موانعی دفع
وازاله دن عبارتدر اوچنجی مرتبه نفس عالم غیبه اتصالدن
صکره صور قدسیه ایله تجلی ایلیه دوردنجی عالم غیبه
اتصال ملکه سن اکتساب عقبنده حاصل اولان
تجلی جمال الهیدر که هر قدرتك جنب قدرت [illegible]
الهیه ده مضمحله اولوب وجمیع علومك [illegible]
الهیه ده استغراق مشاهده سی ایله جمیع کمالاتك
جناب حضرت فیاض قبلندن فائض اولدیغنی مشاهده
دن عبارتدر ومعلوم اولا که بو ذکر اولنان مقدمات
اگرچه اصللرنده مسائل حکمیه دندر لکن شرعه وعقله
مخالف اولمیوب شروع اولنان علم ایچون یا مبادی
تصوریه ویاخود مبادی تصدیقیه دن اصول موضوعه
ویا مصادرات مقوله سی مقدمات غریبیه [illegible]
بین اصحاب الفن شایع ومستفیض اولمغله جمهور
جمهور غیر تصریح وتنصیص ایتمشلر در وبعض محققین
بو مقوله مقدماتی متکلمین قوه قریحه لریله استخراج
ایتمشلر در وفن کلام سائر علومدن مطلقا مستغنی
اولوب غیر فنون مسائلنه اخذه احتیاج یوقدر
دیو اثبات مدعی قلمشلر اما امام غزالی رساله لرنده
وجه اول اوزره تحریر مقامه متصدی اولوب
اثبات مرام ایتمشدر

رجحانی مثبت ومبرهندر وجه اول وهمک طریق مباحثه یه استعلاسی جهتندن مرتبهٔ عقل مستفادده حاصل اولان صور علمیه شبهات ووهمیه دن سالم اولمیوب بو درجهٔ خطیره ده قوای حسیه قوای عقلیه نک مغلوبی ومسخری اولدوغی سببیله قوای عقلیه ایله حکم اولنان ادراکاته مزاحم ومنافی اولمدیغندر وجه ثانی بو درجهٔ مذکوره ده نفس کدورات وتعلقاتدن طاهر اولوب کمال انجلاسی جهتیله مثل نقوش کثیره یه مقابل وضع اولنان مرآت کبی انتساخی مقداری صور کثیره یه مجلا اولوب مرتبهٔ عقل مستفاده فائض اولان صور انجق اقامت اولنان براهین وترتیب اولنان مبادی یه منتجه اولان علوم مقداری اولمغله بو صورتده نفسک حالی همان برگوشه سی جلا داده اولان آیینه کبی اولدغی جهتندن انده مرتسم اولان صور مرتبهٔ اولاده منتقشه اولان نقوش علمیه یه نسبتله قلیل ویسیر ونزر وحقیر اولدیغندر **رباعیه**

ای دل زطریق اهل صورت بگذر، آیینه نشود زهر کدورت بگذر،
گر نور وصفای عارفان میخواهی، از هرچه ترا هست ضرورت بگذر،

امام فخر الدین رازی حضرتلری الشیخ نجم الملة والدین الکبری خدمتلرندن قدس الله سبحانه سرهما سؤال ایدوب بم عرفت ربک دیدکلرنده بواردات ترد علی القلب تعجز النفوس عن تکذیبها دیمکله جواب ویرمشدر **شعر**

ودم وراء العقل علم یدق عن مدارک غایات العقول السلیمة

بعد ذلک کبار صوفیه نفعنا الله سبحانه ببرکة انفاسهم الشریفة مؤلفاتنده اکثر من ان یحصی بو معنای ناطق تصریحلری واقع اولمشدرکه کمال اشتهارندن ناشی تکثیر نقوله تصدی اولنمدی لکن ائمهٔ فن اولان فضلاده بعض فحول اتارنده رسیدهٔ سمع قبول درکه طریقهٔ تصفیه ده مخاوف واخطار بیشمار اولوب خارستان ورطات ومهالک انتهاج صراط سویدن تقو نقله دامنگیر سالک اولمغله تخیلات هواجس وتسویلات ووساوس هزار هزار سالکی مجه طلبی بیدای حیرتده سرگردان اولمغه مؤدی اولمشدر بخصیص بعضیلرده دخی

ترجیح طریقهٔ نظره

المحجة بالفتح وتشدید الجیم الطریق الواسع ه

دخی **مثنوی**

آن خیالاتی که دام اولیاست عکس مهرویان بستان خداست

مغزاسی اوزره اندک نمایشه فریفته اولوب **مثنوی**

ای برادر بی نهایت درگهیست بر هر آن کو میرسی بالله مایست

مضموننندن غفلت ایله کسراب بقیعة یحسبه الظمآن ماء حتی اذا جاءه لم یجده شیئا الآیة کندی نفس قاصرینی کمال تخیل ایتمکله مطلوبنه وصول قریب حصول اولدی زعمنده دوشوب طریق طلبده جد واجتهاددن فراغته مؤدی اولورگاه اولورکه بر ناقص کمکرده راهی مرشد کارآگاه ظنیله دامننه دستبار استرشاد اولوب نقد عمر گرانمایه یی بیهوده بذل وصرف ایتدیکنه بر دخیده تحصیل وقوف ایدرکه تدارک مافات حیز امتناعه پیوسته اولوب جلیلهٔ امر وواقع حاله اطلاع سودمند اولماز زیرا النفس الامرده مرشد ومربی نادر اولوب مصادفه حالنده دخی فرق تمییز یا متعذر یا متعسر اولور بر محذور دخی اولدرکه اثنای سلوکده دخی نظر واستدلاله احتیاج استدلاله احتیاج بالکلیة زائل اولمیوب سالک حلیهٔ علوم رسمیه دن عاطل اوله ورطهٔ افراط وتفریطدن ایمن اولمیوب بلکه هر حالده حد اعتداله جاهل اولمدن ناشی ریاضات شاقه یه اقتحام فساد مزاج واختلال مشاعری مستتبع اولوب بطلان استعداده مؤدی اوله فلهذا حضرت هادی الثقلین الی صراط مستقیم علیه وعلی آله وصحبه افضل التحیة والتسلیم بیورمشلردرکه ما اتخذ الله ولیا له جاهلا قط وحدیث آخرده دخی وارد اولمشدر قصم ظهری رجلان جاهل متنسک وعالم متهتک **التبصرة** ظن اولنمسنکه اساطین دین اولان ائمهٔ متکلمین شکر الله مساعیهم عقائد اسلامیه یی دلائل کلامیه ایله تصحیح واثبات ایتمش اولالر بلکه انلرک انوار عقائدی مشکات نبوتدن مأخوذ ومقتبس وارکانی دعائم دلائل نقول ایله مؤسسدر زیرا مطلقا علومدن هر قنغی علم که قوانین شریعت مطهره یه مخالف اوله البته مذموم اولور والحاصل علم کلامده شرط اولدرکه اصل مدعی شریعتدن مأخوذ ومستنبط اولوب ادله سی براهین عقلیه اوله یعنی بوفنک شرطلرندندرکه مقاصدی اصللرنده شرعیه اوله وعقل ایله تأیید اولنمش اولوب اصل معتقداتی یا کتاب الله

فی اشتراط مطابقة الشریعة فی علم الکلام ه

شریعة ح

ویا احادیث شریفهٔ نبویه واخبار صحیحهٔ جلیه ده وارد اولمش اوله که بو شرطلر
منفقود اولسه علم کلام اطلاقی صحیح اولماز بلکه علوم دینیه دن معدود اولماز پس
مسائل کلامیه ایکی صنف اولوب یا اصل مدعی شرعدن مأخوذ اولوب بعد
التسلیم اوزرینه برهان عقلی اقامت اولنمشدر ویاخود هم شرع وهم عقل تظافر
ایله مثبت ومبرهن اولمشدر **التبصرة** اعلموا اثبتکم الله وایانا علی النهج القویم
ووقانا وایاکم من الانحراف عن الصراط المستقیم علم کلام حقنده ردا وقبولا
اگرچه اقوال متخالفهٔ کثیره وارد اولمشدر نتکم بر مقداری بو تحقیق عقبنده
ذکر وایراد تصمیم اولنمشدر لکن جمهور محققینک اتفاقلری اوزره قرار داده
اولان اولدر که علم کلامه اشتغال فرض کفایه قبیلندن اولوب هر کسه مرتبهٔ
مرتبهٔ اطمینانه وصول مرتبه سی تحصیل یقینی فرض عینی اوله زیرا ادلهٔ وثیقه
ایله مدلل ومبرهندر که هر عاقل مکلف ایچون ذات بیچون حضرت واجب الوجودی
معرفت یقینی وجود صانع لایزالی وصفات کمالیهٔ ثبوتیه وسلبیه سن بقدر
الطاقة البشریة ادراک وتصدیق بحسب الشرع واجبدر پس بو وجه اوزره اولا
معرفت نظر واستدلاله متوقف اولدوغی مقرر اولیجق نظر واستدلال دخی واجب
اولدوغی متعین اولور زیرا اشول نسنه که واجب انکا توقف ایده اول دخی واجب
اولور والحاصل مسائل اعتقادیه ده تفصیل قوانین استدلاله ممارست واعمال
فکر ایله اقامت براهینه قدرت تحصیل ایدوب الزام معاندین وارشاد مسترشدینه
مکنت مرتبه سی استحصال ملکه واجب علی الکفایه اولمش اولور کندی نفسی ایچون
طلب درجهٔ یقینی فرض عینی اولدوغی کبی بو مرتبه لر ضروریات دینیه دن اولمدن
ناشی فقهای اسلام نور الله الی دار السلام زمره سندن جمع کثیر وجم غفیر تصریح
ایدوب هر مسافهٔ قصرده بو صفت ایله متصف بر کمسه دن لابد اولمغله خلفای
اسلام ایدهم الله تعالی حضراتنه بو امر جلیلده کمال اهتمامدن ناشر هر مسافهٔ قصری
بو ملکیه مالک وبو مسلکه سالک بر شخصدن خالی قومق حرامدرنته که هر مسافهٔ

ذات اللّهدن وصفات الهیه دن ونبوت
ومعاددن علی قانون الاسلام بحث اولنور
جناب حضرت حقک ذات مقدسنه وملائکهٔ
کرامه وانبیای عظامه ویوم قیامته علی وجه
الاجمال علم واذعان فرض عینی اولدیغندن
ائمهٔ دین متفقلر اولوب علی وجه التفصیل
علم واذعان ائمهٔ حنفیه قتنده فرض کفایه
وشافعیه قتنده بو دخی فرض عینیدر پس
طالب نجات دارین اولان مؤمنه لایق
وواجبدر که مسائل دینیه ده اقوال اهل
سنتی ضبط واتقانه مجد اولوب علم واطلاع
تحصیلنه ساعی اوله مجرد لسان ایله اهل سنت
زمره سندنم دیمکله اکتفا ایتمیه زیرا
معلومات مذکوره یه اطلاعی اولمیان کمسه عدیم
سنیدن کچمک بتبه سز دعوی
الجدوی در منه

بحسب الشرع قیدینی تصریح وجوب
معرفت باری اهل سنت قتنده شرعی
اولوب معتزله قتنده عقلی اوله‌رغنه
اشارتدر تفصیلی کتب مبسوطه
دن طلب اولنه منه

مسافهٔ قروی ظواهر شرایع واحکامه عارف بر فقیه نبیه دن اخلا حرام اولدیغی کبر
دیو کتب موثوقه ده تصریح اولنمشدر **التشکر** الحمد لله تعالی علی جزیل طوله وقدرته
وطوله بو عصر همایون فال مسعود المآلده که لمعات ساطعهٔ مآثر پادشاهی
واشعهٔ انوار معدلت کاری ظل الهی چار جهت عالمه پرتو انداز عدل ونصفت
اولوب مراسم حدود شرع قویمی اهتمام تام ایله حمایت جانبنه عنان عنایتلری
معطوف ومراحم بیغایتلری خدمهٔ علوم اولان دعاگویان اخلاص اندیش ایچون
التفات ورعایت طرفنه مصروف اولمشدر وبوارق آرای صائبه لری انارهٔ
دیاجیر شبهات ایله مزیح غیاهب وبوارق اسنهٔ خورشید التماعی طرد مخالفین
ایچون شهاب ثاقب مثابه سنده اولدیغندن ماعدا مشکات نبوتدن اقتباس
اولنان کلمات ساطع البرهاناتدن اذا اراد الله بالامیر خیرا جعل له وزیر صدق
ان نسی ذکره حدیث واضح البیانی مصداقی اوزره سرسطر جریدهٔ سعادت باهره
وعنوان دیباجهٔ سلطنت قاهره رئیس وکلای دولت ومقتدای اصحاب عزت
وشوکت صدر الصدور ونخبة الاعصار والدهور صاحب الدولة الکبری وساحب
اذیال المراحم علی مفارق البرایا حضرتلری دخی بر جانبندن سجیت شریفه لرینه
مرکوز اولان جوهر صدق وسداد وطبیعت لطیفه لرینه مودع ومکنوز اولان
اکسیر صلاح ورشاد مقتضاسی اوزره احیای معالم دین مبین واعلای اعلام
سنهٔ سید المرسلین امرینه تشمیر ساعد اهتمام وشد نطاق جد واقدام بیورمغله
بو مافیه صنوف علوم وفضائلی توفیر واصناف ارباب علوم ومعارفی لطف
وتوقیرلر تکثیره باعث اولمشلردر جناب حضرت فیاض مطلق بو نظام مستحسن
الانتظامی بر دوام ایلیه بنبیه النبیه وآله واصحابه البررة الکرام **الجرح والتعدیل**
علم کلامی تقبیح وارباببنی تفسیق وتجهیل ایدنلرک قوللری ردا اول بابده
وروده ایدن کلام اسلافی توجیهده آنفا ذکری سبق ایتدیکی اوزره علم کلامک
فرضیتی ثابت اولیجق ارباب البابه لایق وسزاوار اولان اول فن جلیلی رد

وانكارامرنده اسلافدن نقل اولنان اقواللك ظاهرنه فريفته اولمليوب افاضل
محققينك اول بابده جواب تأويللرينه واقف اولمزدن مقدم فنّ مطلقا ردّ انكاره
مبادرت وارباينه بيملاحظه سوءظنّه جسارت ايتميه يس مناسب اولان اولدركه
بو محلده طرفينك انكار وتوجيهلرندن هر بريني ايراده تصدى اولنه متوكلا على
الهادى القيوم اولا صور انكاردن طريقهٔ معارضه‌ده منقوله اولان اقواللك بري
اولدركه مسائل كلاميّه‌ده نهج متكلمين اوزره عقايد دينيه اثباتنده اعمال نظره
اشتغال حضرت رسول اللهدن صلى الله تعالى عليه وسلم واصحاب كرامدن منقول
اولمديغى جهتندن بدعت اولوب وبدعت مردود فى الدين اولديغى حديث صحيح ايله
مثبتدر كما قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من احدث فى ديننا ما ليس منه فهو ردّ
وبو وجهله ايراد اولنان اشكاله اول منوال اوزره جواب ويريلوركه اگر مراد اصلا
مباحث كلاميّه‌يه حضرت رسولدن واصحاب كرامدن اشتغال صادر اولمشدر ديسه
اكا اشتغال مطلقا بدعتدر ديمك ايسه بو كلام ممنوعدر زيرا مرتبهٔ تواتره واصلدركه
رسول عليه الصلوة والسلام واصحاب عظام گاه وبيگاه دلايل توحيد ونبوتدن بحثه
تصدى ايدرلر ايدى ودائما اهل مكه القاى شبهه وتشكيك قلوب توحيد ونبوته طلب
اوله‌دن خالى اولمزلردى حتى حق سبحانه وتعالى حضرتلرى انلرك حقنده بل هم قوم
خصمون بيورمشدر ودائما حضرت رسالت پناه دخى رسول الله‌يه دلائل باهره
وآيات ظاهره ايله جواب قاطع ايله انلرى الزام وتبكيتدن خالى اولمزلردى وقرآن كريمده
حتى دخى بو سياق اوزره آيات كثيره وارد اولمشدر لو كان فيهما آلهة الا الله لفسدتا كبى
وان كنتم فى ريب مما نزلنا على عبدنا فأتوا بسورة من مثله كبى واگر مراد اول اولميوب
حالا ارباب كلام بينده متداوله اولان اصطلاحات ومؤلفات كلاميه‌ده مسلوكه اولان
طرق مباحثات اوزره اشتغال منقول دكلدر وبدعتدر ديمك ايسه بو صورتده
اگرچه بدعيت مسلّمدر لكن بونك مردوده فى الدين اولوب قبيح اولمق لازم اولماز زيرا
هر بدعت بدعت قبيحه اولميوب بدع مستحسنه يه نهايت يوقدر علوم فقهيه وسائر

وسائر فنون شرعيه‌يه اشتغال كبى وجه ثانى اولدركه اصحاب كرامدن بر جماعت
قدردن بحث وتكلم مشغول ايكن سعادتله حضرت سيد الثقلين انلرك اوزرلرينه
مصادف اولدقلرى حالده وجنات مباركه‌لرينه احمرار ايراث ايدجك مرتبه سيماى شرف
احوالرينده آثار غضب نمايان اولوب اول جماعته خطاب ايدوب امم سالفه‌دن
مستحق غضب قهار اولمغله مبتلاى هلاك وبوار اولنلرك باعث خسارى حالا
بوسيزك خائض اولديغكز بحثه خوض ايتدكلريدر بو خصوصده سيزى اول امره بردخى
خوض واشتغال ايتميه‌سز ديو استحقاق ايده‌رم ديو تأكيد بيورمشلردر وحديث آخرده
دخى قدر مذكور اولدقجه امساك ايدك ديو اول بابده تكلمدن نهى بيورمشلردر نظر
واستدلال ايسه جدل قبيلندن اولديغى محل كلام دكلدر جواب بو وجهله دركه حديثين
مذكورينده واقع اولان نهى على طريق اللجاج اولوب تعنت وتعصب اوزره اولان
جدل ايچوندركه آراء باطله‌يى ترويج وعقايد حقه‌يى ردّ وابطال ايچون اوله نته كيم حق تعالى
قرآن عظيمده بيورر وجادلوا بالباطل ليدحضوا به الحق ودخى آيت اخراده بيورر
ومن الناس من يجادل فى الله بغير علم الآيه بو مقوله جدال ونزاعك منهى اولديغنده
خلاف ونزاع يوقدر واما اشول جدل كه حقى اظهار وباطلى ردّ وانكار ايچون اوله مستحسن
اولوب مأموربه اولديغى محل اشتباه دكلدر كما قال الله سبحانه وتعالى وجادلهم بالتى
هى احسن الآيه وقال تعالى ولا تجادلوا اهل الكتاب الا بالتى هى احسن الآيه وبو
دخى نقل ثقات ايله مرويدركه انكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم آيت
كريمه‌سى نازل اولدقده عبد الله بن الزبعرى اعتراضه تصدى ايدوب امم سالفه‌دن
بر طائفه ملائكه‌يى معبود اتخاذ ايتمشلردر وكذلك وكذلك طوائف كثيره حضرت
مسيحى معبود اتخاذ ايتمشلردر ديسى حضرت حقه تشريك معبود ديدكلرى شريك
اولنانلر حصب جهنم اولمليجق ملائكه ومسيح دخى تعذيب اولنمق لازم گلور ديدكده
اول رهنماى محجهٔ رشاد وافصح من تكلم بالضاد حضرتلرى لسان عربده كلمهٔ ما
ذوى العقولك غيرين استعماله مخصوص اولدوغنه غفلتدن تعجب كناية توبيخ

زنجى زنجرشك زعم فاسدى اوزره عرض
رنگكاله ايدوب لسان كنعوندن عليه السلام
جواب ايله كلامى ردّ وابطال اولنمقدر

بیورب ما اجهلك بلسان قومك اما علمت ان مالما لا يعقل بیوردقده ابن
زبعری یه نبکیت والحام بیوردیلر و بو دخی روایت محول ایله رسیده رتبه قبولدر

بر قدریه نك معتقد باطلنی اثبات
داعیه سی ایله ایراد سؤاله تصدی ایتدوکنده
امام علی کرم الله وجهه کلامنی ابطال
ایله الزام واسکات ایتدکیدر ه

که حضرت علی کرم الله وجهه ایله بر قدری شخص باهر النقص معارضه یه تصدی
ایدوب افعال عبادك قدرت الهیه ایله وقوعن انکار ایتمك اوزره بن کندی
حرکات وسکناتمه در وجه می نطلیقه و جاده می اعتاقه مالکم اولدغم ظاهر و باهردر
انکاری ممتنع و متعذر اولمغله افعال عباده خلق الهی ایله اولمق قرارداده دردیدکده
حضرت مرتضی دخی جوابنده بیوردیلر که کندوکه اشیاء مذکوره ایچون مالك اثبات
ایتدککده مرادك اگر اشیاء مذکوره یه حاشا جناب حق تعالی مالك اولمیوب انجق بن
مالکم دیمك ایسه حضرت مالك الملکدن غیری مالك آخر اثبات ایتمش اولورسن
واگر اشیاء مذکوره یه الله تعالی ایله معیتله مالکم دیمك ایسه جناب حضرت واجب
الوجوده شریك اثبات ایتمش اولورسن دیدکلرنده شخص مذکور ایچون جوابه
قدرت قالمیوب ملزم ومبهوت اولدی بو دخی مقرردر که نظر واستدلال جدلك
غیریدر زیرا جدل غیری الزام ایچون اولان مباحثه دن عبارتدر نظر ایسه تفکر معناسنه

نظر ایله جدلك فرق بیاننده در ه

در جدل منهی اولمغله نظر دخی منهی عنه اولمق لازم اولماز وجه معارضه دن
برى دخی بعض روات نقل ایتدیکی منوال اوزره علیکم بدین العجایز حدیث شریفندن
مستفاد اولان معنادر که حدیث مذکورده عجایز دیننی التزام ایله امر اولنوب دینی
عجایز ایسه طریقه تقلیدله اولدوغی متعین اولدیغی نظر واستدلالدن کف نفس وصون
لسان لازم اولور بو وجهله معارضه دن جواب اول طریقله درکه اولا حدیث مذکور
کتب صحاحده مذکور اولمغله صحتی تسلیم اولنمز و تسلیم اولندیغی صورتده دخی
دین عجایزدن مقصود هر خصوصده حضرت حقه انقیاد ایله تفویض امور در یوخسه
نظردن کف نفس اولنوب مجرد تقلیده اقتصار دکلدر بو دخی معلوم اولاکه علم کلامی
رد وانکارده ائمه مجتهدین رضی الله تعالی عنهم حضراتندن دخی اقوال عدیده منقوله
اولوب جمله سی محققین فن طرفلرندن شکر الله مساعیهم محابه و مأوّلدر ازجمله

ازجمله امام اعظم و همام اقدم حضرتلرندن منقول اولان روایاتدندر که
قاضیخان فتاواسنك کتاب حظر واباحه سنده فن کلامی تعلم ایدوب
انده قدر حاجتدن زیاده مناظره یه خوض واشتغال منهی عنه دردیدیکی
یرده ذکر ایتمشدر که حماد بن ابی حنیفه قانون اهل کلام اوزره مسائل اعتقادیه
ده تکلمه خوض واشتغال ایتدکده حضرت امام ابی اشته نکیر ایله نهی وانکار
ایتمشیدی اول دخی جوابه تصدی ایدوب مقدما کندولرك اول وادیده
تکلم ایتدکلرن تعریض کونه تذکیر ایله کندیلردن سبقت ایدن نسنه بی آخردن
انکار و منعلرینك سر و سببی استکشاف واستعلام ایتدکده حضرت
امام دخی بز اگرچه فنون کلامده تکلم ایدردك لکن کأن على رؤسنا الطیر کمال
وقار وتأنی ایله مبادرت ایدردك ورفیق وصاحبمزك زلتندن احتمالندن
نهایت مرتبه ده احتیاط واحتراز ایله بسط مقال ایدردك اما سزلر شمدی
بحث وجداله خوض واشتغال حالنده رفیقکزه زلت جرم ووقوعنه مترقب
وطالب اولمق اوزره اشتغال نائره جدال ایدرلیه العیاذ بالله بر کمسه کیم
صاحب ورفیقنك کفرنه رضا ویره اول کافر اولمزدن مقدم کندی کافر اولمق
لازم کلور هیچ قطع بیوردقیل وقال بیوردیلر مسئله درس ارباب الباب یه خفی دکلدر که
حضرت امامك بو نقل اولنان کلامندن علم کلامی مطلقا رد وانکار لازم اولمیوب
بلکه بحث متداوله دن مراد باحث اظهار حق اولمغله غرضی مجرد الزام خصم اولدوغی
صورتده مقصور ایدیکی متبین اولور و بو بابده منقول اولان وجوه رد انکاردن
بری دخی امام ابو یوسفدن عنعنه ثقاتله ثابت اولان روایتدرکه بر وقتده
اوستادلری امام اعظم نعمان بن ثابت کوفی جوزی بالخیر وکوفی حضرتلرینك
مجلسنده حاضر ایدك ناکاه جمع کثیره ایکی نفر شخص مجلس حضرت امامه احضار
ایدوب بو ایکی کمسه بر برلریله منازعه وجدال ایدوب بری قرآن کریمك مخلوقیتنی
ادعا ایدوب اول بری رد وانکار ایدوب کلام الله غیر مخلوقدر هیچ مخاصمه یه تصدی

ایتمشلر ایدی پس بو پیشگاه رفیع حضرت امامدن تعبیر مدعا اتدکلرینه حضرت
امام اول جماعتی ایکسنک دخی خلفنده ادای صلوات ایله اقتدادن منع ایدوب
شخص ثانی به اقتدادن منعک وجهی ظاهر اولمغله کندولردن استعلام
استکشاف اولندقده بشر بعضده بدعت اولان منازعه فی الدینه اجتراء ایکیسی
دخی مشترکلردر دیو جواب ویروب قطع بیوندو قیل و قال بیورمشلردر و ینه امام
ابی یوسف حضرت امامدن روایت ایدرکه منازعه فی الدین بو عقدر اگر حق اوزره
دخی تکلم اولنورسه دخی بیورمشلردر و ینه امام ابی یوسف حضرتلرندن مروی اولان
اوزره فتاوای قاضیخانک فصل اقتداسنده مصرحدرکه امر دینده خصومت
اوزره اولان کیمسه بر قومه امامت ایتمک جائز دکلدر اگرچه اقتدا ایدنک ماموملک
نمازی صحیح ایسه ده چونکه فقیه ابو جعفر بو کلامی تنویر و ایضاح ایدوب امام ابو
یوسفک مرادی جائزدرکه دقایق علم کلامدن مناظره به تصدی ایدنلر اوله دیمشدر
و بو قول مشهور ده دخی امام ابو یوسف حضرتلرندن منقولدرکه دینی خصومات
ایله طلب ایدن تزندق ایتمش اولور و مالی کیمیا ایله طلب ایدن مفلس اولور و طلب
غریب حدیث ایدن کاذب اولور دیمشلردر کذا و کذا منقولات کتب کلامیه ده
شبهات مذکوره سیاقنده دخی نیچه نقول کثیره ایراد اولنمشدر لکن بو مجلده
مسبوق بالذکر اولان شبههاتی دفع و توجیههده اختیار ایدوب سوق اولنان
اجوبه نک حسم عرق شبهه دن فائده عامه اولمدن ناشی طی اولنان شکوک
شبهاتک دخی اجوبه مذکوره ایله اندفاعی مقرر اولمغله تکثیر سواده تجاسر اولنمدی
الاجوبة المنقولة عن الفقهاء آنفا ذکری سبقت ایدن وجوه معارضه دن وجه
ثانینک جوابنده شرد اولنان تحقیقک حاصلی ائمه مجتهدین حضراتندن منقوله
اولان شکوکی دخی دفعده کافی ایدیکی طباع سلیمه اصحابنه ظاهر و واضحدر لکن
مستقلا بو بابده اساطین فقهادن منقوله اولان اجوبه و تاویلاتدن کثیر
الفوائد و جم العوائد اولنلر منتبر کا بالنفاسهم الشریفه ذکر اولنمغه مبادرت

مبادرت قلندی از جمله امام ابو یوسفک حضرت امامدن منقولی اولان بدعیت
که ذکری سبقت ایتمشدر اول منازعه ایچوندر که مقتضای اهوا اوزره اولوب
ایراث عجب غرور ایلیه چونکه مؤلفات ثقاتده منصوصدر و تاتارخانیه و خلاصه
و مجمعده و کتب سائره و غیری کتب فتاواده تصریح اولنمشدرکه کراهتی مبنه اولان
اول مجادله درکه ایقاظ فتن و اثارۀ بدعه مؤدی اوله و یا تشویش عقائدی
مستتبع اوله و یا متصدی مناظره قلیل الفهم اوله و یا جنگلری مجرد غلبه داعیه
سی ایله اولوب اظهار حق اولمیه والا اظهار صواب ایچون اولان مناظره که کلام
مجیده وجادلهم بالتی هی احسن آیتی ایله مأمور بهادر انده شائبۀ کراهت
نه احتمالدر **شبهة اخری و وجه اندفاعها** اگر بو محلده سؤال ایراد اولنوب
مجتهدین کرام حضراتندن آنفا ذکر اولندیغی منوال اوزره رد فن کلامده صدور
ایدن نقولک ظاهرندن بلا داعی اخراج ایدوب تأویلات مذکوره ایله توجیه و تأویلنی
التزامک وجهی غیر ظاهردر متبادر اولان معنای ظاهرینه محمول اولمقدر چونکه ایراد کلام
اولنورسه گربو اعتسافدن متجانب اولان اصحاب انصافه خفی دکلدرکه ذکری سبق
و مرور ایتدیکی اوزره علوم کلامک فرضیتی متیقن اولوب ادنی مرتبه ده عوام ناسک
عقایدن تشویشات مبتدعه دن حفظ و صیانت بو فن جلیلک فوائدندن ایدیکی
مقرر و ثابت اولیجق افراد کیاس بلکه آحاد ناسدن انی رد و انکاره تجاسر محال
ایکن ائمۀ دین اولان اساطین مجتهدین ذوی التمکیندن انی تحریم و اربابنی تضلیل
نه احتمالدر پس اسلافدن صورت انکارده منقوله اولان روایاتی البته تأویل و توجیهه
تصدی مرتبۀ وجوبه اولدوغی مقرر اولور **وجه دفع آخر** افاضل متاخرین آثارندن
بعض مؤلفات مرغوبه ده مسطور اولوب تشنیف سمع قبوله حقیق اولان جواهر
زواهر تحقیقدندرکه مجتهدین کرام حضراتی زمانلرنده علم کلام رونمای
ارباب اعتزال اولان بشر زمره سنه مخصوص اولوب قطعا اصحاب رسول الله
و تابعین ذوی الانتباه مسلکنه سالک و منتهج اولان اهل سنت میاننده

ولادت	وفاتلری	عمرلری
ولادت امام اعظم سنه ٨٠	وفاتلری ١٥٠	عمرلری ٧٠
ولادت ابی یوسف سنه ١٢٣	وفاتلری ١٨٢	عمرلری ٥٩
ولادت امام محمد سنه ١٣١	وفاتلری ١٨٩	عمرلری ٥٨
ولادت امام مالک سنه ٩٣	وفاتلری ١٧٩	عمرلری ٨٦
ولادت امام شافعی سنه ١٥٠	وفاتلری ٢٠٤	عمرلری ٥٤
ولادت امام احمد حنبل سنه ١٦٤	وفاتلری ٢٤١	عمرلری ٧٧

امام اعظم ابو حنیفه نعمان بن ثابت کوفی
حضرتلرینک ولادتلری هجرت نبویه
نک سکسانجی سنه سنده وقوع
بولمشدر و سن شریفلری
اول حساب اوزره
کامل یتمش ییل
اولمش اولور
و امام
ابو یو
سف
حضرتلر
ینک ولادتی
یوز یکرمی اوچ
سنه سنده و وفاتی
یوز سکسن ایکی تاریخنده
واقع اولوب سن شریفلری اللی
طقوز سنه در و امام محمد حضرتلری
یوز اوتوز برده تولد ایدوب یوز سکسن
طقوز سنه سنده وفات ایتمشلردر و امام
مالک حضرتلرینک ولادتلری هجرتدن طقسان
اوچ سنه مروردنده وقوع بولوب وفاتلری یوز یتمش
طقوز تاریخنده درکه سن شریفلری سکسان التی
سنه اولمش اولور و امام شافعی حضرتلرینک
تاریخ ولادتلری یوز اللی و تاریخ وفاتلری
ایکیوز دورت و سن شریفلری
اللی دورت سنه در و امام
احمد حنبل حضرتلرینک
خود ولادتی
یوز التمش
دورت
سنه سنده و مدت عمری
یتمش یدی سنه در رضی
الله تعالی عنهم

تاریخ ولادت ابو الحسن الاشعری ٢٦٠

مشهود و معروف دکل ایدی زیرا اهل تاریخ و سیر اتفاقلری اوزره اهل سنت بیننده
فن کلامک ظهوری ابتدا امام ابو الحسن اشعری حضرتلرینک انتشار اشعهٔ نیر
ذات ساطعة اللمعانلری زماننده وقوع بولمشدر و امامک خود ولادتی هجرت
نبویه نک ایکیوز التمش سنه سنده واقع اولمشدر و رؤسای معتزله دن ابو علی جبائی
تلامیذندن اولوب قرق سنه مقداری مذهب اعتزال اوزره مستمر اولمشیکن
روزکارک توفیق ایله تیقظ و انتباه دیده بصیرتندن بر طرف سازغشاوهٔ شکوک
اشتباه اولوب عالم مثالده خاتم الرسل و هادی السبل رهنمای محجهٔ سداد
و نیرهٔ وفا دبرج هدایت و رشاد حضرتلرینک شرفیاب مشاهدهٔ جمال خجسته فالی
اولوب یعنی واقعه سنده اول سرو بوستان رسالتک حالیای عرش بیما سنه
روما لده مستسعد اولدی و طرف باهر الشرف حضرت رسالتدن نشایان عزت
خطاب اولوب اول وقته دک مسلوکی اولان طریقهٔ نامرضیهٔ اعتزالی ترک ایدوب
مشکاة نور النور نبوتدن مقتبسان اضواء هدایت اولان صحابهٔ کرامک ازاحهٔ
ظلام شکوکه اناره و ایضاح ایتدکلری محجهٔ نیره که ما انا علیه و اصحابی طریقه سندن
عبارتدر انتهاجه مأمور اولدی و کلهٔ جامعهٔ ترکتکم علی الواضحة البیضاء منطوقنجه
اوزره شهراه صحابه و تابعین اولان جادهٔ واضحهٔ محمدیه سالکلری اولان اهل
سنت و جماعت مذهبلرینی تقویت و توثیق و ارباب اهوا و بدعی تضلیل و تفسیق
اولوب عموما ارباب اعتزالی و خصوصا استادی ابو علی جبائی ی تبکیت و الزام
و اسکات افحامه اشتغال اله ادلهٔ وثیقه عدا ایتدکلری مقدمات واهیه و آرا باطله
لرن توهینی و ابطال ایتمک اوزره کذارش اوقات ایلکین تاریخ هجرتدن اوچیوز
یکرمی ایله اوتوز سنه لری خلالنده واصل جوار رحمت اولمشدر و کذلک مقتدای
اهل سنت امام ابو منصور ماتریدی حضرتلرینک دخی ولادتلری ولادت
اشعریدن موخر وقوع بولوب وفاتی اوچیوز اوتوز ایکی سنه سی خلالنده در و کتب
تاریخ ناطقه اولدوغی اوزره اصحاب مذاهب اولان مجتهدین کراندن هیچ بری

ابو الحسن اشعرینک واقعه سنده تنبیهله مسلک اهل سنتی قبول و انتهاجیدر که انجرار سوق کلام ایله ذکره تصدی اولندی

وفات اشعری ٣٢٤

وفات الامام ابو منصور ماتریدی ٣٣٣

وفات الامام احمد حنبل سنه ٢٤١

امام ابو الحسن اشعرینک جبائی یی الزام صدد ننده ایراد ایتدیکی خطابات مشهوره در مع شهرتها ذکر اولندی

بری اول وقتی ادراک ایتمیوب جمله سندن متأخر اولان امام احمد حنبل
حضرتلری که خاتمة المجتهدین در وفاتی ایکی یوز قرق بر سنه سنده واقع اولوب
وفاتلری ایله ارباب اجتهاد منقرض اولمشدر پس بو تفصیلدن معلوم
اولور که ائمهٔ مجتهدین حضراتندن هیچ بری فن کلامک اهل سنت بیننده
ظهوری زماننه بالغ اولمیوب قدح و رد ایتدکلری مرقوم آرای معتزله اولان مسائل
مموهه اولوب کلام اهل سنت اولمیه حکایهٔ مستظرفه الحدیث ذو شجون
مصداقی اوزره امام ابو الحسن اشعری حضرتلرینک مذهب اعتزالدن
رجوعی و تنصلی حالنده استادی ابو علی جبائی یی اسکات و الزامده
ایراد ایتدیکی اخوهٔ ثلثه حکایه سی مع شهرته بو محلده صوابدیدی فکر کلیل ایله
ثبت اولندی مآل بحث و جدال بو منوال اوزره در که امام ابو الحسن اشعری
ارباب اعتزالک مطیعه اعطای ثواب و عصاته نکال و عقاب حاشا جناب
حضرت مسبب الاسبابه واجبدر دیدکلرینی رد و تزییف صددنده جبائیدن
سؤال ایدوب بو عقدهٔ اشکالک انحلالی نه وجهله در که اوچ نفر برادرک
بر یسی مطیعا فوت اولوب بر دیکری عاصیا و اوچنجیسی صغیرا وفات ایتمش
اولسه بونلرک مآل حالی نه کیفیت اوزره در دیدکده جبائی دیدیکه شخص اول
دخول جنت ایله کامیاب و ثانی مبتلای صنوف عقاب و ثالث نه معاتب و نه
مثاب در پس اشعری تکرار دیدیکه صغیرا وفات ایدن صبی عرصهٔ محشرده یا رب
حکمت ندر که بنی صغیرا اماته قیلدک اکر بکا عمردن مدت اعطا اولنمش اولسه
حلیهٔ ایمان ایله متحلی اولوب مستحق دخول جنت اولوردم دیسه نه وجهله
الزام اولور دیدکده قبل حضرت باریدن بو منوال اوزره مجاب اولور که اکر
سن مرتبهٔ سن تمییزه واصل و بالغ اولنجه ساحهٔ حیاتده ابقا اولونسک مصر
عصیان اولوب مستحق دخول نیران اولوردک سکا اصلح اولان صغیرا اماته
ایدی بو جهتدن اشعری دیدکه یا بو صورتده شخص ثانی دخی کند و حالندن ..

استکشاف ایدوب یارب چونکه حال بو منوال اوزره در بن فقیره دخی حال صغر
صباده موت اصلح ایکن بنم حقمده امهال اولنوب مستوجب عذاب اولاجق صنوف
عصیانه مبتلا قلمقده نه سر و حکمت نور دیسه اکا جواب نه کیفیت ایله متصور در دیدکده
جبائی ملزم و مبهوت اولوب بر وجه ایله نطقه مجال امر محال اولدی تحقیق انیق
بو محلده ذکری مناسب اولان فوائد نافعه دندر که اشاعره و ماتریدیه اتفاق اوزره
سالک اولدقلری طریقهٔ مرضیه نک حقیقتی و حدیث نبوی ناطق اولدیغی اوزره
یتمش اوچ فرقه دن فرقهٔ ناجیه بو طائفهٔ زکیه ایدوکنه بو کلام شافی دلیل وافیدر که
زمان ظهور و انتشارلرندن بو وقته دک کتم عدمدن پا نهادهٔ منصهٔ وجود اولان
مشایخ دین و علماء مسلمین اتفاقی اوزره قبول و اختیار ایدوب بر فرد نشذوذ نما
و شرو ذایتمشدر و بو قدر مدت متطاوله ده امهات مسائلندن بر مسئله سی رد
و انکار مسموع و معهود دکلدر پس بو قدر سنین و شهور و زمان موفورده مجتمع اولان
امت مهدیه نک لا یجتمع امتی علی الضلالة حدیث شریفنک مصداقنجه ضلالت
اوزره اجماعلری محال ایدوکی خود امر مقرردر دفع شک اکر شبهه ایراد اولنوب
سؤال اولنور سه که اعتقادیاتده اهل سنتک مقتداو رئیسی ایکی کمسه اولوب
فروعده حنفی المذهب اولنلر اصول دینده یعنی مسائل کلامده امام ابو منصور
ماتریدی حضرتلرینه اتباع ایدوب فروعده شافعی المذهب اولنلر امام ابو الحسن
اشعری مسلکنه کیتمشلردر و بو ایکی امامک مسائل کثیره ده بینلرنده اختلاف
اولوب علی طرف النقیض واقع اولان ایکی قولک لا محاله بر یسی صواب
اولدیغی صورتنده اکا مخالف اولان قول آخر البته خطا اولمق مقرر اولور
پس اهل سنت اسمی ایله موسوم و مسمی اولان فرقهٔ ناجیه هر قنقسی اولور ایسه
طائفهٔ اخری اول فرقه دن خارج اولمق لازم اولور بو شبهه دن جواب اول
وجه ایله در که ماتریدیه و اشاعره بینلرنده واقع اولان خلاف و نزاع فروع کلام
و جزئیات مسائلده اولوب امهات مسائل اولان معظمات دینیه ده اولمغله

اتحاد مسلکی الماتریدیه والاشاعرة

اولمغله مجرد بو مرتبه مخالفت ایله تباین و تناقض اولمیوب ایکی فرقهٔ متباینه
اولملرین اقتضا ایتمشدر و نه دقیق نظر اولنسه طرفینک قوللری بر برینه
توافق ایتدیکی دخی مقرر اولوب ایکی طرفک تعصب و اعتسافدن متجانب
و اعتدال و انصافله متصف اولان محققلری طرف اخری حاشا بدعت
و ضلاله نسبت ایتمشلردر و اصول مسائل دینیه ده اتفاقلرندن ناشی
ایکیسی فرقهٔ واحده عد اولنوب اهل سنت و جماعت اسمیله مسمی اولمشلردر
و یتمش اوچ فرقه دن فرقهٔ ناجیه بونلر ایدیکی مقرر و متعین اولمشدر فائدهٔ شا
نزده امام ابو منصور ماتریدی حنفی المذهب اولوب واسطه ایله حضرت امام
ابو حنیفه نک تلامیذندندر زیرا ابو نصر عیاضدن تلمذ و تعلم ایدوب اولدخی
ابو بکر جوزجانیدن اولدخی ابو سلیمان جوزجانیدن اولدخی امام محمد بن الحسن
شیبانیدن اخذ و تلقی ایتمشدر که رؤسای تلامذهٔ امامدندر پس مذهب
حضرت امامی اختیار ایله امامدن منقول اولان اقواله اتباع و انتصار مقتضای
مذهبی اولوب اثر امامه متفق ایدیکی مقرر اولور و حضرت امامدن منصوص
اولان اقوالدن اعتقادیاته متعلق بعض مسائلده ابو الحسن اشعری امامه
مخالفت ایدوب خلافنه ذهاب ایتدیکندن ناشی ماتریدی ایله بینلرنده مسائل
معدوده ده خلاف متحقق اولمشدر و بعض کتب موثوقه ده تعداد اولندیغی اوزره
اول مسائل سبع بونلردر مسئلهٔ اولی انا مؤمن ان شاء الله قولنده اولان
استثنادر که امام ابو حنیفه حضرتلری نحن نحکم بالظاهر والله یتولی السرائر
دیوب امام اشعری حضرتلری عاقبت امر و سبق کتابه نظر ایتمشدر ثانیه
امام ابو حنیفه عنده اولور که سعید اولان شقی و شقی اولان سعید اولور دیوب
اشعری انکار ایدوب نه سعید شقی اولور و نه شقی سعید اولور دیمشدر ثالثه
کسبی امام ابو حنیفه اثبات ایدوب امام اشعری قدرت عبد ایچون تأثیر
اثبات ایتمدیکی جهتدن امامک و سائر سلفک ارادهٔ ایدوب بینلرنده مشهور

الامام
ابو

الامام ابو منصور ماتریدی محمد بن محمد بن محمود
الماتریدی رؤسای فقهای حنفیه دن اولوب فقهای
ما وراء النهر فاطبه اعتقاداتده انلره تابعدر ماتریدیلردر و امام
ابو منصور سمرقندی و یا خود بخارا قریه لرندن ماترید
نام قریه دن نشأت ایدوب قمع بدع و ازاحهٔ اهواء
سنیه مسلول و اقوال باطله منزوع و مجاهد امام
جلیل الشان ایدی مذهب اهل سنته انتصاره کتب
عدیده تألیف ایتمشدر از جمله مؤلفات نافعه مشهوره سندن
مستقدم اولنلردر کتاب التوحید کتاب المقالات کتاب رد اقوال
تأویلات القرآن کتاب رد اقوال المعتزله کتاب الجدل الاصول فقهده
القرامطه کتاب رد اقوال الروافض و کذلک مشهور اولان کتاب
تألیف ایتدیکی مؤلفات نافعه دن بونلردن غیری بنجه کتب نافعه
مأخذ الشرائع کتاب الجدل و بونلر بحث اوتوز اوچ سنه
تألیف ایتمشدر وفاتی اوچیوز بولوب سمرقندده مدفوندر
سنهٔ اوچیوز وقوع بولوب منکورا ه
جعل الله سعیه مشکور

بعض کتب کلامیه‌ده الحاصل بین الامامین مختلف
فیها اولان مسائل الحق مسائل سبعه‌ده مذکوره
اولمق اوزره مذکور و منحصردر لکن مفصلات فنه
متتبع اولنلر ایچون بو نلردن ماعدا دخی نیجه مسائل
جزئیه‌ده خلاف لفظی و قوعی ذکر اولنوب تعمیق نظر
اولنمقده خلاف لفظی اولمالی و فاقه منجر اولدیغی
ارباب بصیرت ایچون ظاهر و باهر
اولوب بعض فضلا مؤلفاتنده
دخی تصریح و تنصیص
اولنمشدر
منه

اولان معنی ایله کسبی نفی و انکار ایتمشدر **رابع** امام ابو حنیفه وجوب معرفة
الله عقلی اولمغه ذاهب اولوب امام اشعری شرعیدر دیمشدر **خامس** امام
ابو حنیفه مثل رازقیت کبی اوصاف افعال قدیمه‌در جوب امام اشعری حدوثنه
ذاهب اولمشدر **سادس** امام ابو حنیفه انبیای عظام علیهم الصلوات و ال
و السلام حضراتندن صدور صغائرک امتناعنه حکم ایدوب امام اشعری خلافنه
ذهاب ایتمشدر **سابع** امام ابو حنیفه کفار اوزرینه وقوع نعمتی اثبات ایدوب
امام ابو الحسن نفی و انکار ایتمشدر **المقاصد المسلك الاول** ذات واجب
الوجودك اثباتی و سائر ذواته مخالفتی و عند الاشعری وجودك عین ذات اولوب
سائر ائمه‌نک اول بابده اقوال متخالفه‌سی بیانی و تحقیقنده‌در معلوم اولا که
اثبات ذات مقدس واجب الوجودده ایکی طریق وارد ربری نصوص قرآنیه‌دن
استنباط و استفاضه اولنان طریقه انیقه‌در که مشهور اتدن اولوب عقلادن
معتد به اولنلرك انی قبولدن نکول و شذوذی مشهود دکلدر و بری دخی
براهین حکمیه ایله اثبات مدعا قلمق طریقه‌سیدر که انك دخی ایکی
مسلکی مشهوری اولوب بری مسلك متکلمین و بری مسلك حکمادر
و ارباب البابه مستور و خفی دکلدر که طریقه اولی جمهور ایچون انفع و نفوسه
اوقع اولمغله قرآن کریم و فرقان عظیمده بو وجهله ارشاد عباد کثرت
اوزره وقوع بولمشدر و ادله فلاسفه و براهین حکمیه خفاوه دقتدن خالی اولمیوب
فتح باب شبهاته مؤدی اولدیغی محتاج بیان دکلدر و بو بابده قرآن باهر
البرهانده وارد اولان ایات کریمه‌دندر که جناب حضرت حق بیورر
ان فی خلق السموات والارض واختلاف اللیل والنهار والفلك التی تجری
فی البحر بما ینفع الناس وما انزل الله من السماء من ماء فاحیی به الارض
بعد موتها وبث فیها من کل دابة وتصریف الریاح والسحاب المسخر بین
السماء والارض لآیات و سوره اخریده دخی بیورر افرأیتم ما تمنون

ما تمنون ءانتم تخلقونه ام نحن الخالقون ولذلك قوله سبحانه وتعالی
افرأیتم ما تحرثون ءانتم تزرعونه ام نحن الزارعون لو نشاء لجعلناه حطاما
وکقوله تعالی عز قائلا افرأیتم الماء الذی تشربون ءانتم انزلتموه من المزن
ام نحن المنزلون لو نشاء جعلناه اجاجا و مثل قوله تعالی افرأیتم النار التی
تورون ءانتم انشأتم شجرتها ام نحن المنشؤن الی غیر ذلك من الآیات
القرآنیه والحاصل سور قرآنیه‌دن سکسان قدر محلده بو سیاق اوزره ایات
عدیده وارد اولمشدر و بو طریقه انیقه اوزره بیان مدعا اول وجهله درکه دیده
عبرت بین ایله صنوف مصنوعات بدیعه الهیه‌یه نکاه انداز اولان عقلا عالم
علوینک یعنی افلاك و کواکبك حرکات عجیبه و اوضاع غریبه‌سنه و عالم سفلی
نک یعنی طبقات عناصر و غرایب امتزاجاتنی و اثار علویه و سفلیه‌یی و احوال
معادن و نباتات حیواناتی باخصوص بدن انسانده ایداع و ادماج اولنان
بدایع مصنوعاتی و روح انسانی مشاهده و ملاحظه ایتدکده البته بو مکونات
ایچون بر صانع و موجد دن لابد اولوب لامحاله هر حادث ایچون بداهت
عقل شهادتی ایله بر موجد و محدث و هر ممکن ایچون بر علت مؤثره‌نك لزومنه
فطرت سلیمه حکم ایدوب شهادت حدس صائب ایله بو مصنوعات عجیبه‌نك
علی وجه الاصلح والارفق صانعی ذیل قدرتی غبار حدوث و افتقاردن مبرا
بر قادر حکیم ایدیکنه علم قطعی حاصل اولور بلکه دیده بصیرتی مشاهده حقدن
بی نصیب اولان لمکلرده رامان بوادی شرك و ضلال بیله الوهیت اصلیه
جناب حق سبحانه و تعالی حضرتلرینه مخصوص اولوب خالق ارض سما انجق
واجب الوجود ایدیکنه قاطبة اقرار و اعتراف ایله متفقلردر نته کیم قرآن کریمده
بیورر ولئن سألتهم من خلق السموات والارض لیقولن الله بو معنایه مبنیدر
که جناب حضرت حق طرفندن خلقی طریق حقه هدایت ایچون مبعوث اولان
انبیای عظام حضراتنده مسموع و معهود اولان کلمه شافیه لا اله الا الله

كذا في المسايرة لابن الهمام

افاده ایدیکی اوزره خلقی توحیده یعنی وحدت جناب صانعه دعوتدر
اثبات ذات صانعدن بحث ودعوتلری معهود اولدیغی اول بابده مخاطبینک
فطرتلری شاهد اولدوغنه مبنیدر **تنبیه** بو دخی معلوم اولاکه اثبات
ذات واجبده بو تقدیم اولنان مسلکی بعض کتب فنده اقتناعیاتدن عدّ ایدیکر
مجرّد آثار مذکوره یه نظر ایله استدلال اولنمغه قصر واکتفا اولنوب خارجدن
اصلا غیری مقدّمه ضمّ والحاق اولنمدیغی صورتده مخصوصدر ومقصوددر والّا
خارجدن اکا غیری مقدّمه ضمّ واعتبار اولنسه اثردن مؤثره استدلال طریقه
سراوزره براهین انّیه دن اولمغله استدلالات برهانیه دن اولدیغی ارتیابدر
مثلا مشاهد اولنان مصنوعاتک مجموعی ممکنه ومحدثه اولدیغندن ناشی بر علت
قدیمه دن لابددر والّا اولدخی بر علته محتاج اولوب یا دور یاخود تسلسل لازم
اولور **نتیجة المرام فی تحقیق المقام** بو مسالده ایضاح مرام وتقریر کلام اول
وجهله درکه عالم یعنی ماسوی الله بجملتها یا جوهردر یا عرضدر واعراض وجواهردن
هر بری ایچون ایکی جهت متحقّقدر اولوب بری جهت امکان بری جهت حدوثدر
پس مسلک متکلّمین اوزره اثبات ذات واجبده دورت طریق واردر که بری
حدوث جواهر ایله استدلالدر وبو طریق حضرت ابراهیم علیه وعلی نبیّنا صنوف
التحیّة والتسلیم حضرتلرینک مختاری اولان طریقدر که غروب کوکب محسوس
دیوه بصیرتده اولدقده لا احبّ الافلین دیمکله افول وغروب اعراضندن حدوثنی
مقرّر اولوب محلّ افول اولان کوکبه جواهر دیندر محلّ حوادث اولمق سببیله
مطلقا جواهرک حدوثنه استدلال ایتمشدر پس هر حادث ایچون بدیهه عقل
شهادتی ایله بر محدث لازم ایدیکی خود مقرّر ومثبتدر مثلا بر بنای رفیع مشاهده
اولنسه انک ایچون بر بانی وجودنه عقلک جزم وحکمی کبی **طریقۀ ثانیه** امکان
جواهر ایله استدلالدر وعلی طریق الاجمال حاصلی بودرکه عالم جواهر مرکب اولدوغی
جهتله کثیر اولوب ممکن ایدیکی معلوم اولور وهر ممکن ایچون بر علت مؤثره یه احتیاج

الطریقة الاولی فی اثبات ذات الواجب سبحانه هـ

احتیاج خود امر مقرردر **طریقۀ ثالثه** حدوث اعراضله استدلالدر هر عاقل ایچون
واضح وظاهردرکه رحم مادرده نطفه اوّلا علقه یه وبعده مضغه یه متحوّل اولوب وبعد
ذلک لحم ودم اولمغه مستعدّ ومتبدّل اولور واحوال مذکوره نک نطفه یه طریانی
مشاهد اولندقده معلوم اولورکه انک ایچون بر صانع حکیم لازم اوله وبو مقوله
احوال عجیبۀ متقنه که عقول عقلا انده مودعه اولان حکم باهره نک ادراکنده
حیراندر مؤثر عدیم الشعوردن صدور اتمک ظاهر الاستحاله در **تتمة الثالثة**
ومعلوم اولاکه بو ذکر اولنان صورت اوزره استدلال انفسده مشاهد اولان
اعراضک حدوثی ایله استدلال قبیلندندر اما آفاقده مشهود اولان اعراضک
حدوثی ایله استدلالک صورتی شویله درکه اوضاع فلکیه واحوال عناصر وموالید
ایله استدلال اولنه **طریقۀ رابعه** اعراضله استدلالدر وصورتی بو منوال اوزره تقریر
اولنمشدرکه جمیع اجسامک جواهر متجانسه دن مترکبه اولدیغی متعیّن اولیجق جملکر
متفقة الحقیقه اولوب متماثله ایدیکی مقرّر اولور واتّفاق حقیقت وتماثل محقق
اولیجق هر جسمک کندی ایچون حاصله اولان صفاتله متّصف اولمه اختصاصی
بر مخصص اقتضا ایدر والّا ترجیح بلا مرجّح لازم اولور وبعض کتب کلامیه ده مصرّحدر
که اثبات ذات واجبده حضرت موسی صلوات الله علی نبیّنا وعلیه بو طریقی
اوزره استدلالی اختیار ایتمشدر کما ورد فی القرآن الکریم حکایة عنه ربّنا الذی
اعطی کلّ شیئ خلقه ثمّ هدی الآیه یعنی جناب ربّ الارباب حضرتلری مصنوعاتدن
هر مصنوعک صورت مخصوصه سنی وشکل معیّننی حکمته مطابق اولمغله مناط
منفعت اولمق وجهی اوزره اعطا قلدی دیمکدر **علاوة البحث** بعد ذلک بعض
وجوه مذکوره استدلالدن مذاق ارباب کلام اوزره اولان طرق ومسالک
تحقیقنده ذکر اولنان مرتبه ایله اکتفا اولنوب بو بابده مشهور ومعروف اولان
مسالک ستّه بیننده اولان براهین قاطعه دن قلّت مؤنت سهولت فهمله
راجح وممتاز بر برهان حاسم ذکرینه مبادرت اولندی شهادت فطرت سلیمه ایله

امکان ح

طریقۀ واضحه فی اثبات ذات الواجب سبحانه هـ

معلومدر که البته واقعده لااقل بر موجود وجودی امر مقرردر واول موجود
دخی لامحاله یا واجب ویاخود ممکندر اگر واجب اولورسه مدعا ثابت اولور واگر
ممکن ایسه ممکنك وجودی وعدمی طرفی مساوی اولدیغی جهتدن وجودی طرفنی
ترجیح ایچون بر علت مؤثره یه محتاج اولور واول علت مؤثره واجب اولمسه ویاخود واسطه ایله واجبه منتهی اولمسه
یا دور ویاخود تسلسل لازم اولور ودور وتسلسلك بطلانی ایسه براهین قاطعه ایله
اثبات اولنمشدر پس موجودات ممکنه نك البته بر علت مؤثره یه که واجب
اوله استنادی لازم اولمغله ثبوت وجود واجب معلوم اولور ذیل البیان
بحث اثبات واجبده سوق وایراد اولنان وجوه استدلالدن هر قنغی دلیل که
اجلی ثبوت ذات صانعه دلالت ایدوب واجب الوجود اولدیغنه دلالت ایتمیه
بهر حال ذات مقدس صانعك ازلی وابدی اولدیغنه مستقل دلیل اقامه اولنمق
لازم اولور اما اول ادله که اثبات صانعدن ماعدا وجوب وجود صانعه دخی
دلالت ایلیه وجوب وجود قدم ~~[illegible]~~ وبقای ممتنع اولدیغی جهتدن ازلیت
وابدیت اثباتی ایچون مستقل ادله ذکرینه حاجت قالمز المنهج الثانی من
المسلك الاول ذات واجب الوجودك سائر ذواته مماثلتدن منزه
اولدیغیدر عند الثقات بو بابده راجح ومقبول اولان مذهب اولدر که ذات مقدس
الهی سائر ذواته مخالف اولوب یعنی ذات باری نك سائر ذوات موجوداته
مخالفتی بالذات اوله وما به الامتیاز عین ذات اولوب امر آخر اولمیه پس ذوات
سائر موجوداتدن هر بری ایچون ذات باری ایله مشابهته منارکتك عدم
تحقیقی معلوم اولمدن ناشی جناب حقك ند ومثلدن تنزهی معلوم
ومتیقن اولور اما قدماء متکلمیندن بر سئرزمه اکا ذاهب اولمشلردر که ذات
باری ایله سائر ذوات بیننده بالذات مخالفت اولمیوب ما به الامتیاز
احوال اربعه مذکوره اوله که بری وجوب وجود وبری دخی حی اولوب
اوچنجیسی علم تام ایله عالم اولوب دوردنجیسی قدرت تامه ایله قادر اولدیغیدر

محتاج اولور والا ترجیح بلا مرجح لازم کلور واول علت مؤثره ح

اولدیغیدر دیمشلردر وقدماء معتزله دن ابو هاشم قتنده ما به الامتیاز
احوال اربعه مذکوره یی موجب اولان حالت خامسه در که الهیت ایله تسمیه
ایتمشدردر ومذهب مختاردن که اولا مذکور اولندر ماعداسنك وجوه ردی
وتزییفی کتب فنده مفصلا انندن طلب اولنه المنهج الثالث من المسلك
الاول وجود باری اولان اقوال بیاننده در بو مسئالده اوچ قول مشهور
واردر بری جمهور متکلمین مذهبیدر که انلر مطلقا وجودك کرك حقیقت
واجب الوجودده کرك ماهیات ممکنه ده زائد اولمسنه ذاهب اولوب ادله وثیقه
ایله اثبات مدعا قلمشلردر وایکنجی قول ابو الحسن اشعری نك مختاری اولوب
معتزله دن دخی ابو الحسین بصری نك ذاهب اولدیغیدر که انلر وجودك کرك
واجب الوجودده وکرك ماهیات ممکنه ده عین حقیقت اولمسنه ذاهبلردر قول
ثالث مذهب حکمادر که انلر قتنده وجود عین حقیقت واجب اولوب ماهیات
ممکنه اوزرینه زائد اولمق قرار داده در والله اعلم المسلك الثانی فی التنزیهات
یعنی صفات سلبیه الهیه بیاننده در وتنزیهاتدن مراد ذات مقدس الهیه غیر
شایان اولان نقایصی سلب وازاحه در المنهج الاولی من المسلك الثانی فی التوحید
یعنی واجب الوجودك من جمیع الوجوه واحد اولوب ترکبدن وتعدددن
منزه ایدیکنی بیاننده در اولا ترکبدن تنزهی بو وجه اوزره مبرهندر که اگر
واجب الوجود احدی الذات اولمسه یعنی ذات مقدسی ترکبدن مبرا اولمسه
ادنی مرتبه ده ایکی جزءدن مرکب فرض اولنسه هر کلده البته جزئنه محتاج اولوب
وهر جزء دخی کلك غیری اولمق مقرر ایدیکی جهتدن هر مرکب البته غیره محتاج
اولمق متعین اولور واول شیء که غیره محتاج اوله لامحاله ممکن اولور زیرا احتیاج
منافی وجوب وجوددر والله تعالی اعلم اما تعدددن تنزهی یعنی مفهوم
واجبك واقعده ذوات متعدده یه عدم صدقنی اثبات وبیان صددنده
متکلمین وحکمادن هر طائفه کندو مسلکی مخصوصلری اوزره ادله متعدده

ترکیب اجزاء خارجیه ایله اولان ترکبدن
احترازدر ایچون تقیید اولنوب زیرا جنس وفصل
اطلاق اولنور ترکب ذهنیدن عبارتدر
ایله اولان
منه

اقامت ایتمشلردرکه تفصیلی کتب فن مفصلاتندن طلب اولنه اول جمله دن مذاق
متکلمینه اوزره بو مدعای اثباتده مشهور اولان ادله نك اوضحی وانفعی اولان
بر برهان تمانعدرکه قران باهر البرهاندن الکا لوکان فیهما الهة الا الله لفسدتا
ایت کریمه سی ایله اشارت اولنمشدر انك ذکری ایله اکتفا اولندی الحاصل بهذه
الکریمه فساد ارض وسمادن عدم تکون ارض وسما مراد ایسه اول صورتده تقریر
برهان تمانع بو وجهله درکه الٰه اگر متعدد فرض اولنسه ارض وسما متکون وموجود
اولمق محال اولوردی زیرا ایجاد مذکور یا مجموع قدرتلری ایله ویاخود هر برینك
ویا ایکی برینك قدرتی ایله وقوع بولوب بو اوچ احتمالدن خالی اولمز وبو احتمالاتك
جمله سی ممتنع اولمغله تعدد الٰهه دخی محال ایدیکی ثبوت بولور اما احتمال اول
یعنی ایجاد مذکور مجموع قدرتلری ایله اولمق محال ایدیکی عجزی مستلزم اولوب شان
الٰه کمال قدرت ایدیکی بلا اشتباه اولدیغی جهتدن مبین اولور واما احتمال ثانی
یعنی حصول مقدور مذکورده قدرت قادرلردن هر برینك مدخلی اولمق محال ایدیکی
ایکی علت مستقله نك معلول واحد اوزرینه توارددن مستلزم اولدیغی جهتدن
متبین اولور واحتمال ثالثك امتناعی خود ترجیح بلا مرجح اقتضاسندن لازم
وثابت اولور واما فساد ارض وسمادن عدم تکون مراد اولمیوب وجه اصلح اوزره
بو مشاهده اولنان نظامدن خروج مراد اولدیغی صورتده برهان مذکورك تقریری
اول وجهله درکه حاشا الٰه ایکی فرض اولنسه بینلرنده تنازع وتغالب وقوعی امر
مقرر اولوب لزوم عادی ایله هر برینك صنعی اخرك صنعندن متمیز اولمق دخی متعین
اولیجق اجزاء عالمده بو صورت مستحسنه اوزره تناسب والتیام وتشخص واحد
مثابه سنده اولیجق قدر حسن اتساق وانتظام محال اولوب سبب بقاء انواع
وباعث ترتب اثار اولان نظامه خلل طاری اولمق مقرر اولوردی التمهید معلوم
اولاکه بو مسئله ده باتفاق ائمة الکلام ماهو الحق مخالفت ایله مسلك توحیددن
عدول ایدوب دیاجیر شرك وضلالده سرگشته وگمراه اولنلر طائفهٔ ثنویه ومجوسدرکه

ومجوسدرکه ثنویه فاعل خیر نور اولوب فاعل شر ظلمت اولمق اوزره اعتقاد ایدوب
فرقهٔ مجوس فاعل خیر یزدان وفاعل شر اهرمن اولمغه ذاهب اولمشلردر وزعم فاسد
لری اوزره جناب حق حاشا خلق شره قادر دکلدر دیوب مبداء خیر وشر واحد
اولسه ذات واحد هم خیر وهم شریر اولمق لازم اولوردیرلر وبو شبهه لرین رد وابطال
ایله جواب اول وجهله درکه فعل شره قدرت مستلزم مباشرت اولمیوب مجرد اکا
قادر اولمغله شریر اولمق لازم اولماز وبر وجهله دخی اگر خیر اطلاقندن مراد خیری
غالب وشریردن شری غالب دیمك ایسه لزومی ممنوعدر اگر فی الجمله خلق خیر وشر
زد م مراد ایدرلرسه استحاله لزومی ممنوعدر دیرز وشبهه لرین وجه مذکور اوزره ابطالدن
صکره علی طریق المعارضه دیرزکه اگر خیر اولان شریرك اولانی ویاخود شرتی دفعه قادر
اولمازسه عجز لازم اولوب اگر قادر اولوب دفعه تصدی اتمزسه شریر اولمق لازم کلور
پس احتمال تعدد [redacted] مستحیل اولوب وحدت ذات مقدس الٰهی مبین
ومبرهن اولور دفع الشبهة اگر بو محلده اشتباه اولنوب بعض کتب کلامیه ده
انکار وحدت سببی ایله تکفیر اولنان مشرکینی تعداد صددنده ثنویه ومجوس ذکردن
صکره جمله عبدهٔ ملائکه وعبدهٔ کواکب وعبدهٔ اصنامی که وثنیه در وطائفه یهودی که
حضرت عزیره حاشا ابن الله دیمشلردر ونصاری دخی که حضرت مسیحه حاشا ابن الله
دیمشلردر جمیعا بو ذکر اولنان طوائفی مشرکین عدادندن تعداد المشدر اما
بعض کتب فنده ثنویه ومجوسدن غیرلرینی مشرکین زمره سنه ادخال ایتممشدر
پس بو ایکیسی بیننده تنافر لازم کلور دیو سئوال اولنور ایسه جوابنده بو وجهله
تقریر کلام اولنورکه توحیدك حقیقتی بعض کتب فن عبارتندن مستفاد اولدیغی
اوزره الوهیتك جناب حضرت حقه مخصوص ایدیکینه اعتقاددن عبارت
اولوب والوهیت خواصی اولان امورك دخی جناب حقه اختصاصی ائمه کلامدن
جمع نفر بحلری اوزره حقیقت توحیده داخلدر واز جمله استحقاق عبادت یعنی
معبود اولمغه صلاحیت خواص الوهیتدن اولدیغی نصوص قاطعه واخبار صحیحه

ایله مثبت و مبرهن اولوب الوهیتك اختصاصی ادلهٔ نقلیه و عقلیه ایله ثبوت
بولمشدر پس انلر که حقیقت توحید مجرد اختصاص الوهیتدن عبارت اولمغه نظر
ایتمشلردر ثنویه و مجوسدن ماعدا سائر کفرهٔ بی مشرکینی عدادندن عد
ایتممشلردر اما انلر که حقیقت توحید الوهیت و خواص الوهیت مجموعنك اختصاصندن
عبارت ایدیکنی ادلهٔ وثیقه ایله اثبات ایتمشلردر اختصاص معبودیت خواص
الوهیتدن اولدیغی مقرر اولمدن ناشی جمیع کفرهٔ ثنویه و مجوسیه کبی مشرکین زمرهسندن
معدود اولمق اوزره قرار ویرمشلردر و تحقیق مدعا بو وجهله تقریر مرام ایتمشلر
درکه یهود و نصاری اگرچه صانع عالم واحددر دیوب کندو زعملری اوزره شرکی
ثنویه و مجوسه نسبت ایدوب کندولر موحد اولمق ادعا ایدرلر اما انفا ذکری سبق
ایتدیکی اوزره حصر معبودیت لازمهٔ توحید اولمغله طائفهٔ یهود حضرت عزیره حاشا
ابن الله دیمشلر ایکن مجرد وحدت ذات صانعه اعتراف ایله موحد اولمش اولمازلر
وکذلك طائفهٔ نصاری حضرت مسیحه حاشا ابن الله دیوب و معبودیتن
جناب واجب الوجود ایله تشریك ایدوب اب و ابن و روح القدس عنوانی
ایله اقانیم ثلثه اثبات ایتمشلر ایکن کندو اعتقاد فاسدلرنجه ذات مع الوجوده
اب و ذات مع العلم ابن و ذات مع الحیاته روح القدس اطلاق ایتمك اوزره
اقانیم ثلثهدن مرادلری ذات مع الصفات اولوب ذوات متعدده اولمق
ادعاسیله موحد اولمش اولمازلر **فرق النصاری** طائفهٔ نصاری خذلهم
الله تعالی زعم فاسدلری و اعتقاد کاسدلری مقتضاسنجه اقنوم وجود و اقنوم
علم و اقنوم حیات اولمق اوزره اقانیم ثلثه اثباتنه ادعاسنده اتفاق ایدوب
بر فرقهسی اقانیم مذکوره ایچون سبب حدوث عالم اولوب اصل وجود عالم اولدیغی
اولمق ادعا ایتمشدر و بر فرقهسی دخی حاشا وجود آله اندن مترکب اولوب اول
وجهله اصل وجود آله اولمق مسلکنه گتمشدر و بو اقانیم ایچون الهه ثلثه اولمق
اعتقاد ایدوب باالکه صفات معانی معقولهسندن اولدیغنه اعتراف ایتمشلردر

ایتمشلردر زیرا مجموع ثلثه اله واحد اولمغه ذاهبلردر و ظاهر و واضحدر که بو زعم فاسد
مستلزم جمع نقیضین اولوب وحدت کثرتك اجتماعی لازم اولور و بوندن قطع
نظر خارجده موجود اولمیوب اعتبارات محضهدن اولان احوال و اوصافدن
ترکب ذاتی تجویز ایتدیکلری حنود عجائبدر و اطفال لك بیله بلا تردد امتناعنه حکم
ایتدیکلری امور واضحهدندر و بعد ذلك اقنوم علم که کلمه اطلاق ایتمشلردر ناسوت
مسیحله یعنی جسد عیسی ایله متحد اولمق ادعاسنده اگرچه اتفاق ایتمشلردر لکن
اتحادی تفسیرده اختلاف ایدوب بعضیلری اعراضك جوهر ایله قیامی کبی جسد
عیسی ایله قیامندن عبارتدر دیمشلردر و خفی دکلدر که بو تقدیر اوزره مجموع اقانیم
ثلثه اولان جوهرك ذاتندن مفارقتی لازم اولور و اگر اول جوهرك ذاتندن
مفارقت ایتمکدن ناسوت مسیحله متحد اولمشدر دیرلر ایسه معنای واحدك ایکی
ذات ایله قیامی لازم اولور که ایسه محال ایدیکی ظاهر و واضحدر و بعضیلر
اتحاد مذکوری اختلاط و امتزاج ایله تفسیر ایتمشلردر ماء و لبنك امتزاجی
کبی و مزج و اختلاط صفات اجسامدن ایدیکی حنود بیانه محتاج دکلدر پس
کلمه که امور معنویهدن بلکه انلر قتنده ذات ازلیهنك احوال و خواصندندر انك
بر وجهله متصور اولماز و بعضیلری دخی اتحاد مذکور انطباع معناسنه اولمسنه
ذهاب ایتمشدر صورت منقوشهنك شمعده انطباعی کبی و خفی دکلدر که اول نقشی
قبول ایدن جسمده منطبع اولان نقشك ذاتی اولمیوب مثالی ایدکنده اشتباه
یوقدر **التذییل** فرق نصاریدن مشهور اولان اوچ فرقهدر که فرقهٔ اولی ملکانیه
و فرقهٔ ثانیه یعقوبیه و فرقهٔ ثالثه نسطوریه در اما بو جملهدن ملکانیه دیرلر که لاهوتدن
بر جزء ناسوته حلول ایدوب جسد مسیح ایله تدرع ایتمشدر و اقنوم علمه قبل التدرع
ابن اطلاق ایتمزلر دیو بو فرقه تثلیثی تصریح ایتمشلردر که قرآن کریمده لقد
کفر الذین قالوا ان الله ثالث ثلثة نظم کریمی بو فرقهنك حال خسرانه اشارتدر

نقلیه و عقلیه صح

کفرهٔ یهود و نصارانی و عبدهٔ ملائکه و عبدهٔ کواکب و عبدهٔ اصنام اولان وثنیهیی صح صح

و جحود

الاقنوم بالضم الاصل اقانیم رومیة قاموس

ناسوت اجساد جسمانیه و لاهوت ارواح معنویه معناسنه لاهوت اولمق اوزره مصطلحدر اولمشدر منه

وبو فرقه‌نك زعم فاسدلری اولدرکه قتل صلب ناسوته واقع اولوب لاهوت
ایچون اولمیه ویعقوبیه کلمه لحم ودمه منقلب ومتبدل اولمشدر دیوب انجق حضرت
مسیح ایچون حاشا الوهیت ادعا ایدرلر فرقان عظیمده لقد کفر الذین قالوا
ان الله هو المسیح ابن مریم ایه کریمه‌سی بو فرقه‌یه اشارتدر ونسطوریه دیرلرکه
شمسك اجسام نیره‌یی انارهٔ واشراقی کبی لاهوت ناسوته پرتو انداز
اولمشدر وبونلر دخی قتل صلبك حضرت مسیحه من جهة ناسوته لامن جهة لاهوته
وقوعنه ذاهبلردر **تنبیه** امام فخر الدین رازی بعض مؤلفاتنده ذکر ایتمشدر که
بر وقتده رهابین ونصارادن برقسیس باهر التلبیس ایله مقارن اولوب قانون
بحث ومناظره اوزره بعض مقدمات واضحه ایراد ایلدم کمال بلادت ونهایت
بلاهت اوزره بر بلید بلید اولوب فهم معقولاتده ضعف وادراکی کمال قوتده
اولمغله جد جهید وکد اکید ایله بو بر مقدمه‌یی هزار صعوبت ایله تفهیم ایتدم که
وجود دلیل مستلزم وجود مدلول اولوب عدمی مستلزم عدم اولمدیغیدر
مثلا حدوث عالم که دلیل وجود صانعدر انلك تحققندن یعنی حدوثنك وجودندن
مدلولنك وجودی یعنی وجود صانع لازم اولوب عدم حدوثدن مدلولنك
عدمی لازم اولمازکه وجود صانعك قدمی مقرر اولمغله ازلا وابدا موجود اولوب
حدوث ایسه ازلده منتفی ومعدوم مدرسی بو مقدمه‌یی منوال مشروح اوزره
فهم وتسلیمدن صکره اقنوم علمی ناسوت مسیحله اتحاده قصر وتخصیصك
وجهنی سؤال ایلدم جوابنده حضرت مسیحدن احیای موتا مثللی بعض خوارق
مشاهده اولنمغله تخصیص اولنمشدر دیدکده تکرار دیدمکه بو تقدیرجه حضرت
موسی دن دخی صورت ثعبانده احیای عصا وفلق بحر مثللو خوارق کثیره
صدور ایتمشدر ضابطهٔ فاسده‌کز اوزره اکا دخی حاشا اله اطلاقی صحیح اولمق لازم
اولوردر مقدمهٔ مذکوره‌نك مفادی اوزره ظهور خوارق دلیل الوهیت اولیجق

امام فخرك برقسیس بر تلبیسی الزام واسکات ایتدیکی حکایت مستطرفه دردر

اولیجق بهر نه محلده که متحقق اوله مدلولی که الوهیتدر انی مستلزم اولور وسائر
موجوداتده مجرد دلیل مذکور منتفی اولمغله عدم دلیل عدم مدلولی مستلزم اولماغه
جهتی اوزره اولوهیتك انتفاسنه اثباته مجال محال اولمق لازم کلور دیدکده
ملزم ومبهوت اولوب بر وجهله جوابه قدرتی قالمدی فبهت الذی کفر والله
لایهدی القوم الظالمین **تحقیق انیق** بو محلده مطارح معترك افکار اولان
مباحث مشهوره‌دندر که لو کان فیهما الهة الا الله لفسدتا ایه کریمه‌سی اثبات
توحیده بعض محققینه حجت اقناعیه‌دن اولوب حاشا تعدد الهه‌نك فساد
ارض وسمای استلزامی لزوم عقلی ایله اولمیوب بلکه ملازمهٔ عادیه اولمغی اختیار
ایتمشدر اما اکثر اهل کلام براهین قطعیه ودلائل عقلیه‌دن اولمق طرفنی ترجیح
ایتمشلردر وبو قول اخیره ذاهب اولنلر ایکی مسلکه سالك اولوب بعضیلری
براهین واد لك مطلق ملازمه‌ت عقلیه ایله مشروط اولمق قولنی اختیار ایله
آیت مذکوره‌نك حجت عقلیه‌دن اولمسینی ادعا ایتمشدر وبعض آخر ملازمه‌نك
عادیه اولمق دلیلك قطعی اولمسنه منافی دکلدر دیمك اوزره ملازمه‌نك عادیه
اولدیغنه اعتراف ایله برابر آیت مذکوره‌نك براهین عقلیهٔ قطعیه‌دن اولدیغنی
اثباته تصدی ایتمشدر وبو نزاع ائمه فن بیننده قدیما وحدیثا تکرر ایدوب
حتی صاحب التبصره تشدید تشدید ایدوب ابو هاشمی آیت مذکوره‌نك مدعای
اثباته دلالتنه قدحندن ناشی تکفیر ایتمشدر افاضل محققیندن سعد الدین تفتازانی
حضرتلری رحمه الله تعالی بعض مؤلفاتنده تصریح ایتدیکی اوزره اقناعیت طرفنی
اختیار ایتدکده معاصرلرندن بعض فضلا اشد نکیر ایله انکارندن ناشی فاضل تفتازانی
جنابنك شاننه ناشایسته بنیچه تشنیعات شنیعه‌یه تجاسر ایتمشدر ومحقق
تفتازانی احفادندن بعض متأخرین تألیفاتنده مسطوردر که شخص مذکور
ابو المعین نسفی‌نك تجهیت ایت مذکوره‌ده اقناعیت ادعا ایدنلری رد وتخطئه
ایتدیکنه وصاحب کشفك اکا اتباعنه مطلع اولوب فاضل تفتازانی حضرتلرین

من المباحث المشهورة

انظار ص

سعد الدین تفتازانی یه بو خصوصده تشنیعی
منقول اولان بعض فضلادن مراد شیخ
عبد اللطیف کرمانی اولمق اوزره
بعض متأخرین تألیفلرنده
تصریح اولنمشدر الفهم
علی الراوی
منه

بعض فضلادن مراد تفتازانی نك معیدلرندن
علاء الدین بخاریه رحمه الله تعالی

تضلیله بلکه تکفیره تجاسر المندی واول وقتده فرمان روای ممالک شرق شاهرخ
میرزا یه که اکبر اولاد تیمور اولمغله موتندن صکره جانشینی اولمشدر سعد الدینی حقنده
نیجه کلمات قبیحه ومقالات وقیحه القا ایدوب بر مجلس عام عقدینه ترغیب واول مجلسه سعد
الدینی وسائر افاضل عصری دعوت واحضار ایچون تحریض ایتمشدیکه اول عقیده نک
بطلانی اثبات ومحذور من الزام واسکات ایلیه اول یوم معهود ایچون بر وقت
مخصوص تعیینی اولنمشیکن بامر الله سبحانه اول شخص منهالک قبیل ذلک
فجأة هالک اولمغله بو حالت فاضل تفتازانی حضرتلرینک جملۀ کراماتندن
عد اولنمشدر العلم عند الله سبحانه المحاکمه حجة الاسلام امام ابو حامد غزالی ..
حضرتلرندن بعض فضلا روایتی ایله منقول اولان تحقیقاتندر که مطلقا عقاید
اسلامیه اثباتنده سوق اولنان براهین وادله امراض قلبیه ایچون ادویه مجراسنه
جاریه اولوب مداوات امراض جسمانیه ایچون استعمال اولنان ادویه ده
طبیعتک قوت وضعفنه نظر ایتمک لازم اولدیغی کبی مداوات امراض روحانیه
ده بعینه عقول ضعیفه لی ادلۀ نافعه ایله طریق صوابه ارشاد حالنده دخی مراتب
متفاوتۀ عقوله مراعات اهم اموردندر وامراض جسمانیه دفعنده تدبیرده
مباشر اولان طبیبک طبابتی مرتبۀ حذاقته بالغه اولمش اولمیوب استعمال ادویه
ده طبیعتک قوت وضعفنی ملاحظه ومراعات ایتمسه اول معقوله تدبیرک
امزجه یی اصلاحندن فسادی اکثر ایدیکی امر مقرر اولدیغی کبی کذلک جادۀ
صوابه ارشاد حالنده دخی مقادیر ادراک عقوله نظر واعتبار اولنمسه اقامت
اولنان ادله نک عقایدی اصلاحندن افسادی اوفر اولور پس بو تحقیقدن
معلوم اولور که ادراکاتک مراتبی متفاوته اولدیغی کبی ارشاد واصلاحلرینک
ده مراتبی متفاوته اولمق لازمدر و تصدیق سماع وتقلید ایله اولان مؤمنک
عقیده سن تحریر ادله ایله اثاره وتحریک نامناسبدر نتکم حضرت ارشد
المرشدین صلی الله تعالی علیه وعلی آله واصحابه اجمعین صحبت شریفه لرندن ده

شریفه لرندن استفاضۀ انوار قدسیه ایله مستعد اکتساب معارف الهیه
اولان اصحاب کرام انجامه افاضۀ علوم یقینیه قلمغله هر بری صاحب نصاب
جواهر زواهر معارف دینیه اولمشلر ایکن عوام طائفۀ عربدن فهم وادراکی
درک مطالب عالیه ده قاصر اولنلردن انجق مطالبۀ تصدیق ایله اکتفا بیوروب
ایمان تقلیدی ایله حاصل اولان تصدیقلری ایله ایمانلرینه حکم بیوروب اول
امردن تقلیدی برهانی ایله حصول بولان تصدیق حقیقی یقینی تکلیفنه مبادرت
بیورممشلردر وکذلک ضعیف العقل وجامد الطبع اولان مقلد جانی که
ضلالت اوزره مصر اوله انک ایچون مناسب اولان اقامت حجت وبرهان
دن بدل حوالۀ سیف وسناندر واما هزدو شانک اولنلردن انلرکه نوع
زکادن حصه مند اولوب مفید قطع ویقینی اولان برهان عقلی فهمنه ادراکلری
بالغ اولمیه انلر ایچون نافع اولان اولدر که ممکن مرتبه لی طبیعتلرینه حسبان
وملایم اولان کلام مقنع ایله معالجه ده تلطف اولنوب ادلۀ یقینیه برهانیه
القاسنه مبادرت اولنمیه زیرا امور عادیه دن مجرد نور عقل ایله اهتدا هر کسه
ایچون میسر اولمیوب طرف الهیه دن بعض افراد عباده افاضه واعطا اولنمشدر
واکثر اشخاص خلقتده نقصان ادراکدن ناشی براهین عقلیه درکندن
عاجزلری مقرر بلکه انلر ایچون ادلۀ قطعیه مضرت رسان ایدیکی بی
اشتباهدر اما صاحب ذهن وقاد اولان فطن ذکی ومتیقظ المعی که
انی کلام خطابی ایله اقناع وتسلیت ممکن اولمیه انک ایله جدلی مقاوله ده
ومحاجه ده دلیل قطعی ایراد اولنمق واجبدر پس بو مقدمه تمهید اولنوب
بو ضابطه ضبط واتقان اولندقدن صکره معلوم اولا که کافۀ خواص وعوام
وجود صانعی تصدیق وتوحید ایله مأمور ومکلفلردر حضرت هادی السبل وجناب
خاتم الرسل صلی الله تعالی علیه وسلم جمیع افراد کائناتی طریق حقه دعوت ایچون
مبعوث اولوب ازجمله عامۀ منکرینی که ادراک ادلۀ قطعیه دن قصور فهملری

متحقق اولمشدر انلری دخی جادهٔ واضحهٔ ملت زهرایه هدایت ایله مأموردر واول
طائفه کبر غلظت طبع صاحبی اولان اشخاص ایسه نافع وسازکار اولان امور
عادیه یه مبنیه اولان ادلهٔ خطابیه سوق وایرادی ایله دعوت اولنمقدر وقرآن
باهر البرهانک مشتمل اولدیغی ادله وبراهینک بعضی دلیل برهانیدر که فهم
واطلاعی علماء راسخونه مخصوصدر وبعض آخری خطابیاتدندر که عوام ناس ایچون
نسق اول اوزره اولان حجج وادله دن انفع وانسبدر پس عقول خواص
وعوامک مراتبی رعایت اولنوب قرآن عظیمده هر برینه مناسب اولان وجه
اوزره سوق کلام اولنمشدر کما قال سبحانه ولا رطب ولا یابس الا فی کتاب مبین
الآیه بو جمله دن لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا نظم کریمی طریقین مذکورینی جامع
ومشتمل اولوب علی طریق العبارة ادلهٔ خطابیه دن وعلی طریق الاشارة براهین
قطعیه دندر وصورت اولی نک یعنی بو آیت کریمه بحسب العبارة ادلهٔ خطابیه دن
اولدیغی نک تفصیلی بو وجهله درکه آیت کریمهٔ مذکوره نک علی طریق العبارة
مدلولی لزوم فساد سموات وارضدر عند فرض تعدد الآلهه یعنی حاشا آلهه متعدده
فرض اولنمقدن سموات وارضک بو مشاهد ومحسوس اولان نظامدن خروجی
لازم کلمکدر وارباب البابه خفی دکلدرکه سموات وارضک فسادی لازم اولمق
لزوم اختلافدن ناشیدر وامکان اتفاق متحقق اولمغله اختلافک لزومی قطعی
دکل ایدیکی ظاهر اولیجق لزوم فساد عادی اولدوغی مقرر اولور وامام فخر الدین
رازینک بو معنای تحقیق صددنده تفصیل مشبعی واردر محلندن طلب اولنه اصحاب
عقول سلیمه یه مخفی دکلدرکه بر دلیلک نفس الامرده ادلهٔ قطعیه دن اولمه جغی
مقرر در ظن اولنمیه که اول مقوله اقناعیاتدن اولان ادلهٔ خطابیه یه دلیل قطعی
وبرهان عقلی اطلاق ایتمک صلابت فی الدین ونصرت اسلام مسلکی اولدیغنی کیم
بعض اصحاب آثار بویله زعم ایتمشدر بلکه بو مقوله تصرفات مدرجهٔ طعن اولنور
عقول ضعیفه یه مورث وهندر ودین مبینی متانی الاصول محدثی بو وجهله نصرتدن

نصرتدن مستغنی ایدیکی بیانه محتاج دکلدرکه قرآن کریم وفرقان عظیم اصحاب ادراکات
ضعیفه ایچون نافع بر دلائل اقناعیه خطابیه یی مشتمل اولدیغی کبی اکثرمن ان
یحصی نیچه ادلهٔ قطعیه یی دخی مشتمل ایدیکی علوم قرآنیه یه نوع اطلاعی اولنلره ظاهر
وواضح اولوب خواص امت اندن منتفعلردر واما صورت ثانیه یعنی آیت کریمهٔ
مذکوره نک علی حسب الاشارة ادلهٔ عقلیه وبراهین یقینیهٔ قطعیه دن اولدیغی
باتفاق المتکلمین قطعیاتدن اولان برهان تمانع علی طریق الاشارة دلالتی
وجهی ایله در وبرهان تمانعک تقریری اول وجهله درکه حاشا صفت الوهیت ایله
متصف ایکی آله فرض اولنسه بر موجودک ایجادینه قصد ایتدکلری حالده اول موجود
موجودک وقوعی ایکیسنک معیتی اوزره ایجادلری ایله اولورسه هر بری ایچون
مرادنی ایقاعده عدم استقلال لازم اولوب هر برینک ایجادی ایله اولورسه
ایکی علت مستقله نک معلول واحد متشخص اوزرینه تواردی لازم اولور یاخود
ایجق برینک ایجادی ایله اولورسه ترجیح بلامرجح لازم اولور با انکه قادریتی
مقتضی اولان امکان ذات آله ومقدوریتی مقتضی اولان امکان ممکن
اولیجق الهین مفروضینه نسبت ممکنات علی السویه اولوب رجحانی ظاهر اولماز
پس بو تقدیر اوزره مقدور واحدک ایکی قادر بیننده وقوعندن قادرینک
یا بری ایچون وباخود ایکیسی ایچون دخی عجز لازم کلور که بحسب العقل محال اولدیغی
کتب کلامیده مسطوردر ومدللدر پس بو وجهله اولان تمانعک قطعیتی مثبت
اولور **تکمله** تفصیل سابقده اعمال فکر اولنوب درک واتقان اولندقده معلوم
اولور که تمانع گاه برهانی وگاه خطابی اولمق ممکن اوله وهر تمانع متکلمین
قسمندن برهانی اولمق لازم دکلدر وآیت کریمهٔ مذکوره دن بحسب الاشارة
مستفاد اولان لزوم فساد ارض وسما قطعی اولمق بحسب العبارة مستفاد
اولان لزوم فسادک خطابیتنه منافی دکلدر زیرا بحسب الاشارة دلالت
ایتدیکی لزوم فساد مقدور واحدک قادرین بیننده اولوب الهین ...

برهان تمانع گاه برهانی وگاه خطابی اولمق ممکندر

آیت مذکوره بحسب الاشارة قطعی بحسب العبارة خطابی ه

بو محلده ذكر علاء الدين بخاريدن منقول اولان تحقيقدر كه بعبارته مترجمدر لكن اكثر اهل كلام اختيار ايتدكلري كه آيت مذكوره نك
حجج برهانيه قطعيه دن اولمق طرفيدر كتب كلاميه نك غالبنده اول جانب توثيق وتأييد اولنمشدر ازجمله محقق روم خيالي مرحوم دخي
اول طرفي ترجيح وايثار ايتمك اوزره تقرير مرام وتوضيح كلام ايدوب ايكي وجه وجيه ايله اثبات مدعي قيلمشدر لكن نوع غموض ودقتدن
خالي اولمدغي جهتدن بو محلده تركيه ايراد

اولنمدي اطلاع مراد ايدنلر خيالي حاشيه
سنه مراجعت ايده لر وبو بابده ابن الهمام
دخي باآنكه تلازم عادي اولمق طرفني
اختيار ايتمشدر ايت مذكوره نك دلالتي
قطعيه اولمق جانبني ترجيح ايدوب
مسايره ده تصريح ايتمشدر منه

كونه تعالى منزها عن المكان

مفروضينك ياخود احدهما نك عجزي لازم كلمكدن عبارتدر وتجبب العباده
مدلولي اولان فساد سموات وارضك بو محسوس ومشاهد اولان نظامدن خروجي
لازم اولمدن عبارتدر وتجبب العباده منادي اولان لزوم فساد الخطابي اولدوغي
اول صورتده جواز اتفاق الهين مفروضينه فرض متصور ايديكندن لازم كلوب تجبب
الاشاره مستفاد اولان وجه اوزره جواز اتفاق الهين مفروضين منتفي اولمغله
براهين قطعيه عقليه دن اولمق واضح ومقرر اولمشدر زيرا جواز اتفاق امكان
تعدده متفرع اولمدن ناشي تعدد الهه نك عقلا امتناعي ثابت اولمجق بينلرنده
اتفاق فرض اولنمق قطعا متصور اولماز يعني اتفاق شيئك شئ آخره موافقتندن
عبارت اولدغي جهت ايله البته تعدد قطعا اقتضا ايدوب تعدد اولمدقجه جواز
اتفاق دخي ممكن اولماز وصورت مذكوره ده جواز اتفاق تجبب العقل منتفي اولمغله
تجبب العباده مستفاد اولان وجه اوزره دخي جواز اتفاق منتفي ومستحيل
اولمق لازم كلمز زيرا وجه اولده امتناع تعدد الهه نك استلزامي لزوم عقلي
ايله دكل بلكه لزوم عادي ايله اولمش اولور ديمشدر والله يقول الحق وهو
يهدي السبيل **المنهج الثاني من المسلك الثاني** واجب تعالى جل وعلانك
تحيزدن يعني جهت ومكاندن وجسميتدن منزه ايديكي وجوهر وعرضيتدن
تنزهي بياننده در اولا تحيز وتمكندن تنزهي بياننده اقامت اولنان ادله
وثيقه دن بري اولدر كه اكر ذات مقدسي بر مكانده متمكن فرض اولنسه لا محاله
اول مكانك قدمي لازم اولور وقدمك خود جناب واجب الوجوده مخصوص
اولوب جميع ما سوى الله سمت حدوثله متسم ايديكنده جميع مليين متفقلردر
وبر دليل دخي اولدر كه البته هر متمكن ايچون مكانه محتاج اولوب غيره محتاج اولان
ممكن اولمق مقرر اولمغله امكان واجب لازم اولور واول مكان ايچون
امكان خلادن ناشي مكان متمكندن مستغني اولوب مستغني عن الغير
اولان واجب اولمق لازم اوليجق مستغني عن الواجب اولان بطريق

بيان تنزهه عن الجسمية

بيان تنزهه عن الجهة

بطريق الاولوية ما سوادن مستغني اولمق متعين اولوب وجوب امكان
لازم اولور وجسميتدن تنزهي اول وجهله مبرهندر كه هر جسم جواهر فرده دن
يعني جزء لا يتجزادن متركب اولوب وهر مركبك كندو اجزاسنه احتياجي
انفا بيان اولنديغي اوزره مبرهن ومقرر اولمغله ساحه تقدس واجب
الوجود غبار افتقاردن مبرا ايديكي دخي مقرر اوليجق جسمانيتدن تنزهي
متعين اولور وجوهريتدن دخي منزه ايديكي اول وجهله مثبت ومقرردر كه جوهر
يا محلدن مستغني اولان ممكندن وياخود موجود اولدقده محل وموضوعه محتاج
اولميان ماهيتدن عبارت اولوب على كلا التقديرين وجودي ذاتندن زائد
اولمق مقرر اولور وذات مقدس واجب الوجود اوزرينه وجودي زائد اولمدغي
خود ذكري سبقت ايديكي اوزره مثبت ومبرهندر **اقوال المخالفين** جميع ائمه
اهل سنت رحمهم الله تعالى واجب الوجودك جهتدن وجسميتدن تنزهنه اتفاق
ايدوب مخالفيندن طائفه مجسمه ادعاي جسميت وطائفه مشبهه اثبات جهت
ايتمكله نهج قويم اهل سنتدن عدول وانحراف ايدوب كريوه ضلاله دوشمشلردر
اولا طائفه مشبهه جهت فوقده اولمق ادعاسنده اتفاق ايدوب لكن تعيين
جهت معناسنده ايكي فرقه اولوب بر فرقه سي اجسامك جهاتده تمكني كبي
تمكندن تنزيه ايدوب جسميت ادعا ايتمشلردر فرقه اخري كه ابن كرام الكاذبه
اتباع ايدنلردر تعيين جهتده قابل اشارت حسيه اولمق اوزره ادعاي جسميت
ايدوب حاشا ثم حاشا عرشك صفحه علياسنده مماس اولمق وبعضيلر من غير
تماس محاذي اولمق زعمي ايله حركت انتقال وتبديل جهاتي تجويز ايتمشلردر
وطائفه يهود دخي بو اعتقاد باطل اوزره متفقلردر خذلهم الله تعالى وثانيا
طائفه مجسمه دخي ادعاي جسميت ايتمكله مسلك اهل سنتدن منحرف اولمشلردر
وبعضيلر صورت نور ساطعده اولمق اعتقاد ايدوب بعضيلري لحم ودمدن
متركب جسم عنصري ادعا ايتمشدر وبونلردن بر فرقه صورت انسانده

تنزهه تعالی عن الاتحاد مع الغیر

اولمق ادعاسنده اولوب برصنفی شاب امرد صورتنده وبرصنفی شیخ اشمط الرأس واللحیه صورتنده تخییل ایتمك اوزره سرکشتهٔ بوادی ضلالت اولمشلردر تعالی الله عما یقول المبطلون اما اتحاد مع الغیردن تنزهی اول وجهله مبیّن ومثبتدرکه اتحادك اصلنده معنای حقیقیسی برشیئك شیئ اخره تبدل صیرورتیدر وبو مفهوم ایچون ایکی وجه متصور اولوب وجه اوّل اولدرکه ایکی شیئ بر برینه انضمام ایله متحد اولوب شیئ اخر ثالث حاصل اوله مثلا زید وعمرو بر بریله متحد اولوب تشخص آخر بکر حاصل اولمق کبی که بعد الاتحاد حاصل اولان تشخص نه زیدو نه عمرو اوله وجه ثانی اولدرکه برشیئ موجود شیئ اخره متحول ومتبدل اوله مثلا زید عمرو اوله ویاخود عمرو زید اوله وبدیههٔ عقل حکمی ایله اتحادك بو ایکی صورتی دخی ممتنع ومستحیل ظاهر وواضحدر زیرا ایکی ماهیتك وایکی هویتك بیننده اختلاف ذاتی متحقق ومقرردر ومقتضای ذات اولان امورك زوالی غیر متصوردر وبیان امتناع اتحاده بو سیاق اوزره ایضاح مرام اولنورکه فرضا ایکی بر بریله متحد اولسهلر شیئی
اکر هویتلری منعدم اولوب شیئ اخرکلی حادث اولورسه اتحاد حاصل اولمش اولماز بلکه شیئك ایکسی دخی منعدم اولوب شیئ ثالث حاصل اولمش اولور اکر هویتلری منعدم اولمیوب حین اتحاده شیئین مذکورین کالاوّل موجودلر ایسه ینه اتحاد بولنمیوب ایکی شیئ اولمش اولور مجموع طرفین شیئ واحد اولمش اولماز پس کائنا ماکان ایکی شیئك بر بریله اتحادی ممتنع ایدیکی متعیّن اولیجق جناب واجب الوجودك شیئ اخر ایله اتحاددن بالطریق الاولی تنزهی معلوم ومجزوم اولور وبوندن قطع نظر اکر ذات مقدس واجب الوجود غیر ایله حاشا متحد اولسه جمیع ماسوی الله ممکن ایدیکی محقق اولدیغی جهتدن مفهوم اتحادك صورت اولاسنه نظرا واجب وممکنك حاشا اتحاددن حاصل فرض اولنان شیئ ثالث اکر واجب فرض اولنسه ممکنك واجبه انقلابی لازم کلوب اکر ممکن فرض اولنورسه واجبك ممکنه تبدلی لازم کلور واتحادك

تنزهه تعالی عن الحلول

اتحادك صورت ثانیهسنی دخی بوایکی محذور مقرر ایدیکی واضحدر واکر وجوب وامکان بعد الاتحاد باقی فرض اولنورسه ذات واحدهده وجوب وامکانك اجتماعی لازم اولورکه انك دخی امتناعی مثبت ومقرردر واما حلول فی الغیردن تنزهی اول وجهله مبیندرکه حلول البته حال اولان شیئك محله احتیاج وافتقارنی مستلزم اولوب جناب واجب الوجودك ایسه ساحهٔ عزوجلالی کرد افتقار واحتیاجدن مبرا ایدیکی مثبت ومقرر اولمغله امتناع حلول معلوم اولور وبیان استحالهٔ حلولده بر وجه دخی حلولك مستلزم تحیز اولدیغیدر تحیزك امتناعی خود انفا بیان اولندیغی وجه اوزره مثبت ومقرردر وبو بابده یعنی امتناع اتحاد وحلولده ائمهٔ فن ادلهٔ کثیره اقامت ایتمشلردر اول جملهدن سهل الفهم اولنلر ذکر اولندی ماعداسی مفصلات کتب کلامیهدن طلب اولنه المخالفین بومسالهده اهل سنتك مسلکندن منحرف اولان مخالفینك ایکی فرقه در بر فرقهسی طائفهٔ نصارادرکه اقانیم ثلثه اثبات ایدوب کلمهٔ الحاقی ایتدکلری اقنوم علم ایچون ناسوت مسیح یعنی جسد علیسایه حلول ایدوب انکله اتحاددن ادعا ایتمشلردرکه انفا اثبات توحید اثناسنده تفصیلی ذکر اولنمشدی وبر فرقهسی دخی غلاة شیعهدن نصیریه واسحاقیه عنوانی ایله مشهور اولان ایکی طائفهدرکه حاشا ثم حاشا جناب حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك بعض کاملین صورتنده ظهورینی تجویز ایدوب عترت طاهرهدن بعض ائمهیه زعم فاسدلری اوزره کمال حسن اعتقادلرندن ناشی سائرلرینه نسبتله بونلرده علوم کثیره وقدرت باهره ایله تفوق وفضیلتلرینی مشاهده ایدوب حاشا ثم حاشا ذات مقدس الهینك حلول واتحادینی ادعا ایتمشلردر تعالی الله عما یقول الظالمون علوا کبیرا

انقسام الصفات وانواعها

المنهج الثالث من المسلك الثانی جناب واجب الوجودك وصف حادث ایله اتصافدن منزه اولدیغی یعنی ذات الهی ایچون محل حوادث

اقسام الصفات وانواعها

اولمق ممتنع ومستحيل ايدوكني بيان وانبا تنده در اولا بو مقدمه يي تقديمدن
لابد دركه ائمهٔ فن كلام احلهم الله دار السلام مؤلفاتنده ذكر اولندغي اوزره
مطلقا صفات ايكي قسم اولوب برصنفي اولدركه موصوفنه متقرره ه وبر
صنفي غير متقرره اوله صنف اول ايكي نوع اولوب برنوعي اول صفتدركه
موصوفنه متقرره اولوب غيره اضافت اقتضا ايتميه مثلا اجسام ايچون
تشكل سواد كبي وحسن وقبح كبي وبرنوعي دخي اولدركه غيره اضافت اقتضا
ايليه وبو نوع ثاني دخي ايكي قسم اولوب برقسمي اولدركه مضاف اولدغي
شيئك تغيري ايله متغير اولميه مثل تحريك اجسامه قدرت كبي وبرقسمي
دخي اولدركه مضاف اولدغي شيئك تغيري ايله متغير اوله صفت علم كبي
معلومك تغيري ايله متغير اولور مثلا زيدك غير موجود ايدكنه تعلق علم
حاصل ايكن زيد حادث وموجود اولدقده علم زيدك وجودنه تعلق ايتمكله
صفت علمك متغير اولوب مضاف دخي يعني صفت علم دخي متغير اولمش اولور
وبو دخي معلوم اولاكه حادث موجود بعد العدم معناسنه اولوب اول
شيئي كه انك ايچون وجود اولميه وتجدد ثابت وحاصلا اوله اكا متجدد اطلاق
اولنور اما حادث اطلاق اولنماز پس صفات الهيه ايكي قسم اولوب بر
قسمي اضافات محضه دندر موجودات خارجيه دن دكلدر علمك وقدرتك
تعلقلري كبي كه بو تعلقات مثللو اوصافك اضافات محضه دن اولوب
موجود في الاعيان اولمدغي مقرردر وبو مقوله اضافتك قابل تغير وتبدل
ايدكي ظاهردر وبرقسمي دخي امور حقيقيه دندر ذات علم وقدرت كبي كه بونلر
مثللو صفاتك قديم اولدغي محقق اولوب قبول تغير وتبدل ايتمزلر **تنبيه**
جناب واجب الوجودك ذات مقدسي محل حوادث اولمق مستحيل
ايدوكنده جميع اهل ملل وجماهير عقلا اتفاق ايدوب انجق كفرهٔ مجوس
وفرقهٔ كراميه مخالفت ايتمشلردر وطائفهٔ مجوس مطلقا هر وصف حادثكه

حادثكه صفات كمالدن اوله ذات باري ايله قائم اولمق ادعا ايتمشلردر
وطائفهٔ كراميه اگرچه مطلقا هر وصف حادثك قيامني تجويز ايتمشلردر لكن
اول وصف حادث كه ايجاد مخلوقاته موقوف عليه اوله خاصة انك
قيامني تجويز ايدوب برفرقه سي اول محتاج اليه اولان وصف حادث صفت
اراده در ديوب برفرقه سي قول كن اولمق ادعا ايتمشلردر حاصل كلام اولدركه
ذات مقدس واجب الوجودك مطلقا حادث اولان صفات ايله متصف
اولمق ممتنع ومستحيلدر اما اول صفات حقيقيه كه تعلقي حادث اوله ياخود
سلوب اضافات مقوله سي وياخود احوال متعلق اولوب قابل تجدد اوله انلر
متنازع فيه دكلدر **المسلك الثالث** في الصفات الثبوتية الالهية **وفيه** مقدمة
وستة مناهج **المقدمة** انفا ذكري سبق ايتديكي اوزره مطلقا صفات الهيه نك
برقسمي وجوديهٔ حقيقيه وبرقسمي وجوديهٔ اضافيه وبرقسمي دخي نسبت واضافت
مقوله سي اولان صفات عدميه اولوب اصطلاح ارباب كلام اوزره صفات
وجوديه دن ماعدايه صفت اطلاق اولنميوب عدمياته نعوت تسميه اولنمشدر
مثل علمه صفت اطلاق ايدوب غناء عن الغيره نعت تسميه ايدرلر پس معلوم
اولاكه اضافيات وعدميات ايله اتصاف ذات مقدس الهي ايچون ثبوت
صفت اقتضا ايتمديكنده خلاف ونزاع يوقدر اما صفات ثبوتيهٔ حقيقيه ايله
اتصاف جميع اهل سنت يعني اشاعره وماتريديه اتفاقلري اوزره صفات زائده
ثبوتيه اقتضا ايتديكي قرار داده در وبو مسأله نك تحقيقي وبياني بودركه
مثلا جناب واجب الوجود ايچون عالم اولمق وصفي ايله اتصاف ذات مقدسي
ايچون صفت علمك ثبوتيني اقتضا ايدر قادر اولمغله اتصافي ثبوت صفت
قدرتي مستلزم اولدغي كبي وكذا سائر الصفات الحقيقية الالهية پس جميع اهل
سنتك اتفاقلري اوزره ذات الهي ايچون صفات قديمه زائده على الذات ثابته
اولوب جناب حق عالمدر علمي واردر وقادردر قدرتي واردر مريددر ارادهسي واردر

حاصل كلام

في بيان الصفات الثبوتية

في الفرق بين الصفة والنعت

ويهكذا غيرها **بيان نفاة الصفات وشناعة اقوالهم** وبو مسائلده
فلاسفه ومعتزله مسلك قويم اهل سنتدن عدول ايدوب جناب واجب الوجودك
صفات مذكوره ايله اتصافنده ذات مقدسنه كافيدر وامر زائد اعتبار اولنمغه
حاجت يوقدر ديرلر يعني جناب حقك علمي وقدرتي وسائر صفات حقيقيه‌سي
عين ذاتي اولوب عالمدر علمي ذاتي اولان علم ايله وقادردر علمي ذاتي قدرت
ايله جواب مدعالرن برنجی ادله مزيفه ايله اثباته تصدي ايتمشلردر ازجمله صفات
الهيه كه بالاتفاق صفات كمال اولمق مقرردر عين ذات اولميوب غير ذات
اولسه ذات مقدس الهي غير ايله استكمال بالغير لازم اولمق ايتمش اولوردیلر
وبو دليللري اول وجهله ابطال اولنمشدر كه استكمال بالغير لازم اولمق صفات
مذكوره ذاتك غيري اولدوغي صورتنده در اول اسه عين ذات اولمديغي كبي
غير ذات دخي دكل ايديكي ادله وثيقه ايله اثبات اولنمشدر وبو مدعالرينه فلاسفه
ومعتزله بو ذكر اولنان دليلدن ماعدا برنجی ادله سخيفه دخي اقامت ايدوب مجموعني
بحذافيرها ائمه دين شكر الله مساعيهم رد وابطال ايدوب كندي مدعالرين
حجج وثيقه ايله اثبات وتأييد ايتمشلردر تفصيلي كتب كلاميه مفصلاتندن طلب
اولنه وارباب الباب پوشيده دكلدر كه بو بابده نفي صفات زائده يه قائل اولنلرك
يعني فلاسفه ومعتزله‌نك قول باطللري حاشا ثم حاشا جناب واجب الوجودك علمي
علمي يوق قادردر قدرتي يوقدر ديمكه مؤدي اولمغله مآل كلاملرينك شناعتي
ظاهر اولوب بيانه محتاج دكلدر **تقسيم الصفات الى صفات الذات وصفات
الافعال** بو دخي معلوم اوله كه صفات مقدسه الهيه بر اعتبار ايله ایكي
قسمه منقسم اولوب بر قسمي صفات ذات وبر قسمي صفات افعالدر وصفات
ذات اول صفاته اطلاق اولنور كه مفهوملرنده غيره تأثير وشيء اخره تعلق معتبر
اولميه حيات وقدرت سمع بصر علم مشيئت ارادت كبي وصفات افعال اول
صفاته ديرلر كه مفهوملرنده غيره تأثير وشيء اخره تعلق معتبر اوله تخليق وترزيق

اولان

في ابطال قول نفاة الصفات

صفات الذات وصفات الافعال علم في معتقدات النسفي

وترزيق وافضال وانعام واحسان ورحمت ومغفرت وهدايت كبي وصفات
ذات ايله صفات افعال بيننده بو جهتدن دخي فرق ثابتدر كه صفات ذاتدن اولان
صفتك نفيندن نقيضه لازم كلمك مقرر اولوب صفات افعالدن اولان صفتك
نفيندن نقيضه لازم كلمز **في بيان صفة التكوين والخلاف الواقع فيها بين
الماتريدية والاشاعرة** صفات افعالي جميعًا اسم تكوين جامع يعني جمله‌سنه
صادق اولوب مجموع صفات افعال معناي تكوين تحتنده مندرجدر وصفات
افعالدن هر صفت اثرينك اسمي اعتباري ايله تسميه اولنمشدر مثلا تكوين صفتنك
اثري خلق اولدوغي صورتده اول صفته دلالت ايدن اسم اسم خالق وصفت صفت
تخليقدر واثري حيات اولدوغي تقديرجه اسم اسم محيي صفت صفت احيادر وقس
على ذلك وماتريديه‌نك يعني مشايخ حنفيه‌نك اكثر محققلري بو تحقيق اولندوغي وجه
اوزره مجموع صفات افعالك صفت تكوين تحتنده مندرج اولوب جمله‌سنك
اكا رجوعنه ذاهبلردر فلهذا مشايخ ماتريديه مؤلفاتنده صفات ثبوتيه‌يي صفات
ذات وصفات افعاله تقسيم ايدوب صفات افعالي صفات ذات كبي فرادى
فرادى عد وتفصيل معهود اولميوب دائما صفات ذاتي تفصيلدن صكره جميع
صفات افعالدن صفت تكوين ايله تعبير ايدوب تكوينك ذات باري ايله قيامني
وصفات ذات كبي ازلي اولدوغني واثار متغيره‌سن كه اصطلاحلرنده اوزره صفات
افعالله معبردر بو بيان ايتمك ايله اكتفا ايتمشلردر اما فقهاء ماوراء النهردن
بعض حنفيه صفات افعالدن هر بري صفت حقيقيه ازليه اولمق ادعا ايدوب
صفت تكوينه رجوعني تسليم ايتمشلردر لكن بو مسلك بلا حاجة تكثير قدمايه
مؤدي اولدوغي جهتدن قول مرجوح ايديكي محققين مؤلفاتنده مقرردر
والله الموفق **صفات الذات** وصفات ذات جميع اهل سنت يعني ماتريديه
واشاعره اتفاقلري اوزره قديمه اولدوغي قرارداده در اما صفت تكوينك وانك
اثاري اولان صفات افعالك قدم حدوثنده فريقين بيننده اختلاف واقع اولوب

ماتريديه صفات ذاتيه كبي صفت تكوينك دخي قدمنه ذاهب اولوب انجق آثارينك
ظهوري متأخر اوله رق وقوع بولدوغي جهتله حادث اولان اثرينك ظهوريدر ديرلر
واشاعره صفت تكوين وآثاري اولان صفات افعال صفت قدرتك تعلقاتندن
عبارت اولوب تعلقاتك امور اعتباريه دن اولدوغي مقرر ايدوكي جهت ايله حدوثنه
متفقي اولوب مجموع صفات افعال محدثه اولدوغي ثبوت بولور ديمشلردر مثلا
تخليق صفت قدرتك مخلوقه تعلقندن عبارتدر وترزيق كذلك صفت قدرتك
ايصال رزقه تعلقندن عبارتدر ديرلر وكذلك عزبها وائمهٔ ماتريديه صفت تكوين ايله
قدرتك مغايرتني ايكي وجه ايله اثبات ايتمشلردر وجه اول اولدر كه قدرتك متعلقي كاه
موجود اولور وكاه موجود اولماز مثلا شموس كثيره واقمار عديده كبي اما تكوينك
متعلقي كه مكوناتدر موجود اولمامق محالدر پس صفت تكوين قدرتك عيني اولديغي
مثبت اولور وجه ثاني اولدر كه قدرت بشي معدورك امكاننه تعلق ايدوب
صحت وجودنه مؤثردر تكوين ايسه وجود مقدوره تعلق ايدوب معدورك
وجودنه مؤثر اولور وبو مسئله ده ماتريديه مدعالرن اثبات ايچون ايراد
ايتدكلري ادلهٔ دندر كه جناب واجب الوجود مكون كائنات اولوب بهر حال مشتق
ايله اتصاف مبدأ اشتقاقك ثبوتنه دليل اولدوغي جهتدن مكون كائنات
اولمق صفت تكوين ايله اتصافنه محال اولدوغي مقرر اولمغله مكون اولمق صفت
تكوينك ثبوتنه اقتضا ايدر عالم اولمق صفت علمك ثبوتنه اقتضا ايتدكي كبي
ديمشلردر واشاعره بو ذكر اولنان دليل تزييف صددنده صفاتدن بر صفت
ايله اتصاف مبدأ اشتقاق اولان وصفك ثبوتنه اقتضا ايتمك علم وقدرت
مثللو صفات حقيقيه يه مخصوص اولوب تأثير وايجاد مثللو اضافيات صفات
حقيقيه دن اولميوب بلكه مؤثر اثره اضافتندن عبارت اولمغله امور معنويه
اعتباريه دردر پس مكون اشيا اولمق صفتي ايله اتصاف انجق صفت قدرت
وارادت ايله اتصافه توقف ايدر صفات افعال تسميه اولنان اوصاف ايسه

امور اضافيه دن اولمغله اعتباريه محضه در اكا بناءً بشي آخره توقفي ممتنعدر
ديرلر تذييل ائمهٔ ماتريديه صفات افعالك ازليتني اثبات صددنده امام اعظم
ابو حنيفه رضي الله تعالى عنه حضرتلرينك بر قولي ايله استدلال ايدرلر كه بيورمشدر
كان الله خالقا قبل ان يخلق ورازقا قبل ان يرزق يعني جناب حق جل وعلا
مخلوقاتي خلق ايتمزدن مقدم خالق ايدي وحيواناتي ارزاق ايتمزدن مقدم
رازق ايدي پس بو كلامدن بحسب الظاهر متبادر اولان خلق ورزق وسائر
صفات افعال قديمه اولمقدر ديرلر وافاضل متأخرينندن بعض اشاعره امام
اعظم حضرتلرينك كان خالقا قبل ان يخلق بيوردقلري جناب حقه قبل ايجاد
الخلق اطلاق اولنمق وقبل الارزاق رازق اطلاق اولنمق قادر على الخلق وقادر
على الارزاق معناسنه اولوب كلام امام مدعاي اشاعره يي تزييف وابطال
ايتمك دكل بلكه مؤيد اولمش اولور ديمشدر جواب الماتريديه وائمهٔ ماتريديه دن
بعض افاضل جواب ويروب ديركه معناي حقيقي اراده اولنمق ممكن اولدوغي
يرده مجازه ارتكاب اولنمق جائز دكلدر پس امام ابو حنيفه دن منقول اولان
كلامده اسم خالقدن قادر على الخلق واسم رازقدن قادر على الرزق معناسي اراده
اولنمق مقتضي بو عنيكي حقيقت معناسني ترك ايدوب معناي مجازي اراده اولنمق
قبيلندن اولدوغي جهتدن عدم جوازي اذهان مستقيمه اصحابنه ظاهر وباهردر
وامام ابو منصور تأويلاتنده ديمشدر كه جناب واجب الوجودك صفاتي كرك
ذاتنه وكرك فعلنه راجع اولسون مجموعي ذاتيه اولوب جناب حقك ايچون
صفات ازليه ثابته اولدوغي كبي فعل ازلي دخي ثابتدر زيرا ازلده اول فرضا وجود
مخلوقدن مقدم اسم خالقه مستحق اولميوب خالقيت ايله اتصافي مخلوقك
وجودي وقتنه اولمش اوله خالقيت اوصاف كمالدن ايدوكي محقق اولدوغي
جهتدن اولدن ذات مقدسك وقت وجود مخلوقه دك معرى وخالي اولدوغي
صفت نقص ايله اتصاف مثابه سنده اولمش اولور تعالى الله سبحانه عن ذلك

كما في المسايرة وشرحها

وصفات حادثه فعليه ايله اتصاف بعد حدوث المخلوق اولسه صفات كمال
ايله اتصافنده غيره احتياج لازم اولوب ايجاد خلق جر منفعت ايچون ..
اولمش اولور وجناب حق قرآن كريمده ذات مقدسنى صفت كمال ايله ونفى
احتياج ايله وصف ايتمشدر حيث قال عز وجل والله الغنى وانتم الفقراء وقال
الله تعالى ان الله لغنى عن العالمين واحتياج منافى وجوب وجود ايدوكى خود
امر مقرردر فذلكة الكلام بعد اللتيا والتى بو مسالهده تحقيق مرام اول منوال
اوزره دركه تكوين وتخليق وبونلر مثللو سائر صفات افعالده اوچ مذهب
مشهور اولوب مذهب اول اولدركه جميع صفات افعال صفت قدرتك مقدوره
تعلقندن عبارت اولوب امور اضافيه اعتباريه دن اوله وصفات حقيقيه
دن اولميه وبو مذهب جمهور اشاعره مذهبيدر ومذهب ثانى اولدركه صفات
افعالك هر برى ذات بارى ايله قائم صفت حقيقيه اوله علم وقدرت وارادت
وسائر صفات ذات كبى وبو مذهب مشايخ ماوراء النهر مسلكيدر ومذهب ثالث
اولدركه بو جملهدن انجق صفت تكوين صفات ذات كبى حقيقيهء ازليه اولوب
تخليق وترزيق واحيا واماته مثللو سائر صفات افعالك مجموعى
تكوينك مكوناته تعلقندن عبارت اولوب امور اضافيه اعتباريه اوله
وبو مذهب محققين حنفيه مسلكى اولوب مذاهب ثلثه مجموعندن اقرب
الى الحق اولان بو مذهب ايدوكى افاضل ارباب كلام مؤلفاتنده مسطوردر
وصفات الهيه يى ايكى قسمه تقسيم ايدوب بر قسمى صفات ذات وبر قسمى
صفات افعالدر ديمك اولمق جائز اولديغى محققين ماتريديه دن بعضيلر
مؤلفاتنده تصريح اولنمشدر خاتمة البحث وبو دخى معلوم اوله كه صفات الله
ذات مقدسك نه عينى ونه غيريدر زيرا اگر ذاتك عينى اولسه ذاتله وذاتله
قائم اولان وصفك بربريله اتحادى لازم اولور ووصفله اسم مترادفان اولمق
اقتضا ايدر بونك ايسه امتناعى مقرردر واگر ذاتك غيرى اولسه ذاتدن منفصل

المذاهب الثلث فى تلك الصفات

صفات الله ذات الهينك نه عينى ونه غيريدر

منفصلا اولمق لازم اولوب بو تقديرجه صفات مذكوره خالى دگلدركه يا
يا كندى نفسى ايله ويا غيرى ايله قائمه اوله وبو ايكى احتمالك ايكيسى دخى باطلدر
وكذلك هر صفت كندى صفت اخرينك نه عينى ونه غيريدر زيرا اگر عينى اولسه ايكى صفتك
معناسى متحد اولمق لازم اولور مثلا عالم قادر كبى اولور پس عالم وقادر كبى
ايكى صفت بيننده فرق اولمق اقتضا ايدركه بطلانى محتاج بيان دگلدر واگر
هر برى اخرك غيرى اولسه ايكى صفت بيننده افتراق لازم اولوب صفت قدرت
ايله متصف اولان ذاتك صفت علم ايله اتصافى محال اولمق لازم گلور وكذا
غيرها وبو مسالهده فلاسفه ومعتزله منهاج قديم ومسلك مستقيمدن عدول
ايدوب صفات اللهك عين ذات اولمسنه ذاهب اولمشلردر وزعم فاسدلرنجه
واعتقاد كاسدلرينى اثبات صددنده بو وجهله دليل اقامت ايدوب اگر
صفات الهيه غير ذات اولسه البته يا قديم ويا خود حادثدر قديم اولدوغى صورتنده
تعدد قدما لازم اولور حادث اولدوغى تقديرجه ذات الله محل حوادث اولمق لازم
اولور ديرلر وبو دليللرينى تزييف صددنده شق اولى اختيار ايدوب صفات الله
قديمهدر تعدد قدما محال اولمق اول صورتدهدركه قدما ذوات اوله اما ذات
ايله قائمه معانى مقوله سى اولدوغى تقديرجه امتناعى ممنوعدر ديرز المنهج الاول
من المسلك الثالث فى علمه سبحانه جميع عقلا جناب صانع جل شانه حضرتلرينه
صفت علم اثباتنده متفقلر اولوب انجق قدماء فلاسفهدن بر شرذمهء قليله
مخالفت ايتمشلردر وحاللرينى بيان غايت سخافتنه بناءً ذكره ناشايان اولغله
اعتقاد باطللرينى بيان تضييع وقته مؤدى اولدوغندن ناشى ذكرينه تصدى اولنمدى
ولكن علم الهينك معلومه تعلقى كيفيتنده متكلمون وحكما بيننده اختلاف
واقع اولوب متكلمون جناب حقه صفات ذائده على الذات اثبات ايتمكله علم
بارينك امور خارجيه يه تعلقى امرنده اشتباه بر طرفدر اما حكمانك بو مسالهده

الجواب

بوندن مقدم مذكور اولان مبحثده مطلقا
صفات ثبوتيهء الهيه بيان اولنوب حالا
فرادى فرادى هر صفتك احوالى
بيان اولنمغه شروع
اولنمشدر

كذا فى شرح قواعد
العقائد

کلاملری مضطرب اولوب بعضیلری علم باری حضوریدر دیمشلردر اما بو صورتده
ممتنعاته تعلق ایراث ایدیکی شبهه‌نک دفعی اصعب من خرط القتاد مقوله
سیدر وینه حکمادن بعض آخر علم باری صور مجرده اولوب شیء آخر ایله قیامنک
امتناعنه ذاهب اولمشلردر مثل افلاطونیه دیمکله مشهور اولانلردر وابن سینا
اکه ذاهبدر که صور معلومات ذاتنده مرتسمه اولمغله اوله و تکثر معلولات ولوازم
وحدت علت ملزومه‌یه منافی اولمدیغنی بیان ایله تنویر مدعا ایتمشدر و محقق
طوسی‌نک مختاری اولدر که صور معلوماتک برجوهر مجردده ارتسامی ایله اولوب
اول جوهر مجرد صور مذکوره ایله برلوحه مثابه‌سنده اولاکه صور عدیده ایله منقش
اولوب عند الواجب تعالی حاضر اوله **توضیح ماهیة العلم** و بیان حقیقته عند
المتکلمین علم بر صفتدر که محتمل نقیض اولمیاجق مرتبه تمییز و انکشافی موجب
اولور و عند جمهور المتکلمین علمک تعریفاتندن مختار اولان تعریف بو تعریفدر اما وجود
ذهنی‌یه قائل اولان محققین ارباب کلام اتفاق اوزره علی عالمک معلومه تعلقندن
عبارت اولمغله تعریف ایتمشلردر و عند الحکما مختار اولدیغی اوزره علم متعلق اولان
شیئک ذهننده حاصل اولان صورتندن عبارتدر اما علم الله اهل حق وارباب
تحقیق قتنده ذات الهی ایله قائم بر صفتدر که اشیانک ذات مقدسی قتنده اتم
انکشاف ایله انکشافنی موجب اولور **ما یجب علمه فی هذا الباب** من المعتقدات
اعتقادی و اثباتی واجب اولان اموردن امر **الاول** جناب حق سبحانه عالم اولدیغیدر
الثانی علمی کندو ذاتنه و کلی و جزئی مخلوق و غیر مخلوق جمیع اشیایه محیط و شامل
اولدیغیدر **الثالث** معلومات باری غیر متناهی اولدیغیدر کرک موجود کرک
معدوم و ممتنع قطعا بر شیء علم الهی‌دن خارج اولمدیغیدر **الرابع** علم غیب جناب
حقه مخصوص اولوب اندن غیری کمسنه‌نک الا علم و اطلاعی ممتنع اولدیغیدر مگر که
اعلام الهی ایله اوله و بو مسائل مذکوره‌یه اعتقاد واجب اولوب هر بری ادلهٔ

فی علم الله سبحانه علی قول محققی اهل السنة

جناب حقک عالم اولدیغی بیان و توضیحنده در

ادلهٔ عدیدهٔ وثیقه ایله مدلل و مبرهندر اما معتقد اول جناب حقک عالم ایدیکیدر
که طرف اهل سنتدن هم ادلهٔ نقلیه و هم براهین عقلیه ایله اثبات اولنمشدر
و ادلهٔ نقلیه کثرت اوزره وقوع بولمشدر که قرآن کریمک مواضع عدیده‌سنده وارد
در نحو قوله سبحانه وان تجهر بالقول فانه یعلم السر واخفی وقوله والله علیم
بما یفعلون وعلم آدم الاسماء کلها ونحو ذلک من الآیات و معلوم اوله که جناب
حقک عالم ایدیکنه اعتقاد ضروریات دینیه‌دندر اما عالم اولدیغی ذاتندن زائد صفت
علم ایله میدر یا خود ذات مقدسی کافیمیدر بو ایکی فرع ضروریات دینیه‌دن دکل ایدیکی
بعض محققین مؤلفاتنده مصرحدر **ادلهٔ اثبات کونه تعالی عالما** جناب حق

الدلیل الاول فی اثبات انه تعالی عالم

عالم ایدیکین اثبات و اعتقادده متکلمون و حکما متفقلر اولوب اثبات مدعاده دخی
متکلمون ایچون ایکی مسلک منقول اولوب حکما دخی ایکی وجه اوزره اقامت
برهان ایتمشلردر اما متکلمون اختیار ایتدکلری ایکی وجهدن وجه اول اولدر که مصنوعات
ارضیه و سماویه غایت اتقان احکام نهایت اتساق و انتظام اوزره اولدیغی
امعان نظر اولندقده اول مقوله مصنوعات عجیبه‌نک صانعی عالم اولمق بالضروره
معلوم و مقرر اولور و وجه ثانینک تحریری اول وجهله در که ارباب فن بیننده

الثانی من الدلیلین

ادلهٔ وثیقه ایله مثبت اولدیغی وجه اوزره جناب حقک قادر اولدیغی یعنی فاعل
بالقصد والاختیار ایدیکی معلوم اولوب قصد و اختیاره مقارن اولان فعل البته
علم ایله اولمق مقرر اولدیغی جهت ایله جناب حقک عالم اولدیغی متعین اولور
و بو ایکی مسلکدن هر برینه وارد اولان سؤاللر که مع اجوبتها کتب کلامیه‌نک
اکثرنده مذکوردر سهل الاندفاع اولمغله بو محلده ذکر اولنمیوب کتب فن مفصلاته
حواله اولندی و حکمانک اقامت ایتدکلری دلیللر دخی طی اولنوب تطویله مؤدی
مؤدی اولدیغی جهتدن بو رساله‌ده ذکرینه تصدی اولنمدی **الثانی** بو بابده
اثباتی و اعتقادی واجب اولان معتقداتک ایکنجیسی که جناب حقک علمی کندی
ذاتنه و کلی و جزئی مخلوق و غیر مخلوق جمیع اشیایه محیط و شامل ایدیکیدر

الثانی ما یجب علمه عینا و هو کون علم الله تعالی شاملا و محیطا علی جمیع الاشیاء

الادلة النقلية

الاول من الدليلين العقليين

الثاني منهما من شرح عقيدة ابن الحاجب

في المخالفين واقوالهم

وبو مدعالری اثباتده ادلۀ سمعیه وعقلیه کثرت اوزره وارد اولمشدر اما
ادلۀ سمعیه که ایات قرانیه ده وروداتمشدر ربنا وسعت كل شيء رحمة وعلما والله
بكل شيء عليم عالم الغيب والشهادة يعلم السر واخفى وغيرها من الايات ومذاق
ارباب كلام اوزره بو وجهله اثبات اولنور که ادلۀ عقلیه ایله جناب حقك
علمی مقتضای ذاتی اولوب جمیع اشیایه ذات مقدسنك نسبتی علی السویه
اولمغله علم الهیك بعض معلوماته تعلق ایدوب بعض اخره عدم تعلقی اکر
بر مخصصك تخصیصی ایله ایسه اول مخصصه افتقاری مستلزم اولوب اکر دکل
ایسه ترجیح بلا مرجح لازم اولمق جهتی ایله ممتنع ومستحیل در وبر دلیل دخی
اولدر که علم الهی بعض اشیایه تعلق ایتمسه اول بعضه جهل لازم اولوب وجهلك
موجب نقص ایدیکی مقرر اولدیغنه بنا جناب واجبه نسبتی باطلدر فائده
ارباب کشف وشهوددن ابو طالب وشیخ عبد الجلیل قیصری تصریح ایدوب
وابن عطاء الله اسکندرانی اوائل تنویرده ازاحۀ ظلام شکوك ایدوب
بو مسئله یی جناب واجب الوجودك اشیایه قبل وجودها ثابت اولان
علمی بعد وجودها اولان علمك عینی اولوب متزاید اولان تفاوت علمك تعلقاتنده
تعلقنده دکل بلکه متعلق علم اولان معلومنده در دیمشلر در المخالفون فی هذه
المسئلة بو مسئله ده مخالف مسلك مختار اولنلردن بر فرقۀ دهریه در که جناب
حق ایچون حاشا کندو نفسنه عالم دکلدر دیرلر وزعم فاسدلری اوزره دلیللری
اولدر که علم بر نسبتدر که متغایرین بیننده متحقق اولور پس شیئك ایله نفسی
بیننده تحقق نسبت محالدر دیرلر وبو دلیللری اول وجهله ابطال اولنمشدر که
اولا علم نسبت مقوله سندن اولمق ممنوعدر وتسلیم اولندیغی تقدیرجه تغایر
اعتباری کافی ایدیکی مقرردر نیرم کندی نفسنه علمی کبی بلکه بلکه هر شخصك
کندی نفسنه علمی اجلای بدیهیاتدن ایدیکی معلوم اولدیغی جهتدن دهریه
نك دلیل مذکوری سفسطه اولوب جوابه ناشایسته اولدیغی متیقن اولور

ابسه
ح

اولور ایکنجی فرقه فلاسفه دن بر طائفه در که حاشا هیچ بر شیئه عالم دکلدر دیرلر
واکر بر شیئه عالم اولسه کندو علمنه دخی عالم اولمق ممکن اولور اول نفسنه علمی مستلزم
اولوب دلیل سابق ایله امتناعی مثبت اولور دیرلر وبو دلیلك بطلانی دلیل
اولك بطلاننده اظهار در اوچنجی فرقه فلاسفه دن بر طائفه در که کندو نفسنه
عالم اما غیره عالم دکلدر چونکه بر شیئه علم شیء اخره علمك غیریدر پس ذاتنده کثرت
غیر متناهیه یی مستلزم اولور دیرلر وجوابی اول وجهله درکه بو صورتده ادعا اولنان
تعدد ونفس علمده اولمیوب بلکه تعلقاتنده در دردنجی طائفه بر قومدر که علم
الهینك امور غیر متناهیه یه تعلقنی نفی وانکار ایدوب غیر متناهی غیر متمیزدر اکر متمیز
اولسه انك ایچون حد ونهایت متحقق اولوب اول جهت ایله غیره دن متمیز اولور وغیر
متناهی اولمش اولماز دیرلر جواب اول وجهله درکه تمیز حد وغایتنه ونهایته
منحصر اولمیوب جائزدر که عدم تناهیدن غیری بر وجه آخر ایله حاصل اولور ..
بشنجی طائفه جمهور فلاسفه در که علم الهینك جزئیات متغیره یه نوع جزئی
تعلقنی انکار ایدوب جزئیات مذکوره متغیره در وتغیر معلوم تغیر علمی مستلزم
اولدیغی جهتدن اکا علم وجه جزئی علم تغیر علمی موجب اولور وواجب الوجودك
ذاتنده وصفاتنده تغیر محال اولمغله جزئیاته علم وجه جزئی علم غیر متحقق ایدیکی مبرهن
اولور دیمشلردر مثلا زیدك یوم جمعه ده مجیئی واتیاننه یوم خمیسده علم حاصل
اولوب جمعه کونی اولوب زیدك اتیانی دخی وقوع بولدقده اول علم اولکی حالی
اوزره یعنی زیدك کلجك اولمق اوزره باقی اولسه واقع حاله عدم مطابقتی جهتی
ایله جهل اولمش اولور واکر اولکی علم زائل اولوب زیدك مجیئی واتیانی واقع اولدیغی
معلوم اولوب علم آخر حاصل اولسه علمك تغیری لازم اولور دیمك اوزره
ادلۀ واهیۀ باطله ایله مدعالرینی اثباته متصدی اولمشلردر الجواب عما زعموه
فی ذلك علمك متعلق اولان معلومك تغیرندن نه ذاتك ونه صفات حقیقیه دن
اولان صفتك تغیری لازم اولمیوب انجق لازم اولان اضافات وتعلقاتك تغیریدر

پس اگر علم ایچون ذات اضافت اولان صفات حقیقیه دندر دنیلورسه کندوده
تغیر لازم گلمز. فکیف که ذاتک تغیرینه موجب اوله اگر علم نفس اضافتدن عبارتدر
دینورسه اگرچه بو صورتده معلومک تغیرندن انک دخی تغیری لازم اولور اما
اضافت محضه نک تغیری ذاتک وصفات حقیقیه نک تغیرینی مستلزم اولمدیغی
جهتدن مستحیل دکلدر وامور اعتباریه دن اولان نسبت واضافاتک تغیری
وحدوثی ممتنع دکل ایدیکی تفصیل مشبع ایله اوائل بحث صفاتده تفصیل اولنمشدر
فلیتذکر جواب آخر ائمه متکلمین مشاهیرندن جم غفیر بو عقده اشکالک

الجواب الثالث

انحلالنده اول وجهله دخی جوابه متصدی اولمشلردر که تمثیل سابق اوزره جناب
واجب الوجودک مثلا اتیان زیده سیجیء عنوانی ایله تعلق ایدن علمی قد جاء عنوانی ایله
تعلق ایدن علمنک عینی اولوب اول خصوصده علم مستأنفه محتاج دکلدر پس علم باری
سبحانه وتعالی معلوماتک تغیری ایله متغیر وتکثری ایله متکثر اولمق لازم اولماز
جواب توضیح ایچون علی وجه التمثیل بو وجهله تفصیل ایدرلر که مثلا مرآتده تماثیلک
ارتسامی حالنده تغیر صور تغیر مرآتی ایجاب ایتمز کذلک صفت علم دخی مجلای صور
معلومات اولوب صور معلوماتک تغیری ایله متغیر اولماز لکن ارباب البابه خفی
دکلدر که بو جواب علمک صفت حقیقیه ذات اضافت اولدیغی صورتده مبنی اولوب
نفس اضافتدن عبارت اولدیغی صورتده نظر ایله جواب اوله مز زیرا تغیر اضافت
تغیر مضاف الیهک لوازمندندر **التذییل** امام حجة الاسلام الغزالی مؤلفاتندن
کتاب تهافت فلاسفه ده جزئیاته علمی انکارلرینه بناء حکمایی تکفیر ایتمشدر وبعض افاضل
محققین کلام حکمایی توجیه صددنده بو وجهله تحریر کلام وتنویر مقام ایتمشدر که
حکما جزئیاته علمی انکار ایتمزلر بلکه حق تعالی نک جزئیاته علمی علی وجه کلی اولوب
علی وجه جزئی دکلدر دیرلر و بو کلامک بیانی اول وجهله درکه هر شیء ایچون علی وجه
جزئی معلوم اولمق اول شیئک حواسده ارتسامی ایله اولوب حق تعالی حواسدن
منزه اولمغله کلی وجزئی جمیع اشیایه علمی علی وجه کلی اولمق متعین اولور یعنی

بو جواب ... حاسم عرق شبهه جواب اولمغله ارجح واولی ... اولدی ... منه

یعنی بر شیئی علی وجه جزئی ادراک اولنمق اول شیئک تعددینی فرض ممتنع اولمق
حیثیتی اوزره ادراک اولنمقدن عبارتدر و بو منوال اوزره ادراک حسه
اولمغله مخصوص اولوب جناب حق ادراک حسیدن منزهدر و عدم
ادراک حسی موجب نقص اولمیوب بلکه حواسدن تنزهی مستتبع
اولدیغی جهتدن موجب تنزیه کاملدر پس بو تقدیر اوزره مآل کلام حکما
منع شمول علم الهی اولمیوب بلکه کرک جزئی وکرک کلی جمیع اشیایه علمی بطریق
التعقل اولوب بطریق التخیل دکلدر و فردا فردا جمله احاطه علمی محیطدر
لکن اول وجهله دکلدر که اول شیئک تعددینی فرض ایتمکه مانع اولمق وجهی
اوزره اوله وکذلک ذات واجب الوجود جمیع جزئیات کلیاتک علتی
اولوب علت عالم اولمق جمیع معلولاتنه علمی مستلزم اولدیغی جهتدن جمله
کلیات وجزئیاته علی وجه کلی عالم ایدیکی مثبت اولور بلکه معلوماتی علی وجه
جزئی ادراک موجب تغییر اولمغله نقص مقوله سندن اولوب واجب الوجود
اندن تنزیه واجبدر دیمشدر الی هنا کلام بعض المحققین لکن بعض متأخرین
بو کلامک بعض مقدماتنی نقض وابطاله تصدی ایتمشدر تطویله مؤدی
اولمغله بو محلده ذکرینه تجاسر اولنمدی اما افضل المحققین واکمل المتأخرین
قطب الدین رازی حائز قصب السبق تحقیق اولوب محاکماتنده بو وجه اوزره
بین الفریقین محاکمه یه متصدی اولمشدر که حق تعالی جزئیاته علی الوجه الجزئی
عالمدر و حکمانک جناب واجب الوجود جزئیاته وجه کلی اوزره عالمدر دیدکلرندن
مرادلری کلاملرینک ظاهرندن متبادر اولان معنای مشهور اولمیوب بلکه
مقصودلری جزئیاته علمی اول جزئیاتک زمانه تعلقی دکل بلکه عدم تعلق
حیثیتی ایله دردیمک اولوب علم باریده ماضی ومستقبل وحال متحقق
اولمیوب بلکه معلومات فی اوقاتها ازلا وابدا انکا منکشف من حیث هی
متخصصة بالمخصصات من غیر تبدل وتغیر حاضردر دیمکدر وهذا هو الحق

تحقیق العلامة المولی الفاضل قطب الدین رض

التصریح الذی لایشوبه شبهة الی هنا کلامه قدس سره بعبارته پس بو تقدیر
اوزره فریقین بیننده نزاع لفظی اولوب امام غزالینك حکمایی بو مسالەده
تکفیری برطرف اولمش اولور والله الهادی الی سبیل الرشاد والله اعلم

عدم تناهی علم سبحانه

عدم تناهی علم سبحانه بو بابده اعتقادی لازم اولان معتقد اندن ایکنجیسی
علم الهینك و معلومات الهیه نك غیر متناهی ایدیکیدر که موجودات و معلومات
و ممتنعات علم الهیدن خارج اولمیوب معلومات الهیه غیر متناهیه اولدیغی مقرر
اولمشدر زیرا بعض اشیایه جهل موجب نقص اولوب و ترجیح بلا مرجح مستلزم
ایدیکی مقرر اولمغله عدم تناهی متعین اولور بو مدعای اثباتده نصوص قرآنیه
ناطقدر که حق تعالی بیورر وهو بکل شیء علیم عالم الغیب والشهادة لا یعزب
عنه مثقال ذرة یعلم خائنة الاعین وما تخفی الصدور ویعلم ما تسرون وما
تعلنون و نیجه آیاتده دخی وارد اولمشدر اگر سؤال اولنوب موجودات
متناهیه اولوب و شیء مراد ف موجود اولمغله امور غیر متناهیه بو عمومدن داخل
اولمامش اولور دینلورسه جوابی اول وجهله درکه شیء مرادف موجود اولمق
معنای مصطلح اوزره اولوب آیت کریمەده واقع اولان لفظ شیئک معنای لغوی
اوزره درکه لغتده شیء ما یمکن ان یعلم و یخبر عنه معناسنه اولوب موجود معنا
معناسندن اعم و معدومانه دخی شاملدر تتمه بو مسالەده متکلمیندن بر طائفه

تتمه
برهان تطبیقك جریانی ترتب موجودات
ایله و معیت ایله مشروط اولمغله تناهی
معلوماته اثبات ایتمزسیی بو محلده
ایراد ایتدکلری سؤال مشهور
دخی برطرف اولور
منه

مخالفت ایدوب علم الهینك امور غیر متناهیه تعلقینی انکار ایتمشلردر و غیر
متناهی ایچون حد اولمق ایله غیردن ممتاز اولمیوب معلوم اولمغه غیردن
امتیاز لازم اولمغله معلوم اولمق محال اولور دیمشلردر وانحصار و امتیازی
حد و نهایته منحصر ظن ایدوب خطا ایتمشلردر تحقیق الکلام فی علم الغیب واختصاصه

علم غیبك تحقیقی و جناب حقه مخصوص ایدیکیدر

بالله تعالی و بو بابده کذلك اعتقادی لازم اولان معتقد اندن بری دخی علم
غیب جناب حقه مخصوص اولوب غیرك اکا اطلاعی مستحیل ایدیکیدر مگر
جناب حقك اعلامی ایله اوله و بو مدعای مثبت اولان نصوص صدندر که جناب

جناب حق قرآن کریمده بیورر وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو و سوره
لقمانده دخی ان الله عنده علم الساعة وینزل الغیث ویعلم ما فی الارحام وما
تدری نفس ماذا تکسب غدا وما تدری نفس بای ارض تموت ان الله علیم خبیر

حقیقت الهام

تعلیم الهی ایله اخبار عن الغیبك نبی و ولیدن و احاد مؤمنیندن صدوری
جائز اولدیغیدر پس اخبار عن الغیبك پیغامبردن صادر اولورسه تعلیم الهی ایله
یعنی یا وحی ایله و یاخود الهام ایله در و اگر ولیدن صادر اولورسه الهام
طریقی ایله در و الهام قلبه علم طریق الفیض طرف الهیدن القا اولنان شیدر
و اصحاب کرامتدن اولان ولینك تعلیم الهی ایله غیبدن اخباری امور خارقه

ولی کرامت و اکا متعلق اولان
تحقیقات انشاالله محلنده
بیان اولنور منه

دن اولوب کرامت اقسامندن اولمش اولور و علمای دین خارق عادت اولان
امورك احاد مؤمنیندن دخی صدورینی تجویز ایدوب معرفت تسمیه ایتدکلرندن
فهم اولنورکه اعلام الهی ایله اخبار عن الغیب احاد مؤمنیندن دخی صادر
اولمق جائز اوله والعلم عند الله و اما کافرون و یاخود معاصیه و مناهیه
منهمك اولان فاجردن مشاهده اولندقده که اکا استدراج و اهانت
تسمیه اولنور تکفیری واجب و مستحق اولدیغی جزا ایله مجازات اولنمق مهم

التذییل تعیین کهانت و کهنه نك اقسامی

و لازب اولور التذییل امام نووی رحمه الله تعالی کهنه نك احوالنی بیان
صددنده عربده کهانتك بر قاچ نوع اوزره اولوب بر نوعی اولدرکه بر کمسه
ارواحدن و یا جندن برینی تسخیر ایدوب اولدخی استراق سمعله مطلع اولدیغی
اموری اکا اخبار ایلیه و بو قسم بعثت خاتم الرسل ایله صلی الله تعالی علیه وسلم
باطل و منعدم اولمشدر و بر قسمی دخی بعض جنی کندولره ظاهر و اول شخصدن
غائب بعض اموردن اخبار ایلیه لر و بو ایکی قسمك دخی معتزله و بعض
متکلمین وقوعنی نفی و انکار ایتمشلردر و شیخ ابن حجر بو وجهله تفصیل مرام
ایدرکه کهانت ادعاء علم غیبه اطلاق اولنه مثلا بر امرك وقوعندن مقدم مع الاسناد
الی السبب اخبار کبی و کهانتك اصل منشأی استراق سمعله ملائکه دن تلقی

ایتدیکی امری سمع کاهنه القا ایدر وکهنه اذهان حاده ونفوس شریره وطباع
ناریه صاحبلری اولوب شیاطین ایله بینلرنده وقوع بولان تناسب جهتی
ایله شیاطین انلره بعض امور القا ایدرلر ایدی وقبل الاسلام غایت کثرت
اوزره وقوع بولوب بعد ظهور الاسلام مضمحل اولمغه قریب اولاجق قدر نادر
اولمشدر وبر نوعی دخی انسان ایچون غالبا اطلاعی ممکن اولمیان اموری اجنه نک
القا ایتمه سیدر وبر نوعی دخی ظن وتخمینه وحدسه مستند اولانلردر وبر نوعی تجربه وعادته
مستند اولانلردر که سابقده وقوع بولان وقایع ایله انک مثلی اولان حوادث
اتیه یه استدلال ایدرلر وبو انواعک مجموعی شرعا مذموم ودر اما علم نجوم حقنده
قبول ورد اقوال کثیره وارد اولوب مختارات النوازلده بو منوال اوزره
مسطوردر که علم نجوم نفسنده مذموم دکل بلکه حسندر زیرا ایکی قسم اولوب بر
قسمی حسابیدر که حقیقتی نص کریم ایله ثابتدر قال الله الشمس والقمر بحسبان
الایه یعنی شمس وقمرک سیر وحرکتلری حساب اولنور ایچون مقدردر وقسم اخر
سیر نجوم وحرکات افلاک ایله بقضاء الله وقدره حوادثه استدلالدر جائز
اولوب طبیبک نبض ایله صحت ومرضه استدلالی کبیدر لکن اگر حوادث کونیه نک
قضا وقدر ایله اولدیغنی اعتقاد ایتمیوب کندی ایچون ادعاء علم غیب
ایدرسه اول صورتده کافر اولور وعلم نجومدن مواقیت صلوته عارف اولاجق قدر
تعلم لا باس در دیو تصریح اولنمشدر وبو محلده دخی بعبارته قال عبارت مختارات
النوازلده در المنهج الثامن المسلک الثالث فی قدرته سبحانه جناب واجب
الوجودک قادریتی یعنی افعالی قدرت اختیاریه ایله اولوب فاعل مختار ایدیکی
وموجب بالذات دکل ایدیکی بیاننده در وصفت قدرت علمدن صکره سائر صفاتدن
مقدم ذکر اولنمق قدرت اصل اولوب سائر صفاتک اثباتی اکا مبتنی اولدوغی
ایچوندر نته کیم فیما بعد ان شاء الله الرحمن یکان یکان محلنده بیان اولنمق مصممدر
اولا معلوم اوله که قدرت اصلدن اولمشدر که بر وفق ارادت اوزره مؤثره اوله

علم نجوم

اول صفتدرکه [illegible]

اوله وبو تعریفدن اول صفاتکه غیرده مؤثر اولمیه خارج قالور صفت علم کبی
زیرا تاثیرده صفت قدرت اگرچه صفت علمه متوقفدر اما علمک فی نفسه غیره
تاثیری یوقدر وبعضیلر قدرتی افعال مختلفه یه مبداء قریب اولمغله تعریف
ایتمشلردر اما قدرت قدیمه که صفت الهیه در اول صفتدن عبارتدر که انکله
ایجاد عالمده فعل وترک صحیح اوله یعنی فعل وترکدن هر قنغیسنه ارادت ومشیت تعلق
ایدرسه انی اختیار ممکن اولوب عالمده تاثیری قدرت واختیار ایله اوله ایجاب
ایله اولمیه واثبات قدرت صانعده نیجه ادله نقلیه وبراهین عقلیه اقامت اولنمشدر
وبو مدعای مؤید قرآن کریمده آیات عدیده وارد اولمشدر والله علی کل شیء قدیر
وبو مساله یعنی جناب واجب الوجودک قادر اولدیغنه اعتقاد ایتمک ضروریات
دینیه دن یا خود جلیه دن اولمغله انکاری کفر اولوب اما قادریتی قدرت زائده
علی الذات ایله میدر یا خود قادریه نفس ذات مقدسه سی کافیمیدر ضروریات دینیه
دن اولمغله اعتقادی کفر دکل ایدیکی محققین فن مؤلفاتنده مذکوردر وبو دخی
ارباب فهم وانتباهه بی اشتباهدر که البته قدرت واختیاردن بی بهره اولان
مضطر ومجبور اولمق مقرر اولمغله صانع عالم افعالنده مختار اولمسه حاشا
عاجز اولمق لازم کلوب عاجز اولان درجه الوهیتدن منحط اولمق متعین اولمغله
جناب صانع قادر ومختار اولدوغی مثبت اولوب کتب کلامیه مفصلا نته کیم
مذکور اولدیغی اوزره بو مدعای اثباتنده دخی نیجه براهین عقلیه وادله نقلیه
اقامت اولنمشدر وجمیع ارباب ملل جناب واجب الوجودک فاعل مختار ایدیکنده
متفقلر اولوب حکما عالمک بو واقع اولان نظام اوزره ایجادی ذات صانعک
لوازمندن اولمغله انده تاثیری ایجاب ایله اولوب ترک ایجاد ممتنع اولمغه
ذاهبلردر ومتکلمون اراده ایتدکلری معنا ایله یعنی صحت فعل وترک معناسی
ایله قدرتی نفی ایدرلر لکن بعض افاضل متاخرین بو مساله ده حکما مخالف مسلک
متکلمین اولمق اوزره دیمشدر که بو معنا ایله قدرتی نفی ایلمدن مرادلری نه

فی کونه تعالی فاعلا مختارا

نه انکه جناب صانعك افعالی احراق نار والتماع شمس کبی وسائر طبایع
جسمانیه صاحبی اولان مجبورلرك افعالی کبی شعورسز واراده‌سز صادر
اولور دیمك اوله نته کم کلاملرینه ناظر اولان بعض قاصرین بویله ظن ایتمشلردر
بلکه مقصودلری فاعلیتنك تام وکامل اولدیغنی بیان وافاده‌در یعنی مصنوعاتدن
هر شیئه که انك ایچون وجوده استعداد تام حاصل اوله جناب صانعدن انکا
افاضهٔ وجود بولنوب ایجادی واجب اولور دیمکدر پس حکما دخی اثبات قدرت
ایتمکده سائر ارباب ملل ایله متفقلر اولوب انجق متکلمین ایله بینلرنده اولان
خلاف بو مرتبه‌درکه حکمانك اثبات ایتدکلری قدرت ان شاء فعل وان لم یشاء
لم یفعل معناسنه ومتکلمونك اثبات ایتدکلری قدرت صحت وفعل وترك
معناسنه اولان قدرت اولوب بو مسئله‌ده متکلم وحکیم بیننده اولان نزاع (نزاعی ح)
لفظی ایدیکن ادعا ایتمك اوزره قوللرینی تطبیقه تصدی ایتمشدر لکن اسلم اولا
سائر محققینك فن کلاملرینی ایثار واختیاردر والله اعلم **قدم قدرته**
سبحانه وانها غیر متناه واما قدرت الهیه‌نك قدمنی اثبات صددنده
اقامت اولنان ادله دیندرکه اگر قدیم اولمیه حدوثی مقرر اولوب حوادثك ذات
باری ایله قیامی لازم بطلان وامتناعی قریبا بیان اولنمشدر **عدم تناهیها**
وعدم متناهیه ایدیکی یعنی قدرتك مقدوراته تعلقی بر مرتبه‌یه وبر حده بالغ
اولمزکه انکا منتهی اولوب انك وراسنده اخره تعلقی ممکن اولمیه وبو مدعانی
اثبات معرضنده ادلهٔ قاطعه اقامت اولنمشدرکه مفصلاتده مذکور ومبیندر
محلندن طلب اولنه **عموم قدرته سبحانه** وکذلك جمیع سالك محجهٔ سداد
اولان ارباب ارشادك اتفاق اوزره قبول واتخاذ ایتدکلری معتقدات
حقه‌دن بری دخی جناب واجب الوجودك عموم قدرتی یعنی جمیع ممکناته
شامل اولدیغیدر زیرا مقتضی قدرت الهی ذات مقدسی ومصحح مقدوریت امکان
ممکندر پس بعض ممکنات ایچون قدرتی ثابت اولیجق مجموعی ایچون دخی

شرح عقیدهٔ ابن الحاجبده وعصام الدینك عقائد حاشیه‌سنده وصدر الدین زاده‌نك قواعد العقائده شرحنده وبونلرك امثالی دخی نیجه مؤلفات موثوقه‌ده مذکور ومصرحدر ح

دخی ثبوت بولمق مقرر اولور ودخی ممکنات بیننده امکان مشترك
اولوب ممکن ایچون علی تقدیر وجوده واجبه منتهی اولمق مثبت وواجب
الوجودك فاعل بالاختیار ایدیکی دخی مبرهن اولمغله جمیع ممکناته قدرت
الهیه‌نك شمولی معلوم ومقرر اولور باخصوص عموم قدرت ایچون نصوص
قاطعه ناطقه‌در کقوله سبحانه وهو علی کل شیء قدیر الآیه **مذهب المخالفین**
فی مسئلة القدرة بو مسئله‌ده مسلك اهل سنته مخالف ایکی مذهب
واردرکه بریسی مذهب حکمادر وحکما اتفاق اوزره جناب واجب الوجود
من جمیع الوجوه واحد اولوب واحد حقیقیدن صدور ایدن انجق واحد اولمق
زعم فاسدلری اوزره مبرهن اولدیغی جهتدن صانع عالمدن آثار متعدده
صدورنی تجویز ایتمزلر واندن بلا واسطه صادر اولان انجق عقل اول اولوب
سائر مصنوعاتك صدوری عقل اولك وساطتی ایله دردیرلر وبو مدعالری
الواحد لا یصدر عنه الا الواحد مقدمه‌سی منع اولنمغله مجابدرلر نته کیم حالا
بو رساله‌نك هامشنده اجمالا ایراد اولنمشدر **المذهب الثانی** صابئه وفلکیه
دن بر فرقه مذهبیدرکه مشاهدهٔ اصحاب تجربه شهادتی ایله حوادث کونیه
کواکبك اوضاع وحرکاتنه دائر وابسته اولمسی ایله کواکبی عالم سفلیده
مؤثره ومدبره اولمق اعتقاد ایتمشلردر وبو زعم باطللری علی تقدیر التسلیم
بو وجهله مجابدرکه حوادثك دورانی کواکبه حوادث مزبوره‌یه علیتنی افاده
ایتمز زیرا جائزدرکه برشیء شیء آخرك حصولی وقتنده حاصل اوله وشیء اول
ثانینك علتی اولمیوب بلکه ایکیسنك دخی علتی امر ثالث اوله پس شیء
اولك وجودی ثانینك وجودینه امارت اولوب بینلرنده تأثیر وتأثر اولمش
اولماز وعلمای اسلام بو مرتبه‌یی دخی تجویز ایتمیوب جمیع موجوداتی واجب
الوجوددن غیری مؤثر اولمدیغندن متفقلردر **اوچنجی** ثنویه مذهبیدرکه
جناب حق فاعل خیر اولوب حاشا شره قادر دکلدر وفاعل شر غیردر دیرلر

من شرح المقاصد
رد اقوال المخالفین

وحکما بو مقدمه‌لرینی اثبات ادعا ایدرلر
وبلیه زعامت ایتدکلری دلیل شیئه صادر
اولدرکه واجب الوجوددن ایکی شیء صادر
اولمق تجویز اولنسه بر حال انلرك بریسی
مبدأ اولمق جهتی اول بریسنه مبدأ اولمق
جهتنك غیری اولمق ضرور اولمغله ترکیب
لازم اولوب من جمیع الوجوه واحد اولمق
ثبوت بولور دیمشلردر وبو کلاملری اول
وجهله ابطال اولنمشدرکه واحد حقیقی
ایچون تعدد جهات تکثر اعتبارات
منافی وحدت حقیقیه دکلدر
کما لا یخفی علی من له
ادنی مسکة
منه

مخالفیندن ایکنجی فرقه

رد اقوالهم الباطلة والجواب عنها

صفات سلبیه بیانی صددنده مذکور اولمشیدی

وبو مذهب باطلک تفصیلی و اربابی که کفرهٔ مجوس واتباعی بابلی ودیصانیه — بیان بطلان قولهم
درسابقا ذکر اولنوب معتقد باطللری مزیف ومردود ایدیکی بیان اولنمشیدی
تکرار بو محلده ایراد اولنمق مناسب کورلمدی دوردنجیسی نظام واتباعنک
مذهبیدر که حاشا حق تعالی فعل قبیحه قادر دکلدر چونکه اکر قادر فرض اولنسه
خالی دکلدر که قبیحه عالم اوله یاخود اولمیه عالم اولدیغی صورتده که محتاج اولورسه
نقص لازم اولوب محتاج اولمیوب مستغنی ایسه عبث لازم اولور واکر عالم
دکل ایسه خود بطلانی محتاج بیان دکلدر و بو شبهه نک جوابی مقاصد — تزییف قولهم
مذکوره فعل وایجادک لوازمی اولوب مجرد قدرتک لوازمی اولمدیغیدر
بشنجی ابو القسم بلخی واتباعی ذاهب اولدقلری مذهبدر که جناب حقدن
افعال عبده مماثل اولان فعله قدرتی نفی ایدرلر و دیرلر که فعل عبد یا مصلحتی
و یا مفسده یی مشتملدر و یاخود ایکیسندن دخی خالیدر و بو اوچ احتمالک
مجموعی افعال الهیه یه نظراً باطلدر زیرا مفسده یی اشتمال بیّن الاستحاله در
و مصلحتی اشتمال دخی مستلزم احتیاج اولدیغی جهتدن و ایکیسندن
خالی اولمق عبثی مستتبع اولدیغی جهتدن مستحیلدر دیمیشلردر الجواب
اعتبارات مذکوره نک فعله عارض اولدیغی عبده نسبت ایله در التنجی
جبائیه مذهبیدر که جناب حقدن عین فعل عبده قدرتی نفی ایدرلر و دیرلر که
جناب حق فعل عبدک کندی قدرتی ایله وقوعنی اراده قیلوب و عبد دخی
بعینه اول فعلک کندی قدرتی ایله وقوعنی اراده قیلدقده اول فعل یا مجموع
قدرتین ایله و یاخود احد قدرتین ایله وقوع بولوب یاخود وقوعنده
ایکیسنک دخی مدخلی اولمیه الجواب احد قدرتین ایله یعنی قدرت الهیه ایله
وقوع بولمشدر و قدرت عبد حالا اوزره مستقره اولوب انجق کندودن اقوانک
معارضه سی ایله باطل اولمشدر اکر معارضک کف ومنعی اولمسه فعل مفروض انکله
وقوع بولمق امر مقرر ایدی المنهج الثالث من المسلك الثالث جناب حقک — فی صفة الحیوة

حقک صفت حیات ایله اتصافی تحقیقنده در جناب حق سبحانه وتعالی
حضرتلری حیّ در و حیاتی ازلی وابدیدر جمهور علما جناب حقک حیّ اولدیغنده
متفقلر اولوب لکن حیات الهیه نه معنایه ایدیکنده اختلاف ایتمشلردر
بیان حقیقة الحیات حیواناتده حیوة اعتدال مزاج نوعی یاخود بر قوتدن
عبارتدر که اول مزاجه تابع اوله یعنی مرکبات عنصریه انواعندن هر نوع ایچون
اندن مطلوب اولان خواص وآثاره مناسب بر مزاج مخصوص واردر که
اول مزاجدن خروج متحقق اولسه اول نوع ایچون بقا متصور اولماز پس
انواع حیواناتده هر نوعک حیاتی اعتدال نوعی ایله مسمی اولان مزاجه تابعدر
و بو ذکر اولنان تعریف حیات حیوانی تعریفیدر اما حیات الهیه بو معنا ایله
اولمق متصور دکل ایدیکی ظاهر اولمغله مذهب جمهور اوزره حیات الهیه
بر صفتدر که علم کامل و قدرت شامله یی ایجاب ایدر المقصد باری تعالی
نک حیّ اولدیغی کتاب وسنت ایله ثابت اولوب انکار وتأویله ممکن دکلدر
و انعقاد اجماعله ضرورات دینیه دن اولدیغی محقق اولمشدر و بو وجهله
دخی استدلال اولنمشدر که سابقا بیان اولندیغی اوزره جناب واجب
الوجودک عالم وقادر ایدیکی ثبوت بولوب و هر عالم وقادر بالضروره
حیّ اولمق لازم اولمغله حق تعالی حضرتلرینک حیّ ایدیکی متعین اولور
المنهج الرابع من المسلك الثالث جناب حقک سمیع وبصیر ایدیکی بیانی
و تحقیقنده در ادلهٔ سمعیه تعاضد ایدوب اجماع منعقد اولمشدر که حق تعالی
سمیع وبصیر اولوب سمعی جمیع مسموعاته وبصری جمیع مبصراته شاملدر و قرآن
و حدیثده بو مدعایی مثبت آیات واحادیث کثرت اوزره وارد اولوب
انکار وتأویله مساغ اولمامق متحقق و اجماع دخی منعقد اولمغله سائر
ضرورات دینیه ده مسلوک اولان طریقه اوزره استدلاله حاجت یوقدر ولکن
بعض ارباب کلام بو وجهله اقامت دلیله متصدی اولمشدر که انفا معلوم اولدیغی

وجه اوزره علم وقدرت ایله حیاته استدلال اولندیغی کبی حیاتله دخی سمع
بصره استدلال اولنوب هر حی اولان سمیع وبصیر اولمق ممکن وصحیح وکمال
وکمالاتدن واجب الوجود ککلا ایچون ثبوتی صحیح اولان صفت کمال بالفعل
ثابت اولور زیرا حق تعالی اول مقوله صفت کمال ذات مقدسی ایچون بالقوه
والامکان اولمقدن منزهدر وصفت کمال ایله اتصاف صحیح لکن اندن خالی اولمق
موجب نقص اولدیغی جهتدن جناب حق ایچون محالدر وحجة الاسلام امام
غزالی بو وجهله استدلال ایتمشدر که صفات مذکوره ایله متصف اولان بهر
حال اول صفت ایله اولمیندن اکملدر اگر جناب باری انک متصف اولمسه
سائر اشخاص حاشا ثم حاشا اندن اکمل اولمق لازم اولور بو ایسه
بطلانی قطعیدر وبالجمله حق تعالی نک سمیع وبصیر ایدیکی اثبات اولندقدن
قاعدهٔ مقرره ائمهٔ کلام اوزره جناب حق ایچون بو ایکی صفت قدیمه که بری
صفت سمع وبری دخی صفت بصردر ثابت اولور وبو محلده سؤال اولنوب
سمع وبصر قدیم اولسه سمع بدون المسموع وبصر بدون المبصر منتفی اولدیغی
جهتدن مسموع ومبصر دخی قدیمین اولمق مقرر اولور واگر حادث اولسه لر
ذات مقدس الهی محل حوادث اولمق لازم اولور دینلورسه جواب اول وجهله
درکه استلزام ممنوع اولوب جائزدر که بو ایکی صفت قدیمتین اوله وحوادث
اولان بونلرک تعلقلری اوله نته کیم مبحث علم وقدرتده ذکری سبق ایتمشدر
فائدهٔ زائده بعض فضلای متاخرین مؤلفاتنده تصریح وتنصیص اولنمشدر که
جناب باری ایچون مثبت اولان سمع وبصر تعلق جهتی ایله مخلوقاتک سمع
وبصرلرینه مخالف اولوب جناب واجب الوجود ایچون متحقق اولان سمع وبصرک
متعلقلری عام ومخلوقات ایچون موجود اولان متعلقی خاصه صدر یعنی
جناب باری ایچون سمیع اولمق ادراک علمیدن زائد بر ادراک ایله جمیع موجوداتی
مدرک اولمقدن عبارت اولوب کذلک بصیر اولمق دخی ادراک آخر

ایله

بو قولک قائلی اولان بعض فضلادن
مراد السید ابو عبد الله محمد بن یوسف
السنوسیدرکه عقیدهٔ صغری وعقیدهٔ
وسطی سی شارحدر والو عبد الله
جزائری نک منظومه سنه اولان
شرحلرینده الی هنا کلامه اوزره ذکر
ایتمشدر منه

آخر ایله موجوداتی ادراکدن عبارتدر پس سمع الهی اصواته مخصوص اولیوب
جناب حق جمیع موجوداتی یعنی گرک ذات وگرک صوت وگرک سائر
معدولاتدر مجموعنی ادراک سمعی ایله سامع اولوب صفت سمع ایله ادراک
ایدر کذلک صفت بصری دخی مبصراته مقصور دکل بلکه جمیع موجوداتی بصیردر
وحکم رؤیتی الوان واجسام مقوله سنه مقصور ومتخصص دکل بلکه عموم
تعلقده انک دخی حکمی سمعنک حکمی کبیدر وبو محلده کی مترجم ومذکور اولان
بعض فضلایه نسبت اولنان تحقیقک مآلیدر لکن بو تحقیق متداوله
ومشهوره اولان کتب کلامیه دن مستفاد اولانه مخالفدر زیرا اسائر
کتبدن منفهم اولان جناب حقه منسوب اولان سمع وبصر مجموع مسموعاته
ومبصراته شاملدر اما سمعک تعلقی مسموعاته وبصرک تعلقی مبصراته
مخصوص اولمقدرنته کیم مؤلفات کلامیه یی متتبع اولان ارباب
دانشه معلومدر التکملة انفا ذکر وایراد اولندیغی اوزره جناب واجب
الوجودک سمیع وبصیر ایدیکنده جمیع مسلمین بلکه مجموع عقلا متفقلر
در لکن معناسنده اختلاف ایدوب کعبی وحسین بصری وحکما
جناب بارینک صفت سمعی مسموعاته علمندن وصفت بصری مبصراته
علمندن عبارت اولمغه ذاهبلردر وجمهور اهل سنت اکه ذهاب ایتمشلردرکه
صفت سمع وبصر علم اوزرینه زائد صفتلر اولوب بالحقیقه علمه مباین ومغایر
اولورلر وبعضیلر بو قولی مخصوصا امام ابو الحسن اشعری یه نسبت ایدوب
بو مسئلهده امام ابو الحسن ایچون ایکی قول روایت ایتمشلردر قول اول ه
مذکور اولان قول اولوب قول ثانی یی اول وجهله نقل وسوق ایدرلرکه ه
صفتین مذکورتین جنس علمدن اوله اما علم موجود ومعلومه ومطلق ومقیده
تعلق ایدوب صفتین مذکورتینک تعلقی الحق موجوده مقصور اولمغله
بینلرنده فرق ثبوت بولمش اوله وقول مخالفین یعنی صفتین مذکورتینک

الی هنا کلام السنوسی

قول المخالفین

قول المخالفین

احد قولی اهل السنة

القول الثانی من القولین المذکورین

ابطال قول المخالفین

علمه رجوعنی ادعا ایدنلرك مدعالری بو منوال اوزره تزییف اولنمشدر که
اوّلا حقیقت علمله سمع وبصرك حقیقتلری نظر عقلله امعان اولندقده بربرلرینه
مغایر اولوب بینلرنده فرق ظاهر ایدیکی مرتبهٔ بداهتده در واسماء الٰهیه دن
سمیع وبصیر اسماء متعدده اولوب اسماء حسنه ده اصل عدم ترادف اولمغله
اتحاده دلیل اولمدقجه بتباینه حمل اولنمق وجوب مرتبه سنده در **المنهج الخامس**
فی صفة الارادة الالٰهیة ضروریات دینیه دن اولوب اعتقادی واجب اولان
صفات الٰهیه دن بریسی دخی جناب حق جلّ وعلانك مرید اولوب یعنی صفت ارادت
ایله متصف ایدیکیدر **مقدمه** اوّلا معلوم اوله که عند اهل الحق صفت ارادت
ذات باری ایله قائمه اولان صفاتدن علم وقدرته مغایره بر صفتدر که احد مقدورینی
انکله متخصص بالوقوع اولور ومقدور واحدك وقت مخصوصده دون ماقبله
ومابعده ایجادینی تخصیص والجاب ایدر **الغذلکه** والحاصل جناب حقك
مرید ایدیکنده متکلمین وحکما متفقلر اولوب انجق معنای ارادتی تعیینده
هر بری بر مسلکه ذاهب اولوب هر فرقه معنای آخر اراده ایتمکله اختلاف ایتمشلردر
بعضیلر مفهومی وجودی اولوب وبعضیلر عدمی وبعضی آخر وجودی وعدمیدن
مرکب اولمغه ذهاب ایتمشلردر وجودی اولمسنه راجع اولان مذاهبدن بری
مذهب اهل سنتدر که ذکر اولندی بریسی دخی کرامیه مذهبیدر که کندو ذاتی ایله
قائمه وصف حادثدر دیرلر بری دخی جبائیه مذهبیدر که لا فی محل قائمه بر صفت
زائده در دیرلر وبری مذاهب باطلهٔ ارباب اعتزالدن اعتقاد نفع ویاخود
ظن نفعدن عبارتدر دینلرك قولیدر وبری دخی بو ذکر اولنان قولی ردّ ایتدیك
وجهی اوزره اعتقاد مذکوره وظن مذکوره تابع اولان میلدن عبارتدر دینلرك
مذهبیدر بری دخی معتزله دن[7] ابو الحسین بصری اختیار ایتدیکیدر که جناب حقك
هر فعلی ایجاده داعی اولان مصلحته علمدن عبارت اولمغه ذاهب اولمشدر
وبریسی دخی کعبیك اختیار ایتدیکی قولدر که جناب حقك کندو افعالندن علمدن

تعریف الارادة

مفهوم ارادة وجودی اولمغه راجع اولان اقوالدر

[7] ضرار مذهبیدر که ارادة عین ذات اولمغه ذهاب ایتمشلر وبریسی دخی بنه معتزله دن صرم

علمدن وافعال غیرده اول افعال ایچون امریندن عبارت اولمغی اختیار ایتمشدر
اما مفهوم ارادتك عدمی اولمسنه راجع اولان معتزله دن نجارك مختاری
اولان مذهبیدر که ارادت مریدك غیر مغلوب وغیر مکره اولمسندن عبارتدر
دیمشدر واما وجودی وعدمیدن مرکب اولمسنه رجوع مختار فلاسفه اولان
قولدر کون درکه واجب الوجودك کندودن صدور ایدن شیئه علمندن عبارتدر
مع عدم کون الصادر منافیا له دیمشلردر ومختار اهل سنت اولان قولدن
ماعدا بو اقوالك مجموعی ردّ وتزییف اولنمشدر که ایرادی تفصیله مؤدی
اولمغله ذکره تصدی اولنمیوب کتب فن مفصلاتنه حواله اولندی **مهمّه**
اوّل معلوم اوله که البته هر فعل اختیاری ایچون امور خمسه دن لابد اولوب
انلر ایله مسبوقدر واول امور خمسه علم وارادت وقدرت وقصد وایجاددر
اوّلا علم ایله مسبوق ایدیکی ظاهردر زیرا بر شیئ معلوم اولمدقجه انك ایجادینه
قصد تعلق ایتمك متصور اولماز وکذلك هر امرك فاعلی مادامکه انی اراده
قیلمیه اول فعله مباشرت متحقق اولماز وقدرت وقصد وایجاد ایله ...
مسبوقیتی خود کمال ظهورندن ناشی بیانه محتاج دکلدر وامور مذکوره نك
بربرندن فرقلری واضح ومبیندر زیرا علمك ارادت اوزرینه سابق اولوب
وقدرتك قصد اوزرینه وقصدك ایجاد اوزرینه تقدم مقرر وواضحدر وکذلك
بو امور ثلاثه نك یعنی قدرت وقصد ایجادك امرین اوّلین یعنی علم ایله
وارادت ایله مغایرتی خود کمال وضوح اوزره در ومعنای ارادت
عقل قتنده غایت ظهور ایله ظاهردر زیرا هر کس ایچون معلومدر که بر فعله
مباشرت ایتدکده فعل وترکدن برینك صدورندن مقدم احدهمانك
آخر اوزره ترجیحنی اقتضا ایدر نفسنده بر حالت میلانیه ظاهر اولور
وارادت اختیار مفهومی متقارب اولوب بینلرنده انجق بو وجهله
فرق متحققدر که اختیارده طرف آخرك یعنی متروك اولوب مختار

مفهوم ارادتك عدمی اولمسنه راجع اولان اقوالدر

وجودی وعدمیدن مرکبتر صورتیدر

افعال اختیاریه نك شرائطی اولان امور خمسه در

معنای ارادت

اختیار وارادتك فرقی

تحقیق المرام فی اثبات الارادة

اولمین طرفک ملاحظه‌سی اعتبار اولنوب ارادتك ملحوظ دکلدر
تحقیق المراد قدرتك ایکی ضدنه مثلا زیدك ایجادی واعدامی کبی نسبتی
مساوی اولوب مرجحسز ترجیح محال اولمغله بهرحال ضدینیدن
بریسی وادفات وقوعنده وقت معیننی ترجیح ایچون بر مرجحدن لابد
اولور که اول مرجح صفت ارادتدر وبو تحقیقك توضیحی اول وجهله درکه
جناب واجب الوجوددن مثلا زیدك حرکتنی خلق ایتمك کبی افعالدن
بر فعل صادر اولدقده ضدی که سکوندر انك دخی صدوری ممکن ایکن
فعل اولك وکذلك ذوات وجواهردن بر وقت معینده مصنوع ومخلوق
اولان شیئك اول وقت معیننده مقدم ویاخود موخر ایجادی ممکن
ایکن اول محل وقوعی اولان وقت معیننده خلق اولنمسی بر مرجح ومخصصه
محتاجدر تا که ترجح بلا مرجح لازم اولمیه واول مرجح صفت قدرت ویاخود صفت
علم اولمق جائز دکلدر زیرا قدرتك شانی تأثیر وایجاد اولدیغی جهتندن

ارادت قدرتك غیری اولوب متحد اولمدیغیدر

جمیع اوقاته نسبتی علی السویه اولمغله مرجح ومخصص اوله مز واول مرجح صفت
ارادتدر وکذلك قدرتك شانی ایجاد اولوب ارادتك شانی ترجیح اولمغله
ایجاد ترجیحه موقوف اولمق مقرردر وموقوف علیه موقوفك غیری ایدیکی محتاج
بیان دکل ایدیکی مقرر اولمغله مدعا متحقق اولور واما علمه مغایرتی اول وجهله

ارادتك علمه مغایر اولدیغیدر

بیان اولنمشدر که علم وقوعه تابع وارادت ایسه وقوع ایچون موقوف علیه
اولوب وقوع اکا تابعدر زیرا قدرت علی وفق الارادة مؤثر اولوب ممکن
بعد ذلك موجود اولور پس علم وقوعه تابع اولوب ارادت متبوع اولدیغی
مقرر اولیجق ارادت علمك عینی اولسه وقوع هم علمه تابع اولمق متحقق اولوب
دور لازم اولور ومطلق علمك جملیه نسبتی علی التسویه اولمغله بر طرفی ترجیح
آخر صفتك اثری اولمش اولور که ارادت ایله تسمیه اولنان صفتدر وبو
مبحثده ما هو الحق بیان وتوضیح صددنده مفصلات فنه مشتمل اولدیغی تحقیقات

تحقیقات تتبع اولنسه ارادتك علم وقدرته وسائر صفاته مغایرتی معلوم
اولور **تکملة الکلام** معلوم اولا که ارادت ومشیت متحد اولوب بینلرنده

ارادت ایله مشیتك متحد اولدیغیدر

فرق اولمدیغی متفق علیه اولوب کرامیه ایکیسنك بیننی فرق ایدوب مشیتی
صفت واحده ازلیه اولمق اوزره مشیت الهیه تعلق ایتدیکی امورك مجموعنه
متناول بر صفتدر دیوب ارادت تعدد مراد ایله متعدد بر وصف حادثدر دیرلر ومدعالرینی
اثبات صددنده ایراد ایتدکلری ادله طرف ائمه کلامیه‌دن تزییفات سدیده

ارادت الهیه‌نك موجب مراد اولدیغیدر

والمعتزلة اعتقدوا ان الامر یستلزم الارادة
والنهی عدم الارادة فجعلوا الایمان الکافر مرادا وکفره
غیر مراد ونحن نعلم ان الشیء قد لا یکون مرادا ویؤمر به
وقد یکون مرادا وینهی عنه لحکم ومصالح یحیط بها
علم الله تعالی اولانه لا یسأل عما یفعل الا یری ان
السید اذا اراد ان یظهر علی الحاضرین عصیان عبده
یأمره بالشیء ولا یرید منه شرح عقائد

وبراهین عدیده ایله رد وتزییف اولنمشدر **التذییل** بو دخی ضبط واتقانی واجب اولان
مسائل مهمه‌دندر که عند اهل الحق جناب حقك جل وعلا هر اراده ایتدیکی کائن
اولوب وهر کائن مراد اولمق مقرر ومحققدر وسلفدن ما شاء الله کان وما
لم یشأ لم یکن عنوانی ایله منقول اولان کلام اول معنای ناطقدر وبو مبحثك
ایکی طرفنده دخی معتزله مخالفت ایدوب حاشا جناب حق کفار وعصاتدن
ایمان الطاعت اراده ایدر واول مراد وقوع بولمیوب بلکه انلردن کفر ومعاصی
وقوع بولور با انکه انلری اراده قبیلامشدر دیوب کذلك عالمده ظاهر حادث اولوب

ارادة عدم بلا وفاته

وقوع بولان شرور وقبایح دخی بو وجه اوزره در دیرلر وبو کلام باطللری که جمله
قبولدن عاطلدر وجوه کثیره ایله رد وابطال اولندیغی انشاء الله سبحانه قریبا ذکر اولنور
والله الموفق **المنهج السادس من المسلك الثالث فی انه سبحانه متکلم** صفات
الهیه‌دن اعتقادی واجب اولان معتقداتك بری دخی جناب حقك جل وعلا صفت
کلام ایله اتصافیدر وسائر صفات الهیه‌ده ذکر سبق ایتدیکی اوزره صفت کلام
اثباتنده هم ادله عقلیه ونقلیه ورود ایتمشدر اولا جمیع انبیای عظامك علیهم التحیة
والسلام جناب حقك متکلم ایدیکنده اجماعلری متواتر اولدیغی ایله استدلال
اولنمشدر زیرا انبیای کرامك منبع عین الحیات هدایت وارشاد اولان السنه
مبارکه‌لرندن اول وجهله استفاضه اولنمشدر که جناب حضرت حق جل وعلا
سیننی فلانیه امر وامم فلانیه‌دن نهی بیورب امم ماضیه احوالندن اخبار ایتمشدر

في حقيقة الكلام الالهي عند اهل السنة

و بو مجموع اقسام كلامدن ايديكي مقرر اولمغله جناب حقك متكلم اولدغی
تصديقی واجب اولور فلهذا اجمع اهل ملت بيننده جناب حقك متكلم اولدغی
متفق عليه اولوب انجق كلامك حقيقتنده وقدم وحدوثنده اختلاف ايتمشلردر
پس عند اهل الحق كلام الهی حروف وصوت جنسندن اولميوب بلكه ذات
مقدسی ايله قائم وسكوت وآفته منافيه واحده غير متجزيه بر صفت ازليه دركه
تقديم وتأخير ايله وابتدا وانتها ايله متصف اولماز وجناب حق انك ايله آمر
وناهی اولوب اندن كاه عبارت ايله وگاه كتابت واشارت ايله تعبير اولور
عربيت ايله معبر اولدقده قرآن ويونانی ايله معبر اولدقده انجيل
عبريت ايله تعبير اولندقده تورات سريانيه ايله معبر اولدقده زبور در والحاصل
اكثر اهل سنت قتنده حروف مسموعه دن منتظم اولان كلام حسينك ذات
باری ايله قيامی ممتنع اولوب صفات الهيه دن اولمق اوزره ذات مقدس
الهی ايله قائم اولوب حروف وصوت جنسندن اولميان كلام نفسيدر چونكه
بيانلرنده بو وجهله تقرير مدعا ايدرلركه بر كمسنه امر ونهی ويا نداء واخبار واستخبار
صيغه لرندن بريني ايراد ايتدكده نفسنده اولا انلرك معانيسی منتقش
اولوب بعده اول معانيدن الفاظ ايله تعبير ايدركه اول الفاظ كلام حسی
ديمكله مستفاددر واول نفسنده حصول بولان معناكه اختلاف اوضاع
ولغاتله مختلف اولماز اكا كلام نفسی اطلاق اولنور وكلام لفظينك حدوثی
مثبت اولدغی جهتله ذات باری ايله قيامنك امتناعی مقرر اولوب
صفات الهيه دن اولان كلام نفسی ايديكی متعين اولور ديمشلردر وقرآن
قديم وفرقان عظيم عند الاشاعره كلام نفسيدن عبارت اولوب متكلم
اكا اطلاق اولنور كه كلام انكله قائم اوله اما بعض افاضل محققين
تصريح ايتدكلری اوزره ذكر اولنان مذهب جمهور متأخرين اولوب اسلاف
ائمه الفاظ قرآنيه نك دخی قدمنه ذاهب اولوب ديمشلردركه حفظ وقرائت

كلام حسی

كلام نفسی

وقرائت وكتابت محدثه اولوب محفوظ ومقروء ومكتوب قديمدر وبعضيلر
ترتيب كلمات وحروف وعروض انتهاها ووقوف وحدوثه دلالت ايتديكندن
ناشی الفاظك حدوثنی ادعا ايتدكلرنده مذهب اسلافه سالك اولنلر كلمات
حروفك ترتيبی مثلا حدوثه دلالت ايدر ظن اولنان امور آلات قرائتك
قصورندن ناشيدر ديو جواب ويرمشلردر پس مذهب سلف اوزره قرآن
كريم واحد شخصی قديم اولوب ذات باری ايله قائمدر وانك تعددی متصور
اولميوب تعددی اكا تعلق ايدن قرائتده در وجمهور متأخرين مختاری اوزره
قرآن ذات باری ايله قائم اولان معنای نفسی وترتيب مخصوص ايله مرتبه اولان
الفاظ مخصوصه بيننده مشتركدر وحنابله وحشويه كلام حسينك دخی قدمنه
ذاهب اولوب بلكه انلردن بعضيلر جلد وغلافنك بيله قدمنی ادعا ايتمشلردر
وكراميه ذات باری ايله قيامنه اعتراف ايتمشلر لكن ينه حدوثنی ادعا ايدرلر
ومعتزله صفت كلامی نفی ايدوب متكلم اكا اطلاق ايدرلركه كلام ايجاد ايليه
يعنی انلر قتنده جناب حقك متكلم اولمسی كلام الله اطلاق ايتدكلری حروف
واصواتی جسم آخرده مثلا لوح محفوظده يا جبرئيلده وياخود مرسل ايليه اولان
رسولك قلبنده صلی الله عليه وسلم ايجادندن عبارتدر ديرلر تذييل مسئله
كلام غوامض فن كلامدن اولمغله بعض فضلا اول مبحثی ايضاح وتنوير
ايچون رساله مستقله تحرير ايدوب ديمشدركه شيخ ابو الحسن اشعری حضرتلری
كلام معنای نفسيدن عبارتدر ديمكله بعض اتباعی شيخك بو كلامدن مرادی
مدلول لفظ اولوب قديم اولان اول اولمق اوزره وعبارانه كلام اطلاق
اولنمق مجاز اولوب كلام حقيقی يه دلالت ايتديكيچون اولمغه قرار ويرمشلردر
حتی شيخك بعض اصحابی تصريح ايدوب شيخ الفاظك حدوثنه ذاهبدر ديمشلر
لكن بو فهم ايتدكلری وجه اوزره شيخك كلامنه محذورات كثيره لازم اولوب
اولا ما بين دفتی المصحفك كلام الله اولمامسی منكر اولان تكفير ايتدكلری درست اولماز

ظن اولنميه كه رابع ائمه مجتهدين امام احمد
حنبل حضرتلری حنابله نك ذاهب اولدقلری
مقتقده باطله يه قائل اولمش اوله حاشا ثم
حاشا اول مقوله اركاكه فاسده دن براءت
وتنته علمای اعلامدن جم غفير تصريح ايدوب
ازجمله امام يافعی تاريخنده تنبيه ذالغبی
كرتنده وقبايحتنده بو وجه اوزره
تنصيص ايتمشلر
منه

تذييل التفصيل من تحقيقات
المولى المحقق جلال الدين
الدواني ره

باانكه حقیقة كلام الله ایدیكی ضرورات دینیه دندر وثانیا معارضه وتحدی
حقیقة كلام الله ایله اولمش اولمازو ثالثا مقروء ومحفوظ اولان هپ حقیقة
كلام الله اولمق لازم كلور وغیر ذلك پس بو شبهه دن انفصال اولنان كلام
بر وجهله حل اولنمق لازمدر كه كلام نفسی اللّٰك قسمنده لفظ ومعنایه شامل
اوله وحلّنك طریقی اولدر كه لفظ ومعنا كلامدلول لفظه وكاه امر قائم
بالغیره اطلاق اولنور وشیخ معناء ثانی اراده ایتدیكی مقرر اولیجق كلام نفسی
اللّٰك قسمنده ذات باری ایله قیامی ایله بله لفظ ومعنایه شامل اولدیغی معلوم
اولور كه مصاحفده مكتوب والسنه ده مقروء وصدورده محفوظدر
ومكتوب كتابتك ومقروء قرائتك وحفظ محفوظك غیر اولدیغی خود
مقرردر افاضل محققیندن بعض اجلّه متأخرین بو ذكر اولنان تحقیقی
نقلدن صكره بو وجهله تحریر مبحثه متصدی اولمشدر كه هركس ایچون
كندو وجداننه مراجعت ایلدكده معلوم اولان وجه اوزره كلام نفسینك
مبدئی اول صفتدر كه كلماتك مقصوده منطبق اولان نسق اوزره نظم
وترتیبنه اللّٰك ایله قدرت وتمكن حاصل اوله وبو مقدمه ممهد اولدقدن
صكره معلوم اولا كه كلام الله اول كلماتدر كه جناب حق انی مبداء تألیف
وترتیبی اولان صفت ازلیه سی ایله علم ازلیسنده مرتب قلمشدر وبو
صفت صفت قدیمهٔ الٰهیه دن اولوب اول كلمات مرتبه دخی وجود علمیسی
حسبیله قدیمه در وكلام الله جناب حقك بنفسه بلا واسطه ترتیب
ایتدیكی در وكلمات مذكوره بیننده وجود علمیده تعاقب متصور دكلدر كه
حدوثی لازم اولا بلكه تعاقب الجق وجود خارجی حسبیله اولوب بحسب
الوجود الخارجی كلام لفظیدر وبو مذكور اولان وجه سائر مذاهب مذكوره یه
وارد اولان نقوضدن سالمدر ازجمله مذهب معتزله یه كوره كلام اللهك
غیر ایله قیامی لازم اولمق كبی ومذهب كرامیه یه كوره ذات مقدس الهی

وهو المحقق الدوانی كذا ذكره
فی شرح العقاید العضدیة
ه

الهی محل حوادث اولمق لازم اولدیغی كبی ومذهب حنابله یه كوره حروف
واصواتك مع بداهة تعاقبها وتجددها قدمی لازم اولمق كبی وكذلك متأخرین
اشاعره نك ظاهر كلاملرینه كوره دخی الفاظ حروف كلام الله اولمیوب وبوندن
مقدم بعض فضلانك رساله مستقله سندن منقول اولان قوله كوره
اصواتك اعراض سیاله دن ایكن ذات الله ایله قیامی لازم اولمق كبی
وذكر اولنان مذهب مختاردن ماعدا سائر مذاهب مرجوحه ومعتقدات
مردوده یه بو ایراد اولنان نقوضك ورودی كمال ظهور اوزره اولوب
بعض اجلّه دن منقول اولان تحقیق قبوله شایان وحقیق ایدیكی مقرر اولور
المسلك الرابع سمعیات یعنی مباحث نبوت ومباحث معاد ومبحث
امامت وخلافت بیاننده در المنهج الاول مباحث نبوت بیاننده در
اهل حق قتنده نبی اول كمسنه در كه كندویه وحی اولنان اموری تبلیغ ایچون
حق تعالی انی بعث ایتمش اوله ورسول اول نبی در كه انك ایچون مستقل
شریعت وكتاب انزال اولنمش اوله پس هر رسول نبی اولدیغی وهر
نبینك رسول اولمدیغی مقرر اولوب رسول نبیدن اخص اولدیغی
متبیّن اولور وكذلك عند اهل الحق ارسال انبیا ورسل جناب حقك
محض لطف وفضلندن مشیئته متعلق بر امر وهبی اولوب طرف مبعوثدن
استحقاقه واجتماع اسباب وشروطه توقفی یوقدر یختص برحمته من
یشاء من عباده وهو اعلم حیث یجعل رسالته الایة وبعثت رسل وانبیا
معاد ومعاشده نیچه فوائد مصالحی مشتمل اولوب جمیع انام نشوء دنیویه
واخرویه ده الكا محتاجلردر ونشأهٔ دنیویه ده احتیاجلری اول وجهله ثابتدر كه
غدا ولباس ومسكنی ضرورتلردن اولوب تمامًا بو منه مقوله سیدر حصولی
معاملات ومعاوضاته منوط اولوب بر شخص عادله محتاج واول شخص
جمیع جزئیاته افرادی عالم اولمق مستحیل اولمغله قوانین كلیه یه احتیاج

وفی منظومة ابی العباس
ان النبوة فضل غیر مكتسب بل
خصها الله بالمخصوص فی الازل
ه

مقرر واول قوانین كلیهٔ شریعت اولوب شرع ایسه البته بر شارعه
محتاجدر واول شارع رسولدر ونشأهٔ اخرویه ده احتیاجلری اول
وجهله ثابتدر كه دار اخرتده باعث نیل وثواب اولان اعمال وافعالله مستتبع
استحقاق عذاب وعقاب اولان اعمال وافعاله اطلاعدن عقول قاصرهٔ
بشریه عاجزه اولدیغی جهتدن تعلیم الهیه محتاج اولوب جناب متقدس
مفیض الخیرات كمال تقدسده وخلقت ضعیفهٔ انسانیه كمال تدنسده
اولمغله حكمت الهیه تبلیغ احكام ایچون بین الحق والخلق وسائط اولمق
اوزره ذوات طاهرهٔ انبیای كرامه دفضل بعث وارسال اقتضا
ایتمشدر وكتب كلامیهٔ مفصلاتنده بعث انبیا ایچون دخی نیچه فوائد وو
ومصالح تعداد اولنمشدر فلهذا معتزله بعثت رسلك جناب حق اوزره
وجوبنی ادعا ایدوب فلاسفه دخی انبیانك وجودلری معاش ومعاده
سبب نظام اولدیغنه بناء عنایت ازلیهده كه ابلغ وجوه انتظامی مقتضیه در
وجوبنه امور مكتسبه دن اولمسنه ذاهبلردر واهل سنتدن فقهای ماوراء
النهر دخی ارسال رسل واجبدر دیمشلردر لكن معتزلهٔ كبر وجوب علی الله
دكل بلكه مقتضیات حكمت الهیه دن اولمغله تركی مستلزم سفه اولوب استحاله
نسبت سفه امر مقرر اولمدن ناشی مرتبهٔ وجوبه بالغ اولور دیمك معناسنه
در لكن محققین فن قتنده قول راجح اولدر كه بعثت الطاف الهیه دن
اولوب فعلی مستحسن اوله وتركی مستقبح اولمیه حتی بعض ائمه فن مبحث
ارسال رسلده لفظ وجوبی ایراددن منع ایدوب اگرچه معنای آخر اراده
اولنمشدر لكن معتزله یه تشبیه لازم اولور دیو بعض محققین بو قولك قبولی
حقیق اولدیغنه تنصیص ایتمشلردر پس عند اهل الحق نبوتك مرجعی
جناب مفیض الخیراتك بعض عبادنی كیف مایشاء ویختار وحی بعث
ایچون اصطفاسندن عبارتدر ومخالفیندن طائفهٔ كرامیه دخی نبوتك

سمنیه: بضم السین وفتح المیم المخففة فرقة من عبدة الاصنام ذكره الجوهری وفی شرح البدیع وهم طائفة منسوبة الی سومنات بلد مشهور بالهند. محرر

ترجمه: وهم طائفة لا یجیزون على الله بعثة الرسل. تبصیر

نبوتك نبی ایچون صفت ذاتیه اولمسنه ذهاب ایتمشلردر وبو بابده مسلك
سواددن منحرف اولان ارباب ضلالدن خذلهم الله تعالی سمنیه واكثر
براهمه مطلقا نبوتی انكار ایدوب بعض براهمه الحق حضرت ادمك نبوتنه
قائل ومعترف اولمشلردر وصابئه طائفه‌سی فقط حضرت شیث وادریس
نبوتلرینه قائللر اولوب وبعض یهود حضرت موسادن غیر انبیانك
نبوتنی انكار ایتمشلردر واما سائر جمهور یهود وطوائف مجوس ونصاری
نبوت حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه وسلمی منكرلر اولوب وبعض یهود
ونصاری عموم بعثتی انكار ایتمك اوزره الحق عربه مبعوث اولمق زعم
باطلی ایله طائفهٔ عربده شرك وضلال ظاهر وفاشی اولدیغی جهتدن سرگشته
مهاوی ضلال اولمغله ارسال انبیایه احتیاج عربه مخصوصدر دیمك اوزره
اهل كتابه رسالتی منكرلردر خذلهم الله تعالی بانكه حضرت سلطان انبیانك
بعثتندن مقدم اهل كتابك تورات وانجیلی نسخ وتحریفلری سببیله
دینلرینه اختلال طاری اولوب گرپوه ضلاله دوشدكلری ملاحظه اولنه
اولنده دخی ارسال رسوله احتیاجلری عربدن ارید واوفر اولدیغی ذوی
العقول ایچون ظاهر وباهر اولور **فصل حقیقت معجزه بیاننده در**
جناب حضرت واهب العطیات محض عنایات بی غایاتندن انبیای
كرامی معجزات ایله تأیید ایتمشدر تا كه مشاهده واستماع ایدنلر ایچون
صادق اولدقلری محقق ومتعین اوله معجزه اصلنده اسم فاعل اولوب
اعجازدن مأخوذدر واعجاز كه قدرتك ضدی اولان عجزی اثبات معناسنه
اولوب بعده اظهار عجز معناسنه استعمال قلنمشدر وبعد ذلك اسناد
مجازی ایله بحسب العاده اظهار عجزك سببنه اسناد اولنوب انكیچون
اسم قلنمشدر وعرف ارباب كلامده معجزه اول امر خارق العاده در كه تحدی یه
مقرون اوله وعند المحققین خوارق عادات یدی قسمه منقسم اولوب

اقسام الخوارق على ما ذكره السنوسی

ارهاص
المعجزة
الكرامة
الاعانة
الاستدراج
الابتلاء
الاهانة

بنيدن ظهور ايتمك واغيردن ظهور ايتمك واربنيدن ظهور ايتديكى
صورتده قبل دعوى النبوة ظهور ايدرسه ارهاص اطلاق اولنور بعد
النبوة صدور ايدرسه معجزه تسميه اولنور وبنينك غيريدن صادر اولدغى صورتده
اكر وليدن ظهور ايدرسه كرامت واكر درجهٔ ولايته واصل اولميان عوام صلحاى
مسلميندن صدور ايدرسه اعانت تسميه اولنور واكر فسقه دن ظهور ايدرسه
استدراج واكر دجال كبى خلقى اضلال ايدن شخصدن صادر اولورسه ابتلا
اطلاق اولنور واكر مطلوب اولان امرك خلافى وضدى ظاهر اولمق وجهى
اوزره اولورسه اكا اهانت اطلاق اولنور نته كيم مسيلمهٔ كذاب بر شخص
اعورك عينِ عوراسنه صحت بولمق داعيه‌سيله دعايه تصدى ايتدكده ام
بر عكس اولوب اول شخص باهر المقصك عينِ صحيحه‌سنه دخى عما طارى
اولمشدر المنهج الثانى انبياى عظام عليهم صنوف التحية والسلام حضرتلرينك
عصمتلرى بياننده در المقدمة عصمت عند ائمة المسلمين جناب حقك
ذات معصومده معصيت وذنب خلق ايتمدكندن عبارت اولوب فلاسفه
قتنده اول ملكه دركه مانع فجور اوله ومسئلهٔ عصمت انبياده اقوال كثيره
وارد اولمشدر مشايخ ماوراء النهرك باخصوص ابو منصور ماتريدى
حضرتلرينك مختارلرى اولدركه انبياى كرام صغيره وكبيره جميع معاصيدن
محفوظ ومبرا اولوب انلر ايچون جناب حقه عصيان نارواادر اوامر
ونواهى يه عدم امتثال ومخالفت ناسزا اوله زيرا جميع برايا طرف آفريدكار
هدايت بخشادن انبيايه متابعت ايله مأمور اولوب انلردن عمدا صدور
عصيان جائز اولسه خلق انلره متابعت ايله مأمور اولمازلر ايدى فلهذا
انلردن صورت عصيانه مشابه اولان وضعك قصده مقارن
اولميوب سهو ونسيان ايله اولدغى مقرردر وامام ابو منصور عصمة الانبيا
ناميله مسما اولان تأليفنده عقل سليم ونظر مستقيم مقتضاسى اوزره

في عصمة الانبياء على نبينا وعليهم الصلوة والسلام كما فى المواقف

ملائكه يه متابعت ايله مأمور دكللر ايديكى جهتدن عصمت انبيا عصمت ملائكه دن اقوادر

اوزره خلقك انبيايه متابعت ايله مأمور لر اولوب ملائكه دن اقوا
اولوب اولدغى ثابت اولوب عصمت ملائكه ثابت مقرر اولديغى انبياى
عظامك عصمتلرى اولويت ايله مثبت اولمش اولور ديو تصريح وتنصيص
ايتمشلردر المقصد كتب كلاميه ده مذكور اولدغى اوزره قول ائمهٔ اهل سنت
واقوال متخالفهٔ مخالفين بو وجهله بيان اولنمشدر كه انبياى عظامدن
عليهم التحية والسلام صدورى توهم اولنان مناهى يا مقتضاى معجزه يه
منافى اولان اموردن اوله ويا خود غيريدن اوله غير اولدغى تقديرجه يا
يا كبائردن ويا صغائردن اولوب صغائردن اولدغى صورتده يا خسيسه
مشعر اولان صغائر منفره دن اوله سرقهٔ لقمه وتطفيف حبه كبى ويا خود
صغائر غير منفره دن اوله پس نوع اولدن يعنى مقتضاى معجزه يه منافى اولان
مناهيدن سهوا وعمدا انبياى كرامك ذيل عصمتلرى مبرا ومعرا اولدغنده
جمهور اهل اسلام متفقلر اولوب انجق قاضى ابو بكر سهوا وقوعنى تجويز
ايتمكله مسلك جمهوردن عدول ايتمشدر وسائر كبائردن دخى عمدا بعد البعثه
عصمتلرى عند الجمهور قرارداده اولوب سهوا صدورينى اكرچه بعضيلر تجويز
ايتمشلردر لكن مختار قول انلردن دخى عصمتلرى متحقق اولمقدر ومعتزله دن
جمع كثير قبل البعثه دخى عصمتلرينك وجوبنه ذاهبلردر وفرق مخالفيندن
حشويه طائفه‌سى كذبك امتناعنه دليل اولمق زعمى ايله اعتقاد باطللرى
اوزره مطلقا جوازنه ذاهب اولمشلردر وعمدا وسهوا صغائر خسيسه
منفره دن عصمتلرى مقرر اولوب اكثر كتب كلاميه ده سائر صغائرك عمدا سهوا
صدورى جمهور قتنده جائز اولوب متعمدا صدورينك امتناعنه ذهاب
جبائينك مسلكى اولمق اوزره مسطور اولوب شرح مقاصده اول وجه
اوزره مذكوردركه صغائر منفره دن ماعدا صغائرك جمهور قتنده تجويز
اولنان انجق سهوا صدورى اولوب تعمدلرى ممتنع ومستحيل اوله دادل

مقوله صغایرك متعمداً صدورینی تجویز ایتمكدر اهل سنتدن امام الحرمين
ومعتزله دن ابو هاشم مسلكلری بودر **شرائط النبوة** اهل سنت قتنده نبوت
ایچون شروط عدیده معتبره اولوب جمله دن بری ذكوریتدر كه انبیا رجالدن
اولمق لازمدر نته كیم حق جل وعلا بیورمشدر وما ارسلنا من قبلك الا رجالا
نوحی الیهم الایة لكن بعض ائمهٔ اسلام زمرهٔ نسادن دورت نفر كه ام موسی
ومریم وساره وحوادر انبیادن اولمق اوزره تصریح ایدوب وبو مدعای
حدیث نبوی ایله اثبات ایتمشلردر وبعض فقها بو مدعای اثبات ایچون
استشهاد اولنان حدیثك صحتینی عدم تسلیم ایله اشتراط ذكوریت
طرفنی اختیار ایتمشدر وشرائط نبوتدن بری دخی كمال عقل وذكا وفطنت
وقوت رأی وموجب نفرت طبایع اولان امور دن سلامتدر عهر امهات
وغلظت فظاظت كبر وبرص وجذام مثللو عیوب منفره دن واكل علی الطرق
علی الطریقدن حرف دنیه دن وحكمت بعثته مخل اولان امور دن برائت
وسلامتدر **عدد انبیا بیاننده در** عدد انبیا ورسلده وارد اولان اخبار
دندر كه صحابهٔ كرامدن ابو ذر غفاری رضی الله تعالی عنه حضرت رسالت
پناهدن صلی الله تعالی علیه وسلم عدد انبیای سؤال ایتدكده یوز یكرمی
دورت بیك اولمق اوزره تعیین بیوروب عدد رسل اوچیوز اون اوچ
اولمق اوزره تعیین بیوردقلری روایت بعض كتب حدیثده مسطوردر
لكن اكثر ائمهٔ مسلمین انبیا ورسل ایچون احوط واحری اولان تعیین
عدد اولنمامقدر حتی مدعالرینی بو وجهله اثبات ایتمشلردر كه حدیث تعیین
عدد انبیا بر روایتده مائة الف بن واربع وعشرون الفا عنوانی ایله **ط**
روایت اولنمغله روایتده اختلاف وقوعندن قطع نظر ورودی طریقهٔ آحاد
ایله اولمدن ناشی موجب قطع اولمز دیمشلردر وانبیادن اولمینی كیمسه
لری انبیا عدادینه ادخال وانبیادن بعضنی اول زمره دن اخراج امر

فی شرائط النبوة

كمال العقل وسائر الشروط

فظاظ اول شخصدر كه سیئ الخلق وخشن الكلام
وقسوت قلب صاحبی اولوب غلیظ
الجانب اوله ه

عدد انبیا بیاننده در

مروی اولوب بر روایتده
دخی مائتا الف واربعة وعشرون
الفا عنوانی ایله **صح**

سهل اولمیوب احتراز واهتمامی واجب اولان امور دن اولمغله لایق
اولان امنا بجمیع الرسل والانبیا دیوب تعیین عدد خصوصنده جزم
وقطع اولنمامق لازمدر **انبیانك ملائكه دن فضیلتلری بیاننده در**
انبیانك ملائكهٔ سفلیه دن افضلیتی اتفاقی اولوب ملائكهٔ علویه
دن افضلیتلرنده بین ائمة المسلمین اقوال متخالفه وارد اولمشدر
واكثر اهل سنت قتنده جمیع ملائكه دن افضلیتی متحقق اولوب شیعه
دخی بو مسئله ده موافق اشاعره در واهل سنتدن ابو عبد الله حلیمی
وقاضی ابو بكر ومعتزله ملائكه افضل اولمق طرفنی ادعا ایتمشلردر وبعض
وبعض ائمهٔ اهل سنتك تخصیص وتصریحلری اوزره مؤمنیندن عوام
بشر عوام ملائكه دن وخواص ملائكه عوام بشردن افضل اولمق قرار داده
در وتفصیل ادله اقوال مذكوره كتب كلامیه ده مفصلا تتبعها طلب اولنه
المنهج الثالث حضرت سلطان انبیا علیه وعلی آله وصحبه ازكی التسلیمات
والتحایا جنابنك رسالت وافضلیتی بیاننده در اعتقادی واجب
اولان امور دندر كه اول انبیا ابو البشر حضرت آدم صفی وآخر انبیا
حضرت خاتم الرسل وهادی السبل محمد المصطفی علیه من الصلوات
ازكاها جنابیدر وحضرت آدمك صلوات الله علی نبینا وعلیه نبوتی اول
وجهله ثابت ومقرر اولمشدر كه آیات قرآنیه واحادیث نبویه ناطقه
اولدیغی اوزره عهد سعادتنده وذریتیندن مجتمع اولان امتنه امر
ونهی اولوب وزماننده كندیدن غیری نبی اولمدیغی مقرر اولدیغندن قطع
قطع نظر بو وجهله نبوتی متحقق اولمق اجماع دخی منعقد اولمشدر پس
نبوتی ادلهٔ قاطعه ایله ثبوت بولمش اولوب بعض براهه دن منقول
اولدیغی اوزره نبوتنی انكار كفر صریح اولمق مثبت ومقرر اولور واما
پیغامبرمز جناب رسالت پناه حبیب الله محمد بن عبد الله حضرتلرینك

حقیقت رسالتی بصر بصیرتی کحل توفیق ایله جلاداده اولان اصحاب
سداده کالشمس فی وسط النهار هویدا و آشکاردر زیرا اول حضرتدن دعوای
نبوته مقارن ظهور ایدن معجزات باهره حد تواتره بالغ اولمشدر انشقاق
قمر و انجذاب شجر و حنین جذع و شکایت ناقه و شهادة شاة مشویه
و بو مثللو دخی نیجه معجزات که تفصیلی کتب اخبار و سیرده مذکوردر بتخصیص
قرآن باهر البرهان که سائر معجزات کبی زمان مخصوص و مکان مخصوصه
و شخص معینه اختصاصی اولمیوب الی انقراض الدهر دائم و ثابت
اولدیغی جهتدن اظهر معجزات و ابین بیناتدر زیرا فصحای عرب عربادن
فحول شعرا و مصاقع خطباکه هر چند نظم اعجاز قرین فرقانی یه موازی
و مدانی مقدار اقصر سور قرآنی بر کلام بدیع البیان اتیانی تکلیف ایله کرارا
و مرارا تحدی و تقریع قلنمشیدی اول طائفه عنود رمال دهنادن اکثر
و حصای بطحادن اوفر فصاحتلری مرتبه غایه و بلاغتلری درجه
نهایه رسیده اولمش بر قوم حقود ایکن اول بابده بذل مجهود ایدوب
عجزلری متعین و عدم قدرتلری ظاهر و متبین اولدیغی مرتبه تواتره بالغ
اولمشدر و الحاصل اول مطلع جهانتاب نبوت و مشرق تباشیر صبح رسالت
جانبندن پرتو انداز ساحه ظهور اولان درراری زاهره معجزات نامحصوره‌لری
داعیه احاطه تعداددن باعث نفاد مراتب متسلسله اعداد اولوب انواع ...
اجناسنی عدد احصا معرضنده نقاط مستحیل العد نجوم صفر الوف
اولمغه نارسادر و اساطین فن تاریخ و سیر اول بابده مستقل تألیفلر
وضع و تحریرینه متصدی اولوب کتب کلامیه مفصله‌ده دخی ارهاصات
نبویه و معجزات مصطفویه‌دن علیه اکمل التحیة نیجه خوارق جلیه ایراد اولنمشدر
لکن ذکر اولندیغی اوزره انلرک تفصیلنه کتب اخبار و سیر متکفل اولمغله
بو رساله مختصره بر نبذه ایرادی ایله اکتفا اولنوب تفصیلنه تعرض اولنمدی

تواتره بیان

اولنمدی التتمة سائر انبیادن افضلیتی و کافه انامه مبعوث اولدیغی
و خاتم الانبیا ایدوکی بیانندهدر اول افضل المرسلین و خاتم النبیین و رحمة
للعالمین صلی الله علیه و علی آله و صحبه اجمعین حضرتلرینک کافه انامه مبعوث
اولوب آنفا ذکر اولندیغی اوزره عربه اختصاص ادعا ایدن نصارا و یهودک
خذلهم الله تعالی قول باطللری تزییف اولنوب کفره اهل کتابک حقنده بعثت
انبیایه مشرکین عرب کبی احتیاجلری مقرر بلکه انلردن ازید و اوفر ایدوکی
بیان ایله کلام باطللری تزییف و ابطال اولنوب عموم بعثت مثبت و مقرر
اولور و کذلک اول حضرتک آنفا ذکری سبق ایدن ادله قاطعه ایله ایضاح
و اثبات اولندیغی اوزره رسالتی مثبت و متحقق اولوب و انبیای کرامک
شائبه کذبدن ذیل عصمتلری مبرا ایدوکی خود مقرردر و اول سرو سرافراز
بوستان صدق و سداد ینبوع ماء الحیات صداقت و رشاد جنابندن
بو مدعای مصدق و مؤید یعنی عموم بعثتی مثبت و مؤکد احادیث عدیده
وروده ایدوب اکا منزل اولان کتاب کریم و قرآن عظیمده دخی بو مصداقه
اوزره نیجه آیات باهره وارده اولمشدر قال الله سبحانه و ما ارسلناک
الا کافة للناس الآیة و قال سبحانه قل یا ایها الناس انی رسول الله الیکم
جمیعا الآیة و غیر ذلک من الآیات پس بو سیاق اوزره حقنده عموم بعثتی
مقرر اولور اول حضرتک صلی الله تعالی علیه و سلم خاتم الانبیا اولدیغنه ایمان
و اعتقادی واجب اولان اموردن بری دخی که اول حضرت خاتم الانبیا
و آخر المرسلین ایدوکیدر که کتاب سنت اجماع امت ایله ثابت اولمشدر
اما کتاب الهی ایله ثبوتی اول وجهله درکه قرآن کریمده جناب حق جل و علا
بیورر ما کان محمد ابا احد من رجالکم و لکن رسول الله و خاتم النبیین و سابقا
بیان اولندیغی اوزره هر رسول نبی اولدیغی مقرر اولیجق خاتم الانبیا اولمق
خاتم المرسلین اولمغی مستلزم اولوب خاتم جمیع انبیا و مرسلین اولدیغی مثبت اولور

و حدیث نبوی ایله نبوتی اول وجهله در که حضرت رسالت پناه ان مثلی
و مثل الانبیاء قبلی کمثل رجل بنی دارا احکمها و احسنها و ترک فیها موضع
لبنة فصار یقال ما احسنها لو تمت فانا اللبنة التی تم بها الانبیاء و کمل بها
جمالهم و انا سید ولد آدم و انا اول الانبیاء فضلا و آخرهم بعثا فقد ختم بی
حدیثهم فلا نبی بعدی و بالجمله خاتمیت طرق کثیره ایله ورود ایتمشدر و اما
اجماع ایله ثبوتی کذلک اول وجهله مقرردر که قدیما و حدیثا علمای امت
اندن اتفاق ایدوب عهد رسالت پناهیدن صکره ادعای نبوت ایدن
کیمسه یی تکفیر ایتمکده متفقلردر افضلیته علیه السلام علی جمیع الانبیاء
والمرسلین اول حضرتک صلی الله تعالی علیه وسلم انا اکرم الاولین والآخرین
علی الله ولا فخر حدیث شریفی ناطق اولدیغی اوزره جمیع رسل و انبیادن افضل
اولدیغی اجماع ایله ثابتدر بو وجهله که ثبوت بولمشدر که امت ناجیه محمدیه قرآن
کریمده وارد اولدیغی اوزره کنتم خیر امة اخرجت للناس و کذلک جعلناکم
وسطا نظم کریمی ایله سائر امملردن افضل ایدیکی مثبت اولوب و هر امتک
امت اولدیغی حیثیت ایله خیری امت اوزره فضیلتلری متبوعلری اولان
رسوللری فضیلتی جهتندن ایدیکی مقرر اولوب امت محمد جمیع امملردن افضل
اولیجق ذات مکرملری دخی افضل انبیا و رسل اولدیغی متعین اولور
و سائر خصائصلری که کافه انامه مبعوث اولدیغی و خاتم انبیا و رسل
اولوب شریعتی جمیع شرایعی ناسخه اولدیغی و انک شریعتی غیر شریعت ایله
منسوخ اولمدیغی در که امعان اولنوب ملاحظه اولندقده افضل جمیع انبیا
و مرسلین اولدیغی معلوم اولور التکمله اول حضرتدن ماعدا سائر انبیا
و رسلک بربرلرینه نسبت ایله قنغیسی افضل ایدیکنده اختلاف واقع اولوب
بعضیلر حضرت آدم ابو البشر اولدیغی جهتندن افضل سائر انبیا اولمغه
ذهاب ایتمشلر و بعضیلر طول مدت ایله کثرت عبادت و امتداد و مجا

پس بو مدعاهم آیات قرآنیه و هم
احادیث نبویه و هم اجماع امت
ناجیه محمدیه ایله ثبوت
بولمش اولور
منه

امته

و محقق

و مجاهده سنه نظر ایله حضرت نوحک افضلیتنی اختیار ایتمشلردر و بعض
آخر دخی وفرت اطمینان و توکلندن ناشی حضرت ابراهیم افضلیتنه
ذهاب ایتمشدر و بر طائفه دخی حضرت موسی یی کلیم الله اولدیغنه نظر ایله
تفضیل ایتمکه ذهاب ایتمشدر و بر جماعت دخی حضرت عیسی روح الله و کلمة
الله اولوب ملفوف قماط طفولیت ایکن مهد الجیره تکلمی جهتی ایله بعد خاتم
الرسل سائر انبیا و مرسلین اوزره افضلیتنی ادعا ایتمشلردر معراج
بیاننده در و حضرت سلطان انبیانک صلی الله تعالی علیه وسلم معراجی دخی
کتاب سنت و اجماع امت ایله مثبتدر و علی ما هو الحق یقظه حالنده جسد
مبارکلری ایله مسجد اقصایه دک شهادت کتاب کریم ایله ثابت اولوب
اندن سمایه دک اجماع قرن ثانی ایله و احادیث مشهوره ایله ثبوت بولوب
منکری مبتدعدر و سمادن جنته و یا عرشه و یا طرف عالمه علی اختلاف الآراء
خبر آحاد ایله ثبوت بولمشدر و سبعه ربته شهیردر که حضرت سلطان انبیا
مسجد اقصانک شکلنی علی ما هو علیه قریشه توصیف ایدوب واقعه
مطابقتی محقق اولمشدر و سماده مشاهده بیوردقلری عجایبانک
تفصیلی و ملاقی اولدقلری انبیای عظام احوالی که بیان بیورمشلردر کتب
احادیثده مسطوردر و بو بابده ارباب خلاف اول وجهله اسکات
والزام اولنورلر که کیفیت مذکوره اوزره معراج امر ممکن اولوب خبر صادق
مقارن اولمغیله تصدیقی واجب اولمشدر و اصلنده امکانی اول وجهله
تقریر اولنمشدر که اجسامک بربرینه تماثلی محقق اولدیغی جهتندن ارض کبی
سما ایچون دخی خرق جائز اولوب جهت علوه سائر اجسام کبی انسان
ایچون دخی عروج و صعود ممکندر و وقوعی فرض ایتمکدن محال لازم اولمدیغندن
امتناعی محال اولوب جوازی و امکانی مقرر اولمشدر والله الموفق المعین
المنهج الرابع ملائکه کرام احوالنی بیان و تحقیقنده در و ضرورات دینیه دن

معراج نبوی

بتنبیه م

حقیقة الملائکة على رأی جمهور اهل السنة

اولوب ایمانی واجب اولان امور دن بری دخی جناب حقك عباد مكرمونی اولان ملائکهٔ کرام ایماندر که بعضیلر ملائکه نك مجرداتدن اولمسنه ذاهب اولوب وبعضیلر ذوات اجسامدن اولدقلرینه ذاهب اولمشلردر ومجرد اصطلاح ارباب معقولده اول ممکنه اطلاق اولنورکه متحیز اولمیه ومتحیز ایله قائم دخی اولمیه واکثر اهل سنت مطلقا مجرداتی نفی وانکار ایدوب اثبات ایتممشلردر الحق امام ابو حامد غزالی وراغب اصفهانی وقاضی حلیمی واساطین صوفیه دن بعض محققین اثبات طرفنه ذهاب ایدوب امام فخر وانك امثالی بعض ائمه اول بابده توقف طرفنی اختیار ایتمشلردر پس قول اول اوزره جمهور ائمهٔ مسلمین قتنده ملائکهٔ کرام اجسام لطیفه اولوب اشکال مختلفه ایله تشکله قادرلردر وانلرایچون افعال شاقه یه قدرت حاصلدر وعباد مكرمون اولوب همواره طاعات وعباداته مواظب وحدا وملردر وذکور یتب وانوثیت ایله موصوف اولمزلر

عصمت ملائکه

وعصمتلری امرنده بین المسلمین اختلاف اولنوب اثبات طرفنه ذاهب اولنلر ایات قرانیه دن استنباط ایله بو وجهله استشهاد ایتمشلردرکه جناب حق جل وعلا بیورر وهم لا یستکبرون یخافون ربهم من فوقهم ویفعلون ما یؤمرون وقال سبحانه وتعالى بل عباد مكرمون لا یسبقونه بالقول وهم بامره یعملون الى قوله تعالى وهم من خشیته مشفقون وقال تعالى لا یستکبرون عن عبادته ولا یستحسرون یسبحون اللیل والنهار لا یفترون الایات لکن بو مقوله نصوصها عموماتك اثبات مدعاده تخصیص وتنصیص اولنمدیغی جهتدن افادهٔ قطع وحسم ایتمدیکی ارباب البابه خفی دکلدر ونفی عصمت طرفنه ذهاب ایدنلر دخی برقج وجهله مدعالرینی اثباته تصدی ایدوب اولا خلقت آدم خلالنده ملائکه دن صدور ایدن قول که جناب حق کتاب کریمنده انلر دن حکایت طریقیله بیورر اتجعل فیها من یفسد فیها الایه بو ایت کریمه نك ظاهرندن مستفاد

مستفاد اولدیغی اوزره ملائکهٔ کرامك بو کلاملری جناب حقه حاشا اعتراض مشعردر دیوب وحضرت آدمه نسبت افساد ونسبت سفك دما غیبت اولمش اولور دیرلر وثانیا نحن نسبح بحمدك ونقدس لك قوللری دخی تزکیهٔ نفس قبیلندن اولمغله منهی عنه اولان امور دن اولدیغی بی اشتباهدر وثالثا ایات قرانیه دن واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم قول کریمی ناطق اولدیغی اوزره جمیع ملائکه سجدهٔ آدم ایله مأمور اولدقلرنده ابلیس امتناعی سببیله طرف الهیدن ما منعك ان تسجد اذ امرتك خطابی ایله معاتب اولوب وکتاب کریمده فسجدوا الا ابلیس وکذلك فسجد الملائکة کلهم اجمعون الا ابلیس ابى واستکبر وکان من الکافرین مثللو ایات عدیده ده ابلیسی ملائکه دن استثنانك صحتی اصلنده ملائکه ده دخولنی مستلزم اولوب زمرهٔ ملائکه دن اولمغ اقتضا ایتمك جهتی ایله اندن وجه سابق اوزره ذلّه صدوری منافی عصمت ملائکه دردیمکله اوزره عصمت ملائکه یی نفی وانکار ایتمشلردر ورابعا قصهٔ هاروت وماروت وقصهٔ زهره ایله مدعالرینی اثباته

حکایت هاروت وماروت

داعیه سنده اولمشلردر واول حکایت افواه رواتده مشهور اولدیغی اوزره اول وجهله مرویدرکه هاروت وماروت علم وزهد جهتی ایله اعاظم ملائکه دن اولوب جناب حق انلری بنی آدم مبتلا اولدیغی نفس وشهوت ابتلاسی ایله ارضه انزال ایدوب شرك وقتل وزنا وشرب خمردن نهی ایتمشدی وزهره که اول وقتده بر مرأهٔ فاجره ایدی انلر ارتکاب مواقعه وشرب خمر ایدوب قتل نفس وسجدهٔ اصنامه دخی تجاسر ایتمشلر ایدی واسم اعظمکه کندولر انکله استعانت ایدوب سمایه عروج ایدرلر ایدی زهره یه تعلیم ایدوب اول اسم شریفی تکلم ایتمکله اسمانه صعود ایلدی وممسوخ اولوب کوکب صورتی ایله متشکله اولدی که حالا مشاهد ومحسوسدر وهاروت وماروت صعوده عدم قدرت ایله معذبا ارضده قالمشدرلر دیو روایت اولنمغنه فرنفته

الجواب عما قالوا اولمدن ناشی ملائکه دن نفی عصمت طرفنه ذاهب اولمشلردر
ملائکه کرام ایچون اثبات عصمت ایدن محققین طرف نفیه ذاهب اولنلرك بوذکر
اولنان وجوه استدلالاتی رد و تزییف صددنده اول وجهله جوابه تصدی
ایتمشلردر که اولا ملائکه نك بنی آدمه سفك دما و افساد فی الارض اسناد
ایتدکلری اعتراض طریقی ایله اولمیوب غیبت وجه اوزره دخی بلکه عرض شبهه
قبیلندندر و ثانیا نحن نسبح بحمدك ونقدس لك قولی تزکیهٔ نفس قبیلندن
اولمیوب تقریر شبهه تتمه سیدر و ثالثا اکثر ائمه تصریح و تنصیص ایتدکلری
اوزره ابلیس ملائکه زمره سندن اولمیوب قرآن کریمده کان من الجن قولی
دلالت ایتدیکی اوزره اجنه دن اولمغه قرار ویرمشلردر و رابعا قصهٔ هاروت
وماروت مشهور اولدیغی اوزره اکثر محققین قتنده مقبوله اولمیوب احمد
ابن تیمیه نقلی اوزره اثر الاربنه سبب اول وقتده بین الانام سحر منتشر
و فاشی اولوب اکثر ناس اکا مشغول اولمغله امور عجیبه استنباط ایدوب
دعوای نبوت کثرت اوزره وقوع بولوب بولمدن ناشی جناب حق اول
ایکی ملکی بعث ایتمشدر تاکیم ناسه تعلیم ابواب سحر ایدوب انلر ایچون سحرهٔ
کفرهٔ معارضه سنه تمکین و قدرت حاصل اوله و بعض روات نقلکری اوزره
ایکی شخص انسانی اولوب انلره ملك تسمیه اولنمق صلاح و عصمتلری سببی
ایله مروید ر و بعض وجوه قرائتده کسر لام ایله ملکین قرائتی بو روایتی مقوی
و مؤیددر بوندن قطع نظر مدعالرینی اثباته تمسك ایتدکلری حکایت که
انفا ذکر اولندی تأدیله صالح اولمیوب مطاوی سنده صحته منافی مکذبات
عدیده سی واردر ازجمله اول فاجره استعمال اسم اعظم ایله سمایه صعود
ایدوب اکا تعلیم اسم ایدن ملکین مذکورین کندولر صعوددن عاجز اولدقلری
کبی ومدت مدیده قناطیر بابلده محفوظ اولوب کوکب مضیء صورتنه صیرورت
ایله ممسوخه اولدیغی کبی بو جمله مقتضای عقلدن بعید اولوب ایات

ایات و احادیثدن صدقنه جزما و قطعا دلالت ایدر دلیله دخی ظفر بولنمامشدر
والله اعلم بحقیقة الامور والحاصل کتاب کریم الشهیده وقوع بولدیغی اوزره
که جناب حق جل وعلا توفته رسلنا و دخی بسفرة کرام بررة و دخی لا یعصون
الله ما امرهم بیورمشدر بو ایاتك شهادتلری و دخی جاعل الملائکة رسلا نظم
کریمنك مصداقی اوزره جمیع ملائکه کرام درجهٔ رسالتده اولدقلری ثابت
اولوب وکذلك جناب حق جل و علانك من کان عدوا لله وملائکته
ورسله وجبریل ومیکال فان الله عدو للکافرین قول کریمی دلالتی ایله
فقهای کرام ملائکه یه شتمك کفر اولوب و انبیا و ملائکه دن برینی حقارت
ایله ذکر ایدن کیمسه نك کفرینه حکم ایتمشلردر بو وجهله حکمدن دخی عصمت
ملائکه متحقق اولمق ارباب البابه خطر دکلدر المنهج الخامس جن و شیاطینك
حقیقتلری بیاننده در ارباب ملت قتنده طائفهٔ جن دخی اجسام لطیفهٔ
هوائیه اولوب اشکال مختلفه ایله متشکل اولدقلری وانلردن افعال
عجیبه ظهوری مرتبهٔ تواتره بالغ اولمشدر و اشخاص انسانیه کبی بعضی
مؤمن و بعضی کافر و بعضی افرادی مطیع و بعض آخری عاصی اولدیغی دلائل
سمعیه دن ادلهٔ کثیره ایله ثابت اولمشدر شیاطینی دخی اجسام ناریه اولوب
شانلری افراد ناسی فساد و غوایته القاوسنر و معاصیه حث واغرا
درنته کیم حق تعالی حضرتلری حکایة عن الشیاطین قرآن کریمده بیورر
وما کان لی علیکم من سلطان الا ان دعوتکم فاستجبتم لی فلا تلوموني
ولوموا انفسکم الایة وجن و شیاطینك وجودینه دلالت ایدر
ایات وافره عدیده و احادیث کثیره وارد اولمشدر ازجمله طائفهٔ جندن
بعضیلرك لسان مبارك نبویدن استماع قرآن کریم ایدوب بعد ذلك
کندی قومنی انذار ایتدیکی و شیاطینك سلیمان بنی علی نبینا وعلیه الصلوة
والسلام حضرتلرینه محاریب و تماثیل مقوله سی اعمال عجیبه ایله اعمال

سکنت نفا سبعة و سبعة مذکور اولدیغی اوزره
طائفهٔ جندن طقوز نفر و بر روایتده یدی نفر
و بر روایتده دخی اوچ نفر اهل حراندن و دورت
نفر دخی نصیبین اجنه سندن بطن نخله نام محلده
حضرت بادی الثقلین جنابندن صلی الله تعالی
علیه و سلم استماع قرآن ایدوب اکثری شرف
اسلام ایله مشرف اولمشلردر و قبیله لرینه رجوعلری
وقتنده همجنسلرینه کیفیت حال اعلام و اخبار ایله
انذاره تصدی قلمشلردر ایدی و ماوردی روایتی اوزره
اول وقتده حضرت سید الکائنات علیه وعلی آله
وصحبه اکمل التسلیمات جنابلرینك قرائت بیوردقلری
سورهٔ اقرا اولمغله منقولدر و صاحب
کشاف اول جنك اعظم قبائل جنا اولان قبیله
نصیبیندن اولدقلرینی تصریح ایتمشدر مسلم

وضعلری قرآن کریم ایله ثابتدر و احادیث نبویه‌ده خود ورودی اکثر من ان
یحصی در از جمله موطاء امام مالکده مسطور اولان حدیث شریفده که
حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیوررلر ان بالمدینة جنّا اسلموا
فمن بدا لکم منه فأذنوه ثلثة ایام فان عاد فاقتلوه فانه شیطان دلیله
وحضرت هادی الثقلین حضرتلرینک انلری اسلامه دعوت بیوردقلری
وقاضی ابوبکر روایت ایتمشدر که عیسی صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلری
جناب حق جل وعلادن تمنّا و استدعا قیلمشیدی که بدن بنی آدمده شیطانک
موضعنه مطلع اوله پس طرف الهیدن اول مطلوبه مرخص اولدقده صورت
شیطانیه‌یی اندام حیه‌ده معاینه قیلوب هر شخصک درونده مکان
اتخاذ اتمکله رأس حیه‌یه مشابه اولان باشنی قلب انسانی اوزره وضع
قیلمش اولوب اول شخص جناب حقی ذکر ایتدکجه رفع ایدوب ذکر اللهدن غفلت
اثناسنده ینه باشنی حیه قلبی اوزرینه وضع قیلمش صورتنده مشاهده ایتمشدر
وقال علیه السلام ما منکم احد الا وله شیطان قیل ولا انت یا رسول الله قال
ولا انا الا ان الله تعالی اعانني فاسلم الحديث **نادره** فقهای عظامدن صدر
الاسلام اثنای صلاتده حیه قتلنک جواز و عدم جوازینی بیان صددنده
اندن منع و تحذیر ایدوب کندودن سن جهتیله اکبر اولان برادرلری
غفلت ایله بر حیه‌یی قتل ایتدکده کندوبه اشرار جندن بعضیلر بعض تعرض
ایتمکله مریض اولوب ضعف عظیم طاری اولمشدی و بر آی مقداری
مدتده اعضاسنی تحریکه قادر اولمز اولمشیدی و هرچند که تدبیرات طبیه‌یه
مداومت ایله مداوات و معالجه‌یه تصدی قیلدیلر قطعا کارگر اولمیوب
بالآخره ادویهٔ روحانیه استعماله مبادرت ایلدیلر و اربابی بیننده معهود
اولان طریق اوزره منقول اولوب اکا قصد ضرر ایدن جنیّ‌یی ارضا
ایتمک ایله تداوی ایتدکجه بفضل الله برء تام حاصل اولمش ایدی دیدکلری

آدم
بیلم

حکایهٔ نادره

کذا ذکره مولانا
قهستانی فی شرح الوقایة

دیدکلری عنعنهٔ روات ثقات ایله رسیده رتبهٔ تحقیق اولوب از جمله شروح
هدایه‌دن امام سغناقی تألیفی اولان نهایه‌ده بو منوال اوزره مذکور
و مصرحدر **معاد الجن** طائفهٔ جندن کافر اولنلر نار ایله معذب اولدقلری جناب
حقک قرآن عظیمده لاملأن جهنم من الجنة والناس اجمعين قول کریمندن
استنباط ایله بین الائمه متفق علیه اولوب مسلم اولنلرینک دخی ان الله
لا یضیع اجر المحسنین و دخی فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره قول کریمی دلالت ایتدیکی
اوزره جنت ایله مثاب اولدقلری کذلک اتفاقیدر و امام ابو یوسف و امام محمد
قتلرنده اجنه‌نک ثوابلری بنی آدم ثوابی کبی اولوب امام ابو حنیفه
حضرتلری الکریم مثاب و معاقب اولورلر ایدیکنه معترف و قائل اولمشدر
ولکن ثوابلری نه کیفیت اوزره ایدیکنی تعیینه اتمکده توقف بیورمشدر
فائده و بو دخی معلوم اوله که ملائکهٔ کرامک و کذلک اجنه و شیاطینک
اجسامی سائر حیواناتک جسدلری کبی امتزاج عناصر اربعه ایله حاصل اولان
اسطقساتدن مترکبدر لکن جسم شیطانیده عنصر نار و نوعین آخرینده عنصر
هوا غالب اولمشدر و عنصر هوا و نار کمال لطافتده و غایت صفوتده اولمغله
ملائکهٔ کرام و جن و شیاطین ایچون منافذ ضیقه‌یه و تجاویف بدن انسانیه
بلکه مسامات دخول و ولوجه قدرت حاصل اولوب حس و بصر ایله و سائر
حواس ایله احساس اولنمزلر و بو ذکر اولنان تحقیق فهم و اتقان اولندقده
لسان عوامده مشهور اولدیغی اوزره اصناف ثلثهٔ مذکوره‌دن هر بری
الحق بر عنصر بسیطدن متجسّد دکل ایدیکی معلوم اولور **ذیل البحث** و بو بابده
بین المتکلمین وجه آخر اوزره دخی اختلاف واقع اولوب بعضیلر شیاطینک
اشرار جندن اولمسنه و بعضیلر دخی جنس آخر اولمسنه ذهاب ایتمشدر لکن
ملائکه‌نک جنس آخر ایدیکنده جمله متفقلردر زیرا ملائکه‌ده اکل و شرب
و نکاح متصور دکلدر اما جنّ اکل و شربه مألوف و محتاج اولوب زادلری

نکاح بو محلده جماع معناسنه اولوب ملائکه‌ده اکل
شأنلرینه تعظیماً شانی نکاح تعبیری ایله معبر اولنمشدر
منه

بيان كرامات اوليا

بر روايتده عظيم وبر روايتده عظيم ورو شدر وانلر الجون توالد وتناسل الهی امر
مقرر در كما قال الله سبحانه افتتخذونه وذريته اولياء من دونی الاية المنهج
السادس كرامات اوليا بيان وتحقيقنده در المقدمة ولی اول مؤمن
متعبدركه جناب حق وصفاتنی عارف اولوب طاعاته وعباداته مواظب
ومداوم ومعاصيدن مجتنب ولذات شهوانيه يه انهماكدن محترز اولوب
بالكلية جناب قدسه متوجه لردر وآنفا ذكری سبق ايتديكی اوزره كرامت

تعريف كرامت

ولی اول امر خارق العاده دركه تحدی ودعوای نبوته مقارن اولميه
معجزه دن كرامتك امتيازنی بو قيد احترازيله دربعض معجزه وكرامت بيننده
فرق معجزه دعوای نبوته مقارن اولوب كرامتك عدم مقارنتيله دركه

كذا فی شرح المقاصد وغيره

معجزه ده تحدی ايله مقارنت شرطدر المقصد جمهور اهل سنت وابو الحسين
بصری كرامت اوليانك جوازنه ذاهب اولمشلر در واكثر معتزله واهل
سنتدن ابو اسحق امتناعنه ذهاب ايدوب اوليادن كرامتك صدوری
تجويز اولنسه معجزه ايله ملتبس ومشتبه اولمق لازم اولور ديرلر وارباب
الباب يه خفی دكلدركه آنفا بيان اولنديغی اوزره معجزه مقارنت تحدی ايله
مشروط اولديغی التباس شبهه سی برطرف اولور وبو دخی معلوم اولاكه
كرامتی تجويز ايدنلردن برجماعت كرامتك اوليادن قصد واختيار ايله
صدورنی تجويز ايتميوب بعضيلر دخی علی قصد الدعوی صدوری مستحيل
اولور ديوب ولی ادعای ولايت معرضنده اظهار كرامت ايله اثبات مدعا
صددنده اولمق مرتبه ولايتدن سقوطنه باعث اولور ديمشلردر وبعضيلر
دخی كرامتك معجزه جنسندن اولديغنی تجويز ايتمشلردر مثل انفلاق بحر
واحيای موتا كبی ومعجزه دن فرقی مجرد تحدی ايله اولميوب بو وجهله اولمغه
قرار ويرمشلردر لكن امام فخر بو قولی تزييف ايدوب كرامت ومعجزه بيننده
فرق امتياز الجق مقارنت تحدی ايله اولديغنی تأييد وتوثيق ايتمشلردر

ايتمشلردر وجميع خوارقك علی وجه الكرامة صدورنی تجويز ايدوب الجق بعض
خوارق كه علی طريق المعجزه نبيدن صدوری حالنده غيردن صدوری ممتنع
اولديغنه نص قاطع ورود ايتمش اوله مثلا قرآن كريم كبی كه ابهار معجزات ايديكی
سائر انبيا بو محله ده ذكر اولنمق صددنده خصايص محمديه دن صلی الله تعالی عليه
وسلم اولديغی بيان اولنمشدر ومفصلات كتب كلاميه مشتمل اولديغی

اولديغنه

من ادلة اثبات الكرامة

اوزره جمهور اهل سنت مبحث اثبات كرامتده دلائل عديده اقامت
ايدوب ازجمله كرامتك جواز ووقوعی اثباتنده استدلال ايتدكلری ادله دندركه
وقوعی قديما وحديثا اشخاص كثيره مشاهده لريله مثبت اولوب ووقوع
مستتبع جواز اولديغی حيثيت ايله كرامت اكر نفسنده جائز اولمسه
وقوع دخی ممتنع اولوردی پس لازم كه استحاله وافقده بطلانی متحقق
اولديغی ملزوم كه عدم جواز كرامتدر انك دخی بطلانی مقرر اولوب جوازی
ثبوت بولور ووقوعی اثباتنده احتجاج صالح اولوب ائمه فن اناردنده ايراد
اولنان وجوه استدلالدندركه بعضی نص ايله ثابت اولوب بعضنك
دخی تفاصيلی اگرچه اخبار احاد ايله لكن معناسی كثرت طرق روايت سببيله
مرتبه تواتره واصل تعبير اولمعناسی افاده ايدر تعبيرات متغايره ايله
احاديث واخبار كثرت اوزره وقوع بولوب اول معنا متواتر اولمشدر
ونص ايله ثابت اولان اخباردن ازجمله قصه حضرت مريمدركه حينی ولادت
عيسی عليه السلام ده هر نه وقت كه حضرت زكريا حجله كاه مريمه داخل اولوردی اطرافنده
نعم بهشتيه ايله مالامال بولوب استفسار واستعلام ايتدكده موائد
الطاف الهيه دن اولديغی اعلام وافاده ايله جواب ويروب حال اول
منوال اوزره اولديغی دخی متحقق اولوردی كه بو خبر وجه مذكور اوزره
قرآن كريمده منصوص در وبری دخی اصحاب كهفك مدت مديده مطعوم
ومشروبسز غارده طول مكثلريدركه اولدخی قرآن كريمده مذكور اولان

حکایات ایتدیلر وبری دخی قصهٔ آصفدر که قبل ارتداد الطرف زمان
قلیلده عرش بلقیسی مجلس حضرت سلیمانه احضار ایتمشدر داول
قصه کلام الهیده بیان اولنمشدر ومعناسی متواتر اولان اخبار وآثارده
حدود نهایت اولمیوب جمله‌دن بری عمر فاروق رضی الله تعالی عنه
حضرتلرینک توسیع دائرهٔ ممالک اسلام قصدی ایله جیش مسلمینه بر سریه
ده سارییی امیر نصب ایدوب بعث ارسال ایتدیکی مجاهدین صدق آیین
ایله نهاوندده لشکر کفار بیننده مقابله ومقاتله وقوع بولدقده اثناء
خطبه‌ده منبردن حاللرینه اطلاعدن ناشی یا ساریة الجبل الجبل دیو اعلای
صوت ایله خطاب بیوروب سارییه‌نک دخی اول مسافهٔ بعیده‌دن
استماعی واول تنبیه ایله تنبه واتقاظی باعث نصرت وظفر اولدیغیدر
کذا فی تحریر المطالب
وکذلک حضرت عمردن ارسال مکتوب ایله جریان نیلده روایت اولنان قصهٔ
مشهوره وخالد بن ولیدک رضی الله عنه شرب سم ایدوب متضرر اولمدیغی
وجعفر طیار ابن ابی طالبدن ولقمان سرخسیدن منقول اولان بر هوا
مشیی وطیران وسلمان فارسی ایله ابو الدردا اثنای اکل طعامده بینلرنده
موضوع اولان قصعه‌دن صوت تسبیح استماع اولندیغی مثللو اخبار که
اصحاب کرامدن باخصوص خلفاء راشدین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
حضراتندن وکذلک سائر اصحاب کشف ومشهود اولان صلحای مسلمیندن
مشاهد اولنان کرامات باهره درکه مقدار عاشری بو مجلده گنجایش
پذیر اولمق باهر الاستحاله ایدیکی کتب اخبار وسیر ومناقب مشایخ
کرام تحقیقنده تألیف اولنان مؤلفاتی متتبع اولنلر ایچون ظاهر وباهردر
من اعاجیب الکرامات
وامام نسفیدن منقولدر که کعبهٔ مکرمه شرفها الله تعالی بعض اولیای
کرامی زیارت ایتمک روایت اولنور بو مقوله اخباری تصدیق ایدوب
وقوعنی تسلیم جائز میدر دیو کندولردن سؤال اولندقده اهل

ولایت ایچون علی سبیل الکرامة اول مقوله نقض عادات اهل سنت قتنده
جائز اولوب تعلق بالقبوله شایان وحقیقتدر دیو جواب ویرمشلردر وبو بابده
ارباب خلافک زعم فاسدلری اوزره ادعای امتناع کرامته ایراد ایتدکلری
ذکره العلامة التفتازانی فی شرح المقاصد
ادلهٔ واهیه اهل سنت طرفندن اجوبهٔ متعدده ایله مجاب ومزیف اولدیغی کتب
کلامیه‌ده مفصلا تبیین مذکور اولوب محتاج بیان اولمدیغی جهتدن بو رساله‌ده
ایراد اولنمیوب مفصلاته حواله قلندی تفصیلی محلندن طلب اولنه التذییل
بو محلده اطلاعی واجب اولان تحقیقاتدندر که نبوت البته ولایته مقارن
اولمق امر مقرر اولوب انبیای کرامک رتبهٔ نبوت وولایتی جامع وجائز
اولدقلری محقق اولیجق ولی ایچون رتبهٔ انبیایه بالغ اولمق محال ایدیکی متیقن
اولور کذلک مراتب ولایتدن درجهٔ کماله وصول سبب سقوط تکالیف اولمق
کلام جهال اولوب اعتقادی جائز دکلدر زیرا انبیای عظام باخصوص مفخر
انام اکمل ناس ایکن انلردن تکلیفات ساقط اولمیوب بلکه دخی اتم واوفر
اولدیغی مقرر ایکن سائردن سقوطی ظاهر الامتناع ایدیکی ارباب البابه خفی
ومستتر دکلدر پس اهل اباحت والحادک زعم فاسدلری اوزره ولی ایچون
صفای سریرت وامحاض سجیت درجهٔ کماله واصل اولدقده اندن امر ونهی
ساقط اولوب مضرت معاصیدن وارتکاب کبیره ایله دخول نار احتمالندن
سالم اولور دیدکلری ظاهر الفساد اولوب بطلانی بیانه محتاج دکلدر وبو دخی
معلوم اوله که نبوت بالاتفاق انبیادن غیرک ولایتندن افضل ایدیکی
قرار داده اولوب الحق بعضیلر نبوتده خلقک مصالح دنیویه واخرویه‌سنه
قیام وشرف مشاهدهٔ ملائکهٔ کرام تحققی جهتی ایله انبیای عظام
حضراتنک نبوتلری طرفی ولایتلری طرفندن افضل واشرف اولمق طرفنه
ذاهب اولمشلردر وبعضیلر دخی ولایتده متحقق اولان معنای قرب واختصاصک
ذوات مقدسهٔ انبیاده غایت کمال اوزره اولدیغی جهتی ملاحظه ایله ولایتلری

طرفه راجح اولمق جانبنی اختیار ایتمشدر والله سبحانه اعلم المنهج السابع
سحرک و اول مقوله بعض خوارقک حقیقتلرین بیان و تحقیقنده در المقدمة
سحر اول امر خارق العاده اظهارندن عبارتدر که نفوس شریره دن اعمال
مخصوصه یه مباشرت ایله صدور ایلیه و اهلی و اصلنده قابل تعلیم و تعلم
اولوب صاحبی ظاهرا و باطنا رجس ایله متصف و دینا و اخرتده قرین
خزی و خسران در اهل حق قتنده بحسب العقل ممکن اولوب ایات و اخبار
ده ورود ایتدیکی اوزره وقوعی مقرردر و ارباب اعتزال سحرک مجرد تمویه
و تخییل مقوله سندن اولوب شعبده مهره بازان کبی اولوب خفت
و حرکات دست و اخفای طریق و حیله مقوله سندن اولمق طرفنه ذاهب
اولمشلردر المقصد کتاب کنز الاسرارده ایراد اولندیغی اوزره کاهی
سحردن مشاهده اولنان اثر جناب حقک خلق ایتمسی ایله نفس الامرده
موجود اولان امور دن و کاهی تخیلات محض قبیلندن اولور و سحره
اول مرتبه یی دخی تجویز ایتمشلردر که اوهامه مستولی اولوب قوت واهمه
زمان یسیرده مضی سنین عدیده و وقت قلیلده انقضای اعمار مدیده
تخییل ایلیه و کاهی اثار سحریه اصحاب انکاردن سلب فکر صحیح ایتمک ایله
مسحورک حالی نائمک حالی کبی اولوب مسلوب الشعور اولور و ائمه
فن اتفاقلری اوزره سحره نک تصرفاتی احیای موتا و ابراء اکمه
و ابرص و انطاق جوامد مرتبه سنه بالغ امر محالدر و شهاب قرافی
اعمال سحریه ایله تغییر صور اشکال و تبدیل حقایق ماهیات
مثللو تصرفات ممکن اولوب اشخاص انسانیه یی صور بهائمه
نقل و تحویل و ایجاع و قتل مرتبه سنه قدرت حصولنی تجویز ایتمشدر
سیمیا و هیمیا و انلر کبی بعض اعمالک بیاننده در بعض ائمه لغات سیمیا و هیمیایی
دخی اقسام سحردن عد ایتمشلردر و سیمیا اول عملدن عبارتدر که خواص

خواص ارضیه و کلمات مخصوصه اجتماعی ایله بعض تخیلات عجیبه یی موجب
اوله و هیمیا اول خواص مقوله سنه اطلاق اولنور که اتصالات فلکیه و اثار
سماویه یه اضافت ایله بعض تخییلاتی مستتبع اوله و کذلک کنز الاسرارده
مصرح و منصوصدر که سیمیا و هیمیا و انلر مثللو بعض خواص حقایق ایله
استعانت اولنمق مطلقا کفر اولمیوب لکن اکر موجب کفر اولان اعمال
و اقوال ایله استحصال اولنورسه ایجاب کفر ایتدیکی مقرر اوله لکن مباحات
ایله اولدیغی تقدیرده موجب کفر اولمیوب بلکه معاصی عدادندن دخی اولمیه
و مستجلب نفع اولدیغی صورتده خود بلکه عاملی مثاب و مأجور اولور و بو
تفصیلدن اقسام ثلثه مذکوره نک انواع سحرده عدم دخولی ارباب
البابه ظاهر و باهر اولور و بو مقوله اعمالدن ~~طلسمات~~ طلسمات و اوفاق
و رقا و عزایم و نقوش و حقایقه منسوبه اولان خواص ایله استعانت
و استخدامات موجب کفر اولمدیغی ~~خو کب~~ خود کتب موثوقه ده منصوص
و مصرحدر و طلسمات اول اعماله اطلاق اولنور که کواکب و افلاکه تعلقی
حاضر اولان اسماء مخصوصه اجسام مخصوصه یه نقش اولنه و بعض
محققینک تعریفی اوزره علم طلسمات اول علمدر که اهلکه انکله استعانت
سببی ایله قوای عالیه فعاله یی قوای سافله منفعله ایله تمزیج ایتمک طریقنه
اطلاع حاصل اوله و بعضیلر طلسم عقد ممتنع الانحلال معناسنه درجوب بعضیلر
دخی الطلسم مقلوب اسمه یعنی مسلط معناسنه در دیمشلردر العهدة
علی من قال و علم وفق اول علمدر که اعدادک و یا حروفک تناسبی اوزره
تمزیجی کیفیتندن باحث اوله اول حیثیت ایله تعدیل مذکور وساطتیله جهتندنا
قوابلده بحسب ما یراد مؤثره اولان ارواح ایچون انکه تعلق حاصل اوله و رقا
دخی اول الفاظ مخصوصه در که بعض امراض و افاتدن انکله استشفا
اولنه و اول عملکه ضرر حدوثنی موجب اوله رقیه مقوله سندن اولمیوب

الطلسم

الوفق

الرقیة

الغرایم

الاستخدامات

النیرنجات والحیل الهندسیه

سحر قبیلندن اولمش اولور و الفاظ رقیه کاهی ماهو المشروع ایله اولور
سورهٔ فاتحه و معوذتین کبی و بو صورتده بحسب الشرع انک استعمالی جایز
اولدیغی مقرردر ولکن موجب کفر اولان الفاظله اولدیغی صورتده ایجاب
کفر ایتدیکی محقق اولدیغندن تاثیر معناسی نامعلوم اولان کلمات ایله
استعانتدن بعض ائمهٔ دین منع و تحذیر ایتمشلردر **الغرایم** واما غرایم اول
الفاظ مدا و متدرکه لغات مشهوره دن اولمدیغی جهتدن معناسی فهم اولنمیه
و اول الفاظ مواظبتدن ایکی شخص بینلرنده حصول الفت و محبت و یا خود
مریض ایچون حصول شفا مطلوب اوله و بعض نقات مؤلفاتنده مذکور
اولدیغی اوزره غرایم اول اسمادرکه قبائل اجنه یه مؤکل اولان ملائکه یه انکله
قسم اولنوب دعوت اولنه زیرا حضرت سلیمان علی نبینا و علیه بعض اجنه نک
مفاسدنه مطلع اولدقده جناب حقدن رجا و استدعا قیلدی که قبائل اجنه
دن هر قبیله یه بر ملک تعیین اولنه تا که متصدی فساد اولان اجنه یی فساددن
منع و زجر ایله ضبط و حفظ ایلیه لر عزیمت خوانلرک تلاوت ایتدکلری الفاظ
اول ملائکه نک اسملریدر دیرلر **خواص الحقایق** واما خواص حقایق جناب
حقک اصناف موجوداتده ایداع و ادماج ایتدیکی خصایصدن عبارت
اولوب بعضی معلوم و مشهوردر نارک احراقی و سقمونیانک مسهل اولدیغی
کبی و بعضی دخی معلوم اولمیوب کیمی بعضی افرادک معلومی اولور اکسیر
اطلاق اولنان حجر مکرمده ایداع اولنان خاصه کبی **الاستخدامات**
واستخدامات دخی اول تدبیردن عبارتدرکه بعض اوقات مناسبه ده اجزهٔ
مخصوصه استعمالی ایله روحانیاتک استنزال و تسخیره تصدی اولنه و اربابنک
زعملری اوزره اعمال شاقه یی سهولت ایله استحصالده بو وجهله مبانثرتک
مدخل عظیمی وار دیرلر و بو مقوله تصرفات خواص عنصریه استعانتی ایله
اولورسه نیرنجات اطلاق اولنوب نسب ریاضیه یه اعمالی ایله اولورسه حیل هندسیه

اصابة العین

عجیبه

هندسیه تسمیه اولنور **فصل** اصابت عین که بین الناس کثرت وقوع ایله
امکانی و ثبوتی اقامت دلیله محتاج دکلدر و حقیقتی بو وجهله بیان اولنمشدرکه
بعض نفوسده مودع بر خاصه اولوب هر نه مقوله نسنه یی استحسان
ایتسه بر آفت اصابتنی مستتبع اوله و بو بابده عنعنهٔ روات ثقات ایله
روایت اولنان احادیث نبویه دندرکه حضرت رسالت پناه صلی الله تعالی علیه
وسلم العین حق و بر حدیث شریفنده دخی العین یدخل الرجل القبر والجمل
القدر بیورمشدر و بعض ائمهٔ تفسیر تحقیق ایتدکلری اوزره آیات قرآنیه
دن وان یکاد الذین کفروا لیزلقونک بابصارهم لما سمعوا الذکر ویقولون
انه لمجنون وما هو الا ذکر للعالمین نظم کریمی اصابت عین خصوصنده نازل
اولمشدر و عهد رسول الله ده قبیلهٔ بنی اسد رجالی اصابت عین ایله مشهورلر
اولوب کفار قریش خذلهم الله اول نور حدقهٔ بصیرت و بینش و سرور
سدرهٔ خرام حدیقهٔ آفرینش حضرتلری جانبنا اضرار قصدی ایله قبیلهٔ
مذکوره دن اول شیمهٔ ذمیمه ایله مشهور اولان بر فرقه نفر اشخاص تسلیط
ایتمشلر ایدی ولکن بحفظ الله تعالی حرز حریز صیانت الهیه ده محفوظ اولوب
اول شرذمهٔ خبیثه نک مکر ضررندن مصون اولمشلر ایدی که وجه مذکور
اوزره بو روایت ائمهٔ تفسیر و حدیث آثارندن مؤلفات موثوقه ده
مسطور و مصرحدر **التذییل** ذکر اولنان خوارق مقوله سی افاعیل عجیبه
اهل حق قتنده محض صنع الهی ایله اولمق قرار داده اولوب فلاسفه
قتنده تأثیرات نفوس مقوله سندندر و بو بابده اول وجهله تحقیق مرام
اولنمشدرکه بعض نفوس قویه بدن آخرده بلکه حیوان آخرده قوت تأثیر
حاصل اولوب ازالهٔ امراض و دفع موذیات مثللو تصرفاته قادره اولور
و نفوس خیرهٔ قویه دن اولوب طلب خیر ایله جناب قدسه توجه و دعایه مبادرت
ایتدکده بعض ممکناتک وجودی طرفنه ترجیحه باعث اولمق جهتیله نیجه

ذوات حوادثه سبب ظهور اولمق امر مستبعد دکلدر نیچه تصریح ایتمشلردر
حقیقة الرؤیا رؤیانک حقیقتی که نفوس انسانیه نک حالت نومده ادراکاتندن عبارتدر کیفیتی اول وجهله تحقیق اولنمشدر که دائما مدرکات حواس اولان امور محسوسه یی تفکر و تخیله اشتغال و احوال جسمانیه انهماک روحی جواهر روحانیه و ذوات مقدسهٔ عالیه یه اتصالدن مانع و عائق اولوب الجق حالت نومده حامل قوت حس اولان روح حیوانینک احتباسی سببیله حواس راکد و معطله اولمدن ناشی نفس ایچون اول جواهر عالیه یه اتصال حاصل اولوب انلرده مودع اولان صور اشیا نفسنده دخی منطبع و مرتسم اولور اما بعض نفوسک قوتی کامله اولوب تدبیر بدنه اشتغالی مبادئ عالیه یه یعنی مجردات علویه یه اتصالنه مانع اولمز و قوهٔ متخیله دخی حس مشترکی حواس ظاهره دن استخلاصه قادر اوله جق قدر قوی اولمق سببیله انلرک ایچون حال یقظه ده دخی مبادئ مفارقه یه اتصال حاصل اولور و اول جهتدن انلره بعض مغیباتک صورتی منطبعه اولور و بعد ذلک محل متخیله یه افاضه اثر قبیلوب اندن حس مشترکه انتقال وقوع بولور و بو وجه اوزره اولان اطلاع کاهی اصوات هائله استماعی ایله و کاه اشخاص انسانیه دن و کاه ملائکه دن و یاخود اجنه دن تلقی طریقیله اولوب کاهی هاتف غیبیدن اخذ و استماع ایله حصول بولور

الرؤیا

المسلک الخامس فی احوال المعاد و النشأة الاخرویة و فیه مقدمة و مباحث و تسعة مناهج

المقدمة معلوما بیان و ایضاح اولندیغی اوزره انبیای عظامک صلوات الله علی نبینا و علیهم ذیل عفتلری شائبهٔ کذب و هیمدن مبرا اولدیغی مقرر اولیجق انلردن تلقی اولنان اخبار و احکامک صدقی معلوم و مجزوم اولوب تصدیقی واجب اولور با خصوص جناب اصدق القائلین و خاتم الانبیاء و المرسلین صلی الله تعالی علیه

علیه و سلم و علی آله و صحبه اجمعین حضرتلرندن که اشرف جمیع رسل و انبیادر استفاضه اولنان ماء الحیات جوامع الکلم احادیث قدسیه تلقی بالقبوله شایان و حقیق اولوب واجب التصدیق ایدیکی اولوتیتی ایله معلوم اولور و هر امرک وقوعی که نفس الامرده ممکن اوله یعنی نظر عقلده جائز اولوب منافی مقتضای عقل اولمیه و بر صادق القولدن دخی ورودی ایله تصدیق و قبولی واجب اولور فلهذا قیامت و جنت و ناری و میزان حساب و صراط و صحائف اعمالی و سائر امور اخرویه یی که اصللری قدرت الهیه مقتضاسی اوزره امر ممکن اولوب اخبار نبویه ده دخی وارد اولمشدر تصدیق و قبولی واجب اولوب منکری کفار اولنور و کتب فقهیهٔ معتبراتندن سیر و جاویده مسطوردر که بنی آدمدن غیری حیواناتک یوم قیامتده محشور اولمق اوزره اعتقاد ایدن کمسنه نک حکمی ابن عمر رضی الله تعالی عنهما جنابلرندن سؤال اولندقده مسئلهٔ حشر حیوانات علمی اختلافیه اولمغله اکفار اولنمیوب لکن بنی آدمده دخی بو وجه اوزره اعتقاد ایدرسه العیاذ بالله بلا خلاف کافر اولور دیو جوابه تصدی بیورمشلردر

روح

حقیقة الروح حقیقت روحدن بحثک جواز و عدم جوازندن بین الائمة الاعلام اختلاف واقع اولوب فقهادن بر طائفه عدم جوازینه ذاهب اولمشلردر و مدعالرینی اثبات صددنده آیات قرآنیه دن ویسئلونک عن الروح قل الروح من امر ربی و ما اوتیتم من العلم الا قلیلا نظم کریمی ایله احتجاج تصدی ایدوب آیت مذکورده حقیقت روحی بیاندن اضراب اولنمق و امر ربانیه حواله قلنوب من امر ربی عنوانی ایله ورود ایتمسی دلالت ایدر که روح امر مادهٔ سز قول کن تعلقی ایله حصول بولمش ابداعیاتدن اوله و حال و شانی بو منوال اوزره اولان شیئک حقیقتنه اطلاع جناب حقه مخصوص اولوب غیری ایچون محال اولدیغی مقرر و ما اوتیتم من العلم الا قلیلا قول کریمی ایله ارداف اولنمق دخی بو معنای

تأییده ایدوب آیت مذکوره ده حقیقت روحدن بحثدن منع ونهیه اشارت
واردر چونکه اول بابده تکلمدن امساک طرفنی اختیار ایتمشلردر وبعض
احادیث واخبار ایله دخی مدعالرینی تأیید وتوثیقه متصدی اولوب ازجمله بووجهله
بیانه مبادرت قلمشلردر که کتب تفاسیرده بیان اولندیغی اوزره بوآیت کریمه
نک سبب نزولی اولان روایت که احبار یهودک بر جماعت حضرت سرور
انبیای امتحان قصدیله مشرکینی قریشه تعلیم والقا قیلدیلر که اصحاب کهفدن
کهفدن ودوالقرنینک احوالندن و روحک حقیقتندن سؤال ایدیلر واکر
خصلت ثلاثه مذکوره اولدیغی صورتده که قصهٔ اصحاب کهف واحوال ذوالقر
ذوالقرنین بیان اولنوب حقیقت روحی بیان صددنده ابهام اولنمشدر
کلامی موافق اولورسه بعض سؤال اولنان امورک بعضندن جوابه تصدی
قیلوب بعض آخری بیانه تعرض ایتمزسه رسول صادقدر واکر مجموعندن جوابدن
عاجز اولوب ویاخود جملهسندن جوابه متصدی اولورسه علی کلا التقدیرین
حلا توراتده بیان اولندیغی صورتده مخالف اولدیغی جهتدن حاشا نبی
دکلدر دیمشلر ایدی پس وحی الهی ایله قصهٔ اصحاب کهف واحوال ذوالقرنین
بیان اولنوب حقیقت روحی بیان معرضنده ابهام اولندقده توراتده
بیان اولندیغی اوزره صورتده موافقتی محقق اولمشدر پس کتب التهدیده
حقیقت روح بیان اولنمیوب ابهام اولندیغی فهم انسانی ایچون اطلاع
مستحیل ومتعذر اولدیغی افاده ایدوب حقیقتندن بحثک عدم جوازنی
ثابت اولور دیمشلردر اما اکثر محققین جوازینه ذاهب اولوب حقیقتنه اطلاعک
دخی امکاننه قائل اولمشلردر وآیت مذکورهده بحث مزبوردن نهیه دلالت
ایتمک دکل بلکه روحک اصل عالم خلق اولان عالم امردن منبعث ایدیکنه دلالت
متضمن ایدیکنه اولدیغی جهتدن حقیقت روحی بیان وایضاحه اشارت
واردر دیمشلردر وقول ثانی قول اولدن اصوب وارجح ایدیکی کتب کلامیهدن

دن مؤلفات موثوقهده مسطور ومقرر ودرجحانی بعض محققین تقریری
اوزره اول وجهله اثبات اولنمشدر که آیت مذکورهده روحک حالی ابهام
اولندیغی نه آنکه حضرت رسالت پناهک معلوم سعادتلری اولمیوب نفس
الامرده حقیقتنه اطلاع محال اولدیغی جهتدن اولایله صعوبت فهمی ویاخود
مخاطبینه اعلامده عدم فائده سببیله اولوب یاخود اصلنده سؤال روحک
قدم وحدوثندن ایدی اوله که بوصورتده جواب سؤاله مطابق اولوب جوابک
مفادی روحک حدوثنی اعلام اولمش اولور یعنی من امر ربی کلامنک فحواسی
من روح امر الهی وتکوین رحمانی ایله موجود ومحدثدر دیمک اولور وبعض
مفسرین روایتی اوزره بوآیت کریمهده مذکور اولان روحدن جبریل
مراد دردیمشلردر وبعضلر دخی روح ملائکهدن واکبر اصناف مخلوقاتدن
برنوع مخصوصک اسمیدر دیوب بعضیلر دخی قرآن کریم مراد اولنوب
امردن وحی اراده اولنمق روایتنی اختیار ایتمشلردر وبوذکر اولنان
روایات اوزره آیت مذکوره مانحن فیه ایچون دلیل اولمز **فائده** دیبو
دخی معلوم اوله که عرف شرعده روح بر قاچ معنایه وارد اولوب اولا قرآنه
اطلاق اولنمشدر جناب حق جل وعلا وکذلک اوحینا الیک روحا بیور
مشدر وثانیا حضرت جبریله اطلاق اولنوب کلام الهیده نزل به الروح
الامین وارد اولمشدر وثالثا حضرت عیسی صلوات الله علی نبینا وعلیه
جنابنه اطلاق اولنمشدر وروح منه قول کریمنده وروده ایدیکی کبی ورابعا
باطن شخص انسانی اولان امر ربانی به اطلاق اولنمشدر که حقیقت انسانی
اندن عبارتدر وآیات قرآنیهدن ویسئلونک عن الروح قول کریمنده
وارد اولان روحدن مراد اولدر وبومعنای اخیرده استعمال اولندیغی
اعتبار ایله روح بعض ائمه اختیار ایتدکلری اوزره نفس وقلب وعقل ولب
لفظلرینه مترادف اولوب بعض محققین بوذکر اولنان الفاظدن هر

اعظم

فائده
روح اسم اربعه مسمی اولان
امور بیاننده در

شرح عقائد ابن حاجبدن نقل اولنمشدر

هر برى ايچون بر معناى مستقل اثبات ايدوب بينلرنده ترادفى نفى و انكار ايتمشلردر **نتيجة الاقوال فى حقيقة الروح** حقيقت روحده اختلافات كثيره وقوع بولوب اقوال عديده وارد اولمشدر حتى بعض افاضل بو بابده بعض روحك حقيقتنى تعيينده وايضاحنده ورود ايدن اقوال متخالفه نك اوچيوز عدد قوله بالغ اولدوغنى تصريح ايتمشدر و بو اقوال متخالفه بيننده

القول الاول فى حقيقة الروح

معتد به اولان اوچ قولدر كه قول اولى امام الحرمين واكثر محققين اهل سنتك اختيار ايتدكلرى قولدر و انلر روحك جسم لطيف نورانى اولوب نارك فحمده وماء وردك ورده سريانى كبى بدنده سارى اولمسنه ذاهب اولمشلردر و عادت الهيه نك جريانى انلك اوزرينه دركه بدنك حياتى

القول الثانى فى ذلك ايضا

انكله اتصاله مربوط اوله ديرلر و قول ثانى اولدركه روح جسم انسانى كبى بر جسم اوله و جمله اعضا وجوارحده وشكلده بدنك عينى اولوب نماسى ايله ناميى و ذبولى ايله زابل اوله و بو قول منوال محرر اوزره ابن حبيب وابن حزمدن منقول اولوب انلرك مختاريدر و قول ثالث اولدركه روح مجرداتدن اولوب جسم و جسمانى اولميه و بو مسلكك محققين اهل سنتدن حجة الاسلام وراغب اصفهانى وحليمى وابو زيد دبوسى واكثر متصوفين اختيار ايتديكلرى مسلكدر و بو زمرهنك مختارى اوزره روح هيكل محسوسه مغاير بر جوهر مجرد اولوب ابدانه نه متصل ونه منفصل ونه خارج ونه داخلدر اما بعض مؤلفات كلاميه ده ذكر اولندوغى اوزره قاضى وقلانسيدن منقول اولان قول كه روح و نفس بدندن فضله بر امر زائد حقيقى اولميوب بلكه حياتدن عبارت اوله يعنى بر امر معنوى نسبى اولوب ذوات حقيقيه دن اولميه لكن بو قولك قبولى حقيقى دكل ايديكى عقول سليمه اصحابنه ظاهر وباهر اولوب ادله قطعيه ايله مدللدر ازجمله بو قولك بنى نعيت بنى شريفه محمديه ده بلكه جميع كتب سماويه ده وارد بعض احكام واحواله منافاتيدر ارواحك موت

حدوث روح

حالنده بدندن مفارقتى وانفصالى و بدندن مفارقتندن صكره بدنى فنا پذير اولوب روحك بقاسى كبى زيرا كتب الهيه ده بو وجه اوزره ورودى روحك بحسب الذات اتصال وانفصال منقلوا احواله قابليتنى اقتضا ايدر كرك اجسام كرك مجردات مقوله سندن اولسون بهر حال ذوات حقيقيه دن اولمق مقرر اولوب قاضى و قلانسيدن منقول اولان قوله منافاتى متبين اولور **التكملة** ارواحك حدوثى بياننده جمله اهل ملت اتفاقلرى اوزره جميع ماسوى الله حدوث ذاتى و زمانى ايله محدث اولدوغى جهتندن ارواحك دخى حدوثى مقرر اولمشدر لكن وقت حدوثنى تعيينده اختلاف واقع اولوب بعض محققين ابدانك حدوثندن مقدم وقتنده خلق و ايجاد قلنمشدر ديمك اوزره بو آيت كريمه ايله استدلال ايتمشلردر كه جناب حق جل و علا ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين نظم كريمى ايله تكوين جسم انسانى بيان بيورديغى انلك عقبنده ثم انشأناه خلقا آخر بيورمشدر اندن خلق روح مراد اولنمق اوزره معتبردر و بعضيلر حدوث ابداندن مقدم ايجاد اولنمق طرفنى اختيار ايدوب بو حديث شريفله استدلال ايدركه قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم خلق الله الارواح قبل الاجسام بالفى عام الحديث و مسلك اوله سالك اولانلر مدعالرينى اثباتده بو حديثى استشهاد ايتديكلرى حديث نبويه منصوص ومصرح اولمغله قول ثانى ترجيح اولنمشدر و نفسك حدوثنى اثبات واختيارده ارسطوطاليس واتباعى اهل ملته موافقت ايدوب سائر فلاسفه قدمنه ذاهب اولمشدر **المقاصد** آنفا ذكر وايراد اولندوغى اوزره ضروريات دينيه دن اولمغله تصديقى واجب وادعانى لازم اولان واجباتدن برى دخى قيامت و حشر و نشر و معاد جسمانى يه اعتقاد جازم ايله تصديق و تسليمدر **فائده** قيامت لفظى اصلنده قيام معناسنه مصدر اولوب يوم قيامت

لفظ قيامتك معناى اصليسى و اشتقاقى بياننده

اموآتک قبرلردن قائم اولدقلری وقتدن عبارتدر وبعض اصحاب تألیف
قیامت قیمیا لفظنک معربیدر وقیمیا لفظی سریانی اولوب قبردن قیام
معناسنه دردمیشلردر وقیامت قرآن کریمده اسامی عدیده ایله مذکور
السماء قیامت
اولنمشدرکه تعداد اولنور یوم الجزا ویوم التلاق ویوم الجمع ویوم المیعاد
ویوم البعث ویوم الحاقه ویوم التناد ویوم الحساب والساعة وبو اسامی
اون عدد اسمدر وکثرت اسامی عظم شان مسمایه دال ایدیکی محتاج بیان
دکلدر ونشر لفظی خلقی بعد الموت بعث واحیا معناسنه حشر موقفه جمع
معنای نشر وحشر
واولدن جنت ونار سوق معناسنه در ومعاد لفظی اصلنده عود
معنای معاد
معناسنه مصدر ویاخود اسم مکان ویا اسم زماندر ونشأهٔ اخرویه
وجنت معناسنه اولوب کاه اولورکه وقت مفارقت روحدن اصحاب
جنتک جنته واصحاب جحیمک جحیمه دخوللری وقتنه دک وقوع بولان
احوال التزیه اطلاق اولنوب وعند البعض مطلقا فنادن صکره وجوده
رجوع معناسنه اولوب بعضیلر قتنده دخی بدنک متفرق ومثلا نشر
اولدقدن صکره ینه حالت اجتماعه ویاخود بعد الموت حیاته عودت
ورجوعندن عبارتدر وجمهور اهل سنتک مختارلری اولدرکه معاد روحک
بدندن مفارقتندن صکره آخرتده ینه بدنه عود تندن عبارت اوله ومعاد
ایکی معنا ایله متعارف اولوب بری معاد جسمانی وبری معاد روحانیدر
ومعاد جسمانی روحک بر بدنه عود تندن عبارتدرکه مفارقت ایتدیکی
بدنک فی الحقیقه ویاخود بحسب الشرع والعرف عینی اوله ومعاد روحانی نفس
ناطقه نک تعلق تدبیر تصرف ایله متعلق اولدیغی بدندن قطع پیوند تعلق
ایتمکله مفارقتندن صکره لذات روحانیه ایله متلذذ وآلام عقلیه ایله
مبحث اعادة المعدوم
متألم اولدیغندن عبارتدر مبحث اعادة المعدوم وما یتعلق به تحقیق
مبحث معاد صددنده بیانی مهم اولان مقدماتدن بری دخی مسئلهٔ

مسئلهٔ اعادهٔ معدومدرونک تحقیقی اول وجهله مبیندر که اجسام بعد
الموت متبدد ومتفرق اولدقدن صکره جمع واعاده سی مستحیل اولمیوب
جائز وممکن اولدیغنده جمیع عقلا متفقلردر لکن اعدام اولندقدن صکره
تکرار ایجادی ممکن میدر دکلمیدر انده اختلاف واقع اولوب حکما وکرامیه
ومعتزله دن ابو الحسین بصری امتناعنه ذاهب اولمشلردر اما ائمهٔ اهل
سنت بالاتفاق جوازی طرفنه ذهاب ایله اثبات مدعا ایتمشلردر واتفاق
اوزره هم بعد التفرق جمع وتألیفی وهم بعد الاعدام ایجادی ایکسینی دخی
تجویز ایدوب لکن حشرک وقوعی بعد الاعدام ایجادی طریقی ایله میدر..
ویاخود بعد التفرق تألیف وجمع طریقی ایله میدر اختلاف ایدوب بعضیلر
٧ ایجاد بعد الاعدام طریقی اوزره اولدیغنی اختیار ایتمشلردر وبعضیلری قول ثانی یه یعنی حشر وبعثک ... قول اولی یعنی حشر وبعثک جمع بعد التفرق طریقی اوزره اولدیغنی اختیار
ایدوب وامام الحرمین توقف طرفنی اختیار ایتمشلردر یعنی ذوات وجواهر
ایچون کرک بعد الاعدام ایجاد اولنمق وکرک بعد التفرق جمع تألیف اولنمق
ایکیسی دخی نفس الامرده جائز اولوب بعث وحشر بحسب العقل وجه اول اوزره
اولمق ممکن وجه ثانی اوزره دخی اولمق ممکندر لکن حشرک وقوعی بو ایکی
طریقدن قنقی طریقه اوزره اولدیغنی تعیین ایدر بر دلیل نقلیه ظفر بولنمدیغی
جهتدن بر طرفی تعیین نامناسبدر دیوب توقف طرفنی اختیار ایتمشدر
واکثر متأخرین امام الحرمین مسلکنی اختیار ایدوب انک اثرینه اقتفا
ایتمشلردر والله سبحانه اعلم واحکم الاقوال المشهورة فی المعاد اتفاقیان
اولندیغی اوزره روحک کالنار فی الفحم والماء فی الورد بدنده ساری بر جسم
لطیف نورانی اولمسنه ذاهب اولان جمهور مسلمین الحق حشر جسمانی
اثبات ایدوب محققین ائمهٔ اسلامدن امام غزالی وراغب اصفهانی
اصفهانی وحلیمی وابو زید دبوسی وامام فخر الدین رازی وصوفیه دن
جم غفیر که روحک مجرد اولدن اولوب اجسام مقوله سندن اولمدیغنه ذاهبلردر

ومعاد جسمانی وقوعنی قبول وتصدیقدن صکره معاد روحانی دخی اثبات
ایتمشلردر وجمهور حکما انجق معاد روحانی اثبات ایدوب حشر جسمانی
اثبات ایتممشلردر وبو زمره دن جالینوس دخی بو ایکی طرفدن برینی
قبول ورده تصدی ایتمیوب توقف طرفنی اختیار ایتمشدر رحمه الله تعالی
وطبیعیون خذلهم الله تعالی الی یوم یبعثون مطلقا معاد وحشر ونشری
انکار ایدوب جمیع حیوانات امزجه وقوا واعضا واعراضدن عبارت اولمق
زعمی ایله بعد الموت فانی ومنعدم اولور دیمشلردر وبو اعتقاد فاسدلری
تکذیب عقله مؤدی اولدیغی جهتدن سائر فلاسفه دخی اول بشر زمره نك
ذکر اولنان معتقد باطللرینی رد وتزییف ایدوب کندیلرینی تضلیل ایتمشلردر
کتب کلامیه مشتمل اولدیغی اوزره بو مسئله ده بونلرڭ قول مذکور ومشهور
اولوب معاد روحانی ایچون قبولا ورداً وانکارا تکلیف تعلق ایتممشدر
ومنکری تکفیر اولنمیوب اثباتی دخی شرعا وعقلا ممنوع دکلدر اما معاد
جسمانی ضروریات دینیه دن اولمغله اعتقادی بحسب الشرع واجب اولوب
انکار ایدنلر تکفیر اولنمشدر زیرا انك ثبوتنده وارد اولان نصوص کثیره
قاطعه قابل تاویل اولممغله ظاهری اوزره ابقا اولنوب تصدیقی واجب
اولور واما امام فخر بعض مؤلفاتنده انصاف اولدر که شریعت
محمدیه یه ایمان ایله انکار حشر جسمانی بیننی جمع ایتمك ممکن دکلدر یعنی
حقیقت قرآن عظیم الشانه اقرار واعتراف ایدن کمسنه یه البته معاد
جسمانی یی تصدیق لازم اولور زیرا قرآن مجیدده تکرر ورودی بر مرتبه یه
بالغ اولمشدر که تاویل قبول ایتمز دیو تصریح وتنصیص ایتمشدر وبعض ائمه
تفسیر تحقیقی اوزره سور قرآنیه که یوز اون درت سوره در اول مجموعدن
حشر ومعاد ذکر اولنمیان انجق اون اوچ سوره اولوب باقی یوز بر
عدد سوره کریمه ده مذکور اولمشدر واول سوردن بعض سوره نك

سوره نك انجق بر محلنده وبعض سوره نك ایکی وبعضنك اوچ
وبعضنك دخی زیاده محللرنده مذکور اولوب بعض سوره ده مطلقا
حشر منصوص وبعضنده حشر جسمانی وبعضنده دخی وقوع حشره ادیان
سابقه اهالیسنك دخی تصدیق واقرارلری ذکر وایراد اولنمشدر السؤال
طرف مخالفیندن سؤال ایراد اولنوب نیجه ایات قرآنیه اتفاق مفسرین
ایله تاویل اولنوب بتخصیص متشابهاتدن ویبقی وجه ربك نظم کریمی
والسموات مطویات بیمینه آیت کریمه سی کبی آیات عدیده نك تاویلی واجب
اولمشدر وبعض آیات قرآنیه دخی جواز تاویل اولنوب وبعض محققین
تاویلات قرآنیه ده مستقل تالیفلره تصدی قیلمشلردر پس جائزدر که
بو بابده استشهاد اولنان ایات دخی بو قبیلدن اوله دینورسه الجواب
اول سؤالدن جوابك حاصلی اول وجهله تقریر اولنمشدر که تاویلك جوازی
معنای ظاهر اراده اولنمق ممکن اولمدیغی صورته مخصوص اولوب بو مبحثده
اثبات مدعا ایچون تمسك اولنان نصوصك ظاهرن اراده قیلمق ممکن ایکن
عدول اولنوب تاویله تصدی جائز دکلدر زیرا ظواهر نصوصدن غیر ضرورتده
عدول رد نصوص قبیلندن اولوب فرقه باطنیه وفلاسفه ادعا وحمل ایدکلری
معنایه حمل ایتمك انلرك معتقد باطللرینی قبول حکمنده اولوب محض الحاد
اولدیغی مؤلفات ثقاتنده مسطور ومصرحدر تحقیق المقام بو مبحثده بیانی
واجب اولان تحقیقات اندر که معاد روحانی وجسمانینك ایکیسنه دخی
قائل اولان محققین انجق معاد جسمانی اثبات ایدوب معاد روحانی
اثبات ایتمین جمهور متکلمین ایله طائفه دخی قاطبة روح انسانی بدندن
مفارقت ایتدکده بدن فنا پذیر اولوب لکن روحك بقاسنده متفقلردر وبو
ایکی جماعت مسلکلری بیننده فرق انجق بو وجهله در که مسلك اوله اختیار
ایدنلر تجرد روحه ذاهب اولمغله روحك بدندن مفارقتی وقتنده یوم حشره دك

انك ایچون بدن مخلوق اولمیوب قائم بنفسه بر جوهر مجرد اولمغله
اول حالده جمیع مدرکاتی روحانی اولدیغی جهتدن اکا معاد روحانی
دیرلر اطلاق ایدرلر و وقت قیام ساعتده ینه اجساد فانیه کالاول
محشور اولوب سابقا نشأه دنیاویه ده اولان تعلقی کبی اکا تعلق ایله
عود ایتدن صکره اولان احواله معاد جسمانی اطلاق ایدرلر اما مسلک
ثانیه ذاهب اولان جمهور متکلمین که مطلقا مجردات اثبات ایتمیوب
روحك اجسام لطیفه مقوله سندن اولمسنه ذاهب اولمشلردر بدندن
مفارقتی وقتندن وقت حشره دك واندن الى ابد الآباد وقوع بولان
تلذذ وتألمك مجموعنه معاد جسمانی اطلاق ایدرلر یعنی بهر تقدیر روحك
بعد الموت بقاسنده جمیع ائمه مسلمین متفقلر ایدیکی معلوم ومتحقق
اولور الحق مقدما ذکر اولندیغی اوزره قدماسندن منقول اولان قول
مرجوحکه روح هیکل مشهودك عینی اولمغله امر زائد على البدن اولمیوب
حیات کبی اعراض مقوله سندن اولمقدر انك ظاهرندن مستفاد ومفهوم
اولان روحك دخی بعد الموت بدن کبی فناپذیر اولوب تکرار وقت حشرده
بدن خلق وایجاد اولندقده روح دخی اول وقتده ینه خلق اولنمقدر لکن
بو قولك مزیف ومردود اولدیغی بالاده مسطوردر فلیتذکر

تتمة التحقیق

اکثر کتب کلامیه ده بو مبحث وجه مذکور اوزره مسطور اولوب یعنی معاد
روحانی وجسمانینك ایکسنی دخی اثبات الحق آنفا اسملری تعداد
اولنان محققینه مخصوص اوله وسائر متکلمین مجرد معاد جسمانی
اثباتنه جهد ایدوب معاد روحانیه قائل اولمیه لر اما بعض مؤلفات
موثوقه ده اول وجهله مصرح ومنصوصدر که الحق معاد جسمانی اثباتنه
حصر مطلب ایدوب معاد روحانی اثباتنه تعرض ایتممك [illegible] واندن
منقول اولان قول مردوده قائل اولندره مخصوص اولوب انلردن ماعدا

شرح عقاید ابن حاجب

ماعدا جمیع متکلمین کرك روحك اجسام مقوله سندن اولمسنه ذاهب
اولنلردن اولسون کرك تجردینه قائل اولان محققین زمره سندن اولسون
جمله سی بالاتفاق روحك بدندن مفارقتندن صکره حی ودراك اولمق اوزره
بقاسنده اتفاقلرندن ناشی قاطبه هم معاد جسمانی وهم معاد روحانی
ثبوتنه قرار ویرمش اوله لر وبو تحقیق بعض فحول تألیفاتنده اصح
اقوال اولمق اوزره ایراد اولنمشدر

ادلة اثبات المعاد الجسمانی

معاد جسمانی وبعث اجسادك ثبوتی عند اهل الحق بو وجهله مدللدر که
ذکری سبق ایتدیکی منوال اوزره حشر اجسام کرك ایجاد بعد الاعدام معناسنه
وکرك جمع بعد التفریق معناسنه اولسون نفسنده مستحیل اولمدیغی ظاهر
وواضح اولوب مخبر صادقدن تلقی اولنمشدر فلهذا حقیقتی مقرر اولوب
اعتقادی واجب اولمشدر ونفسنده ممکن ایدیکی اول وجهله مثبتدر که
بر شیئك امکانی فاعل وقابله نظر ایله حاصل اولور اما قابله نظر ایله حصولی
اول وجهله درکه اجزای بدن میت بعد الاعدام ایجاد قلنمغه وبعد التفرق
وجه مخصوص اوزره جمعه وحیاته قابل ایدیکی امر محققدر اگر قابل اولمسه
دفعه اولیده دخی قابل اجتماع وحیات اولمزدی زیرا شیئك بر وقتده ممکن
اولوب وقت آخرده امتناعی مستحیلدر واما فاعله نظر ایله حصولی جناب
حقك هر شخصی بعد الاعدام ایجاده واجزای بدنیه سنی بعد التفریق جمع
وتألیفه وخلق حیاته قادر ایدیکی محقق اولمغله مثبتدر واما جزما وقطعا
وقوعنه دلالت ایدن آیات باهره قرآنیه که مخبر صادق تبلیغی ایله تلقی
بالقبول واجب اولمشدر از جمله حق جل وعلا بیورر قل یحییها الذی
انشأها اول مرة اولیس الذی خلق السموات والارض بقادر على ان
یخلق مثلهم وقوله تعالى فسیقولون من یعیدنا قل الذی فطرکم اول مرة
ایحسب الانسان ان لن نجمع عظامه بلى قادرین على ان نسوی بنانه قالوا

لجلودهم لم شهدتم علينا قالوا انطقنا الله الذى انطق كل شيء كلما
نضجت جلودهم بدلناهم جلودا غيرها يوم تشقق الارض عنهم سراعا
ذلك حشر علينا يسير افلا يعلم اذا بعثر ما فى القبور الايات واحاديث
نبويه ده دخى بو مدعاى مثبت و مؤيد اكثر من ان يحصى احاديث شريفه
ورود ايتمشدر و شرايع سابقه ده دخى بو منوال اوزره بعث و نشرك
وقوعى مذكور ديمشلر ولكن قرآن عظيم و فرقان كريمده سائر كتب الهيه
مذكور اولدقلرندن اكثر و اوفر ذكر اولنوب جناب خاتم الانبياء
والمرسلين حضرتلرى دخى حشر اجسادك بيان و تفصيلنده سائر
انبياء عظامدن زياده اهتمام بيورمشلردر و انك سر حكمتى بعض افاضل
محققين بيان ايتدكلرى اوزره قرآن كريمك نزولى سائر كتب الهيه دن
مؤخر وقوعى بولوب حضرت رسالت پناهك بعثتى دخى سائر انبيانك
زمانلرندن وقت حشره اقرب اولديغيچون تصريح ايتمشلردر من ادلة
المخالفين والجواب عنها امتناع حشر جسمانى ادعا ايدن مخالفين ضلالت
آيينك زعم فاسد و رأى كاسدلرى اوزره مدعالرينى اثبات صددنده
اقامت ايتدكلرى ادله سخيفه دندر كه بر شخص فرضا شخص آخرى
اكل ايتمش اولسه و مأكولك بدنى منهضم اولوب آكلك بدنندن جزء
اولسه وقت حشر اولدقده البته بو ايكى احتمالدن خالى دكلدر اول اجزاء
مأكوله يا آكلك و ياخود مأكولك بدنندن جزء اولمق اوزره محشور
و معاد اولور و بو ايكى احتمالدن هر قنقيسى فرض اولنورسه آكل و مأكول
دن بريسى بتمامه محشور اولميوب خلاف مفروض لازم اولمغله امتناعى
محقق اولور ديرلر و بو شبهه لرى اول وجه اوزره مجابدر كه وقت
حشرده اعاده قلنان ابدانك اجزاء اصليه سيدر كه عمرك اولندن آخرينه
دك باقى اولوب قابل تغير اولمازو اول مأكول اولان اجزا كه بدن آكلدن

و مرسلك بعثتلرندن متأخر اولمدن
ناشى وقت حشر ايله عهد سعادتلرى
بيننده غير نبى مبعوث اولميوب زمان
شريفلرى دخى سائر انبيانك [illegible]

آكلدن جزء واقع اولمشدر آكلك اجزاء اصليه سندن اولميوب بلكه بدل
ما يتحلل اولمق اوزره بدن آكلده انضمام ايله زائل اولور و بو مبحثده
بعض محققين دخى بو وجهله نظر ايراد ايدوب بو جواب ماده شبهه يى
حاسم دكلدر زيرا اول اجزاء مأكوله كه بدن آكلدن فضله ولطفاء و مأكول
ايچون اجزاء اصليه دندر جائزدر كه بدن آكلده نطفه اولوب بدن آخر ايچون
اجزاء اصليه اوله پس بو صورتده محذور سابق عودت ايدر زيرا بر شخصك
اجزاء اصليه سى شخص آخرك دخى اجزاء اصليه سى اولمش اولور ديمشدر
و محقق تفتازانى شرح مقاصدده بو سؤالدن اول وجهله جوابه تصدى
ايتمشدر كه بو فساد وقوعده اولوب امكانده دكلدر و جائزدر كه مقتضاى
عادة الله اوزره جناب حق اول تولد ايدن شخصك ماده وجودى
اولان نطفه ده مأكولك اجزاء اصليه سندن خلق ايتميوب فضله اولان
اجزاسندن و ياخود غذاى آخردن خلق ايليه و محقق دوانى نك
دخى بو مبحثده تحقيقات انيقه سى اولوب مولانا عصام الدينك
دخى رساله فارسيه سنده تدقيقات عجيبه سى واردر تفصيله مؤدى
اولمغله بو مجله ده ذكرينه تصدى اولنمدى اطلاع مراد ايدن محلنه مراجعت
ايليه تذييل المبحث بعض مؤلفات كلاميه ده منصوصدر كه بعث و احيا
عقلايه مخصوص اولميوب جميع صبيان و مجانين بلكه بهائم و حشرات
و طيور جمله محشور اوله لر حتى صاحب كشاف و اذا الوحوش حشرت نظم
كريمنك تفسيرنده جميع ذى روح اولان حيوانات قصاص
اولنمق ايچون محشور اولوب ذباب حقير بيله حشر اولنورلر ديو تصريح
ايتمشدر لكن بعض محققين ضروريات دينيه دن اولوب اعتقادى
واجب اولان انجق اطاعت جهتيله مستحق ثواب و عصيانى جهتيله
ايله مستوجب عقاب اولان مكلفينك حشر و بعثى اولوب مكلف و غير

تذييل المبحث محشور اولمق انسانه
مخصوص ميدر و ياخود صبيان و مجانين
و سائر حيوانات دخى حشر
اولنورمى انك
بياننده در
هـ

مكلف جميع حيواناتك بعث حشرنه اعتقاد ضرورات دينيه دن دكلدر
زيرا مجرد عك حشر وبعثنه دلالت ايدن اخبار منقوله حد تواتره واصل
اولميوب مقطوع به ومجمع عليه اولان ضرورات دينيه دن اولمشدر
زيرا اسلاف ائمهٔ مسلمين اولان اساطين دينك بيننده اختلاف
واقع اولوب اجماع منعقد اولمشدر فلهذا انكار اعتقادى شرايط اسلامدن
اولميوب بلكه واجب اولان انجق مكلفينك حشر وبعثيدر ديو تنصيص
ايلمشلردر **المنهج الثاني حال الارواح بعد المفارقة عن البدن** ابو المعين
نسفى قدس الله سره ارواحك بدندن مفارقتندن صكره اولان
احوالنى بيان صددنده بو وجه اوزره متصدئ تحقيق وايضاح
اولمشلردر كه ارواح دورت صنف اولوب اولا انبياى عظام عليهم صنوف
الصلوات والسلام حضراتنك ارواح مقدسه لريدر كه اجساد شريفه — ارواح الانبياء عليهم السلام
لرندن مفارق اولدقده نشأهٔ دنيويه ده اولان صورت مستحسنه
لرينه شبيه مسك كافور ايله سرشته بر صورت حسنه ايله متشكل اولوب
بهشت برينده مآكل شهيه ومشارب بهيه ايله تنعم اوزره اولورلر
و وقت شب هنگام سكون وراحتده تحت عرشده معلق اولان قنا
ديلده قرار ايدرلر وبرى دخى ارواح شهدادر كه جسدلرندن خروج — ارواح الشهداء
ايتدكلرنده طيور خضر اجوافنده آرام ايدوب اطعمهٔ جنت ايله وسائر
نعم الهى ايله تنعم ايدرلر وبعد ذلك انلر دخى تحت عرشده اولان قناديلده
آرام ايدرلر قال الله تعالى سبحانه بل احياء عند ربهم يرزقون فرحين بما
آتاهم الله من فضله الاية وقال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم ارواح
الشهداء في حواصل طير خضر تعلق من ثمار الجنة واما مؤمنلردن مطيع
اولنلرك روحلرى اگرچه ربض جنتده قرار طوترلر اما اكل جنتده اكل — ارواح صلحاء المؤمنين
نعمتدن ممنوعلردر انجق حدايق جنانه نظر ايتمكله التذاذ ايدرلر

ايدرلر وبرى دخى عصات مؤمنين ارواحيدر كه بين السماء والارض هوا — ارواح عصاة المؤمنين
جايگاه ايدنمكله متمكنلردر وبرى دخى ارواح كفاردر كه طيور سودا اجوافنده — ارواح الكفار
يعنى سياه مرغلر دروننده مستقره اولوب طبقات جحيمدن سجينده
قرار طوترلر وبعض آثارده سجين ارض رابعه اولمق روايت اولنمشدر
المنهج الثالث سؤال الملكين وعذاب القبر ضرورات دينيه دن اولمغله
قبولى وتصديقى واجب اولان اموردن برى دخى جناب حضرت بارى النسم
موتاى قبرده احيا قيلوب منكر ونكيرى ارسال واول ملكين مكرمين ميتك
مدفون اولان شخصدن سؤاللريدر جميع اهل حق اتفاق ايتمشلردر كه
جناب خالق البرايا جل وعلا قبر ايچره ميته متلذذ ومتألم اولاجق قدر
حيات اعطا ايليه وبو مسئله وجه مذكور اوزره بينلرنده مجمع عليها اولوب
انجق اول امواتك تكرار روحلرى بدنلرينه اعاده اولنورمى وياخود جناب
حق انلره بعد روح ملكينك كلاملرينى فهم ايدوب جوابه قدرت مرتبه سى بلا روح [؟]
حيات اعطا ايتمكله اعاده اولنورمى انده توقف ايتمشلردر وسؤال قبرك
وقوعنه وحقيقتنه ادلهٔ سمعيه دن شواهد كثيره ايله استدلال اولنوب
اگرچه اول ادله دن هر برى فرادى فرادى نظر اولنسه خبر احاد مقوله سيدر
ولكن اول مدعاى مصدق بر مضموننه طرق عديده ايله اخبار متكاثره
ورودندن ناشى برى برينى تقويت ايدوب جمله سندن متراكم اولان قدر مشترك
مرتبهٔ تواتره بالغ اولمشدر ونفس الامرده قدرت الهيه نظر ايله ممكناتدن ايدكه
مقرر اولوب مخبر صادقدن دخى قطعى تلقى اولنمغله من غير تأويل تصديق
اولنمق واجب اولمشدر بعض مخالفين بو مبحثده ايراد ايتدكلرى شبهه كه — ردّ اقوال المخالفين
روحسز حيات ممتنع ومستحيلدر ديدكلرى ذكر ائمهٔ دين طرفندن اول
وجه ايله مجاب وممنوعدر كه جناب حق روحى جسمه اعاده يه قادر اولديغى كبى
جسدده روحسز حيات خلق ايتمكه دخى قادردر پس بو تحقيق معلوم اولنجق

(حاشیه:) ما لم يدفن لا يسئل والسؤال لكل ذى روح حتى ان الرضيع يسأل ويلقنه الملك اويلهمه الله تعالى خلاصه فى الجنايز قريبا من آخر الباب

مخالفیندن جهمیه وضرار ابن عمرو وبشر مریسی وبعض امامیه وبعض معتزله که
میت مسلوب الحیات اولدیغی جهتدن جماد مقوله سی اولوب اندن سؤال
مستحیلدر دیو سؤال ملکینی انکار ایتدکلرینه جواب حاصل اولور وحال اسملری
مذکور اولان مخالفینک زعم باطللری اوزره مدعالرینی اثباتده تمسک ایتدکلری
ادله سخیفه دن بریسی دخی اولدر که اگر میت جماد مقوله سندن اولمیوب
انک ایچون ادراک اولسه انار حیاتندن تحرک اضطراب مثللو حالات
مشاهد اولنوردی حالبوکه ملکین ایله مکالمه ومقاوله لری مسموع اولوردی
دیرلر وبو دلیللری اول وجهله تزییف اولنور که نائم نومی وقتنده میته مماثل
ایدیکی بی اشتباه درکار اولور که واقعه سنده نیجه لذات والام ادراکی ایله
متأثر اولوب متلذذ ومتألم اولور مع هذا اندن مقتضای تلذذ وتألم
اولان تحرک اضطراب مثللو حالات مشاهد اولنمیوب اثر لذت والم حس
اولنمز وبالخصوص حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم انزال وحی حالنده
حضرت جبریل امینی کلام مشاهد وکلامنی استماع بیورب اصحاب کرامدن
سائر حضار آگاه اولمزلر ایدی که مدعای اهل حقی اثباته سائر ادله دن
مغنیدر ائمه دن جم غفیر تصریح ایلدیلر اوزره سؤال قبری وتنعیم وعذابنی
تصدیق واعتقاد واجب اولوب لکن کیفیتنده بحث ایتمک جائز دکلدر
وطریق اسلم حقیقتنه اطلاع جناب حقه تفویض اولنمقدر والله اعلم
بعض ائمه فن سؤال قبرک اگرچه بعض ناسه اختصاصی اولمیوب جمیع
صغیر وکبیر مسئول ومؤاخذ اولمق مقرردر دیمک اوزره تصریح وتنصیص
ایتمشلردر لکن اصح اقوال اولدر که بعضیلر مستثنا اولوب سالم ومصون
اولانلر ازجمله انبیای عظام علیهم الصلوة والسلام حضراتی ایچون قول
ثانیی اختیار ایدنلر قتنده سؤال قبرک عدم وقوعی اول وجهله ثبوت
بولوب ومقرر اولمشدر که بعض صلحای امت صلاحی سببی ایله فتنه قبردن

قبردن امین اولوب غزات وشهدا دخی فتن اخرویه دن مصون
اولدقلری احادیث صحیحه ایله ثبوت بولمشدر پس انبیای کرامک
علو مقاملری مستتبع سعادت عظمی اولدیغی محقق اولوب عصمتلری
مقرر ایکن انلر ایچون سؤال قبر مثللو فتن اخرویه دن مصون اولمق
اولویت ایله معلوم ومبین اولور وکذلک عشره مبشره دخی حسابک
عدم وقوعی کتب فنده مفصلا تنک اکثرنده منصوص ومصرحدر — سؤال قبرک عموم / اختصاصنده وارد / ایدن اقوالدر
ایراد سؤال والجواب عنه بو محلده اگر سؤال ایراد بعض افاضل — اولنوب / م
نقلی اوزره سید ابو شجاعدن سؤال قبر علی انبیای عظام
ایچون دخی وقوعی روایت اولنمشدر دینلور ایسه جواب اول
وجهله درکه حساب اخروی ایکی گونه اولوب بری حساب مناقشه وبری — حساب المناقشه / وحساب العرض
دخی حساب عرضدر وحساب مناقشه اول وجهله وقوع بولان
حسابه اطلاق اولنور که مؤاخذه اولنان کیمسه یه صورت عتابده خطاب
اولنوب اندن صادر اولان افعال ایچون بو فعلی نه وجهله تجاسر ایدوب
مبادرت ایتدک دیمک اوزره سؤال اولنه وحساب عرض اول وجهله
اولان حسابه اطلاق اولنور که اول فعلک فاعلی اولان کیمسه یه فعل فلانی
سندن صدور ایتدی وفرینی عفو ومغفرت اولدی دیو طرف الهیدن
اول وجهله اولان حسابه اطلاق اولنورکه اول فعلک فاعلی اولان
خطاب عزت وارد اوله وبو محلده انبیای عظام حضراتی ایچون
وعشره مبشره ایچون عدم وقوعی قرارداده اولان حسابدن حساب مناقشه
مراد اولوب حساب عرض که تعذیب انواعندن دکل ایدیکی تحقیق سابقدن
منفهم اولمشدر انبیای عظام واصحاب کرام ایچون وسائر اولیا
وشهدا وصلحا ایچون دخی وقوعی مؤلفات ثقاتده مسطور لاسیما
ابو المعین نسفی معتقداتنده مندرج ومذکوردر احوال الاطفال

والى صار بو بابده دخى اصح اقوال اولدر كه اطفال مسلمين دخى مكلف
دكل ايدكلرى جهت ايله سؤال قبردن سالم اولالر لكن اطفال مشركين
ايچون عذابك وسؤال قبرك وقوعنده واندرك جنت ونارده دخول
وعدم دخوللرنده بين الائمة اختلاف واقع اولوب امام اعظم ابو حنيفه
حضرتلرى اول مسائلده ورود ايدن اثار واخبار بحسب الظاهر متعارض
اولدوغى جهتدن توقف ايتمشلردر وبو مسئله اول مسائل معدوده دندركه
حضرت امامك انده توقفلرى روايت اولنمشدر وضرورات دينيه
دن دكل ايديكه مقرر اولوب بر طرفك تعيينى واثباتنه دليل قاطع ورودى
دخى مسموع ومشهور اولمق ايله بو مبحثده طريق اسلم اولدركه توقف
اولنوب علم الهى يه تفويض اولنه بااينكه رؤساى تابعيندن قاسم بن
محمد وعروة بن الزبير وانلرك امثالى نيجه نشتانلك دخى بو مسئله ده
عنعنه رواتت ايله توقفلرى منقولدر وكذلك امام نووى اطفال
مشركين حقنده اسلاف ائمه مسلميندن اوچ قول نقل ايتمشدر كه
قول اول جمله سى ناره اولمق قوليدر وقول ثانى توقف اولنمق قوليدر
وقول ثالث جمله سى جنتده اولمق قوليدر كه امام نووى كنديسى دخى
بو قولى اختيار ايدوب كل مولود يولد على فطرة الاسلام حديث شريفى ايله
تاييد ايتمشدر التذييل اهل سنت كثرهم الله سبحانه اتفاقلرى اوزره [تذييل]
عذاب قبر وسؤال منكر ونكير وضغطه قبرك مؤمن وكافر ومطيع وفاسق
ايچون وقوعى امر مقرر اولوب هر شخص ايچون تفصيل وقوعى اول وجهله
بيان اولنمشدر كه مدفون اولان مؤمن مطيع اولدوغى صورتده انك ايچون
عذاب قبر اولميوب انجق اولقدر اولور كه نعم الهى ايله دنياده متنعم اولوب
شكر ايتمديكى ايچون ضغطه قبره مبتلا اولوب انك هول وخوفى ايله
متألم اوله وعصات مؤمنيندن اولدوغى صورتده انك ايچون عصيانى

[وليلة جمعه] عصيانى مرتبه سى عذاب قبر وضغطه قبر وقوع بولور لكن يوم جمعه ده
منقطع اولوب يوم قيامته دك عودت ايلمز باخصوص اكر يوم جمعه ده
ويا خود ليلة جمعه ده وفات ايتمش اولور سه انك ايچون كرك عذاب قبر
وكرك ضغطه قبر انجق بر ساعت مقدارى متمادى اولور واندن صكره
منقطع اولوب من بعد يوم حشره دك بفضل الله تعالى عودت ايلمز واما
كفار ايچون عذاب قبر والعياذ بالله قيامته دك متمادى اولوب انجق يوم جمعه ده
وشهر رمضانده بحرمة النبى صلى الله تعالى عليه وسلم عذابلرى مرتفع اولور نته كيم
اول حضرتك جميع برايايه رحمت اولدوغى جهت ايله بعثتندن صكره مشركين
وكفاردن امم سالفه كبى خسف ومسخ مثللو عذاب دنيوى مرفوع قيلنمشدر اللهم
اجرنا وسائر اخواننا المؤمنين منه المنهاج الرابع فى ذكر صحايف الاعمال
كتاب وسنتده منصوص اولدوغى جهتدن ايمان وتصديقى واجب اولان
اموردن برى دخى اعمال عبادك صحايف مكتوبه اولوب يوم حسابده مطيع
وموحد اولان مؤمنينك طرف يميندن وكفره وعصاتك نعوذ بالله طرف
شمالندن اعطا اولنديغيدر كه آيات واخبارده اكثريا انك حصوص وورود ايتمشدر
كما قال الله سبحانه فاما من اوتى كتابه بيمينه فسوف يحاسب حسابا
يسيرا وينقلب الى اهله مسرورا واما من اوتى كتابه وراء ظهره فسوف يدعوا
ثبورا ويصلى سعيرا انه كان فى اهله مسرورا الاية ومنهاج آتيه ده وزن اعمال
تحقيق اولنمق صددنده صحايف اعمال اثباتى ايچون استدلال صالح بر
تحقيقات ايراد اولنوب وزن اعمال بحثنه تعلق اتم اولمغيله تاخير اولندى [فى الميزان ووزن اعمال العباد]
المنهاج الخامس فى الميزان ووزن اعمال العباد قواطع سمعيه ايله مثبت
اولوب بحسب العقل دخى محاط دائره امكان اولدوغى جهتدن تصديقى واجب
اولان امور اخرويه دن برى دخى وزن اعمالدر قال الله سبحانه والميزان
والوزن يومئذ الحق فمن ثقلت موازينه فاولئك هم المفلحون ومن خفت

موازینه فاولئك الذین خسروا انفسهم بما كانوا بآیاتنا یظلمون الآیة وقرآن
كریمدن نیجه مواضع عدیده‌ده دخی مذكور اولوب الفاظ قرآنیه‌نك بر محلده كی
معانی حقیقیه‌سی اراده قیلنمق ممكن اوله معنای مجازیسنه عدول جائز اولمدیغی
جهتدن بو بابده وارد اولان آیات اعمال ایچون منصوب اولان میزانك
موازین دنیویه كبی ایكی كفه‌سی و بر لسانی اولمق اوزره میزان حقیقی اولدیغی
اهل تفسیردن جمّ غفیر تصریح و تنصیص ایتمشلردر لكن تعیین موزونده اقوال
مخالفه وارد اولوب بعض ائمه كرام ذاهبلردر كه وزن اولنان صحایف
اعمال اوله و بعضیلر دخی موزون اولان نفس اعمال اولمق طرفنی اختیار
ایتمشلردر ولكن احادیث مشهوره‌دن حدیث بطاقه قول اوّلی مؤید اولمغله
اكثر ائمه دخی اول قولی اختیار ایتمشلردر و اول حدیث شریفك علی مافی الكتب
المشهوره بیانی اول وجهله‌دركه جناب رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم
حضرتلری بیوردیلر كه عرصه محشرده بر مؤمنك حسناتی كفه‌سی خفیف اولدقده
عرشدن بر كاغد پاره ساقط اولوب كفه حسناته واقع اولمغله اول طرف راجح
اوله و اول قطعه پاره‌ده مكتوب اولان كلمه طیبه لا اله الا الله اوله‌جق بو حدیث
شریفك منوال مذكور اوزره عمده ثقات رواتدن ایله مرویدر ولكن ابن عباس
دن رضی الله عنهما روایت اولنمشدركه اعمال اهل ایمان روز محشرده صور مستحسنه
ایله متشكل و افعال كفره اشكال مستقبحه‌یه متحول اولمغله اجسام مقوله
سندن اولوب بنفسها وزن اولنه‌جق بو روایت علی تقدیر صحته قول ثانی یه
تأیید ایتمكله قول اول اوزره رجحانه اقتضا ایتدیكی ظاهر در واما شیخ
رحمه الله علیه اعمالك صاحبی یعنی عامل و فاعل اولان شخص علی عامل ایله بیله
وزن اولنمق قولنی بنا اقوال منقوله‌یه تعمیم و ترجیح ایدوب اول وجهله
اثبات مدعایه متصدی اولمشدركه مشاهیر صحابه كبرادن عبد الله بن مسعود
حضرتلری حضور رسول الله‌ده صلی الله تعالی علیه وسلم بر دفعه صعود

حدیث البطاقه

صعود ایدوب بدن مباركلری غایت لاغر اولمغله اول محلده حاضر اولان
اصحاب كرامك ذانولرینك اینجه‌لكنه نظر ایدوب تبسم ایتدكلرنده حضرت
رسالت پناه صلی الله تعالی علیه وسلم سعادتله آگاه اولوب بیوردیلر كه اتعجبون
من رقة ساقیه وانهما لاثقل فی المیزان من ملء السموات والارض وبو حدیث
حدیث شریف امام شیخك اختیاری اولان قولی مؤید اولدیغی محتاج بیان
دكلدر خاتمة البحث میزان اخروی یی بعض ارباب اعتزال نفی و انكار ایدوب
مدعالرینی اثبات صددنده اقامت ایتدكلری ادله‌ء سخیفه‌دندر كه اولا
اعمال اعراض مقوله‌سندن اولدیغی متفق علیه اولوب اعدام اولندقدن
صكره تكرار اعاده اولنمق ممتنع و مستحیلدر و اعاده و ایجاد اولندقجه وزن
اولنمغه قابلیتی متصور اولماز دیرلر و بعد الاعدام ایجادی ممكن اولدیغی تقدیرجه
دخی خفت و ثقل ذوات مقوله‌سنه مخصوص اولوب اعراضده متصور اولمدیغی
جهتله وزنی ممكن دكلدر دیوب ثانیا بر شیئك وزن اولنمسی مقدارینی بلمك ایچوندر
و اعمال عبادك مقداری حضرت جناب حقك معلومی ایدیكی مقرر اولمغله وزن
اولنمقده فائده متصور اولمیوب عبث اولمق لازم كلدیكندن ناشی قبایحدن
اولوب جناب حق اندن تنزیهی لازمدر دیرلر و بو بابده ورود ایدن نصوص
وزن اعمالدن عدل مراد اولمق اوزره تأویل اولنمقدر دیرلر الجواب عما قالوا
وردّ اقوالهم ... تعالی بیانی اولدیغی اوزره وزن اولنان
نفس اعمال اولمیوب بلكه اعمالك مكتوب اولدیغی صحایف اولمق قولنه نظر ایله
بو اشكالك انحلالی ظاهر و باهر اولوب موزون اولان نفس اعمال اولدیغی
تقدیرجه نشأه اخرویه‌ده اعراضك اجسامه تبدلی ایله جواب ویریلور نته كیم
انك دخی تفصیلی مرور ایتمشدر و ایكنجی شبهه‌لرینه وزن اعماله فائده متصور
اولمقدركه و لزوم عبث اختیاری اولان حسن و قبح عقلی مسأله‌سنه مبنی اولوب اول
ایسه قاعده علیه‌سی ابطال و تزییف اولنمشدر ذیل الخاتمه بعض كتب كلامیه‌ده

خاتمه

مصرح و منصوصدر که وزن اخرونک کیفیتی دنیاده معهود اولان وجه
اوزره اولمیه یعنی وزن اولنان شینک ثقل و خفتی و مقدار حجمی جهتیله
ایله اولمیوب بلکه جناب حق صحایف اعمالده هر عملک مرتبه سنه کوره
رزانت و ثقل خلق ایتمکله اوله و حجة الاسلام عقایدنده بو وجه اوزره تحقیق
مرام و تقریر کلام ایتمشیکن اقتصادنده وجه آخر اوزره متصدی توضیح مقام
اولوب صحایف اعمال میزانه وضع اولندقده جناب حق کفهٔ میزانده رتبهٔ
طاعات مقدارنجه میل خلق ایتمکله اولور دیمشدر و بو دخی اقتصاد غزالیده
مذکور اولان فوائددندر که معتزله دن منکر میزان اخروی اولنلرک وزن
اعمالده فائده ملحوظ اولمق ایله عبث اولمش اولور دیمکله استشکال
ایدنلره افعال الهیه ایچون فائده طلب اولنمزلق جوابیله تصدی اولنمشدر نته کیم
جناب حق لا یسئل عما یفعل وهم یسئلون بیورمشدر و بعض مشایخ سلف
بو بحثه تحقیق صددنده جائزدرکه فائدهٔ وزن اعمال اول عملک عاملی اولان
کیمسه یه اعمالنک مقدارنی مشاهده ایدوب عمله مقابله نسبتی عدل ایله مجزی
ویاخود رحمت شاملهٔ الهیه ایله زلاتی معفو اولنوب متجاوز عنه اولدیغنی
بیلدیرمک ایچون اوله دیمشلردر و بعض مشایخ دخی وزن اعمالک
فائده سنی بیان صددنده بو منوال اوزره سوق کلام ایدوب بعید دکلدرکه
وزن عمله علم ازلی تعلق ایتمشیکن ارباب کمالک مراتبی و ارباب نقصانک
فضایحی ظاهر اولوب طائفهٔ اولی یه باعث توفر سرور و ابتهاج و طائفهٔ
ثانیه یه سبب حزن و نکال اولمق ایچون اوله دیو حل عقدهٔ اشکال ایتمشلردر
فائده یوم قیامتده صاحب المیزان اولوب وزن اعماله مباشر اولان
حضرت جبرئیل امین اولمق اوزره نقل ثقات ایله مسموع سمع قبول
اولنمشدر نته کیم ابو القاسم اللالکائی حذیفه دن موقوفاً روایت ایدوب کتاب
السنه ده ذکر ایتمشدر

المنهج السادس في حقيقة الصراط و حقيقته

حقیقتی واجب التصدیق اولان امور اخرویه دن بری دخی صراطدر و صراط
متن جهنم اوزره ممدود و مودن باریک و سیف صارمدن احد و تیزتر
بر جسردر قال الله تعالی فاهدوهم الی صراط الجحیم وقفوهم انهم مسئولون
الآیه و بعض مشایخ فن تصریح ایتدیکلری اوزره صراط متعدد اولوب بو صفت
ایله موصوف اولان صراط اکبر اوله که جنته بلا حساب ادخال اولنانلردن
ماعدا جمیع اهل محشر اندن اندن مرور ایلیه لر و اندن مرور ایتدکدن صکره
صراط آخره که جنت و نار بیننده موضوع بر قنطره در حبس و ایقاف اولنوب
مظالم ایچون مؤاخذه و اقتصاص اولنورلر و اندن صکره جنته دخول میسر
اولور و صراط اولدن مرور ایدن کمسه ایچون جمیع مخاوف و اهوالدن
نجات و سلامت متیقن اولور زیرا العیاذ بالله اهل نار اولنلر
صراط اکبردن که جهنم اوزرینه ممدود اولان جسردر عبور ایدرکن ناره ساقط
اولورلر اما اندن مرور ایتدکدن صکره الحق اول احتمال قالورکه مظالمدن
قصاص ایچون صراط ثانیده حبس و ایقاف اولنه اما ناردن سلامت
امر متیقندر و صراط اکبرک صفتی اول وجه اوزره در که انک اوستنده
یدی عدد قنطره موضوعه اولوب مرور ایدنلر هر بر جرم مخصوص ایچون ایقاف
و حبس اولنورلر از جمله قنطرهٔ اولاده حقک الوهیت و وحدانیتندن
سؤال اولنورلر که کلمهٔ شهادتک مضمونی ایمان و اعتقاددن عبارتدر
اگر ایمان اخلاص مقرر اولورسه اندن مرور ایدوب قنطرهٔ ثانیه ده رسالت
حضرت خاتم الانبیادن صلی الله تعالی علیه وسلم سؤال اولنورلر و قنطرهٔ ثالثه ده
زکاتدن و قنطرهٔ رابعه ده صوم رمضاندن و خامسه ده حجدن و سادسه ده
عمره دن سؤال اولنوب سابعه ده مظالم عباددن سؤال اولنورلر
و بو قنطره دن مرور سائرلرندن اصعبدر روایت اخراده قنطرهٔ خامسه ده
حج عمره مجموعندن سؤال اولنوب سادسه ده وضو و غسلدن سؤال

اولنورلر دیمک اوزره نقل اولنمشدر الله اعلم بحقیقة الحال **تتمة الکلام**
واحادیث واخبارده ورود ایتدیکی اوزره صراطدن اوّلا مرور ایدنلر رسل
وبعده انبیا وبعده صدیقلر وبعده محسن اولنلر وبعده شهدا واندن
صکره مؤمنلر وبعده عرفا مرور ایدرلر وبعض مسلمین مشیاً علی الوجه عبور
ایدوب بعضیلر یوز ییلده وبعضیلر بیک ییلده مرور ایدرلر وصراط بعض
ناس ایچون مویدن باریک اولوب بعض آخر ایچون فضای واسع کبی
عریض اولمق اوزره عنعنهٔ ثقات رُوات ایله مروی ومنقولدر لیس بو
روایتدن معلوم اولورکه صراطدن جواز ومرورده بطؤ وسرعت اعمال
حسبیله اوله وصراطك طولی بر روایتده اوچ بیک ییللق مسافه اولوب
بیک ییللغی فراز وبیک ییللغی نشیب وبیک ییللغی دخی سطح مستویدر
وحسن بصریدن اون بش بیک ییللق مسافه اولمق روایتی منقولدر
والله تعالی اعلم بحقیقة الحال **المنهج السابع فی شفاعة النبی صلی الله تعالی
علیه وسلم وحوضه المورود وفی بیان حقیقة الشفاعة** ائمهٔ اهل سنت شفاعتك
حقیقتنی یعنی ملائکه وبنی آدمدن بعض الخمدن نفوس زکیهٔ اصحابه اذن
الهی ایله عصاة ایچون شفاعته مرخص اولدقلرینی منتفقلر اولوب
نصوص قرآنیه واحادیث نبویه ایله اثبات ایتمشلردر ازجمله بو آیت کریمه ایلدم
اشتهار بالقبول کیم جناب حق بیورر من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه
الایة وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم شفاعتی لاهل الکبائر من امتی
الحدیث اگر سؤال اولنورسه جناب حق کتاب کریمنده وما للظالمین من سؤال بعض المخالفین
انصار وکذلك وما للظالمین من حمیم ولا شفیع یطاع بیورمشدر
ومرتکب کبیره اولان کمسه نك آیت فمنهم ظالم لنفسه نص کریمی ایله ظالم
ایدیکی محقق اولوب ظالم اولنلره نصرت وشفاعت عدم تحقق اولمق
لازم اولورکه مرتکب کبیره اولان کمسه لر شفاعتدن محروم اولملری لازم کلور

الجواب عنه دینولورسه جوابی اول وجهله درکه بو ذکر اولنان ایکی آیت کریمه ده دخی
ظالملردن کفار ومشرکین مراد درکه جناب حق سبحانه وتعالی لا تشرك
بالله ان الشرك لظلم عظیم بیورمشدر وارباب خلافدن اکثر معتزله
مطلقا شفاعتی انکار ایدوب وانلردن بر شرذمه دخی الجق شفاعتك
اوچ طائفه یه اختصاصینی ادعا ایتمشلردر وزعم فاسدلری اوزره اول اوچ
طائفه دن بری اول طائفه درکه کبائردن مجتنب اولوب بعض صغائره مرتکب
اولمغله شفاعته محتاج اولهلر وانکله مغفرت اولنهلر وبر طائفه دخی انلردرکه
اولمشدر مرتکب کبائر اولوب بعد ذلك توبه واستغفار ایتمش اولهلر وتوبهلری
قبوله قرین اولمق ایله شفاعته محتاج اولهلر وبر فرقه سی دخی اول زمره
درکه کبایردن وصغایردن مجتنب اولوب ازدیاد درجات وارتفاع مراتب
ایچون محتاج شفاعت اولمش اولهلر وبو ذکر اولنان اوچ طائفه دن ماعداسی
ایچون شفاعت وقوعنی انکار ایتمشلردر وبو مدعالرینه بنه کندی مختارلری
اولان قاعدهلری ایله فرنقیدرکه جمیع معتزله اتفاقلری اوزره کبائردن مجتنب
اولان کمسه یه مغفرت ایتمك جناب حقه اوزرینه واجبه اولمغه ذاهب اولمشلردر
وحال بو وجه اوزره اولنجق شفاعته احتیاجك وجهی قالمش اولور
وکذلك ارباب اعتزال قاطبه منفقلردرکه تائب ومستغفر اولان کمسه نك
توبه سنی قبول ایتمك جناب حقه واجب اولهسن بو وجه اوزره دخی
شفاعته احتیاج بر طرف اولمق لازم کلوب مدعالرینك بطلانی ظاهر
وباهر اولور **بیان انواع الشفاعات** والشفاعة العظمی المختصة بنبینا
علیه الصلوة والسلام حضرت سلطان انبیا علیه وعلی آله وصحبه افضل الصلوة
والتحایا جنابی ایچون مثبت اولان شفاعات مشهوره نك سائر انبیای
عظام واولیای کرام ایچون دخی ثابت اولوب لکن خلایق فصل قضا
موقفندن اراحه ایچون شفاعت عظمی خصایصلرندندر وانك

حضرت شفيع المذنبين وحبيب رب العالمين جنابنك اخص خصائصندن اولان شفاعت عظمى نك تحقيق وبياني

كيفيتى بو وجهله بيان اولنمشدر كه حضرت رسالت پناه صلى الله تعالى عليه
وسلم وقت قيام قيامتده فرق مباركلرى تاج خلعت ودوش مباركلرى
حلل جنت ايله مزين اولوب براق برق رفتاره راكبا مقام محموده سعادت
ايله وقوف بيوره لر وپيشگاه رفيعلرنده لواء الحمد منصوب اولوب جميع انبيا
لوالرى تحتنده مجتمعا يارب نفسى نفسى صداسى ايله ولوله انداز جهات
عرصه عرصات واول سرابساز لبتشنگان عصات احتياحت نداسى ايله
استجلاب مراحم جناب سامع الدعوات اشتغال خلالنده مقام محمود
دن نزول اجلال ارزانى بيوروب تحت عرشده سجود ايدرلر در حال ملائكه
كرام طرف حضرت الشهيدن مامورلر اولوب اعز الخلق وسيد البشر زمزمه
سيله فرياد كنان يا حبيب الله جبين شريف قرينگى سجده نيازدن بر دار قيل
قيل كه خدنگ برق شتاب دعاى مستجب القبولك هدف اجابته موصول
اولدى سل تعطه واشفع تشفع يعنى هر نه مراد فؤادك ايسه نه مقوله مطلب
صعب المرامى استحصال ايسه جناب متعاليدن درخواسته قيل كه قرين
مستجيل النفاد عطاياى الهيه مبذول ومقصودك هر قنغى مستغرق جرايم
معصيت شمار اپسه مبادرت ايله كه شفاعتك جهتكانه مغفرت پناه
الهيه ده مقبول اولمشدر ديو كلر بندن اول شفيع المذنبين وحبيب رب
العالمين صلى الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه اجمعين حضرتلرى كه منبع ملاء الحكمة
بدايع الكلم حكمت اولان دهان حيات نثارندن اساله زلال شفاعت
ايتمكله يارب امتى امتى المستحكم بيننى لا اسئلك اليوم نفسى
ولا فاطمة ابنتى بيوره لر وجناب حضرت حونش بزير دخى فرشتهء بشاره
كبريا اولان كلمه ء شفاعت ابنها مينطق اجابت قيلوب كتاب
اعمالى خاتمه ء توحيد ايله مختتم اولنلر حقه ء سپهر قلبنده مقدار ذره جواهر
ايمانى مخزون اولانلره مضمون ... احسانى اعمال مالك منهاج صنوف

شفاعته مرخص اولنلرك ذكرى بيانندر

صنوف ثواب قيلنمه مظهر الطاف بحساب ايليه اللهم يسر لنا ولاخواننا
المسلمين التذييل بو ذكر اولنان وجه اوزره خصايص نبويه دن اولان شفاعت
عظمادن ماعدا شفاعتك ساير اصنافى جميع رسل وانبيادن بلكه
علما واطفال وشهدادن دخى صادر اولمق جايز اولوب اول بابده اخبار
كثيره وارد اولمشدر از جمله اطفالك وساقط اولان جنينك ابوينه شفاعتلرى
وشهيده حاجك معاونتلرنده بولنان كيمسه لره واقربايه واصحاب كرين رضوان
الله تعالى عليهم اجمعين حضراتنك كندولره محبت اوزره اولنلره وعلماى
عاملينك كذلك كندولره حقلرنده محسن اولوب وقرينلرى اولنلره شفاعت
لرى امر مقرر اوليكن كتب كلاميه مفصلا شرح مذكور اولدوغى اوزره احاديث

حديث ابن ماجه

عديده ده منصوص صدر از جمله ابن ماجه روايتى ايله رسيده رتبه صحت اولان
احاديث نبويه در كه عرصه محشرده جميع ناسك صف بر صف وقوفلرى حالنده
بعض اهل نار اهل جنتدن آنك بعضى اصدقاسنه مصادف اولوب معلومك
دكلميدر كه دنياده سنكله متعارفتم تعالمده بندن آب طلب ايدوب بن دخى
... ... سقى وازدوقيلشدم ديدكده اول حالده شخص
... ... شفاعته متصدى اولوب شفاعتنى قرين قبول
اوله ... ... لعطاى ... ... بعضى حقوق ...
تذكيرى ايله ... مقارفه متحقق اولدوغى اهل جنت شفاعتلرى ايله
نيجه اهل نار نجات بولوب دخول جنته فايز اوله لر يسر الله تعالى لنا
ولاخواننا المسلمين ... قطع نظر ايله بعض اعمال ...
... شفاعت ... احاديث صحيحه
ايله ... ... وقربالريه ... صالحه وحافظ
و... شفاعتلرى ... حوض رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم حضرت ... صلى الله تعالى عليه وسلم

طرف الهیدن موعود اولان حوض که روز قیامتده اکا اخیار مؤمنین ورود
ایتمک ایله متمتع اولوب اشرار ممنوع و مطرود اولورلر اخبار صحیحه‌ده ورودی
و وقوعی جهتی ایله ایمان و تصدیق واجب اولمشدر و احادیث نبویه‌ده ورودی
اکثر من ان یحصی در از جمله بخاری و مسلم اتفاق اوزره تخریج ایتدکلری احادیث
شریفه‌دندر که عبد الله بن عمرو بن العاص روایتی ایله منقول اولمشدر
قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حوضی مسیرة شهر ماؤه ابیض من اللبن
وریحه اطیب من المسک وکیزانه کنجوم السماء من شرب منه لا یظمأ
ابدا صدق رسول الله اسلاف مفسریندن بعض ائمه دین قرآن کریمده
مذکور اولان کوثردن حوض رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم مراد اولمق
اوزره تصریح و تنصیص ایتمشدر اللهم یسر لنا ولاخواننا المسلمین التمتع منه
بعض مشایخ نقللری اوزره حشرده جناب سید المرسلین حوض موعوددن
غیری حوض مورود ولدی تشنه‌کان عرصه‌گاه برتش و سوز حشری سیراب
اولورلر ایمش اولمق اوزره روایت مخصوص اولمشدر اما بعض ائمه
اعلام هر نبی ایچون موقف حشرده بر حوض مخصوص اولوب امتی اکا ورود
ایتمکله متمتع اولورلر دیو روایت ایدوب بعض آثارده ورودینی بیان ایله
مقصدی اثبات مدعا اولمشدر از جمله اول قولی مؤید اولان اخبارده‌ندر که
حضرت صالح علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام ایچون ناقه‌سنک ضرعی
حوض مقامنده قائم اولمغله جمیع انبیانک عرصه عرصاتده حوض مخصوصلری
اولوب الحق حضرت صالح ایچون ده حوض مخصوص اولمیه‌جغی نقل اولنمشدر
والله تعالی اعلم المبحث الثامن جنت و نارک حالا مخلوق و موجود اولدقلرینک
اثبات و بیانندهدر جنت و نار جمهور مسلمین اتفاقلری اوزره جناب حقک
تخصیص عوارض خلق و تخصیص خلق اولنوب حالا مخلوق و موجودلردر دوالی
ابد الآباد باقی اولوب فنا پذیر اولمزلر حتی نعمات اهل جنت دخی دائم و باقیدر

و باقیدر جهنمک دخی العیاذ بالله مخلد اولنلر ایچون نیران و عذابی دوام اوزره
اولدیغی کبی و جنتک الآن موجود ایدیکنه دلالت ایدن ادله قاطعه‌دندر که
قرآن کریمده جناب حق بیورر وجنة عرضها کعرض السموات والارض
اعدت للمتقین وقال تعالی ایضا وازلفت الجنة للمتقین الآیة زیرا
سؤال معدوم اولان نسنه‌یه مهیا و آماده دیمک صحیح اولمدیغی امر مقرردر و اکر سؤال
اولنوب جائزدر که اعدت و ازلفت کلمه‌لری تحقق وقوعنه بناءً مستقبلدن
لفظ ماضی ایله تعبیر قبیلندن اوله نته کیم ونفخ فی الصور نظم کریمنده وکذلک دخی
ونادی اصحاب الجنة اصحاب النار آیه کریمه‌سنده واقع اولمشدر پس افاده
مدعاده نص اولمیوب جنتک حالا وجودنه دلالت ایتمیش اولمز دینلورسه
جواب بو سؤالدن جواب اول وجهله‌در که ظاهردن عدول اولنوب خلاف ظاهر
اراده اولنمق ضرورت داعیه اولوب قرینه قائم اولمدقجه جائز دکلدر دیمکله قول
سؤال آخر مخالفینک تزییف اولنور وکذلک بو وجهله دخی سؤال ایراد اولنمشدر که قرآن
کریمده بعض آیاتک ظاهرندن الآن جنتک موجود اولمیوب بلکه وقت حشرده
خلق اولنمسی فهم اولنور از جمله بو آیت کریمه‌دندر که جناب حق بیورمشدر
جوابه تلک الدار الآخرة نجعلها للذین لا یریدون علوا فی الارض ولا فسادا الآیة
و بو وجهله جواب ویرلمشدر که صیغه مضارع عرفا کما هی استمرار زمان ماضی
اراده اولنوب بو آیت کریمه‌ده دخی اول معنالی اوزره وقوع بولوب
نجعلها جعلناها معناسنه‌در و معنای استقبال اراده اولندیغنه تسلیم
اولندیغی صورتده قصه حضرت آدم و حوا ایله جنتده ساکن اولوب
بعد ذلک خروج و هبوطلری نص کریمله ثابتدر استدلال اولنور و جایزدر که
بستانینه دنیادن بر بستان اولمغه حمل نقل هب الیه بمجرا سنه جاری اولمغله
موجود ایدیکی ظاهر و باهر اولوب بو تحقیق کلام محقق تفتازانیدن منصوص
و منقولدر و قاطبه اهل سنت و جماعت مسالک الهیاتده اوزره جنت و نارک

حالا موجود اولدیغنه اتفاق ایدوب مخالفین زمرهسندن ابو علی جبائی و بشر
ابن المعتمر و حسین بصری دخی اهل سنته موافقت ایتمشلردر لکن عباد ضمیری
و ضرار بن عمرو و ابو هاشم و عبد الجبار کبی اکثر معتزله اکا ذاهبلردر که حالا موجود
اولمیوب یوم جزاده خلق اولنه و مدعالرینی بعضیلری برهان عقلی اقامتی ایله
اثباته متصدی اولوب بعضیلر دلیل سمعی ایرادی ایله بیانه مبادرت
ایتمشلردر و برهان عقلی اقامتنه تصدی ایدنلر که عباد ضمیری بدر دیمشلردر که الآن
جنت و نار موجود اولدیغی صورتده اوچ احتماله منحصر اولوب اوچی دخی محال
و ممتنع در زیرا موجود اولیجق البته یا عالم افلاکده یا عالم عناصرده یا عالم اخرده
اولمق فرض اولنور افلاکده اولمق فلک قابل خرق و التیام اولمدیغی اولمدیغی
جهتندن ممتنع و باطلدر و کائنات فاسدهلری افلاک ایله مخالطا اولمسی
مستحیلدر عالم عناصرده فرض اولنسه تناسخه مؤدی اولور اول ایسه ابطال
اولنمشدر بونلردن غیری بر عالم آخرده فرض اولنمق لکن ابطالی اول وجه ایله مقرر
اولور که فلک بسیط اولوب کروی الشکل اولدیغی جهتندن عالم آخر موجود
اولسه اولدخی بهر حال بسیط اولوب کروی الشکل اولمق محقق اولمغله
ایکیسی بیننده خلا اقتضا ایدر اول ایسه بیّن الاستحاله در دیمشلردر بونلره
جوابی اول وجه ایله در که اولا افلاکک بجون خرق و التیامی امتناعی مسلّم
دکلدر و اول بابده اقامه ایتدکلری ادله تزییف و ابطال اولنمشدر و ثانیاً
لا نسلّم که عالم عناصرده تناسخه مؤدی اوله و کذلک عالم آخرده امتناعی
دخی مسلّم دکلدر عدم تحقیقک تفصیلی کتب مفصلهدن طلب اولنه و دلیل
نقلی اقامتنه تصدی ایدنلر دخی ایکی دلیل سمعیسنده تشبث ایدوب
دلیل اول ایله تمسک ایدنلر دیمشلردر که جناب حق جنتک وصفنده
اکلها دائم بیورمشدر موضع آخرده کل شیء هالک الا وجهه بیورمشدر
پس اگر جنت حالا موجود اولمق اولسه جمیع اشیا هالک اولدقده هالک

اقوال المخالفین وادلتهم المردودة

بهر حال

الجواب عما قالوا ورد اقوالهم

من تصدی لاقامة الدلیل النقلی من المخالفین

ناکل بهشتنه دخی هالک اولمق لازم اولوب دائم اولمق لازم کلور و اکا اول
وجه ایله جواب ویریلور که دوام اکل جنتدن مراد علی سبیل البدل دائم اولمقدر
یعنی هر قنقسی که فنا پذیر اوله یرینه بر غیر بسیسی رسیده اولور دیمکدر زیرا ماکلدن
بر مأکل مأکول معینک بعینه دوامی متصور دکلدر که مأکول اولان شیء
البته فانی اولور و ظاهر در که اکل جنتک علی سبیل البدل دوامی منافی
هلاک دکلدر یا خود دیرز که هر شیئک هلاکندن مراد ممکن اولدیغی جهتندن
حد ذاتنده هالک اولدیغی اوله زیرا وجود امکانی اضعف اولمغله گویا
هالک و معدوم اولنده ملحق اوله و یا خود دیرز که جائز در که جمیع موجودات
اهلاک اولندیغی وقتده جنت و نار دخی بر آن تفریق اجزا طریقی ایله اهلاک
اولنوب ینه ایجاد اولنهلر پس ذاتا دائم اولوب بحسب الصورة آنا اهلاک
اولمش اولور و دلیل ثانی به تمسک ایدنلر دیمشلردر که حق جل و علا جنتک
وصفنده وجنة عرضها السموات والارض بیورمشدر پس بو آیت کریمه دن
استنباط اولندیغی وجه اوزره تداخل اجسام ممتنع اولدیغی جهتدن قبل
فناء السموات والارض جنت و نارک موجود اولمسی متصور اولمز و بوکا
اول وجه ایله جواب ویریلور که مراد جنتک عرضی سموات ارضک عرضی کبیدر
دیمکدر بو عرض اعراض مقولهسندن اولوب عرض واحد شخصی ایکی محلل
ایله قائم اولمق جائز دکل ایدیکی ظاهر در روایت اخرده تصریح اولنوب
عرضها کعرض السموات والارض اولدیغی بو معنایی مؤید بلکه معیندر
پس عرضها السموات والارض کلام تشبیهی ابو یوسف ابو حنیفه دیمک
اولور قبیلندن اولور یعنی مثل ابو یوسف ابو حنیفه دینلسه مراد
ابو حنیفه کبیدر دیمک اولدیغی ظاهر در اما تنعمات اهل بهشتک الی الابد
الآباد بقاسی خصوصنده مخالف مسلک اهل حق اولان بعضی بر اهل
مختاری اولان قول مردود در که انلر جنتده اولان تنعمات جسمانیهنک

جواب آخر

جواب آخر

قول آخر لبعض المخالفین ممن تشبث بالدلیل النقلی

جواب

تنعمات اهل جنت و عذاب اهل نارک دوام و بقاسنه اینانمیان اهل مخالف اهل حق اولدقلری اقوال مردوددر

مدّتی

دوّرت بیك ییل اولوب اول مدتدن صکره اهل بهشتك خلقتلری
طبیعت خلقتلری متبدل اولورمیلر واول حالده انلرك قوتی معارف للذات
ده حالی اولوب لذات جسمانی فانی اولمغله منقضی وزائل اولورمیلر
وبو مذهبك بطلانی جمیع اهل ملتك جنت واهل جنت مخلد وباقی اولمق
اوزره اجماعلرینه مخالف اولدیغی جهت ایله محقق اولمشدر وبهشت دوزخ
خلودی نص قرآن ایله ثابتدر وبو مسئلهده جبریه دخی مخالف مذهب اهل حق
اولوب دار نعیم ودار عذابده عذاب اهل جنتك بهشته واهل دوزخك
جهنمه دخوللرندن صکره فانی ومنعدم اولوب دیمشلردر بو قولك بطلانی
اهل سنت مسلکنی بیانه صددنده ایراد اولنان ادله یه متدبر ومتأمل
اولنلر ایچون ظاهر وباهر اولوب تفصیل وبیانه محتاج دکلدر والله اعلم

الجواب عما قالوا وتزییف اقوالهم الباطلة

تکملة الکلام اهل جنتك جناب حقی رؤیتلرینك جوازی ووقوعی بیاننده
در اهل سنت اتفاقلری اوزره مؤمنینك جنته دخوللرندن صکره جناب
حقی لا فی مکان ولا فی جهة رؤیتلری امر محقق اولوب تصدیق وقبولی
واجب اولان اموردندر وائمه دین بیانی وقوعنده اجماع ایله ونص
ایله احتجاجه تصدی ایتمشلردر اولا اجماع ایله استدلالی اول وجه اوزره
درکه امت ناجیه محمدیه وقوع رؤیته بین المسلمین مخالفت ظهورندن
مقدم اتفاق ایتدکلری ایله وبو بابده وارد ایدن آیات واحادیث ظاهره
اوزره حمل ایتدکلری اجماعلری ایله استدلال ایتمشلردر واما نص ایله
احتجاجلری بو خصوصده وارد اولان آیات واحادیث ایله استدلاللریدر که
انجمله بو آیت کریمه ایله اثبات مدعایه متصدی اولمشلردر قال الله سبحانه
وجوه یومئذ ناضرة الی ربها ناظرة وبو مضمونده آیات عدیده وارد
اولمشدر وبو مدعای اثباتده احتجاج ایتدکلری احادیث نبویه دندر که حضرت
رسالت پناه [illegible] سترون ربکم یوم القیمة کما ترون القمر لیلة البدر

فی رؤیة الباری سبحانه لاهل الجنة

البدر وبو مضمونده احادیث نبویه طرق عدیده ایله وارد اولمشدر حتی بعض
محدثین حدیث رؤیتی کبار صحابه دن یکرمی بر نفر کیمسه روایت ایتمشلردر دیمك
اوزره تنصیص ایتمشلردر واما بیان امکان رؤیتده احتجاج ایتدکلری ادله
دندرکه جناب حضرت حق نظم کریمنده حکایة عن موسی بیورر رب ارنی
انظر الیك قال لن ترانی ولکن انظر الی الجبل فان استقر مکانه فسوف
ترانی وبو آیت کریمه ایله ما نحن فیه ایچون استدلال ایکی وجه اوزره اولوب
وجه اول بو کونه تقریر اولنمشدرکه اکر رؤیت باری جائز اولمسه حضرت موسی
انی طلب ایتمزدی ولازم که حضرت موسینك عدم طلبیدر نص واجماع وتواتر
ایله بطلانی مقرر اولوب ملزوم که رؤیتك عدم جوازیدر انك دخی بطلانی
محقق اولمغله جوازی متعین اولور وجه ثانی بو وجهله تقریر اولنورکه
آیت کریمهده رؤیت جمال الهی استقرار جبله تعلیق ایتمشدر واستقرار جبل
نفس الامرده امور ممکنه دن اولوب امر ممکنه تعلیق اولنان دخی البته
امر ممکن اولمق محقق اولور وبو مبحثده معتزله بر قاچ وجه ایله اعتراضه تصدی
ایدوب ائمه اهل سنت طرفلرندن کلاملری رد وتزییف اولنمشدر تفصیلی
بو مجلده کنجایش بولنمیوب اولمغله ذکرینه تصدی اولنمیوب مفصلات کتب
کلامیه یه حواله اولندی **قول بعض المخالفین وابطاله** بو مسئلهده مجسمه ومعتزله
دکل بلکه جمیع مخالفین مسلك قویم اهل سنتدن انحراف له مخالفت ایتمشلردر
واول جمله دن فلاسفه [illegible] رؤیت ایچون رائی ومرئی بینلرنده
مقابله دن لابد اولوب کذلك بینلرنده مسافه معینه اقتضا ایدر یعنی رائی
ایله مرئی بینلرنده کمال بعد ایله بعید اولمیوب کمال قرب ایله قریب دخی اولمامق
استلزام ایدر [illegible] شعاع عینین ذاتی مرئیه متصل اولمق اقتضا ایدر وامور
مذکوره تحیزی مستتبع اولوب جناب حقك مکاندن تنزهی رؤیتنك
امتناعنه دلالت ایدر [illegible] ومعتزله دخی بو مبحثده ذکر اولنان طوائف

ایله متفق الکلمه در بو کلامدن اول وجهله ردّ وابطال اولنورکه اگر مقابله
واول مقوله امورکه رؤیته شرط اولمق ادعا ایتمشلردر رؤیتک شرطی اولسه
رؤیت اندسنز متحقق اولمزدی پس تالی باطل اولمغله مقدّمک بطلانی دخی
مقرر اولور وبیان ملازمت انتفاء شرط مستلزم انتفاء مشروط اولدوغی
ایله متحققدر وبیان بطلان تالی جناب حقک مخلوقاتی رؤیتی مقرر اولمغله
درکه رائی ایله مرئی بیننده مقابله واتصال شعاع مثللو امور مستحیل
لکن رؤیت متحقق اولیجق رؤیت اول مقوله امور ایله مشروط دکل ایدیکی ثبوت
بولور وجناب حقک مخلوقاتی رؤیتی ایسه نظم کریم واحادیث نبویه ایله
ورودی ایله معلومدر که جناب حق قرآن کریمده الم یعلم بان الله یری بیوردی
وجناب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دخی الاحسان ان تعبد الله
کانک تراه فان لم تکن تراه فانه یراک بیورمشلردر **المنهج التاسع** امامت
وخلافتک حقیقتی ووجوبی وخلفای اربعه نک خلافتلری وفضیلتلری
بیاننده در امامت اول ریاست عامه دن عبارتدر که تسویه امور دنیا ودین
وحفظ حوزه ممالک مسلمین ایچون خلافة عن النبی علیه السلام ثبوت بولمش
اولوب انقیاد واطاعتی جمیع امت اوزرینه واجب اوله وبعد زمان النبوة
نصب امام جمیع انام اوزره واجب اولدوغنده طوائف مسلمین اجماع
واتفاق ایتمشلردر وعند اهل السنة وجوبی ادله سمعیه ایله ثابت اولمق قرار
داده اولوب کتاب وسنت اجماعله احتجاج واستدلال قیلنمشلردر وکتابه
ایله استشهاد ایلدکلری اول وجهله درکه جناب حق بیورمشدر اطیعوا
الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم وسنت ایله استدلال واحتجاج ایلدکلری
بو حدیث شریف ایله درکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشلردر
من مات ولم یعلم علی نفسه اماما مات میتة جاهلیة واجماع دخی بو وجهله
ثبوت بولمشدرکه عند وفات النبی صلی الله تعالی علیه وسلم مهاجرین وانصاردن

وانصاردن جم غفیر سقیفهٔ بنی ساعده ده اجتماع قیلدقلرنده حدیث مذکوری
تذکر ایلدکلرندن ناشی کندولر ایچون یوم واحد بلا امام مرور ایتدیکنه راضی اولمیوب
استقباح ایتمکله ذمتلرینه نصب امامی اهم واجبات والزم مهمات
قیلوب مبادرت واهتمام ایتمشلردر وخلفادن هر برینک وفاتی عقبنده
منوال مذکور اوزره نصب امام امرینه فوق الغایه اهتمام ایتمشلردر فلهذا
حقیقتده نصب امامی انکار ایدن کمسه تکفیر اولنور عند ائمه حنفیه دن بعض فحول
تصریح ایتمشلردر ووجوب نصب امامه بر دلیل دخی اولدر که علمای فن
تصریح ایتدکلری اوزره هر امر ممکن که بر واجب مطلق انکا موقوف اولوب
انسز تمام اولمیه البته انک دخی وجوبی متحقق اولور پس طرف شرعدن
اقامت حدود وتنفیذ احکام وتجهیز جیوش وسد ثغور مثللو اوامر
مأمور بها اولوب حمایت بیضهٔ اسلام وتسویهٔ احوال انام بدون وجود
الامام متیسر اولمدیغی جهتدن نصب امام واجب اولدوغی ثابت اولور
وکذلک هر وقتده امام قسمت غنائم وجمع عشور وقهر لصوص واخذ
قطاع طریق ودفع فتن واقامت جمع واعیاد واکابر دخی نیجه وجه
ایله استجلاب منافع واستدفاع مضاری ممتنع ومتعسر اولوب
اول که بو منوال اوزره صلاح معاش ومعاده سبب اوله وجوبی امر مقرر
اولور وحضرات قدیمه کمال وضوحندن ناشی ضروریاته بلکه مشاهداته
ملحق اولوب نظام امور مملکت وحفظ صلاح مصالح دین ودولت
بر سلطان قاهرک وجودینه مترتب ومنوط ایدیکی محتاج بیان دکلدر
بلکه بو خصوصده ارباب الباب ایچون مشاهده لری کافی اولوب دلیل
اقامتنه حاجت قالمز زیرا رفقای طریق مثللو جماعت قلیله نظام حاللرینی
حفظ ایچون ایدر رئیسلری اولمینه تفریق کلم وتشتت جمعیتلرینه مفضی اولوب
معامله لری شائبهٔ شر وفساددن خالی وکردن اجتماعلری واتفاقلری

و هو الامام ابو شکور السالمی ذکره فی التمهید

حلیهٔ وصلاح وسداد ایله خالی اولمق محال اولور و بو کیفیت بنی آدمه
مخصوص اولمیوب حیوانات عجم بیننده دخی مقرردر که جمعیت نحل ایچون
امیر مخصوص که یعسوب اطلاق اولنور رئیسلری مقامنده اولوب
اکا اتباع ایله هیئت اجتماعیه‌لری تطرق اختلالدن مصون و فقداننده حاللری
انتظاملری انتشار و تفرقه حدوثی مقرون اولور ایدیکی مشاهده ایله معلوم
اولان اموردندر و عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک بو کلامی که
ما یزع السلطان اکثر مما یزع القرآن بیورمشلردر تأیید مدعاده کمال وضوح
و ظهوری توضیح و افاده‌دن مستغنیدر و بو دخی معلوم اوله که امام گرک
عادل و گرک جابر بشرعه مخالفتی اولمیجق اکا اطاعت و انقیاد واجبدر
و وقت واحده ایکی امام نصب اولنمق علی القول الاظهر جائز دگل
ایدیکی مؤلفات ثقاتده مسطور و مصرحدر **افضلیة الصحابة** علمادن
بر فرقه صحابهٔ کرامدن بعضنی بعض آخر اوزره تفضیله تجویز ایلیوب
ایتمیوب مجموعی کف واحده مجتمعه اولان اصابع گبیدر دیمشلردر لکن
اکثر ائمه‌دن بو قولک خلافی منقول اولوب ازجمله قاضی عیاض اکمالده
ابو منصور بغدادیدن نقل ایتمشدر که اهل سنتک اتفاقلری اوزره خلفاء
اربعه سائر صحابهٔ کرامدن افضل اولوب انلردن صکره عشرهٔ مبشره‌در
و بعدهم اهل بدر و انلردن صکره اهل مشهد احد و انلردن صکره اهل
بیعة الرضوان و بعد هؤلاء انصاردن اهل عقبتین و سابقون اولون
سائرلرندن افضل اوله و سابقون اولون تعیینده اقوال متخالفه
ورود ایدوب بعضیلر مصلی القبلتین و بعضیلر اهل بیعة بیعة الرضوان
اولمق طرفنه ذاهب اولوب بعضیلر اهل بدر مراددر دیمشلردر و بر طائفه‌لری
اصحابک حیوة نبویه‌ده وفات ایدنلری بعد النبی علیه الصلوة والسلام
باقی اولنلردن افضل اولمغه ذاهب اولوب ابن عبد البر دخی بو قولی ..

وجوب انقیاد الامام وعدم جواز تعدد الامام

بو قولی اختیار ایدوب بو حدیث شریف ایله استدلال ایتمشدر که حضرت
رسالت پناه بیورر انا شهید علی هؤلاء اما مسلک اهل سنتدن ..
منحرف اولان مخالفین بیننده افضلیت خلفاء اربعه‌ده اختلاف
اولوب ازجمله خطابیه افضلیت عمر بن الخطابه الخطابی ایتمشلردر و راوندیه
اعمام رسول اللهدن عباس بن عبد المطلبک افضلیتنی ادعا ایدوب
شیعه افضلیت علی‌یه ذاهبلردر و زعملری اوزره مدعالرینی اثبات
داعیه‌سیله ادلهٔ واهیه اقامت ایدوب اهل سنت طرفندن کلاملری وجوه ایله
رد و تزییف اولنمشدر **خلافة ابی بکر** رضی الله تعالی عنه جمیع اهل سنت اتفاقی
ایله بعد رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم امام حق حضرت ابو بکردر که
صحابهٔ کرام انک امامتنده اجماعلری و بیعتنده اتفاقلری و خلیفهٔ
رسول الله اطلاق ایتدکلری حقیقتده اهلیتنه اجماع مثابه‌سنده‌در اول
ایسه کمال ظهوریدن ناشی محتاج بیان دگلدر و بعد نبینا علیه الصلوة
والسلام بو امتک افضلی ابو بکر صدیق بعده عمر بن الخطاب و بعده
عثمان بن عفان و بعده علی بن ابی طالب اولدیغی اهل قبلتده قرارداده
اولوب افضلیتلرینک ترتیبی خلافتلرینک ترتیبی اوزره‌در و ابو بکر
صدیقک جمیع اصحابدن افضلیتی عند اهل الحق ادلهٔ کثیره ایله ثبوت بولوب
ازجمله اتقای جمیع اهل امت اولدیغی جهتیله‌در که اتقی اولان عند الله
اکرم اولمق مقرردر و اتقی اولدیغی بو آیتک فحوای کریمی ایله مثبتدر که
جناب حق عز و جل وسیجنبها الاتقی الذی یؤتی ماله یتزکی بیورمشلردر
و جمهور اهل تفسیر و مشاهیر علمادن جم غفیر بو آیت کریمه‌نک ابو بکر صدیق
حقنده نازل اولدیغنده اتفاق ایتمشلردر و اتقی اولان اکرم اولدیغی دخی
ان اکرمکم عند الله اتقیکم قول شریفی ایله ثبوت بولمشدر و بو بابده احادیث
کثیره دخی وارد اولمشدر که ازجمله حضرت رسالت پناه صلی الله تعالی

فی سورة الحجرات

علیه وسلم بیورر والله ماطلعت الشمس ولاغربت بعد النبیین والمرسلین
علی احد افضل من ابی بکر وکذلک حدیث نبویدر که جناب اصدق القائلین
صلی الله تعالی علیه وعلی آله واصحابه اجمعین حضرتلری بیورمشلردر ما ینبغی
لقوم فیهم ابوبکر ان یتقدم علیه غیره وعلی بن ابی طالبدن کرم الله وجهه
مرویدر که خیر الناس بعد النبیین ابوبکر ثم عمر الله اعلم بیورمشلردر
ومحمد بن الحنفیه دن نقل اولنور که والد ماجدی علی حضرتلری منبر کوفه یه
صعود ایدوب قرائت خطبه اثناسنده ایکن اندن خیر الناس بعد رسول
الله کیمدر دیو سؤال ایتدکده امام علی الا ابوبکردر دیو جواب ویردکده تکرار
سؤاله متصدی اولوب ثم من دیدکده عمردر دیو ثم من دیدکده عثمان
دیو جواب ویرمدی وبعد ذلک محمد بن الحنفیه مرتبه رابعه ده ثم من
دیو سؤال تکریر ایتدکده امام علی سکوت ایدوب بر مقدار توقفدن
صکره لو شئت لانبئتک بالرابع دیو جک محمد بن الحنفیه انت دیو کندولرنی
تعیین ایتدکده امام علی کرم الله وجهه تواضعا وهضما لنفسه
ابوک امرء من المسلمین دیمکله قطع سر رشته قیل وقال وفصم پیوند
مقال ایتمشلر ایدی والحاصل خلافت ابی بکر بعد رسول الله صحابه کرامک
اتفاقی ایله اکر بیعت ایدوب خلیفه رسول الله دیمکله تلقیب ایتدکلری
جهتدن مجمع علیه اولوب اجماع ایله ثبوت بولمشدر وانک خلافتی خلالنده
وقوع بولان تألیف قلوب وتتابع فتوح وقتل اهل رده وجزیره عربی
شرکدن تطهیر واول مثللو آثار جزیله اکثر من ان یحصی در خلافتی ایکی
سنه دورت آی وبر هو آیتق الثنای واقع اولوب مرض موتنده دار
آخرته انتقالی متیقن اولدقده کتاب عهد واصل ایدوب کندودن
صکره خلافت حضرت عمر فاروقه تخصیص وتنصیص ایتمشدی وابوبکر
صدیق رضی الله تعالی عنه افضل خلفای اربعه اولوب وخلافتنک

کیمدر

بو اثر شرح مقاصدده بعض کتب کلامیه‌ده
حالا بو محله ذکر اولندغی وجهله نقل
وجهله مخالفت سیره ایله مخالف
اولنوب امام علی کرم الله وجهه حضرتلری
نک سکوت ایتدکلری سؤال رابع دفعه
ثالثده اولمغله اوزره روایت اولنمشدر
والعلم عند الله تعالی منه

مدة خلافة ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه

وخلافتنک حقیتینی اثباتده کتب مؤلفه‌ده ادله کثیره ایله ایراد
اولنمشدر که بو رساله مختصره یه کنجایش پذیر اولمدیغی جهتدن بو مرتبه ایله اکتفا
اولندی فی خلافة عمر فاروق رضی الله تعالی عنه وبعد وفات الصدیق خلیفه
برحق عمر بن الخطاب حضرتلریدر که خلافتی نص امام ایله یعنی آنفا ذکر اولندیغی
اوزره سلفی ابوبکردن تنصیص ایله واجماع ایله ثبوت بولمشدر زیرا
ابوبکر صدیقک وفاتی قریب اولدقده املا قیلدیغی کتاب عهد که بعد الاستکتاب اول
صحیفه‌یی مختومه قلوب ناسه اندن تعیین ایتدیکی کمسنه یه بیعت ایله امر ایتمکله جمیع
ناس بیعت ایدوب بو وجه اوزره خلافتنده اتفاق وقوع بولمشدر وامر
خلافتده نهج عدل واستقامت اوزره سلوک ایدوب عهد خلافتنده جانب
شرق اقصای خراسانه دک فتح اولنمغله ممالک اسلامه ضمیمه قیلنوب دولت
ملوک عجم منقرض اولمشدر تفصیلی کتب تاریخ وسیرده مذکور ومسطوردر
ومدت خلافتی اون سنه والتی آی اولوب سن شریفی التمش اوچ سنه یه
بالغ اولدقده مغیرة بن شعبه‌نک غلامی ابو لؤلؤ کنیسی ایله مکنی فیروز
نام نصرانی دشنک تکلندن هجرتک یکرمی اوچنجی سنه سی ذی الحجه سنده
شراب شربت شهادت اولمشدر رضی الله تعالی عنه وجزاه الله عنا خیر
الجزاء خلافة عثمان ذی النورین رضی الله تعالی عنه عند اهل السنة عمر
ابن الخطابدن صکره خلیفه برحق عثمان بن عفان حضرتلری اولوب
امامتی شوری واجماع ایله ثبوت بولمشدر زیرا حضرت عمر وفاتی قریب اولدقده
امر خلافتی کبار صحابه‌دن التی نفر کمسنه‌یه یعنی عثمان وعلی وزبیر وطلحه
وعبد الرحمن بن عوف وسعد بن ابی وقاص ده شوری قیلوب جمیع مؤمنین
انلردن بیعته تخییر قیلمشدی پس انلر رحمه الله دفن عمر اتفاق اوزره نصب
تعیین خصوصنی عبد الرحمن بن عوفه تفویض ایدوب اولبابده حکمنه راضی
اولدقلرنده اولی دخی عثمان بن عفانی انتخاب ایدوب جمیع صحابه‌دن جمیعنی محضرنده

مدة خلافة عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه

شهادته رضی الله تعالی عنه وسنهم الشریف

جمع خصایص ص

اندن بیعته مقصدی اولیجق سائرلر دخی بیعته مبادرت ایدوب جمله‌سی اطاعت
وانقیاد ایله اقامت جمع واعیادده اقتدا وعلی ما هو الحق الواجب اتباع
قیلمشلر ایدی وعهد خلافتنده فتح بلاد وامصار وتشتیت جمع کفار کثرت
اوزره وقوع بولوب ناسی مصحف واحد اوزره [عثمانیه] دندروسی شریفلری
ابن اسحق روایتی اوزره سکسان وواقدی روایتی اوزره سکسان ایکی

مدة خلافة عثمان بن عفان وشهادته وسنه الشریف رضی الله تعالی عنه م

سنه‌یه بالغ اولدقده شهیدا واصل جوار رحمت اولمشلردر ومدت خلافتلری
دخی کذلک ابن اسحقدن اون ایکی سنه‌دن اون ایکی کون ناقص اولمق اوزره
منقول اولوب بعض روات نقلی اوزره اون بر سنه اون بر آی واون
دورت کون واقع اولمشدر رضی الله تعالی عنه **خلافة علی بن ابی طالب کرم الله
وجهه** خلافة حضرت ذی النورینیدن صکره خلیفهٔ برحق حضرت امام علی اولوب
خلافتی اجماع ایله ثبوت بولمشدرکه شهادت حضرت عثماندن بر روایتده اوچ کون
وبر روایتده بش کون مرورنده کبار مهاجرین وانصار جمع اولوب عصرک
اعالیسنک افضلی وخلافته اولی واحق اولدیغی جهتدن قبول خلافت التماس ایله
نیازمند اولمشلر ایدی لکن اول تقلد خلافتدن استنکاف وابا ایله مطلوبلرینه
مساعده بیورمیوب بعد ذلک امتناع کثیر ومدافعهٔ طویله‌دن صکره بالاخره
مأمولاترینی قبوله موصول قیلدقلرنده هجرت نبویه‌نک اوتوز بشنجی سنه‌سی
ذی الحجه‌سنک یکرمی بشنجی کونی یوم جمعه‌ده ناس مسجد رسول اللهده جمع اولوب
بیعتنه مبادرت اولنمشدر پس خلافتی اهل حل وعقدک اجماعلری ایله ثبوت
بولوب رابع خلفای راشدین اولدیغی متحقق اولمشدر وعهد امامتنده وقوع
بولان وقایع فتوحات کتب تاریخیه وسیرده مسطوردر خلافتی حالنده
سنین هجرت نبویه‌دن اربعینک کامل رمضاننک اون اوچنجی کونی مسجد
کوفه‌ده دالی حصوات طلات صبح اثناسنده عبد الرحمن بن ملجم نام نغم اللذی
جریح شمشیر غدر اولوب شهر مذکورک اون یدنجی کونی یوم جمعه‌ده شهیدا

شهادته کرم الله وجهه وسنه الشریف ومدة خلافته

شهیدا واصل جوار قدس شهود ومرغ روح مطهری آشیانه‌ساز نخلستان
بهشت مورود اولمشدر اشهر روایات اوزره سن شریفی التمش اوچ ومدت
خلافتی بش سنه‌دن بر قاچ کون ناقص واقع اولمشدر کرم الله وجهه ورضی الله
تعالی عنه ودار آخرته انتقالی جناب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینک
جوار حق سعادتلرینه ارتحاللرندن اوتوز سنه تمامنده وبر روایتده اوتوز سنه‌دن
التی آی ناقص واقع اولوب خلافت امام حسن ایله تمام اولمشدر واحادیث
نبویه‌دن الخلافة بعدی ثلثون سنة حدیث شریفی مفادی اوزره نصاب خلافت

فائده

تمامه قریب اولدیغی متحقق بولمشدر **فائده** ظن اولنمیه که بو حدیث شریفک ظاهرندن
منفهم اولدیغی اوزره خلیفه اطلاقی ائمهٔ اربعه‌یه مخصوص اولوب سائره جائز
اولمیه زیرا بعض افاضلک تصریحی اوزره بو حدیث شریفده مذکور اولان خلافتدن
خلافت کامله یعنی سلوک نبویه وسیرت مرضیهٔ مصطفویه‌یه قطعا مخالف اولمیوب
جمیع امورده شائبهٔ تنافر ایله منسوب اولمیان خلافت حقیقیه اراده اولنمشدر
پس خلفای راشدین زمانندن صکره الی هذا الوقت مسند نشین صدر
سلطنت اولان ملوکه اصحاب حل وعقدک خلیفه اطلاق ایتدکلری جائز اولدیغی
بو تحقیقدن معلوم ومقرر اولور وفقهای کرام [illegible] تحقیق وتنصیص ایدوب
سلطانه خلیفهٔ رسول الله اطلاق اولنمق جائزدر دیدکلری کتب مشهورده
مسطور ومحرردر وبو دخی معلوم اولاکه حضرت سلطان کونین صلی الله تعالی

عدم التنصیص للخلافة م

علیه وسلم جمهور اهل سنت قوللرینی اوزره کندیلردن صکره خلافتی تعیین وتنصیص
خصوصنده قطعا نص جلی وخفی ایله تنصیص بیورمامشلردر لکن بعض روات
حسن بصریدن امامت ابی بکر ایچون نص خفی ورودینی ادعا ایدوب حتی مرضلرنده
امامت صلاة ایچون تقدیم بیوردقلری نص خفی ایله تنصیص قبیلندندر الطف
اولمغه ذاهب اولدیغی روایت ایتمشدر وبعض اصحاب حدیث خلافة ابی بکر
ایچون نص جلی ورودینی ادعا ایدوب وفرق مخالفیندن شیعه امامت علیه

و ورود نص ادعا ايتمكلى اوزره بعض منقولات ضعيفه يه تشبث ايدوب
كتب مبسوطه ده تفصيل اولندغى اوزره دليللرى وجوه ايله ابطال و تزييف
اولنمشدر و وجوه رد و تزييفدن ازجمله برى اولدركه امامت مصالح مهمه دينيه
و مهمات دنيويه دن بر امر خطير اولوب الكا نسبت امور جزئيه دن عدا ولنمغه سزا
اولان نصب ولات و امرا مثللو احوال مكتوم قالميوب بين الاصحاب كمال
شهرت ايله حد تواتر مرتبه سنه بالغ اولمشيكن اگر طرف رسول اللهدن منصوص
اولسه بهر حال اصحاب كرام بيننده مشهور اولوب بعد وفات النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم سقيفهء بنى ساعده ده تعيين امام ايچون اجتماع قلدقلرنده اتفا
ذكر اولندغى اوزره اول امرده بعض انصار منا امير و منكم امير ديوب و بعض
مجتمعلر دخى ابو بكره و بعضى آخرى عباسه و برصنفى دخى عليه ميل ايتمكله قبل
الاجتماع صورت تردد وقوع بولمزدى با خصوص نص نبوى ايله كتمكى ايچون
وقوع بولمش اولسه خلافت انك حقى اولوب و تنفيذ حكم نبوى ايچون اليه
اصحاب آراء مختلفه اولنلر ايله محاجه بلكه مخاصمه ذمتنه واجب اولمغله طلب امامته
مبادرت ايتمكى مقرر اولوردى نته كيم على بن ابى طالب خلافت كندولر ايچون تعيين
بولدقده استدعاى خلافت ايله محاربه يه تصدى بيورمشلر ايدى با خصوص بعض
مخالفينك ادعا ايتدكلرى اوزره فرضا ابو بكردن عمر ايچون منصوص اولمش اولسه
مثلا شيعه نك ادعا ايتدكلرى على بن ابى طالب ايچون ورود نص مقرر اولسه
گرك امام على و گرك سائر اول مجلس بيعتده حاضر اولان اصحاب كرام قاطبة
خلافت كبرا امر مهمده ورود ايدن احاديث حكم نبويه يه مطلع دكللر ايدى ديلورسه
جمله سى غفلت و جهله نسبت لازم اولوب واگر مطلعلر ايدى لكن كتم ايتديلر
ديلورسه طايعا خلافت ابو بكره قبول ايله بيعته مبادرت ايتدكلرى جهتدن
جمله سى مخالفت حكم نبويه يه نسبت اولنمق ايله تفسيق و تضليل ايتمش اولور
بناءً عليه صحابه كرامدن رضوان الله تعالى عليهم اجمعين هربرى حضرت رسالت

وجوب تعظيم الصحابة ومحبتهم

رسالت پناهه صلى الله تعالى عليه وسلم كمال اهتمام ايله بذل اموال و مهجه
مرتبه سنده انقياد ايدوب الكا نصرت داعيه سى ايله اقربا و عشيرتلرن قتله مبادرت
ايتمشلردر والحاصل على الترتيب الواقع خلفاى راشدينك خلافتلرن قدح
ايتمك خرق اجماع اصحابه مؤدى اولوب ذكر و ايراد اولندغى اوزره اصحاب
كرامى تضليل و مخالفت حكم نبويه يه نسبت اجماعلرن خرق و شرذمهء خبائث
آيينى روافضدن غيرك تجاسر و اجترا ايتديكى امور شنيعه دندر خذلهم الله
تعالى و شتت شملهم **ذيل الكلام** مسلك قويم اهل سنت و محجهء واضحهء ائمهء
دين و ملت اثريه مقتضى اولان مسلمين هدايت قرينه واجبدركه شرفياب مجلس
خطير نبوى و ريزه چين خوان احسان مصطفوى اولان صحابهء كرام و اهل بيت
ذوى الاحترام هر حالده متابعت و ازجان و دل محبت اوزره اولدقلرندن قطع
نظر دائما خير ايله ياد ايدوب همواره نشر ذكر جميل و صنوف اعظام و تبجيللرى
امرنده اهتمام ايله شان شريفلرنه ايراث شين ايدن اموردن احتراز
و اجتناب اوزره اولالر نته كيم حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
بيورمشلر لا تسبوا اصحابى فلو ان احدكم انفق مثل احد ذهبا ما بلغ مد
احدهم يعنى بيورركه بنم اصحابمه سب و شتم ايتمكه سيزدن بريكز جبل احد مقدارى
ذهب انفاق ايتسه انلرك بر مدينه يتشمز يعنى انلرك عمل يسيرى ايچون طرف
الهيدن ثواب كثير اعطا اولنور ديمكدر پس انلر ايچون عند الله علو مرتبه متحقق
ايديكى مقرر اولور بتخصيص كه جناب حق انلرى قرآن كريمده تعظيم ايله ذكر ايدوب
مواضع عديده ده ثنا قلمشدر كما قال سبحانه كنتم خير امة اخرجت للناس
و قال تعالى ايضا و كذلك جعلناكم امة وسطا لتكونوا شهداء على الناس
و قال تعالى محمد رسول الله والذين معه اشداء على الكفار رحماء بينهم تريهم
ركعا سجدا يبتغون فضلا من الله و رضوانا و قال تعالى لقد رضى الله عن
المؤمنين اذ يبايعونك تحت الشجرة و هم رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم

حضرتلرندن دخی اصحاب کرامه ثناده احادیث کثیره ورود ایتمشدر قال النبی علیه
وعلی آله واصحابه الصلوة والسلام اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم
وقال علیه الصلوة والسلام خیر القرون قرنی ثم الذین یلونهم وقال صلی الله
تعالی علیه وسلم الله الله فی اصحابی لا تتخذوهم غرضا بعدی فمن احبهم فبحبی احبهم
ومن ابغضهم فببغضی ابغضهم ومن اذاهم فقد اذانی ومن اذانی فقد
اذی الله ومن اذی الله یوشک ان یأخذه بو مضمونده نیجه احادیث شریفه ورود
ایتمشدر پس اول شخص باهر النقص که اصحاب باصفا حقنده کلمات باطله
ناسزا ایله اجترا ایلیه حقیقتده جناب خالق البرایا ایله معانده یه تجاسر ایتمش اولور
حبیب خدا ورسول مجتبایه مخالفته اصرار ایتمش اولور نعوذ بالله من ذلک
وعلی بن ابی طالب ایله معاویه بینلرنده جاری اولان مخاصمه طرفینک اجتهاد
لرینه مبنی اولوب منازعه مجرده دکلدر زیرا امام علی حضرتلری فتنه عثمانه مبادرت
ایدنلری خصومه تسلیم ایتمکده نظام خلافته خلل ایراث ایدن حکمی ملاحظه
ایله اول امرده تاخیر اصوب اولدیغی معلوملری اولمشیدی ومعاویه نک دخی رضی الله
تعالی عنه اجتهادی مقتضاسی اوزره ذهنی انکا خلافته مشتاق اولمغیله بینلرنده
صورت منازعه رونمای معرض حصول اولمشیدی یوخسه اول منازعه استحصال
مزخرفات دنیویه ایچون اوله اللهم ثبتنا علی الحق **خاتمة الکلام** فی بحث
الایمان والاسلام ایمان اصل لغتده مطلق تصدیق معناسنه اولوب بحسب
الشرع مفهومینی تعیینده اقوال کثیره وارد اولمشدر وعند اهل الحق ایمان فعل
قلب اولوب مجرد لسانک فعلی دکلدر وتصدیقدن عبارت اولوب معرفت
واعتقاددن عبارت دکلدر وانقیاد ایله منتفی اولمق وجهی اوزره اعمال
جوارح ایمانده داخل دخی دکلدر نتکیم بو اقوالدن هر برینه فرق مخالفه دن برفرقه
نک قولی اولدیغی حال شروحده اولنان تفصیلدن معلوم اولور پس اقوال
مشهوره دن برنجیسی جمهور اشاعره نک مختاری اولوب امام ابو منصور ماتریدی

ما اختاره اهل الحق فی حقیقة الایمان وسائر الاقوال اجمالا

قول جمهور الاشاعرة وابی منصور الماتریدی وهو القول الاول

ماتریدی دن دخی منقول اولان اولدر که ایمان قلبک فعلی اولوب الحق تصدیق
قلبیدن عبارت اوله یعنی ضرورات دین محمدیه دن اولوب عامه مسلمین انی
بیلمکده نظر واستدلاله محتاج اولمدقلری امور قلب ایله تصدیق واذعان اولنه
وحدانیت ونبوت وبعث وجزا ووجوب صلوة وزکوة وحرمت خمر کبی وفعل
قلبی اولدیغنه ذاهب اولنلردن بر طائفه دخی معرفت قلبیه دن عبارت اولمق ادعا
ایتمشلردر یعنی ذکر اولنان ضرورات دینیه یی معرفتک اسمیدر دیمشلردر بو قول
مردود وقدریه دن ابو الحسین صالحی وجهم بن صفوان مختارلری اولوب
وبعض زعمنجه شیعه دخی بو قولی اختیار ایتمشلردر وبر طائفه دخی فعل قلب
وفعل لسان مجموعندن عبارت اولوب تصدیق مذکور ایله اقرارک اسمی اولمغه
ذاهب اولدیلر بو قول امام اعظم ابو حنیفه دن محکی اولوب اکثر محققین اختیار ایتدکلری
قول مقبولدر وبو قول ایله قول اول یعنی مجرد تصدیق قلبیدن عبارت اولمق
قولنک بیننده فرق اولدر که بر کیمسه ضرورات دینیه یی قلبی ایله تصدیق
ایتمش اولسه اما الدن قطعا لسانی ایله اقرار صدور ایتمش اولمسه اول شخص قول
اولی اختیار ایدنلر قولنه نظرا عند الله مؤمن اولوب دخول جنته ودخول ناردن
نجاته مستحق اولمش اولور وقول ثانی یی اختیار ایدنلرک قولنه نظر ایله مادامکه
تصدیقی لسانی بولنمیه مجرد تصدیق قلبی ایله نه عند الله مؤمن حکمنده اولور ونه
دخول جنته ونه ناردن نجاته مستحق اولور وبر طائفه دخی ایمان اقرار
باللسان وتصدیق بالجنان وعمل بالارکان مجموعنک اسمی اولوب فعل قلب وفعل
لسان وفعل ارکان مجموعندن عبارت اولمغه ذاهب اولمشلردر لکن بو قوله
قائل اولنلر دخی اکثر فرقه لر اولوب بر فرقه سی ترک اعمل ایماندن خروجی مستلزم
دکلدر دیمشلردر بو مسلک اکثر سلفک وجمیع ائمه حدیثک ومتکلمیندن جم
غفیرک مختاری اولان مذهب اولوب امام مالک وامام شافعی واوزاعی
اختیار ایتدکلری مسلکدر بعضیلر [illegible] دخی [illegible] ایمانک مجموع افعال ثلثه

من الاقوال المردودة

من الاقوال المقبولة

قول الامام الاعظم نعمان بن ثابت وهو مختار اکثر المحققین

من الاقوال المردودة والقائلون بها فرقتان

مذکوره دن عبارت ایدیکی اختیار جهتیله سالف الذکر اولان ائمه دینه موافقت
ایتمشلردر ولکن تارک العمل اولان کیمسه ایچون ایماندن خارجدر دیمکله مسلک
اهل حقدن عدول و خروج ایتمشلردر وانلر دخی ایکی صنف اولوب بر صنفی اول

من الاقوال المردودة

شخص ایچون مثلا ایماندن خارج و کفره داخل اولور دیو اعتقاد ایتمشلردر
و بینی المنزلتین اثبات منزله بو قولدن عبارتدر که بو مذهب معتزله نک ذاهب
اولدقلری مذهب سخیفدر و بر طائفه دخی ایمانک فعل لساندن عبارت

ایمان فعل لسانی اولمغه قائل اولنلرک قولیدر

اولوب ماجاء به النبی نک حقیقتنه لسان ایله اقرار ایتمکدن اسمیدر دیمکه
ذاهبلردر و بونلر دخی بر فرقه اولوب ازجمله رقاشی انکا ذاهب اولمشدر که
اقرار لساندن عبارت اوله اما معرفت قلبیه ایله مشروط اوله و قطان انکا ذاهب
اتمشدر که ایمان تصدیق ایله مشروط اولان اقرار لساندن عبارت اوله و بو مسلکه
سالک اولنلردن بر فرقه دخی کرامیه طائفه سیدر که انلر ایمانک مجرد اقرار لساندن
عبارت اولوب قطعا بر شرط ایله مشروط اولمدیغنده اتفاق ایتمشلردر حتی
بو اعتقاد سخیف اوزره اجماع قیلوب بر کیمسه کفری کتم و اضمار ایدوب اظهار
ایمان ایتمش اولسه نارده خلوده مستحق ایکن حقیقتده مؤمن اولمش اولور
دیو اکرام بر عکس اولمق اوزره اول شخص ایمانی کتم و اضمار و کفری اذاعت
و اظهار ایلسه مؤمن دکلدر دیرلر و اول کیمسه که اضمار ایمان ایلیوب اندن نه اقرار
و نه انکار صدور ایتمش اولمسه دخول جنته مستحق و مستاهل اولمز دیمک اوزره

ترادف الایمان والاسلام

متفقلردر و بو دخی معلوم اوله که ایمان و اسلامک کمال معنالری قبول
و اعتراف معناسنه راجع اولدیغی جهتدن متحد اولوب ایکیسی بر معنایه
اولان الفاظ مترادفه دندر و اول سببدن هر مؤمنه مسلم و هر مسلمه مؤمن
اطلاق اولنمق صحیحدر و امام اعظم ابو حنیفه و اتباعی قتنده ایمان زیاده

فی الزیادة والنقصان

و نقصان قبول ایتمکدن منزه اولوب شافعیه دن امام الحرمین دخی بو قولی
اختیار ایتمشدر و مشاهیر ائمه دن جم غفیر بو مسلکه ذهاب ایتمشلردر لکن الشاعره

الشاعره قبول زیاده و نقصان جائز اولوب امام شافعیدن دخی اول قولی
ایثار و اختیار منقولدر و ادله طرفین مفصلات کلامیه ده تفصیل اولنمش
اولوب بو مجلده کنجایش پذیر اولمق ایله طی اولنوب اصل مدعا ذکری
ایله اکتفا اولندی اللهم ثبتنا علی الایمان وارزقنا اتباع محجة ذوی
الایقان وجنبنا عن متابعة خطوات الشیطان
بمنک وجودک وصل وسلم علی نبیک الامین
وعلی آله وصحبه اجمعین

تمت الرسالة اللطیفة المبارکة فی غرة ربیع الثانی لسنة سبع واربعین ومائة
بعد الالف من هجرة من له العز والشرف

ماخذ هذه المجلة من مؤلفات ائمة اهل السنة

شرح وصايا للامام الاعظم ابو حنيفة الكوفي جوزي بالخير وكوفي — شرح فقه الاكبر الذي رواه ابو مطيع البلخي عن استاده وهو الامام الاعظم

معتقدات الامام ابي المعين النسفي تغمده الله بغفرانه — شرح عمدة النسفي — شرح مختصر العقايد النسفية للمحقق التفتازاني

شرح اخر للمختصر المذكور المسمى بحل العقايد — شرح عقيدة ابن الحاجب المسمى بتحرير المطالب

كتاب المحصل للامام فخر الدين الرازي — كتاب السواد الاعظم للشيخ ابي القسم السمرقندي الحنفي — مختصر كتاب الحجة في بيان المحجة لحجة الاسلام الغزالي

كتاب الاربعين لحجة الاسلام الغزالي ايضا — شرح منظومة السيد ابي العباس احمد ابن عبد الله الجزايري للسنوسي

شرح العقايد الوسطى للسنوسي ايضا — شرح طوالع البيضاوي للمحقق الاصفهاني — شرح المقاصد للعلامة التفتازاني

شرح المواقف العضدية للمحقق الشريف قدس سره — شرح قسم الكلام من تهذيب التفتازاني للمولى عبد الله اليزدي — كتاب كنز الاسرار

كتاب التمهيد لابي الشكور السالمي الحنفي — شرح قواعد العقائد للغزالي لمولانا ابن الصدر الشرواني

شرح مسايرة ابن الهمام للفاضل المقدسي — الرسالة الفارسية للمولى المحقق عصام الدين الاسفرائني

شرح العقايد العضدية لمولانا جلال الدين الدواني — شرح يقول العبد لمولانا علي القاري

كتاب النور اللامع والبرهان الساطع رواية ابي جعفر الطحاوي للشيخ البشنجاني الناصري